

Bruxelles, 27. ožujka 2017.
(OR. fr)

14930/3/15
REV 3

NAPOMENA

Predmet: Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije te Povelja Europske unije o temeljnim pravima

OBAVIJEST ČITATELJU

Ova publikacija sadržava pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji (UEU) i Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), zajedno s njihovim prilogima i protokolima, kako proizlaze iz izmjena provedenih Ugovorom iz Lisabona koji je potpisan 13. prosinca 2007., a stupio je na snagu 1. prosinca 2009. Ona također sadržava izjave priložene Završnom aktu međuvladine konferencije na kojoj je donesen Ugovor iz Lisabona.

Osim toga, ova publikacija sadržava izmjenu provedenu Protokolom o izmjeni Protokola o prijelaznim odredbama priloženog Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, izmjenu provedenu Uredbom (EU, Euratom) br. 741/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. kolovoza 2012. o izmjeni Protokola o Statutu Suda Europske unije i njegova Priloga I., kao i izmjene provedene odlukama Europskog vijeća 2010/718/EU i 2012/419/EU od 29. listopada 2010. i 11. srpnja 2012. o izmjeni statusa otoka Saint-Barthélemy odnosno Mayottea u odnosu na Europsku uniju. Nadalje, ova publikacija sadrži dodavanje stavka 3. članka 136. UFEU-a, provedeno Odlukom Europskog vijeća 2011/199/EU od 25. ožujka 2011. o izmjeni članka 136. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u vezi sa stabilizacijskim mehanizmom za države članice čija je valuta euro, nakon dovršenja postupaka ratifikacije u državama članicama. Ova publikacija također sadržava izmjene provedene Aktom o pristupanju Republike Hrvatske te uključuje Protokol o pitanjima od važnosti za irski narod u pogledu Ugovora iz Lisabona, koji su ratificirale sve države članice. Ova publikacija sadržava i izmjene provedene Uredbom (EU, Euratom) 2015/2422 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Protokola o Statutu Suda Europske unije.

Ova publikacija također uključuje ispravke odobrene do ožujka 2016.

Ova publikacija sadržava i Povelju Europske unije o temeljnim pravima koju su Europski parlament, Vijeće i Komisija proglasili u Strasbourgu 12. prosinca 2007. (SL C 303, 14.12.2007., str. 1). U tom se tekstu preuzima i prilagođuje Povelja proglašena 7. prosinca 2000. te se ona zamjenjuje s učinkom od 1. prosinca 2009., datuma stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona. Na temelju članka 6. stavka 1. prvog podstavka Ugovora o Europskoj uniji Povelja proglašena 2007. ima istu pravnu snagu kao i Ugovori.

Ova je publikacija namijenjena za lakše snalaženje čitatelja te za sobom ne povlači odgovornost institucija Europske unije.

PROČIŠĆENE VERZIJE

UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI

I

UGOVORA O FUNKCIONIRANJU

EUROPSKE UNIJE

*****

POVELJA EUROPSKE UNIJE

O TEMELJNIM PRAVIMA

Sadržaj

UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI (PROČIŠĆENA VERZIJA)	18
PREAMBULA	19
GLAVA I. ZAJEDNIČKE ODREDBE	21
GLAVA II. ODREDBE O DEMOKRATSKIM NAČELIMA	26
GLAVA III. ODREDBE O INSTITUCIJAMA	29
GLAVA IV. ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI	37
GLAVA V. OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE I POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI	38
Poglavlje 1. Opće odredbe o vanjskom djelovanju Unije	38
Poglavlje 2. Posebne odredbe o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici	41
Odjeljak 1. Zajedničke odredbe	41
Odjeljak 2. Odredbe o zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici	52
GLAVA VI. ZAVRŠNE ODREDBE	57

UGOVOR O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE	
(PROČIŠĆENA VERZIJA)	62
PREAMBULA	63
DIO PRVI NAČELA	65
GLAVA I. KATEGORIJE I PODRUČJA NADLEŽNOSTI UNIJE.....	65
GLAVA II. ODREDBE KOJE IMAJU OPĆU PRIMJENU	69
DIO DRUGI NEDISKRIMINACIJA I GRAĐANSTVO UNIJE	73
DIO TREĆI POLITIKE I UNUTARNJA DJELOVANJA UNIJE.....	77
GLAVA I. UNUTARNJE TRŽIŠTE	77
GLAVA II. SLOBODNO KRETANJE ROBE	78
Poglavlje 1. Carinska unija	78
Poglavlje 2. Carinska suradnja	79
Poglavlje 3. Zabrana količinskih ograničenja među državama članicama	80
GLAVA III. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO	81
GLAVA IV. SLOBODNO KRETANJE OSOBA, USLUGA I KAPITALA.....	86
Poglavlje 1 Radnici.....	86
Poglavlje 2. Pravo poslovnog nastana	88
Poglavlje 3. Usluge.....	92
Poglavlje 4. Kapital i platni promet.....	94

GLAVA V.	PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE	96
Poglavlje 1.	Opće odredbe.....	96
Poglavlje 2.	Politike koje se odnose na graničnu kontrolu, azil i useljavanje.....	100
Poglavlje 3.	Pravosudna suradnja u građanskim stvarima	103
Poglavlje 4.	Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima.....	105
Poglavlje 5.	Policijaska suradnja.....	110
GLAVA VI.	PROMET.....	112
GLAVA VII.	ZAJEDNIČKA PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU, OPOREZIVANJU I USKLAĐIVANJU ZAKONODAVSTAVA.....	117
Poglavlje 1.	Pravila o tržišnom natjecanju	117
Odjeljak 1.	Pravila koja se primjenjuju na poduzetnike	117
Odjeljak 2.	Državne potpore	121
Poglavlje 2.	Porezne odredbe	124
Poglavlje 3.	Usklađivanje zakonodavstava	125
GLAVA VIII.	EKONOMSKA I MONETARNA POLITIKA	128
Poglavlje 1.	Ekonomska politika.....	129
Poglavlje 2.	Monetarna politika.....	135
Poglavlje 3.	Institucionalne odredbe	139
Poglavlje 4.	Posebne odredbe za države članice čija je valuta euro.....	140
Poglavlje 5.	Prijelazne odredbe	142
GLAVA IX.	ZAPOSŁJAVANJE.....	147
GLAVA X.	SOCIJALNA POLITIKA.....	150

GLAVA XI.	EUROPSKI SOCIJALNI FOND	157
GLAVA XII.	OBRAZOVANJE, STRUKOVNO OSPOSOBLJAVANJE, MLADI I SPORT	158
GLAVA XIII.	KULTURA.....	160
GLAVA XIV.	JAVNO ZDRAVSTVO	161
GLAVA XV.	ZAŠTITA POTROŠAČA	163
GLAVA XVI.	TRANSEUROPSKE MREŽE	164
GLAVA XVII.	INDUSTRIJA.....	166
GLAVA XVIII.	EKONOMSKA, SOCIJALNA I TERITORIJALNA KOHEZIJA.....	167
GLAVA XIX.	ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ TE SVEMIR.....	169
GLAVA XX.	OKOLIŠ	174
GLAVA XXI.	ENERGIJA.....	177
GLAVA XXII.	TURIZAM.....	178
GLAVA XXIII.	CIVILNA ZAŠTITA.....	178
GLAVA XXIV.	ADMINISTRATIVNA SURADNJA	179
DIO ČETVRTI	PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA	180
DIO PETI	VANJSKO DJELOVANJE UNIJE	183
GLAVA I.	OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE.....	183
GLAVA II.	ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA	183

GLAVA III.	SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA I HUMANITARNA POMOĆ	185
Poglavlje 1.	Razvojna suradnja	185
Poglavlje 2.	Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama	187
Poglavlje 3.	Humanitarna pomoć	188
GLAVA IV.	MJERE OGRANIČAVANJA	189
GLAVA V.	MEĐUNARODNI SPORAZUMI	190
GLAVA VI.	ODNOSI UNIJE S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I TREĆIM ZEMLJAMA TE DELEGACIJE UNIJE	193
GLAVA VII.	KLAUZULA SOLIDARNOSTI	194
DIO ŠESTI	INSTITUCIONALNE I FINANCIJSKE ODREDBE	196
GLAVA I.	ODREDBE O INSTITUCIJAMA	196
Poglavlje 1.	Institucije	196
Odjeljak 1.	Europski parlament	196
Odjeljak 2.	Europsko vijeće	201
Odjeljak 3.	Vijeće	202
Odjeljak 4.	Komisija	204
Odjeljak 5.	Sud Europske unije	207
Odjeljak 6.	Europska središnja banka	219
Odjeljak 7.	Revizorski sud	221

Poglavlje 2. Pravni akti Unije, postupci donošenja i druge odredbe.....	225
Odjeljak 1. Pravni akti Unije.....	225
Odjeljak 2. Postupci za donošenje akata i druge odredbe.....	228
Poglavlje 3. Savjetodavna tijela Unije.....	233
Odjeljak 1. Gospodarski i socijalni odbor.....	233
Odjeljak 2. Odbor regija.....	235
Poglavlje 4. Europska investicijska banka	236
GLAVA II. FINANCIJSKE ODREDBE.....	238
Poglavlje 1. Vlastita sredstva Unije.....	239
Poglavlje 2. Višegodišnji financijski okvir.....	239
Poglavlje 3. Godišnji proračun Unije	240
Poglavlje 4. Izvršenje proračuna i razrješnica	244
Poglavlje 5. Zajedničke odredbe	245
Poglavlje 6. Borba protiv prijevara.....	247
GLAVA III. POJAČANA SURADNJA	248
DIO SEDMI OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE	252

PROTOKOLI	262
PROTOKOL (br. 1) O ULOZI NACIONALNIH PARLAMENATA U EUROPSKOJ UNIJI	263
PROTOKOL (br. 2) O PRIMJENI NAČELA SUPSIDIJARNOSTI I PROPORCIONALNOSTI	267
PROTOKOL (br. 3) PROTOKOL O STATUTU SUDA EUROPSKE UNIJE	271
PROTOKOL (br. 4) O STATUTU EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA I EUROPSKE SREDIŠNJE BANKE	300
PROTOKOL (br. 5) O STATUTU EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE	327
PROTOKOL (br. 6) O MJESTU SJEDIŠTA INSTITUCIJA TE ODREĐENIH TIJELA, UREDA, AGENCIJA I SLUŽBI EUROPSKE UNIJE	345
PROTOKOL (br. 7) O POVLASTICAMA I IMUNITETIMA EUROPSKE UNIJE	347
PROTOKOL (br. 8) KOJI SE ODNOSI NA ČLANAK 6. STAVAK 2. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI O PRISTUPANJU UNIJE EUROPSKOJ KONVENCIJI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA	356
PROTOKOL (br. 9) O ODLUCI VIJEĆA O PROVEDBI ČLANKA 16. STAVKA 4. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI I ČLANKA 238. STAVKA 2. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE IZMEĐU 1. STUDENOGA 2014. I 31. OŽUJKA 2017., S JEDNE STRANE, TE OD 1. TRAVNJA 2017., S DRUGE STRANE	357

PROTOKOL (br. 10)	O STALNOJ STRUKTURIRANOJ SURADNJI USPOSTAVLJENOJ ČLANKOM 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI	358
PROTOKOL (br. 11)	O ČLANKU 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI.....	361
PROTOKOL (br. 12)	O POSTUPKU U SLUČAJU PREKOMJERNOG DEFICITA.....	362
PROTOKOL (br. 13)	O KONVERGENCIJSKIM KRITERIJIMA	364
PROTOKOL (br. 14)	O EUROSKUPINI	366
PROTOKOL (br. 15)	O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSI NA UJEDINJENU KRALJEVINU VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE.....	367
PROTOKOL (br. 16)	O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSI NA DANSKU ...	370
PROTOKOL (br. 17)	O DANSKOJ.....	371
PROTOKOL (br. 18)	O FRANCUSKOJ	372
PROTOKOL (br. 19)	O SCHENGENSKOJ PRAVNOJ STEČEVINI UKLJUČENOJ U OKVIR EUROPSKE UNIJE	373
PROTOKOL (br. 20)	O PRIMJENI ODREĐENIH ASPEKATA ČLANKA 26. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE NA UJEDINJENU KRALJEVINU I IRSKU.....	377
PROTOKOL (br. 21)	O STAJALIŠTU UJEDINJENE KRALJEVINE I IRSKE S OBZIROM NA PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE	379
PROTOKOL (br. 22)	O STAJALIŠTU DANSKE	384
PROTOKOL (br. 23)	O VANJSKIM ODNOSIMA DRŽAVA ČLANICA S OBZIROM NA PRELAZAK VANJSKIH GRANICA	391

PROTOKOL (br. 24)	O AZILU ZA DRŽAVLJANE DRŽAVA ČLANICA EUROPSKE UNIJE	392
PROTOKOL (br. 25)	O IZVRŠAVANJU PODIJELJENE NADLEŽNOSTI	394
PROTOKOL (br. 26)	O USLUGAMA OD OPĆEG INTERESA	395
PROTOKOL (br. 27)	O UNUTARNJEM TRŽIŠTU I TRŽIŠNOM NATJECANJU	396
PROTOKOL (br. 28)	O EKONOMSKOJ, SOCIJALNOJ I TERITORIJALNOJ KOHEZIJI	397
PROTOKOL (br. 29)	O SUSTAVU JAVNE RADIODIFUZIJE U DRŽAVAMA ČLANICAMA	399
PROTOKOL (br. 30)	O PRIMJENI POVELJE EUROPSKE UNIJE O TEMELJNIM PRAVIMA NA POLJSKU I UJEDINJENU KRALJEVINU	400
PROTOKOL (br. 31)	O UVOZU NAFTNIH PROIZVODA RAFINIRANIH U NIZOZEMSKIM ANTILIMA U EUROPSKU UNIJU	402
PROTOKOL (br. 32)	O STJECANJU NEKRETNINA U DANSKOJ	406
PROTOKOL (br. 33)	O ČLANKU 157. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE	407
PROTOKOL (br. 34)	O POSEBNIM ARANŽMANIMA ZA GRENLAND	408
PROTOKOL (br. 35)	PROTOKOL O ČLANKU 40.3.3 USTAVA IRSKE	409
PROTOKOL (br. 36)	O PRIJELAZNIM ODREDBAMA	410
PROTOKOL (br. 37)	O FINANCIJSKIM POSLJEDICAMA ISTEKA UGOVORA O EZUČ-U I O ISTRAŽIVAČKOM FONDU ZA UGLJEN I ČELIK	421
PROTOKOL (br. 38)	O PITANJIMA OD VAŽNOSTI ZA IRSKI NAROD U POGLEDU UGOVORA IZ LISABONA	421

PRILOZI UGOVORU O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE.....428

PRILOG I. POPIS IZ ČLANKA 38. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE	429
--	-----

PRILOG II. PREKOMORSKE ZEMLJE I PODRUČJA NA KOJE SE PRIMJENJUJU ODREDBE DIJELA ČETVRTOG UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE	433
---	-----

IZJAVE

PRILOŽENE ZAVRŠNOM AKTU MEĐUVLADINE KONFERENCIJE NA KOJOJ JE DONESEN UGOVOR IZ LISABONA <i>potpisan 13. prosinca 2007.</i>	434
---	-----

A. IZJAVE O ODREDBAMA UGOVORA	435
1. Izjava o Povelji Europske unije o temeljnim pravima	435
2. Izjava o članku 6. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji	435
3. Izjava o članku 8. Ugovora o Europskoj uniji.....	435
4. Izjava o sastavu Europskog parlamenta	435
5. Izjava o političkom sporazumu Europskog vijeća o nacrtu odluke o sastavu Europskog parlamenta.....	436
6. Izjava o članku 15. stavcima 5. i 6., članku 17. stavcima 6. i 7. i članku 18. Ugovora o Europskoj uniji	436
7. Izjava o članku 16. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji i članku 238. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	436

8.	Izjava o praktičnim mjerama koje treba poduzeti u pogledu Predsjedništva Europskog vijeća i Vijeća za vanjske poslove nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona	439
9.	Izjava o članku 16. stavku 9. Ugovora o Europskoj uniji o odluci Europskog vijeća o izvršavanju dužnosti Predsjedništva Vijeća	439
10.	Izjava o članku 17. Ugovora o Europskoj uniji.....	441
11.	Izjava o članku 17. stavcima 6. i 7. Ugovora o Europskoj uniji	441
12.	Izjava o članku 18. Ugovora o Europskoj uniji.....	442
13.	Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici	442
14.	Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici	443
15.	Izjava o članku 27. Ugovora o Europskoj uniji.....	443
16.	Izjava o članku 55. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji	443
17.	Izjava o nadređenosti.....	444
18.	Izjava u vezi s razgraničenjem nadležnosti	444
19.	Izjava o članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	445
20.	Izjava o članku 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	445
21.	Izjava o zaštiti osobnih podataka u područjima pravosudne suradnje u kaznenim stvarima i policijske suradnje	446
22.	Izjava o člancima 48. i 79. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	446

23.	Izjava o stavku drugom članka 48. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	446
24.	Izjava o pravnoj osobnosti Europske unije	446
25.	Izjava o člancima 75. i 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	447
26.	Izjava o nesudjelovanju države članice u nekoj mjeri na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije	447
27.	Izjava o članku 85. stavku 1. drugom podstavku Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	447
28.	Izjava o članku 98. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	448
29.	Izjava o članku 107. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	448
30.	Izjava o članku 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	448
31.	Izjava o članku 156. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	449
32.	Izjava o članku 168. stavku 4. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	450
33.	Izjava o članku 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	450
34.	Izjava o članku 179. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	450
35.	Izjava o članku 194. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	450

36.	Izjava o članku 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o pregovorima i sklapanju međunarodnih sporazuma država članica koji se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde	451
37.	Izjava o članku 222. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	451
38.	Izjava o članku 252. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u pogledu broja nezavisnih odvjetnika u Sudu.....	451
39.	Izjava o članku 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	452
40.	Izjava o članku 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	452
41.	Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	452
42.	Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	453
43.	Izjava o članku 355. stavku 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	453
B.	IZJAVE O PROTOKOLIMA KOJI SU PRILOŽENI UGOVORIMA	453
44.	Izjava o članku 5. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije.....	453
45.	Izjava o članku 5. stavku 2. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije	454
46.	Izjava o članku 5. stavku 3. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije	454

47.	Izjava o članku 5. stavcima 3., 4. i 5. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije	454
48.	Izjava o Protokolu o stajalištu Danske	454
49.	Izjava o Italiji	455
50.	Izjava o članku 10. Protokola o prijelaznim odredbama.....	456
C.	IZJAVE DRŽAVA ČLANICA	456
51.	Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnim parlamentima.....	456
52.	Izjava Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Savezne Republike Njemačke, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Talijanske Republike, Republike Cipar, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Austrije, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije i Slovačke Republike o simbolima Europske unije	457
53.	Izjava Češke Republike o Povelji Europske unije o temeljnim pravima	457
54.	Izjava Savezne Republike Njemačke, Irske, Republike Mađarske, Republike Austrije i Kraljevine Švedske	458
55.	Izjava Kraljevine Španjolske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske.....	458
56.	Izjava Irske o članku 3. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde	458
57.	Izjava Talijanske Republike o sastavu Europskog parlamenta	459

58.	Izjava Republike Latvije, Republike Mađarske i Republike Malte o pisanju naziva jedinstvene valute u Ugovorima.....	459
59.	Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 312. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	460
60.	Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	460
61.	Izjava Republike Poljske o Povelji Europske unije o temeljnim pravima	460
62.	Izjava Republike Poljske o Protokolu o primjeni Povelje Europske unije o temeljnim pravima na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu.....	460
63.	Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o definiciji izraza „državljeni”	461
64.	Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o pravu glasa za izbore u Europski parlament	461
65.	Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o članku 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	461
TABLICE EKVIVALENATA.....		462
(i)	Ugovor o Europskoj uniji	462
(ii)	Ugovor o funkcioniranju Europske unije	467

POVELJA EUROPSKE UNIJE O TEMELJNIM PRAVIMA.....	487
PREAMBULA	488
GLAVA I. DOSTOJANSTVO	490
GLAVA II. SLOBODE.....	492
GLAVA III. JEDNAKOST	499
GLAVA IV. SOLIDARNOST	502
GLAVA V. PRAVA GRAĐANA.....	507
GLAVA VI. PRAVDA.....	511
GLAVA VII. OPĆE ODREDBE KOJIMA SE UREĐUJE TUMAČENJE I PRIMJENA POVELJE.....	513

UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI
(PROČIŠĆENA VERZIJA)

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA, NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE, PREDSEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE, PREDSEDNIK HELENSKE REPUBLIKE, NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANJOLSKE, PREDSEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE, PREDSEDNICA IRSKE, PREDSEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE, NJEGOVA KRALJEVSKA VISOST VELIKI VOJVODA OD LUKSEMBURGA, NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKA, PREDSEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE, NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA UJEDINJENE KRALJEVINE VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,¹

ODLUČNI da označe novu fazu u procesu europske integracije koji je započeo osnivanjem Europskih zajednica,

NADAHNUTI kulturnim, vjerskim i humanističkim nasljeđem Europe iz kojeg su se razvile opće vrijednosti nepovredivih i neotuđivih prava ljudskog bića, slobode, demokracije, jednakosti i vladavine prava,

PODSJEĆAJUĆI na povijesnu važnost okončanja podijeljenosti europskog kontinenta i na potrebu stvaranja čvrstih temelja za izgradnju buduće Europe,

POTVRĐUJUĆI svoju privrženost načelima slobode, demokracije i poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda te vladavine prava,

POTVRĐUJUĆI svoju privrženost temeljnim socijalnim pravima utvrđenima u Europskoj socijalnoj povelji potpisanoj u Torinu 18. listopada 1961. te u Povelji Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika iz 1989.,

ŽELEĆI produbiti solidarnost među svojim narodima, poštujući njihovu povijest, kulturu i tradicije,

---

¹ Republika Bugarska, Češka Republika, Republika Estonija, Republika Hrvatska, Republika Cipar, Republika Latvija, Republika Litva, Mađarska, Republika Malta, Republika Austrija, Republika Poljska, Rumunjska, Republika Slovenija, Slovačka Republika, Republika Finska i Kraljevina Švedska od tada su postale članice Europske unije.

ŽELEĆI dodatno unaprijediti demokratsko i učinkovito funkcioniranje institucija kako bi im se omogućilo bolje obavljanje povjerenih im zadaća unutar jedinstvenog institucionalnog okvira,

ODLUČIVŠI da ostvare jačanje i konvergenciju svojih gospodarstava i uspostave ekonomsku i monetarnu uniju, uključujući jedinstvenu i stabilnu valutu u skladu s odredbama ovog Ugovora i Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

ODLUČNI da promiču gospodarski i socijalni napredak svojih naroda, uzimajući u obzir načelo održivog razvoja i u okviru ostvarivanja unutarnjeg tržišta, čvršće povezanosti i zaštite okoliša, te da provode politike koje osiguravaju da pomaci u gospodarskoj integraciji budu popraćeni usporednim napretkom u drugim područjima,

ODLUČIVŠI da ustanove građanstvo zajedničko svim državljanima njihovih zemalja,

ODLUČIVŠI da provode zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku koja uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike koja bi mogla dovesti do zajedničke obrane u skladu s odredbama članka 42., a čime bi se ojačao europski identitet i neovisnost radi promicanja mira, sigurnosti i napretka u Europi i svijetu,

ODLUČIVŠI da olakšaju slobodno kretanje osoba, a da se pritom osigura zaštita i sigurnost njihovih naroda, uspostavljanjem područja slobode, sigurnosti i pravde, u skladu s odredbama ovog Ugovora i Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

ODLUČIVŠI da nastave s procesom stvaranja sve tješnje povezane unije između naroda Europe u kojoj se odluke donose na razini što je moguće bližoj građanima, sukladno načelu supsidijarnosti,

S OBZIROM na daljnje korake koje valja poduzeti radi unapređenja europske integracije,

ODLUČILI SU osnovati Europsku uniju i u tu su svrhu odredili kao svoje opunomoćenike:

(lista opunomoćenika ne reproducira se)

KOJI su se, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u valjanom i propisanom obliku, sporazumjeli kako slijedi:

GLAVA I.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 1. (bivši članak 1. UEU-a)¹

Ovim Ugovorom VISOKE UGOVORNE STRANKE među sobom osnivaju EUROPSKU UNIJU, dalje u tekstu „Unija” kojoj države članice dodjeljuju nadležnosti za postizanje zajedničkih ciljeva.

Ovaj Ugovor označuje novu fazu u procesu stvaranja sve tješnje povezane unije među narodima Europe, u kojoj se odluke donose na što otvoreniji način i na razini što je moguće bližoj građanima.

Unija se temelji na ovom Ugovoru i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu „Ugovori”). Ta dva Ugovora imaju istu pravnu vrijednost. Unija zamjenjuje i nasljeđuje Europsku zajednicu.

Članak 2.

Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.

---

¹ Ova su upućivanja samo indikativne naravi. Za detaljnije informacije, vidjeti tablice ekvivalenata između stare i nove numeracije Ugovorâ.

Članak 3.
(bivši članak 2. UEU-a)

1. Cilj je Unije promicanje mira, njezinih vrijednosti i dobrobiti njezinih naroda.
  2. Unija svojim građanima nudi područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica, na kojem je osigurano slobodno kretanje osoba zajedno s odgovarajućim mjerama u pogledu nadzora vanjskih granica, azila, useljavanja te sprečavanja i suzbijanja kriminala.
  3. Unija uspostavlja unutarnje tržište. Ona radi na održivom razvoju Europe koji se temelji na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka, te visokoj razini zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša. Ona promiče znanstveni i tehnološki napredak.
- Ona suzbija društvenu isključenost i diskriminaciju, promiče socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta.
- Ona promiče ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost među državama članicama.
- Ona poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost te osigurava očuvanje i unapređenje kulturnog nasljeđa Europe.
4. Unija uspostavlja ekonomsku i monetarnu uniju čija je valuta euro.
  5. U svojim odnosima s ostatkom svijeta, Unija podržava i promiče svoje vrijednosti i interese i doprinosi zaštiti svojih građana. Ona doprinosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, solidarnosti i uzajamnom poštovanju među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, osobito prava djeteta, te strogom poštovanju i razvoju međunarodnog prava, uključujući poštovanje načela Povelje Ujedinjenih naroda.

6. Unija svoje ciljeve ostvaruje odgovarajućim sredstvima, primjerenima nadležnostima koje su joj dodijeljene Ugovorima.

Članak 4.

1. U skladu s člankom 5., države članice zadržavaju nadležnosti koje Ugovorima nisu dodijeljene Uniji.

2. Unija poštuje jednakost država članica pred Ugovorima, kao i njihove nacionalne identitete, koji su neodvojivo povezani s njihovim temeljnim političkim i ustavnim strukturama, uključujući regionalnu i lokalnu samoupravu. Ona poštuje njihove temeljne državne funkcije, uključujući osiguranje teritorijalne cjelovitosti države, očuvanje javnog poretka i zaštitu nacionalne sigurnosti. Nacionalna sigurnost posebice ostaje isključiva odgovornost svake države članice.

3. Na temelju načela lojalne suradnje i uz puno uzajamno poštovanje, Unija i države članice međusobno si pomažu pri obavljanju zadaća koje proizlaze iz Ugovorâ.

Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz Ugovorâ ili akata institucija Unije.

Države članice olakšavaju ostvarivanje zadaća Unije i suzdržavaju se od svake mjere koja bi mogla ugroziti postizanje ciljeva Unije.

Članak 5.

(bivši članak 5. UEU-a)

1. Granice nadležnosti Unije uređene su načelom dodjeljivanja. Izvršavanje nadležnosti Unije uređeno je načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti.

2. Na temelju načela dodjeljivanja, Unija djeluje samo u granicama nadležnosti koje su joj države članice dodijelile Ugovorima kako bi postigla njima određene ciljeve. Nadležnosti koje Ugovorima nisu dodijeljene Uniji, zadržavaju države članice.

3. Na temelju načela supsidijarnosti, u područjima koja nisu u njezinoj isključivoj nadležnosti, Unija djeluje samo ako i u mjeri u kojoj ciljeve predloženog djelovanja države članice ne mogu dostatno ostvariti na središnjoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, nego se zbog opsega ili učinka predloženog djelovanja oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije.

Institucije Unije primjenjuju načelo supsidijarnosti kako je utvrđeno u Protokolu o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Nacionalni parlamenti osiguravaju usklađenost s načelom supsidijarnosti u skladu s postupkom koji je određen u tom Protokolu.

4. Na temelju načela proporcionalnosti, sadržaj i oblik djelovanja Unije ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje ciljeva Ugovora.

Institucije Unije primjenjuju načelo proporcionalnosti kako je utvrđeno u Protokolu o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Članak 6. (bivši članak 6. UEU-a)

1. Unija priznaje prava, slobode i načela određena Poveljom Europske unije o temeljnim pravima od 7. prosinca 2000., kako je prilagođena u Strasbourgu 12. prosinca 2007., koja ima istu pravnu snagu kao Ugovori.

Odredbama Povelje ni na koji se način ne proširuju nadležnosti Unije kako su utvrđene u Ugovorima.

Prava, slobode i načela Povelje tumače se u skladu s općim odredbama glave VII. Povelje kojima se uređuje njezino tumačenje i primjena, uzimajući u obzir objašnjenja iz Povelje kojima se određuju izvori tih odredaba.

2. Unija pristupa Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. To pristupanje ne utječe na nadležnosti Unije kako su utvrđene u Ugovorima.
3. Temeljna prava, kako su zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i kako proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, čine opća načela prava Unije.

Članak 7.
(bivši članak 7. UEU-a)

1. Na temelju obrazloženog prijedloga jedne trećine država članica, Europskog parlamenta ili Europske komisije, Vijeće može, odlučujući većinom od četiri petine svojih članova uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta, utvrditi da postoji očita opasnost da država članica teško prekrši vrijednosti iz članka 2. Prije nego što to utvrdi, Vijeće saslušava dotičnu državu članicu i može joj uputiti preporuke odlučujući u skladu s istim postupkom.

Vijeće redovito provjerava postoje li i dalje razlozi koji su bili temelj za takvo utvrđenje.

2. Europsko vijeće, odlučujući jednoglasno, na prijedlog jedne trećine država članica ili Europske komisije te uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta može utvrditi da država članica teško i trajno krši vrijednosti iz članka 2. nakon što pozove dotičnu državu članicu da se očituje.
3. Ako je utvrđeno kršenje temeljem stavka 2., Vijeće može, kvalificiranom većinom odlučiti da se dotičnoj državi članici suspendiraju određena prava koja proizlaze iz primjene Ugovorâ, uključujući pravo glasa predstavnika vlade te države članice u Vijeću. Pritom Vijeće uzima u obzir moguće posljedice takve suspenzije na prava i obveze fizičkih i pravnih osoba.

Obveze dotične države članice temeljem Ugovorâ u svakom slučaju i dalje obvezuju tu državu.

4. Vijeće može kvalificiranom većinom naknadno odlučiti izmijeniti ili opozvati mjere poduzete temeljem stavka 3., ako su se promijenile okolnosti zbog kojih su mjere uvedene.

5. Modaliteti glasovanja koji se primjenjuju na Europski parlament, Europsko vijeće i Vijeće za potrebe ovog članka utvrđeni su u članku 354. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 8.

1. Unija razvija poseban odnos sa susjednim zemljama radi uspostave područja blagostanja i dobrosusjedskih odnosa, utemeljen na vrijednostima Unije i obilježen bliskim i miroljubivim odnosima koji se temelje na suradnji.

2. Za potrebe stavka 1., Unija može sklapati posebne sporazume s dotičnim zemljama. Ti sporazumi mogu sadržavati uzajamna prava i obveze kao i mogućnost zajedničkog poduzimanja aktivnosti. Njihova je provedba predmet periodičnih savjetovanja.

GLAVA II.

ODREDBE O DEMOKRATSKIM NAČELIMA

Članak 9.

U svim svojim aktivnostima Unija poštuje načelo jednakosti svojih građana kojima njezine institucije, tijela, uredi i agencije posvećuju jednaku pozornost. Svaki državljanin države članice građanin je Unije. Građanstvo Unije dodaje se nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga.

Članak 10.

1. Funkcioniranje Unije temelji se na predstavničkoj demokraciji.
2. Građani su neposredno predstavljeni na razini Unije u Europskom parlamentu.

Države članice u Europskom vijeću predstavljaju njihovi šefovi država ili vlada, a u Vijeću ih predstavljaju njihove vlade, koje su i same demokratski odgovorne svojim parlamentima ili svojim građanima.

3. Svaki građanin ima pravo sudjelovati u demokratskom životu Unije. Odluke se donose na što otvoreniji način i na razini što je moguće bližoj građanima.
4. Političke stranke na europskoj razini doprinose stvaranju europske političke svijesti i izražavanju volje građana Unije.

Članak 11.

1. Institucije građanima i predstavničkim udrugama na odgovarajući način omogućuju da objave i javno razmijene svoje stavove u svim područjima djelovanja Unije.
2. Institucije održavaju otvoren, transparentan i redovit dijalog s predstavničkim udrugama i civilnim društvom.
3. Europska komisija obavlja šira savjetovanja sa zainteresiranim strankama kako bi osigurala koherentno i transparentno djelovanje Unije.
4. Najmanje jedan milijun građana, državljana znatnog broja država članica, može na svoju inicijativu pozvati Europsku komisiju da u okviru svojih ovlasti podnese odgovarajući prijedlog o pitanjima za koja građani smatraju da je potreban pravni akt Unije u svrhu provedbe Ugovorâ.

Postupci i uvjeti koji se zahtijevaju za takvu građansku inicijativu određuju se u skladu s člankom 24. stavkom prvim Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 12.

Nacionalni parlamenti aktivno doprinose dobrom funkcioniranju Unije na način da:

- (a) ih institucije Unije informiraju i da im se prosljeđuju nacrti zakonodavnih akata Unije u skladu s Protokolom o ulozi nacionalnih parlamenata u Europskoj uniji;
- (b) se brinu da se poštuje načelo supsidijarnosti u skladu s postupcima predviđenima Protokolom o primjeni načelâ supsidijarnosti i proporcionalnosti;
- (c) u okviru područja slobode, sigurnosti i pravde sudjeluju u ocjeni mehanizama za provedbu politika Unije u tom području u skladu s člankom 70. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i uključuju se u politički nadzor Europolâ i ocjenu aktivnosti Eurojusta u skladu s člancima 88. i 85. tog Ugovora;
- (d) sudjeluju u postupcima revizije Ugovorâ u skladu s člankom 48. ovog Ugovora;
- (e) ih se obavješćuje o zahtjevima za pristupanje Uniji u skladu s člankom 49. ovog Ugovora;
- (f) sudjeluju u međuparlamentarnoj suradnji nacionalnih parlamenata i suradnji s Europskim parlamentom u skladu s Protokolom o ulozi nacionalnih parlamenata u Europskoj uniji.

GLAVA III.
ODREDBE O INSTITUCIJAMA

Članak 13.

1. Unija ima institucionalni okvir čiji je cilj promicati njezine vrijednosti, zalagati se za njezine ciljeve, služiti njezinim interesima, interesima njezinih građana i interesima država članica te osigurati koherentnost, učinkovitost i kontinuitet njezinih politika i djelovanja.

Institucije Unije su:

- Europski parlament,
- Europsko vijeće,
- Vijeće,
- Europska komisija (dalje u tekstu: "Komisija"),
- Sud Europske unije,
- Europska središnja banka,
- Revizorski sud.

2. Svaka institucija djeluje u granicama ovlasti koje su joj dodijeljene u Ugovorima i u skladu s njima određenim postupcima, uvjetima i ciljevima. Institucije međusobno održavaju lojalnu suradnju.

3. Odredbe koje se odnose na Europsku središnju banku i Revizorski sud te detaljne odredbe o ostalim institucijama određene su Ugovorom o funkcioniranju Europske unije.

4. Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji pomažu Gospodarski i socijalni odbor te Odbor regija, koji imaju savjetodavnu ulogu.

Članak 14.

1. Europski parlament, zajedno s Vijećem, izvršava zakonodavne i proračunske funkcije. On izvršava funkcije političkog nadzora i savjetovanja kako je utvrđeno u Ugovorima. On bira predsjednika Komisije.

2. Europski parlament sastavljen je od predstavnika građana Unije. Njihov broj ne smije biti veći od sedam stotina pedeset, ne računajući predsjednika. Zastupljenost građana je regresivno proporcionalna, a minimalni prag je šest članova iz svake države članice. Nijednoj državi članici ne dodjeljuje se više od devedeset šest mjesta.

Europsko vijeće, na inicijativu Europskog parlamenta i uz njegovu suglasnost, jednoglasno usvaja odluku kojom se utvrđuje sastav Europskog parlamenta, poštujući načela iz prvog podstavka.

3. Članovi Europskog parlamenta biraju se na razdoblje od pet godina slobodnim i tajnim glasovanjem na općim neposrednim izborima.

4. Europski parlament iz redova svojih članova bira predsjednika i predsjedništvo.

Članak 15.

1. Europsko vijeće daje Uniji potreban poticaj za njezin razvoj i utvrđuje opće političke smjernice i prioritete tog razvoja. Europsko vijeće ne izvršava zakonodavne funkcije.

2. Europsko vijeće sastoji se od šefova država ili vlada država članica zajedno s njegovim predsjednikom i s predsjednikom Komisije. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku sudjeluje u njegovu radu.

3. Europsko vijeće sastaje se dvaput svakih šest mjeseci na poziv svojeg predsjednika. Kada to nalaže dnevni red, članovi Europskog vijeća mogu odlučiti da svakome od njih pomaže ministar, a u slučaju predsjednika Komisije, član Komisije. Kada to nalaže situacija, predsjednik saziva izvanredni sastanak Europskog vijeća.

4. Osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, odluke Europskog vijeća donose se konsenzusom.

5. Europsko vijeće bira svojeg predsjednika kvalificiranom većinom na razdoblje od dvije i pol godine koje se može jednom obnoviti. U slučaju spriječenosti ili teže povrede dužnosti, Europsko vijeće može okončati mandat predsjednika u skladu s istim postupkom.

6. Predsjednik Europskog vijeća:

- (a) predsjedava i potiče njegov rad;
- (b) osigurava pripremu i kontinuitet rada Europskog vijeća u suradnji s predsjednikom Komisije i na temelju rada Vijeća za opće poslove;
- (c) nastoji omogućiti koheziju i postizanje konsenzusa u okviru Europskog vijeća;
- (d) podnosi izvješće Europskom parlamentu nakon svakog sastanka Europskog vijeća.

Predsjednik Europskog vijeća, na svojoj razini i u tom svojstvu, osigurava vanjsko predstavljanje Unije kada je riječ o pitanjima koja se odnose na njezinu zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, ne dovodeći u pitanje ovlasti Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

Predsjednik Europskog vijeća ne obnaša nacionalnu dužnost.

Članak 16.

1. Vijeće zajedno s Europskim parlamentom izvršava zakonodavne i proračunske funkcije. Ono obavlja funkcije utvrđivanja politika i koordinacije, kako je utvrđeno u Ugovorima.
2. Vijeće se sastoji od po jednog predstavnika svake države članice na ministarskoj razini, koji smije preuzimati obveze u ime vlade dotične države članice i glasovati.
3. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom, osim ako je u Ugovorima drukčije predviđeno.
4. Od 1. studenoga 2014. kvalificirana većina utvrđuje se kao većina koju čini najmanje 55 % članova Vijeća, sačinjena od najmanje petnaest članova i kojom su predstavljene države članice koje zajedno čine najmanje 65 % stanovništva Unije.

Blokirajuća manjina mora uključivati najmanje četiri člana Vijeća; u protivnome se smatra da je kvalificirana većina postignuta.

Ostali aranžmani kojima se uređuje kvalificirana većina utvrđeni su u članku 238. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Prijelazne odredbe koje se odnose na definiciju kvalificirane većine koje se primjenjuju do 31. listopada 2014. i odredbe koje se primjenjuju od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017. utvrđene su u Protokolu o prijelaznim odredbama.

6. Vijeće zasjeda u različitim sastavima čiji se popis usvaja u skladu s člankom 236. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Vijeće za opće poslove osigurava dosljednost u radu različitih sastava Vijeća. Ono priprema i osigurava nastavno postupanje nakon sastanka Europskog vijeća, u suradnji s predsjednikom Europskog vijeća i Komisijom.

Vijeće za vanjske poslove na temelju strateških smjernica koje utvrđuje Europsko vijeće, oblikuje vanjsko djelovanje Unije i osigurava dosljednost djelovanja Unije.

7. Odbor stalnih predstavnika vlada država članica odgovoran je za pripremu rada Vijeća.
8. Vijeće se sastaje javno kada raspravlja i glasuje o nacrtu zakonodavnog akta. U tu je svrhu svaki sastanak Vijeća podijeljen na dva dijela, na način da je jedan dio posvećen raspravi zakonodavnih akata Unije, a drugi aktivnostima koje nisu zakonodavne.
9. Dužnost predsjedanja sastavima Vijeća, osim kada je riječ o sastavu Vijeća za vanjske poslove, obnašaju predstavnici država članica u Vijeću na temelju ravnopravne rotacije, u skladu s uvjetima utvrđenima u skladu s člankom 236. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 17.

1. Komisija promiče opći interes Unije i u tu svrhu poduzima odgovarajuće inicijative. Osigurava primjenu Ugovorâ i mjera koje na temelju njih donose institucije. Ona nadzire primjenu prava Unije pod kontrolom Suda Europske unije. Izvršava proračun i upravlja programima. Izvršava koordinacijske, izvršne i upravljačke funkcije, kako je utvrđeno u Ugovorima. Osim u slučaju zajedničke vanjske i sigurnosne politike i u drugim slučajevima predviđenima u Ugovorima, ona osigurava vanjsko predstavljanje Unije. Pokreće godišnje i višegodišnje planiranje programa Unije radi ostvarivanja međuinstitucionalnih sporazuma.
2. Zakonodavni akti Unije mogu se donijeti samo na temelju prijedloga Komisije, osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno. Ostali se akti donose na temelju prijedloga Komisije ako je to predviđeno Ugovorima.
3. Mandat Komisije traje pet godina.

Članovi Komisije biraju se na temelju njihove opće sposobnosti i europskog opredjeljenja, iz redova osoba čija je neovisnost neupitna.

U obavljanju svojih zaduženja Komisija je u potpunosti neovisna. Ne dovodeći u pitanje članak 18. stavak 2., članovi Komisije ne traže i ne primaju naputke od bilo koje vlade ili koje druge institucije, tijela, ureda ili subjekta. Suzdržavaju se od svakog djelovanja koje je nespojivo s njihovim dužnostima ili obavljanjem njihovih zadaća.

4. Komisija imenovana u razdoblju od dana stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona do 31. listopada 2014. sastoji se od po jednog državljanina svake države članice, uključujući njezina predsjednika i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji je jedan od njezinih potpredsjednika.

5. Od 1. studenoga 2014. Komisija se sastoji od onog broja članova, uključujući njezina predsjednika i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji odgovara dvjema trećinama broja država članica, osim ako Europsko vijeće jednoglasno odluči taj broj izmijeniti.

Članovi Komisije biraju se među državljanima država članica na temelju sustava strogo ravnopravne rotacije među državama članicama koji odražava demografski i zemljopisni spektar svih država članica. Sustav se uspostavlja jednoglasnom odlukom Europskog vijeća u skladu s člankom 244. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

6. Predsjednik Komisije:

- (a) utvrđuje smjernice u okviru kojih Komisija treba raditi;
- (b) odlučuje o unutarnjem ustroju Komisije, osiguravajući da ona djeluje dosljedno, učinkovito i kao kolegijalno tijelo;
- (c) imenuje potpredsjednike, osim Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, iz redova članova Komisije.

Član Komisije podnosi ostavku ako to zatraži predsjednik. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku podnosi ostavku u skladu s postupkom određenim u članku 18. stavku 1., ako to zatraži predsjednik.

7. Uzimajući u obzir izbore za Europski parlament te nakon održavanja odgovarajućih savjetovanja, Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, predlaže Europskom parlamentu kandidata za predsjednika Komisije. Europski parlament bira toga kandidata većinom glasova svojih članova. Ako kandidat ne dobije potrebnu većinu glasova, Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, u roku od jednog mjeseca predlaže novog kandidata kojeg Europski parlament bira prema istom postupku.

Vijeće, zajedničkom suglasnošću s izabranim predsjednikom, utvrđuje popis ostalih osoba koje predlaže za imenovanje članovima Komisije. Izbor tih osoba obavlja se na temelju prijedloga država članica u skladu s kriterijima određenima u stavku 3. drugom podstavku i stavku 5. drugom podstavku.

Predsjednika, Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i ostale članove Komisije kolektivno, kao tijelo, glasovanjem potvrđuje Europski parlament. Na temelju takve potvrde Komisiju imenuje Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom.

8. Komisija je kolektivno, kao tijelo, odgovorna Europskom parlamentu. U skladu s člankom 234. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament može glasovati o nepovjerenju Komisiji. U slučaju izglasavanja nepovjerenja, članovi Komisije kolektivno, kao tijelo, podnose ostavku, a Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku podnosi ostavku na dužnosti koje obavlja u Komisiji.

Članak 18.

1. Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom uz suglasnost predsjednika Komisije, imenuje Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Europsko vijeće može okončati njegov mandat istim postupkom.

2. Visoki predstavnik vodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Unije. Svojim prijedlozima doprinosi razvoju te politike koju provodi u skladu s mandatom koji mu dodjeljuje Vijeće. Isto se primjenjuje i na zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.

3. Visoki predstavnik predsjed Vijećem za vanjske poslove.
4. Visoki predstavnik jedan je od potpredsjednika Komisije. On osigurava dosljednost vanjskog djelovanja Unije. U Komisiji je odgovoran za njezine obveze u pogledu vanjskih odnosa i za usklađivanje drugih aspekata vanjskog djelovanja Unije. Pri izvršavanju tih zaduženja u Komisiji, i samo za potrebe tih zaduženja, Visokog predstavnika obvezuju postupci Komisije u mjeri u kojoj je to u skladu sa stavcima 2. i 3.

Članak 19.

1. Sud Europske unije obuhvaća Sud, Opći sud i specijalizirane sudove. On osigurava poštovanje prava pri tumačenju i primjeni Ugovorâ.

Države članice osiguravaju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije.

2. Sud se sastoji od po jednog suca po državi članici. Pomažu mu nezavisni odvjetnici.

Opći sud uključuje najmanje jednog suca po državi članici.

Suci i nezavisni odvjetnici Suda te suci Općeg suda biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koje ispunjavaju uvjete određene člancima 253. i 254. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Imenuju ih vlade država članica zajedničkom suglasnošću na razdoblje od šest godina. Suci i nezavisni odvjetnici kojima je istekla dužnost mogu biti ponovno imenovani.

3. Sud Europske unije, u skladu s Ugovorima:
  - (a) donosi odluke u postupcima koje pokreću države članice, institucije ili fizičke ili pravne osobe;

- (b) odlučuje o prethodnim pitanjima, na zahtjev sudova država članica, o tumačenju prava Unije ili valjanosti akata koje su usvojile institucije;
- (c) donosi odluke u ostalim slučajevima predviđenima Ugovorima.

GLAVA IV.

ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI

Članak 20.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci 11. i 11.a UEZ-a)

1. Države članice koje među sobom žele uspostaviti pojačanu suradnju u okviru neisključivih nadležnosti Unije mogu koristiti njezine institucije i izvršavati te nadležnosti primjenjujući odgovarajuće odredbe Ugovorâ, podložno ograničenjima i u skladu s detaljnim aranžmanima utvrđenima u ovom članku i člancima od 326. do 334. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Pojačana suradnja usmjerena je na unapređivanje ciljeva Unije, zaštitu njezinih interesa i jačanje procesa njezine integracije. Takva je suradnja u svako doba otvorena svim državama članicama u skladu s člankom 328. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

2. Odluku kojom se daje ovlaštenje za pojačanu suradnju Vijeće donosi kao krajnje sredstvo, kada utvrdi da ciljeve takve suradnje Unija kao cjelina ne može ostvariti u razumnom roku, i pod uvjetom da u njoj sudjeluje najmanje devet država članica. Vijeće djeluje u skladu s postupkom predviđenim u članku 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

3. Svi članovi Vijeća mogu sudjelovati u vijećanju, ali u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji. Pravila glasovanja određena su u članku 330. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

4. Akti usvojeni u okviru pojačane suradnje obvezuju samo države članice koje u njoj sudjeluju. Oni se ne smatraju dijelom pravne stečevine koju moraju prihvatiti države kandidatkinje za pristupanje Uniji.

GLAVA V.

OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE I POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI

Poglavlje 1.

Opće odredbe o vanjskom djelovanju Unije

Članak 21.

1. Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni vodi se načelima koja su nadahnjivala njezino stvaranje, razvoj i proširenje i koja ona nastoji promicati u ostatku svijeta: demokraciji, vladavini prava, univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanju ljudskog dostojanstva, načelima jednakosti i solidarnosti te poštovanju načela Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava.

Unija nastoji razvijati odnose i graditi partnerstva s trećim zemljama i međunarodnim, regionalnim ili globalnim organizacijama s kojima dijeli načela iz prvog podstavka. Ona promiče multilateralna rješenja zajedničkih problema, osobito u okviru Ujedinjenih naroda.

2. Unija utvrđuje i provodi zajedničke politike i djelovanja i nastoji ostvariti visok stupanj suradnje u svim područjima međunarodnih odnosa radi:

- (a) zaštite svojih vrijednosti, temeljnih interesa, sigurnosti, neovisnosti i cjelovitosti;
- (b) učvršćivanja i podrške demokraciji, vladavini prava, ljudskim pravima i načelima međunarodnog prava;
- (c) očuvanja mira, sprečavanja sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti u skladu s ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda, načelima Helsinškoga završnog akta i ciljevima Pariške povelje, uključujući i one koji se odnose na vanjske granice;
- (d) podupiranja održivog gospodarskog i socijalnog razvoja te razvoja zaštite okoliša u zemljama u razvoju, prvenstveno radi iskorjenjivanja siromaštva;
- (e) poticanja integracije svih zemalja u svjetsko gospodarstvo, uključujući i postupnim ukidanjem ograničenja u međunarodnoj trgovini;
- (f) pružanja pomoći razvoju međunarodnih mjera za očuvanje i poboljšanje kvalitete okoliša i održivog upravljanja svjetskim prirodnim bogatstvima, kako bi osigurala održivi razvoj;

- (g) pružanja pomoći stanovništvu, zemljama i regijama pogođenima prirodnim nepogodama ili nesrećama izazvanima ljudskim djelovanjem; te
- (h) promicanja međunarodnog sustava utemeljenog na snažnijoj multilateralnoj suradnji i dobrom globalnom upravljanju.

3. Unija poštuje načela i ostvaruje ciljeve određene u stavcima 1. i 2. u razvoju i provedbi različitih područja vanjskog djelovanja Unije koja su obuhvaćena ovom glavom i dijelom petim Ugovora o funkcioniranju Europske unije i vanjskih aspekata svojih drugih politika.

Unija osigurava koherentnost među različitim područjima svojeg vanjskog djelovanja, kao i između njih i svojih drugih politika. Vijeće i Komisija, uz pomoć Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, osiguravaju tu koherentnost i surađuju u tu svrhu.

Članak 22.

1. Na temelju načela i ciljeva određenih u članku 21., Europsko vijeće utvrđuje strateške interese i ciljeve Unije.

Odluke Europskog vijeća o strateškim interesima i ciljevima Unije odnose se na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku te na ostala područja vanjskog djelovanja Unije. Takve se odluke mogu odnositi na odnose Unije s određenom zemljom ili regijom ili mogu biti tematske prirode. U njima se utvrđuje njihovo trajanje te sredstva koja su Unija i države članice dužne osigurati.

Europsko vijeće odlučuje jednoglasno, na preporuku Vijeća, usvojenu od strane potonjeg na temelju aranžmana utvrđenih za svako područje. Odluke Europskog vijeća provode se u skladu s postupcima predviđenima u Ugovorima.

2. Vijeću mogu zajedničke prijedloge podnositi Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, za područje zajedničke vanjske i sigurnosne politike, a Komisija za ostala područja vanjskog djelovanja.

Poglavlje 2.

Posebne odredbe o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici

Odjeljak 1.

Zajedničke odredbe

Članak 23.

Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni, na temelju ovog poglavlja, rukovodi se načelima i ostvaruje ciljeve općih odredaba utvrđenih u poglavlju 1. te se provodi u skladu s tim odredbama.

Članak 24.

(bivši članak 11. UEU-a)

1. Nadležnost Unije u pitanjima zajedničke vanjske i sigurnosne politike obuhvaća sva područja vanjske politike i sva pitanja koja se odnose na sigurnost Unije, uključujući i postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike koja bi mogla voditi prema zajedničkoj obrani.

Zajednička vanjska i sigurnosna politika podliježe posebnim pravilima i postupcima. Utvrđuju je i provode Europsko vijeće i Vijeće, odlučujući jednoglasno, osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno. Usvajanje zakonodavnih akata je isključeno. Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku provode Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i države članice u skladu s Ugovorima. Posebna uloga Europskog parlamenta i Komisije u tom području utvrđena je Ugovorima. Sud Europske unije nema nadležnost u odnosu na te odredbe, izuzev nadležnosti za praćenje usklađenosti s člankom 40. ovog Ugovora i ispitivanja zakonitosti određenih odluka kako je predviđeno člankom 275. stavkom drugim Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

2. U okviru načela i ciljeva svojeg vanjskog djelovanja, Unija vodi, utvrđuje i provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku na temelju razvoja uzajamne političke solidarnosti među državama članicama, identifikacije pitanja od općeg interesa i ostvarenja sve većeg stupnja konvergencije djelovanja država članica.

3. Države članice aktivno i bez zadržke podupiru vanjsku i sigurnosnu politiku Unije u duhu lojalnosti i uzajamne solidarnosti i u skladu su s djelovanjem Unije u tom području.

Države članice zajednički rade na jačanju i razvijanju svoje uzajamne političke solidarnosti. One se suzdržavaju od svakog djelovanja koje je suprotno interesima Unije ili koje bi moglo narušiti njezinu učinkovitost kao kohezivne snage u međunarodnim odnosima.

Vijeće i Visoki predstavnik osiguravaju usklađenost s tim načelima.

Članak 25.
(bivši članak 12. UEU-a)

Unija vodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku:

- (a) utvrđivanjem općih smjernica;
- (b) donošenjem odluka kojima se utvrđuju:
  - i. djelovanja koje Unija treba poduzeti;
  - ii. stajališta koja Unija treba zauzeti;
  - iii. aranžmani za provedbu odluka iz točaka i. i ii.;
- te
- (c) jačanjem sustavne suradnje među državama članicama u vođenju politike.

Članak 26.
(bivši članak 13. UEU-a)

1. Europsko vijeće prepoznaje strateške interese Unije, određuje ciljeve i utvrđuje opće smjernice zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući za pitanja s implikacijama u području obrane. Ono donosi potrebne odluke.

Ako to nalaže međunarodni razvoj događaja, predsjednik Europskog vijeća saziva izvanredni sastanak Europskog vijeća radi utvrđivanja strateških odrednica politike Unije u odnosu na takav razvoj događaja.

2. Vijeće oblikuje zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i donosi odluke potrebne za njezino utvrđivanje i provedbu na temelju općih smjernica i strateških odrednica utvrđenih od strane Europskog vijeća.

Vijeće i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku osiguravaju jedinstvo, koherentnost i učinkovitost djelovanja Unije.

3. Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku provode Visoki predstavnik i države članice, koristeći nacionalna sredstva i sredstva Unije.

Članak 27.

1. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji predsjedava Vijećem za vanjske poslove, svojim prijedlozima doprinosi razvoju zajedničke vanjske i sigurnosne politike i osigurava provedbu odluka koje donose Europsko vijeće i Vijeće.

2. Visoki predstavnik predstavlja Uniju u pitanjima koja se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. On u ime Unije vodi politički dijalog s trećima i izražava stajalište Unije u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama.

3. U ispunjavanju njegovog mandata, Visokom predstavniku pomaže Europska služba za vanjsko djelovanje. Ta služba surađuje s diplomatskim službama država članica i sastavljena je od dužnosnika iz odgovarajućih odjela Glavnog tajništva Vijeća i Komisije kao i osoblja upućenog iz nacionalnih diplomatskih službi država članica. Ustroj i funkcioniranje Europske službe za vanjsko djelovanje utvrđuje se odlukom Vijeća. Vijeće odlučuje na prijedlog Visokog predstavnika nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i uz prethodnu suglasnost Komisije.

Članak 28.
(bivši članak 14. UEU-a)

1. Kada međunarodna situacija zahtijeva operativno djelovanje Unije, Vijeće donosi potrebne odluke. U njima se utvrđuju njihovi ciljevi, područje primjene, sredstva koja Uniji stoje na raspolaganju, ako je potrebno i njihovo trajanje, te uvjeti za njihovu provedbu.

Ako se promijene okolnosti koje bitno utječu na pitanje koje je predmetom takve odluke, Vijeće preispituje načela i ciljeve te odluke i donosi potrebne odluke.

2. Odluke iz stavka 1. obvezuju države članice u pogledu stajališta koja one zauzimaju i u pogledu njihovog djelovanja.

3. Kada se planira usvajanje nacionalnog stajališta ili djelovanje na nacionalnoj razini na temelju odluke iz stavka 1., potrebno je da države članice na vrijeme dostave obavijest o tome kako bi se, ako je potrebno, omogućilo prethodno savjetovanje u Vijeću. Obveza dostavljanja prethodne obavijesti ne odnosi se na mjere koje samo predstavljaju prenošenje odluka Vijeća na nacionalnu razinu.

4. U slučaju neodoljive potrebe koja proizlazi iz promijenjene situacije, a u nedostatku preispitivanja odluke Vijeća iz stavka 1., države članice mogu hitno poduzeti potrebne mjere, vodeći računa o općim ciljevima te odluke. Dotična država članica odmah obavješćuje Vijeće o svim takvim mjerama.

5. U slučaju bilo kakvih značajnih poteškoća u provedbi odluke iz ovog članka, država članica ih je dužna uputiti Vijeću, koje o njima raspravlja i traži odgovarajuća rješenja. Ta rješenja ne smiju biti u suprotnosti s ciljevima odluke iz stavka 1. ili narušavati njezinu učinkovitost.

Članak 29.
(bivši članak 15. UEU-a)

Vijeće donosi odluke koje utvrđuju pristup Unije pojedinom pitanju zemljopisne ili tematske naravi. Države članice osiguravaju da njihove nacionalne politike budu u skladu sa stajalištima Unije.

Članak 30.
(bivši članak 22. UEU-a)

1. Bilo koja država članica, Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ili Visoki predstavnik uz potporu Komisije mogu Vijeću uputiti pitanje koje se odnosi na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku te mu mogu podnositi inicijative ili prijedloge, ako je to primjereno.

2. U slučajevima koji zahtijevaju brzu odluku, Visoki predstavnik, po službenoj dužnosti ili na zahtjev države članice, saziva izvanredni sastanak Vijeća u roku od četrdeset osam sati ili, u slučaju hitnosti, u kraćem roku.

Članak 31.
(bivši članak 23. UEU-a)

1. Odluke na temelju ovog poglavlja donose Europsko vijeće i Vijeće, odlučujući jednoglasno, osim ako je ovim poglavljem predviđeno drukčije. Donošenje zakonodavnih akata je isključeno.

Ako glasuje suzdržano, svaki član Vijeća može obrazložiti svoju suzdržanost davanjem formalne izjave na temelju ovog podstavka. U tom slučaju nije obvezan primjenjivati tu odluku, ali prihvaća da ona obvezuje Uniju. U duhu uzajamne solidarnosti dotična država članica suzdržava se od svakog djelovanja koje bi moglo biti u suprotnosti ili onemogućavati djelovanje Unije na temelju te odluke, a ostale države članice poštuju njezino stajalište. Ako članovi Vijeća koji na taj način obrazlože svoju suzdržanost predstavljaju najmanje jednu trećinu država članica koje zajedno čine najmanje jednu trećinu stanovništva Unije, odluka se ne donosi.

2. Odstupajući od odredaba stavka 1., Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom:

- pri donošenju odluke kojom se utvrđuje djelovanje ili stajalište Unije na temelju odluke Europskog vijeća koja se odnosi na strateške interese i ciljeve Unije, kako je navedeno u članku 22. stavku 1.,
- pri donošenju odluke kojom se utvrđuje djelovanje ili stajalište Unije, na prijedlog koji Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku predstavi nakon posebnog zahtjeva Europskog vijeća, podnesenog na vlastitu inicijativu ili na inicijativu Visokog predstavnika,
- pri donošenju svih odluka kojima se provodi odluka kojom se utvrđuje djelovanje ili stajalište Unije,
- kada se imenuje posebni predstavnik u skladu s člankom 33.

Ako član Vijeća izjavi da se zbog ključnih i navedenih razloga nacionalne politike namjerava suprotstaviti donošenju odluke o kojoj se odlučuje kvalificiranom većinom, glasovanje se ne provodi. Visoki predstavnik će u neposrednom savjetovanju s državom članicom o kojoj je riječ tražiti rješenje koje je za nju prihvatljivo. Ako on u tome ne uspije, Vijeće može, odlučujući kvalificiranom većinom, zatražiti da se to pitanje uputi Europskom vijeću na jednoglasno odlučivanje.

3. Europsko vijeće može jednoglasno donijeti odluku kojom se određuje da Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom u slučajevima koji nisu slučajevi iz stavka 2.
4. Stavci 2. i 3. ne primjenjuju se na odluke koje imaju implikacije u području vojske ili obrane.
5. O postupovnim pitanjima Vijeće odlučuje većinom glasova svojih članova.

Članak 32.
(bivši članak 16. UEU-a)

Kako bi se utvrdio zajednički pristup, države se članice međusobno u okviru Europskog vijeća i Vijeća savjetuju o svakom pitanju vanjske i sigurnosne politike koje je od općeg interesa. Prije poduzimanja bilo kakvog djelovanja na međunarodnoj sceni ili preuzimanja bilo koje obveze koja bi mogla utjecati na interese Unije, svaka država članica savjetuje se s ostalim državama članicama u okviru Europskog vijeća ili Vijeća. Države članice konvergencijom svojih djelovanja osiguravaju da Unija može afirmirati svoje interese i vrijednosti na međunarodnoj sceni. Države članice pokazuju međusobnu solidarnost.

Kada Europsko vijeće ili Vijeće utvrdi zajednički pristup Unije u smislu prvog stavka, Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i ministri vanjskih poslova država članica koordiniraju svoje aktivnosti unutar Vijeća.

Diplomatske misije država članica i misije Unije u trećim zemljama i međunarodnim organizacijama surađuju i doprinose oblikovanju i provedbi zajedničkog pristupa.

Članak 33.
(bivši članak 18. UEU-a)

Vijeće može, na prijedlog Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, imenovati posebnog predstavnika s mandatom u pogledu nekog posebnog političkog pitanja. Posebni predstavnik je u izvršavanju svojeg mandata odgovoran Visokom predstavniku.

Članak 34.
(bivši članak 19. UEU-a)

1. Države članice koordiniraju svoje djelovanje u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama. U tim forumima one podržavaju stajališta Unije. Tu koordinaciju organizira Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

U međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama, gdje ne sudjeluju sve države članice, one koje sudjeluju podržavaju stajališta Unije.

2. U skladu s člankom 24. stavkom 3., države članice zastupljene u međunarodnim organizacijama ili na međunarodnim konferencijama u kojima ne sudjeluju sve države članice, redovito obavješćuju ostale države članice i Visokog predstavnika o svim pitanjima od zajedničkog interesa.

Države članice koje su ujedno članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda uskladit će svoje djelovanje i u potpunosti obavješćivati ostale države članice i Visokog predstavnika. Države članice koje su članice Vijeća sigurnosti brane u obavljanju svojih funkcija stajališta i interese Unije, ne dovodeći u pitanje svoje obveze prema odredbama Povelje Ujedinjenih naroda.

Kada Unija utvrdi stajalište o određenom pitanju koje je na dnevnom redu Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, države članice koje su članice Vijeća sigurnosti zahtijevaju da Visoki predstavnik bude pozvan da iznese stajalište Unije.

Članak 35.
(bivši članak 20. UEU-a)

Diplomatske i konzularne misije država članica i delegacije Unije u trećim zemljama i na međunarodnim konferencijama te njihova predstavništva pri međunarodnim organizacijama surađuju kako bi osigurali poštovanje i provođenje odluka o utvrđivanju stajališta i djelovanja Unije koje su donesene na temelju ovog poglavlja.

Svoju suradnju oni unapređuju razmjenom podataka i provođenjem zajedničkih procjena.

One doprinose provedbi prava građana Unije na zaštitu na državnom području trećih zemalja iz članka 20. stavka 2. točke (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije i mjerama usvojenim na temelju članka 23. tog Ugovora.

Članak 36.
(bivši članak 21. UEU-a)

Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku redovito se savjetuje s Europskim parlamentom o glavnim aspektima i osnovnim opredjeljenjima zajedničke vanjske i sigurnosne politike te zajedničke sigurnosne i obrambene politike i informira ga o razvoju tih politika. On osigurava da se stavovi Europskog parlamenta na odgovarajući način uzmu u razmatranje. Posebni predstavnici smiju sudjelovati u informiranju Europskog parlamenta.

Europski parlament može upućivati pitanja ili davati preporuke Vijeću ili Visokom predstavniku. Europski parlament dvaput godišnje održava raspravu o napretku u provedbi zajedničke vanjske i sigurnosne politike uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.

Članak 37.
(bivši članak 24. UEU-a)

Unija može sklapati sporazume s jednom ili više država ili međunarodnih organizacija u područjima obuhvaćenima ovim poglavljem.

Članak 38.
(bivši članak 25. UEU-a)

Ne dovodeći u pitanje članak 240. Ugovora o funkcioniranju Europske zajednice, Politički i sigurnosni odbor prati međunarodnu situaciju u područjima obuhvaćenima zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom i doprinosi utvrđivanju politika davanjem mišljenja Vijeću, na zahtjev Vijeća ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ili na vlastitu inicijativu. Također nadzire provedbu usuglašenih politika, ne dovodeći u pitanje ovlasti Visokog predstavnika.

U okviru područja primjene ovog poglavlja, Politički i sigurnosni odbor u sklopu odgovornosti Vijeća i Visokog predstavnika provodi politički nadzor i strateški usmjerava operacije upravljanja krizama iz članka 43.

Vijeće može ovlastiti Odbor da za potrebe i za vrijeme trajanja operacije upravljanja krizama, kako ih utvrdi Vijeće, donosi odgovarajuće odluke o političkom nadzoru i strateškom usmjeravanju operacije.

Članak 39.

U skladu s člankom 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i odstupajući od njegova stavka 2., Vijeće usvaja odluku u kojoj se utvrđuju pravila o zaštiti pojedinaca s obzirom na obradu osobnih podataka od strane država članica pri obavljanju aktivnosti u području primjene ovog poglavlja i pravila o slobodnom kretanju takvih podataka. Poštovanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnih tijela.

Članak 40.

(bivši članak 47. UEU-a)

Provedba zajedničke vanjske i sigurnosne politike ne utječe na primjenu postupaka i opseg ovlasti institucija utvrđenih Ugovorima za izvršavanje nadležnosti Unije iz članaka od 3. do 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Slično tomu, provedba politika navedenih u tim člancima ne utječe na primjenu postupaka i opseg ovlasti institucija utvrđenih Ugovorima za izvršavanje nadležnosti Unije temeljem ovog poglavlja.

Članak 41.

(bivši članak 28. UEU-a)

1. Administrativni izdaci koji za institucije nastanu zbog provedbe ovog poglavlja terete proračun Unije.

2. Operativni izdaci koji nastanu pri provedbi ovog poglavlja također terete proračun Unije, osim izdataka koji nastanu pri operacijama koje imaju implikacije u području vojske ili obrane te u slučajevima kada Vijeće jednoglasno odluči drukčije.

U slučajevima kada izdaci ne terete proračun Unije, oni terete države članice prema ključu bruto nacionalnog proizvoda, osim ako Vijeće jednoglasno odluči drukčije. Kada je riječ o izdacima koji nastanu pri operacijama koje imaju implikacije u području vojske ili obrane, države članice čiji su predstavnici u Vijeću dali formalnu izjavu na temelju članka 31. stavka 1. drugog podstavka, nisu obvezne doprinijeti njihovu financiranje.

3. Vijeće donosi odluku u kojoj se utvrđuju posebni postupci koji jamče brzi pristup odobrenim proračunskim sredstvima u proračunu Unije za žurno financiranje inicijativa u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, a osobito za pripremne aktivnosti za zadaće iz članka 42. stavka 1. i članka 43. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Pripremne aktivnosti za zadaće iz članka 42. stavka 1. i članka 43. koje ne terete proračun Unije, financiraju se iz početnog fonda koji čine doprinosi država članica.

Na prijedlog Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Vijeće kvalificiranom većinom donosi odluke kojima se utvrđuju:

- (a) postupci osnivanja i financiranja početnog fonda, osobito iznosi koji se dodjeljuju fondu;
- (b) postupci upravljanja početnim fondom;
- (c) postupci financijskog nadzora.

Kada zadaća planirana u skladu s člankom 42. stavkom 1. i člankom 43. ne može teretiti proračun Unije, Vijeće daje ovlaštenje Visokom predstavniku Unije da upotrijebi sredstva fonda. Visoki predstavnik izvješćuje Vijeće o provedbi te doznake.

Odjeljak 2.

Odredbe o zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici

Članak 42. (bivši članak 17. UEU-a)

1. Zajednička sigurnosna i obrambena politika sastavni je dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Ona Uniji osigurava operativnu sposobnost koja se oslanja na civilna i vojna sredstva. Unija ih može koristiti u misijama izvan Unije za očuvanje mira, sprečavanje sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda. Izvršavanje tih zadaća obavlja se korištenjem kapaciteta koje osiguravaju države članice.

2. Zajednička sigurnosna i obrambena politika uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike Unije. To će dovesti do zajedničke obrane, kada Europsko vijeće jednoglasno tako odluči. Ono u tom slučaju preporučuje državama članicama da donesu takvu odluku u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Politika Unije u skladu s ovim odjeljkom ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike određenih država članica te poštuje obveze pojedinih država članica na temelju Sjevernoatlantskog ugovora, koje svoju zajedničku obranu ostvaruju u okviru Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora (NATO) i u skladu je sa zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom utvrđenom unutar tog okvira.

3. Države članice Uniji stavljaju na raspolaganje civilne i vojne kapacitete za provedbu zajedničke sigurnosne i obrambene politike, kako bi doprinijele ostvarivanju ciljeva koje je utvrdilo Vijeće. Države članice koje zajednički uspostave multinacionalne snage mogu ih staviti na raspolaganje zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici.

Države članice obvezuju se postupno poboljšati svoje vojne kapacitete. Agencija u području razvoja obrambenih kapaciteta, istraživanja, nabave i naoružanja (dalje u tekstu „Europska obrambena agencija”) utvrđuje operativne potrebe, promiče mjere za zadovoljavanje tih potreba te doprinosi utvrđivanju i, prema potrebi, provedbi bilo koje mjere potrebne za jačanje industrijskih i tehnoloških temelja u obrambenom sektoru, sudjeluje pri utvrđivanju europske politike kapaciteta i naoružanja te pomaže Vijeću pri procjeni poboljšanja vojnih kapaciteta.

4. Odluke koje se odnose na zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, uključujući one kojima se pokreće misija navedena u ovom članku, Vijeće donosi odlučujući jednoglasno, na prijedlog Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ili na inicijativu države članice. Visoki predstavnik može, prema potrebi, zajedno s Komisijom, predložiti korištenje nacionalnih sredstava i instrumenata Unije.

5. Vijeće može izvršenje zadaće, u okviru Unije, povjeriti skupini država članica u svrhu zaštite vrijednosti Unije i služenja njezinim interesima. Izvršenje takve zadaće uređeno je člankom 44.

6. Države članice čiji vojni kapaciteti ispunjavaju više kriterije i koje su se u ovom području uzajamno više obvezale radi obavljanja najzahtjevnijih misija, uspostavljaju stalnu strukturiranu suradnju u okviru Unije. Takva je suradnja uređena člankom 46. Suradnja ne utječe na odredbe članka 43.

7. Ako je država članica žrtva oružane agresije na svoje državno područje, ostale države članice obvezne su pružiti joj pomoć i potporu svim sredstvima kojima raspolažu, u skladu s člankom 51. Povelje Ujedinjenih naroda. To ni na koji način ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike određenih država članica.

Obveze i suradnja u ovom području moraju biti u skladu s obvezama preuzetima u okviru Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora, koja, za države koje su njezine članice, ostaje temelj njihove kolektivne obrane i forum za njezinu provedbu.

Članak 43.

1. Zadaće iz članka 42. stavka 1. tijekom kojih Unija može koristiti civilna i vojna sredstva uključuju zajedničke operacije razoružavanja, humanitarne zadaće i zadaće spašavanja, zadaće vojnog savjetovanja i pružanja pomoći, zadaće sprečavanja sukoba i očuvanja mira, zadaće borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući uspostavu mira i stabilizaciju nakon sukoba. Sve te zadaće mogu doprinijeti borbi protiv terorizma, među ostalim i pružanjem potpore trećim zemljama u suzbijanju terorizma na njihovim državnim područjima.
2. Vijeće donosi odluke o zadaćama iz stavka 1. kojima se utvrđuju njihovi ciljevi i opseg te opći uvjeti njihove provedbe. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, pod nadzorom Vijeća te u bliskom i stalnom kontaktu s Političkim i sigurnosnim odborom, osigurava koordinaciju civilnih i vojnih aspekata tih zadaća.

Članak 44.

1. U okviru odluka donesenih u skladu s člankom 43., Vijeće može povjeriti provedbu neke zadaće skupini država članica koje su voljne i imaju potrebne sposobnosti za takvu zadaću. Te se države članice, u suradnji s Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, međusobno dogovaraju o načinu upravljanja zadaćom.
2. Države članice koje sudjeluju u zadaći redovito obavješćuju Vijeće o njezinom napretku, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev druge države članice. Te članice odmah obavješćuju Vijeće, ako dovršenje zadaće dovodi do znatnih posljedica ili zahtijeva izmjenu cilja, opsega ili uvjeta određenih za zadaću u odlukama iz stavka 1. U tim slučajevima Vijeće donosi potrebne odluke.

Članak 45.

1. Europska obrambena agencija iz članka 42. stavka 3. koja je u odgovornosti Vijeća ima za zadaću:

- (a) doprinijeti utvrđivanju ciljeva vojnih kapaciteta država članica i ocjeni poštovanja obveza povezanih sa sposobnostima koje su preuzele države članice;
- (b) promicati usklađivanje operativnih potreba i usvajanje učinkovitih i usklađenih metoda nabave;
- (c) predlagati multilateralne projekte radi ispunjenja ciljeva u smislu vojnih kapaciteta, osigurati koordinaciju programa koje provode države članice te upravljanje posebnim programima suradnje;
- (d) podupirati istraživanja obrambene tehnologije te koordinirati i planirati zajedničke istraživačke aktivnosti i proučavanje tehničkih rješenja za buduće operativne potrebe;
- (e) doprinositi prepoznavanju, a po potrebi, i provedbi svih korisnih mjera za jačanje industrijske i tehnološke osnove obrambenog sektora i za poboljšanje učinkovitosti vojnih izdataka.

2. Europska obrambena agencija otvorena je svim državama članicama koje žele sudjelovati u njezinu radu. Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, donosi odluku kojom se utvrđuju statut, sjedište i pravila poslovanja Agencije. U toj je odluci potrebno uzeti u obzir razinu učinkovitog sudjelovanja u aktivnostima Agencije. U okviru Agencije osnivaju se posebne skupine koje okupljaju države članice koje rade na zajedničkim projektima. Prema potrebi, Agencija svoje zadaće obavlja u suradnji s Komisijom.

Članak 46.

1. Države članice koje žele sudjelovati u stalnoj strukturiranoj suradnji iz članka 42. stavka 6., koje ispunjavaju kriterije i koje su preuzele obveze povezane s vojnim kapacitetima određenima u Protokolu o stalnoj strukturiranoj suradnji, o svojoj namjeri obavješćuju Vijeće i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

2. U roku od tri mjeseca nakon obavijesti iz stavka 1., Vijeće usvaja odluku kojom se uspostavlja stalna strukturirana suradnja i utvrđuje popis država članica koje u njoj sudjeluju. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom, nakon savjetovanja s Visokim predstavnikom.

3. Svaka država članica koja naknadno poželi sudjelovati u stalnoj strukturiranoj suradnji o svojoj namjeri obavješćuje Vijeće i Visokog predstavnika.

Vijeće usvaja odluku kojom se potvrđuje sudjelovanje dotične države članice koja ispunjava kriterije i preuzima obveze iz članaka 1. i 2. Protokola o stalnoj strukturiranoj suradnji. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom, nakon savjetovanja s Visokim predstavnikom. U glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice sudionice.

Kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

4. Ako država članica sudionica više ne ispunjava kriterije ili više nije u mogućnosti ispunjavati obveze iz članaka 1. i 2. Protokola o stalnoj strukturiranoj suradnji, Vijeće može donijeti odluku kojom se suspendira sudjelovanje dotične države članice.

Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom. U glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice sudionice, uz iznimku dotične države članice.

Kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Svaka država članica sudionica koja se želi povući iz stalne strukturirane suradnje o svojoj namjeri obavješćuje Vijeće, koje prima na znanje da je dotična država članica prestala sudjelovati.

6. Odluke i preporuke Vijeća u okviru stalne strukturirane suradnje, osim onih koje su predviđene u stavicima od 2. do 5., donose se jednoglasno. Za potrebe ovog stavka, jednoglasnost podrazumijeva samo glasove predstavnika država članica sudionica.

GLAVA VI.
ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 47.

Unija ima pravnu osobnost.

Članak 48.
(bivši članak 48. UEU-a)

1. Ugovori se mogu mijenjati u skladu s redovnim postupkom revizije. Ugovori se mogu mijenjati i u skladu s pojednostavnjenim postupcima revizije.

Redovni postupak revizije

2. Vlada bilo koje države članice, Europski parlament ili Komisija mogu Vijeću podnijeti prijedloge za izmjenu Ugovorâ. Tim se prijedlozima, između ostalog, mogu povećati odnosno smanjiti nadležnosti koje su Uniji dodijeljene u Ugovorima. Vijeće podnosi te prijedloge Europskom vijeću, a o njima se obavješćuju nacionalni parlamenti.

3. Ako Europsko vijeće, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, običnom većinom glasova donese odluku o razmatranju predloženih izmjena, predsjednik Europskog vijeća saziva konvenciju sastavljenu od predstavnika nacionalnih parlamenata, šefova država ili vlada država članica, Europskog parlamenta i Komisije. U slučaju institucionalnih promjena u monetarnom području, savjetovanja se provode i s Europskom središnjom bankom. Konvencija razmatra prijedloge izmjena te konsenzusom donosi preporuku za konferenciju predstavnika vlada država članica kako je predviđena u stavku 4.

Europsko vijeće običnom većinom glasova, uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta, može odlučiti ne sazvati konvenciju ako opseg predloženih izmjena ne opravdava njezino sazivanje. U potonjem slučaju Europsko vijeće utvrđuje okvir nadležnosti konferencije predstavnika vlada država članica.

4. Konferenciju predstavnika vlada država članica saziva predsjednik Vijeća kako bi se zajedničkom suglasnošću utvrdile namjeravane izmjene Ugovorâ.

Izmjene stupaju na snagu nakon što ih ratificiraju sve države članice u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

5. Ako dvije godine nakon potpisivanja ugovora o izmjeni Ugovorâ, četiri petine država članica ratificira ugovor, a jedna ili više država članica pri ratifikaciji nailazi na poteškoće, predmet se upućuje Europskom vijeću.

Pojednostavnjeni postupci revizije

6. Vlada bilo koje države članice, Europski parlament ili Komisija mogu Europskom vijeću podnijeti prijedloge za reviziju svih ili dijela odredaba dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije koje se odnose na unutarnje politike i djelovanje Unije.

Europsko vijeće može donijeti odluku o izmjeni svih ili dijela odredaba dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Europsko vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom te Europskom središnjom bankom u slučaju institucionalnih promjena u monetarnom području. Ta odluka stupa na snagu tek nakon što je potvrde države članice u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Odluka iz drugog podstavka ne proširuje nadležnosti koje su Uniji dodijeljene Ugovorima.

7. Ako Ugovor o funkcioniranju Europske unije ili glava V. ovog Ugovora predviđa da u određenom području ili slučaju Vijeće odlučuje jednoglasno, Europsko vijeće može donijeti odluku kojom ovlašćuje Vijeće da u tom području ili u tom slučaju odlučuje kvalificiranom većinom. Ovaj se podstavak ne primjenjuje na odluke koje se odnose na područje vojske ili obrane.

Ako Ugovor o funkcioniranju Europske unije predviđa da zakonodavne akte usvaja Vijeće u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, Europsko vijeće može donijeti odluku kojom se dopušta usvajanje takvih akata u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom.

O svakoj se inicijativi Europskog vijeća na temelju prvog ili drugog podstavka obavješćuju nacionalni parlamenti. Ako se nacionalni parlament usprotivi u roku od šest mjeseci od dana takve obavijesti, odluka iz prvog ili drugog podstavka ne donosi se. Ako protivljenje izostane, Europsko vijeće može donijeti odluku.

Europsko vijeće odluke iz prvog i drugog podstavka donosi jednoglasno, uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta koju je dala većina njegovih članova.

Članak 49.
(bivši članak 49. UEU-a)

Svaka europska država koja poštuje vrijednosti iz članka 2. i koja se obvezuje promicati ih, može podnijeti zahtjev za članstvo u Uniji. O tom se zahtjevu obavješćuju Europski parlament i nacionalni parlamenti. Država podnositeljica zahtjeva svoj zahtjev upućuje Vijeću, koje odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Komisijom i nakon dobivene suglasnosti Europskog parlamenta, koji odlučuje većinom svojih članova. Uzimaju se u obzir uvjeti prihvatljivosti koje je dogovorilo Europsko vijeće.

Uvjeti primanja u članstvo i prilagodbe Ugovora na kojima se Unija temelji koje to primanje povlači za sobom predmetom su sporazuma između država članica i države podnositeljice zahtjeva. Taj se sporazum podnosi na ratifikaciju svim državama ugovornicama u skladu s njihovim ustavnim odredbama.

Članak 50.

1. Svaka država članica može donijeti odluku o povlačenju iz Unije u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

2. Država članica koja donese odluku o povlačenju, o svojoj namjeri obavješćuje Europsko vijeće. S obzirom na smjernice koje daje Europsko vijeće, Unija pregovara i sklapa s tom državom sporazum kojim se utvrđuju aranžmani njezina povlačenja, uzimajući pritom u obzir okvir za njezin budući odnos s Unijom. Sporazum se pregovara u skladu s člankom 218. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Sporazum u ime Unije sklapa Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

3. Ugovori se na dotičnu državu prestaju primjenjivati od dana stupanja na snagu sporazuma o povlačenju ili, ako do toga ne dođe, dvije godine od obavijesti iz stavka 2., osim ako Europsko vijeće, u dogovoru s dotičnom državom članicom, jednoglasno odluči produljiti to razdoblje.

4. Za potrebe stavaka 2. i 3. član Europskog vijeća ili Vijeća, koji predstavlja državu članicu koja se povlači, ne sudjeluje ni u raspravama Europskog vijeća ili Vijeća ni u donošenju odluka koje se na nju odnose.

Kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Ako država koja se povukla iz Unije ponovno zatraži pristupiti Uniji, njezin zahtjev podliježe postupku iz članka 49.

Članak 51.

Protokoli i prilozi Ugovorima čine njihov sastavni dio.

Članak 52.

1. Ugovori se primjenjuju na Kraljevinu Belgiju, Republiku Bugarsku, Češku Republiku, Kraljevinu Dansku, Saveznu Republiku Njemačku, Republiku Estoniju, Irsku, Helensku Republiku, Kraljevinu Španjolsku, Francusku Republiku, Republiku Hrvatsku, Talijansku Republiku, Republiku Cipar, Republiku Latviju, Republiku Litvu, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Republiku Mađarsku, Republiku Maltu, Kraljevinu Nizozemsku, Republiku Austriju, Republiku Poljsku, Portugalsku Republiku, Rumunjsku, Republiku Sloveniju, Slovačku Republiku, Republiku Finsku, Kraljevinu Švedsku i Ujedinjenu Kraljevinu Velike Britanije i Sjeverne Irske.

2. Teritorijalno područje primjene Ugovorâ navedeno je u članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 53.
(bivši članak 51. UEU-a)

Ovaj se Ugovor sklapa na neograničeno vrijeme.

Članak 54.
(bivši članak 52. UEU-a)

1. Visoke ugovorne stranke ratificiraju ovaj Ugovor u skladu sa svojim ustavnim odredbama. Isprave o ratifikaciji polažu se kod Vlade Talijanske Republike.
2. Ovaj Ugovor stupa na snagu 1. siječnja 1993., pod uvjetom da su prethodno položene sve isprave o ratifikaciji ili, u suprotnom, prvog dana mjeseca koji slijedi nakon što posljednja država potpisnica položi ispravu o ratifikaciji.

Članak 55.
(bivši članak 53. UEU-a)

1. Ovaj Ugovor, koji je sastavljen u jednom izvorniku na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu su tekstovi na svakom od ovih jezika jednako vjerodostojni, pohranjuje se u arhivu Vlade Talijanske Republike, koja vladama ostalih država potpisnica dostavlja po jedan ovjereni primjerak.
2. Ovaj Ugovor države članice mogu prevesti na bilo koji drugi jezik koji u skladu s njihovim ustavnim poretkom uživa status službenog jezika na cijelom ili na dijelu njihova državnog područja. Dotične države članice dostavljaju ovjereni primjerak takvih prijevoda koji se pohranjuje u arhivu Vijeća.

U POTVRDU TOGA niže potpisani opunomoćenici potpisali su ovaj Ugovor.

Sastavljeno u Maastrichtu, dana sedmog veljače godine tisuću devedeset i druge.

(lista potpisnika ne reproducira se)

**UGOVOR O FUNKCIONIRANJU
EUROPSKE UNIJE
(PROČIŠĆENA VERZIJA)**

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA, PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE, PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE, PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE, NJEZINA KRALJEVSKA VISOST VELIKA VOJVOTKINJA OD LUKSEMBURGA, NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKA,¹

ODLUČNI DA postave temelje sve tješnje povezane unije među narodima Europe,

ODLUČIVŠI DA osiguraju gospodarski i socijalni napredak svojih država zajedničkim djelovanjem na uklanjanju zapreka koje dijele Europu,

POTVRĐUJUĆI kao osnovni cilj svojih nastojanja neprestano poboljšavanje uvjeta života i rada svojih naroda,

PREPOZNAJUĆI DA uklanjanje postojećih prepreka zahtijeva usklađeno djelovanje kako bi se zajamčio stabilan gospodarski razvoj, uravnotežena trgovina i pošteno tržišno natjecanje,

U ŽELJI DA osnaže jedinstvo svojih gospodarstava i osiguraju njihov skladan razvoj smanjivanjem razlika koje postoje među pojedinim regijama i smanjivanjem zaostalosti regija u nepovoljnijem položaju,

ŽELEĆI zajedničkom trgovinskom politikom doprinijeti postupnom ukidanju ograničenja u međunarodnoj trgovini,

U NAMJERI DA potvrde solidarnost koja veže Europu i prekomorske zemlje te želeći, u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda, osigurati razvoj njihovog blagostanja,

ODLUČNI DA ovakvim udruživanjem svojih resursa očuvaju i ojačaju mir i slobodu te pozivajući ostale narode Europe koji dijele njihove ideale da im se pridruže u njihovim nastojanjima,

---

¹ Republika Bugarska, Češka Republika, Kraljevina Danska, Republika Estonija, Irska, Helenska Republika, Kraljevina Španjolska, Republika Hrvatska, Republika Cipar, Republika Latvija, Republika Litva, Mađarska, Republika Malta, Republika Austrija, Republika Poljska, Portugalska Republika, Rumunjska, Republika Slovenija, Slovačka Republika, Republika Finska, Kraljevina Švedska i Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske od tada su postale članice Europske unije.

ČVRSTO ODLUČIVŠI promicati razvoj najviše moguće razine znanja za svoje narode putem širokog pristupa obrazovanju i njegovim neprestanim osuvremenjivanjem,

ODREDILI su u tu svrhu kao svoje opunomoćenike:

(lista opunomoćenika ne reproducira se)

KOJI SU SE, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u valjanom i propisanom obliku, sporazumjeli kako slijedi:

DIO PRVI

NAČELA

Članak 1.

1. Ovim se Ugovorom uređuje funkcioniranje Unije te se utvrđuju područja, razgraničenje i aranžmani za izvršavanje njezinih nadležnosti.
2. Ovaj Ugovor i Ugovor o Europskoj uniji Ugovori su na kojima se temelji Unija. Na ova se dva Ugovora, koja imaju istu pravnu snagu, upućuje kao na "Ugovore".

GLAVA I.

KATEGORIJE I PODRUČJA NADLEŽNOSTI UNIJE

Članak 2.

1. Kada je Ugovorima Uniji u određenom području dodijeljena isključiva nadležnost, samo Unija može donositi i usvajati pravno obvezujuće akte, dok države članice to mogu činiti samostalno samo ako ih za to ovlasti Unija ili u svrhu provedbe akata Unije.
2. Kada je Ugovorima Uniji u određenom području dodijeljena nadležnost koju ona dijeli s državama članicama, pravno obvezujuće akte u tom području mogu donositi i usvajati Unija i države članice. Države članice svoju nadležnost izvršavaju u onoj mjeri u kojoj Unija ne izvršava svoju nadležnost. Države članice svoju nadležnost ponovno izvršavaju u mjeri u kojoj je Unija odlučila prestati izvršavati svoju nadležnost.
3. Države članice koordiniraju svoje ekonomske politike i politike zapošljavanja u skladu s aranžmanima predviđenima ovim Ugovorom, za čije je utvrđivanje nadležna Unija.

4. Unija je u skladu s odredbama Ugovora o Europskoj uniji nadležna za utvrđivanje i provedbu zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući i postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike.

5. U određenim područjima i pod uvjetima utvrđenima u Ugovorima, Unija je nadležna za provođenje djelovanja čiji je cilj podupiranje, usklađivanje ili dopunjavanje djelovanja država članica, bez da pritom zamjenjuje njihovu nadležnost u tim područjima.

Pravno obvezujući akti Unije, usvojeni na temelju odredaba Ugovorâ, koji se odnose na ta područja ne smiju uključivati usklađivanje zakona ili propisa država članica.

6. Opseg i aranžmani izvršavanja nadležnosti Unije utvrđuju se odredbama Ugovorâ koje se odnose na svako područje.

Članak 3.

1. Unija ima isključivu nadležnost u sljedećim područjima:

- (a) carinskoj uniji;
- (b) utvrđivanju pravila o tržišnom natjecanju potrebnih za funkcioniranje unutarnjeg tržišta;
- (c) monetarnoj politici za države članice čija je valuta euro;
- (d) očuvanju morskih bioloških resursa u okviru zajedničke ribarstvene politike;
- (e) zajedničkoj trgovinskoj politici.

2. Unija ima i isključivu nadležnost za sklapanje međunarodnog sporazuma kada je njegovo sklapanje predviđeno zakonodavnom aktom Unije ili ako je takav sporazum potreban kako bi Uniji omogućio izvršavanje njezine unutarnje nadležnosti ili u mjeri u kojoj bi njegovo sklapanje moglo utjecati na zajednička pravila ili izmijeniti njihov opseg.

Članak 4.

1. Unija nadležnost dijeli s državama članicama ako joj je Ugovorima dodijeljena nadležnost koja se ne odnosi na područja iz članka 3. i 6.

2. Podijeljena nadležnost između Unije i država članica primjenjuje se u sljedećim glavnim područjima:

- (a) unutaršnjem tržištu;
- (b) socijalnoj politici za aspekte utvrđene u ovom Ugovoru;
- (c) ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji;
- (d) poljoprivredi i ribarstvu, osim očuvanja morskih bioloških resursa;
- (e) okolišu;
- (f) zaštiti potrošača;
- (g) prometu;
- (h) transeuropskim mrežama;
- (i) energetici;
- (j) području slobode, sigurnosti i pravde;
- (k) zajedničkoj brizi za sigurnost u pitanjima javnog zdravstva, za aspekte utvrđene u ovom Ugovoru.

3. U područjima istraživanja, tehnološkog razvoja i svemira, Unija je nadležna za provođenje aktivnosti, posebice za utvrđivanje i provedbu programâ; međutim, izvršavanje te nadležnosti ne smije države članice sprečavati u izvršavanju njihove nadležnosti.

4. U područjima razvojne suradnje i humanitarne pomoći, Unija je nadležna za provođenje aktivnosti i zajedničke politike; međutim, izvršavanje te nadležnosti ne smije države članice sprečavati u izvršavanju njihove nadležnosti.

Članak 5.

1. Države članice koordiniraju svoje ekonomske politike unutar Unije. U tu svrhu Vijeće usvaja mjere, posebice osnovne smjernice za te politike.

Posebne se odredbe primjenjuju na države članice čija je valuta euro.

2. Unija poduzima mjere za osiguranje koordiniranja politika zapošljavanja država članica, posebice utvrđivanjem smjernica za te politike.

3. Unija može poduzimati inicijative kako bi osigurala koordinaciju socijalnih politika država članica.

Članak 6.

Unija je nadležna za poduzimanje djelovanja kojima se podupiru, koordiniraju ili dopunjuju djelovanja država članica. Na europskoj se razini takvo djelovanje odnosi na sljedeća područja:

- (a) zaštitu i poboljšanje zdravlja ljudi;
- (b) industriju;
- (c) kulturu;
- (d) turizam;
- (e) obrazovanje, strukovno obrazovanje, mlade i sport;
- (f) civilnu zaštitu;
- (g) administrativnu suradnju.

GLAVA II.

ODREDBE KOJE IMAJU OPĆU PRIMJENU

Članak 7.

Unija osigurava dosljednost svojih politika i aktivnosti, uzimajući pritom u obzir sve svoje ciljeve i u skladu s načelom dodjeljivanja ovlasti.

Članak 8.

(bivši članak 3. stavak 2. UEZ-a)¹

U svim svojim aktivnostima Unija teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti između muškaraca i žena.

Članak 9.

Pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti, Unija uzima u obzir zahtjeve povezane s promicanjem visoke razine zapošljavanja, jamstvom dostatne socijalne zaštite, borbom protiv društvene isključenosti te visokom razinom obrazovanja, osposobljavanja i zaštite zdravlja ljudi.

Članak 10.

Pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti, Unija je usmjerena borbi protiv diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

Članak 11.

(bivši članak 6. UEZ-a)

Zahtjevi u pogledu zaštite okoliša moraju se uključiti u utvrđivanje i provedbu politika i aktivnosti Unije, posebice s ciljem promicanja održivog razvoja.

---

¹ Ova su upućivanja samo indikativne naravi. Za detaljnije informacije, vidjeti tablice ekvivalenata između stare i nove numeracije Ugovorâ.

Članak 12.
(bivši članak 153. stavak 2. UEZ-a)

Zahtjevi zaštite potrošača uzimaju se u obzir pri utvrđivanju i provedbi ostalih politika i aktivnosti Unije.

Članak 13.

U oblikovanju i provedbi politika Zajednice u području poljoprivrede, ribarstva, prijevoza, unutarnjeg tržišta, istraživanja i tehnološkog razvoja te istraživanja svemira, Zajednica i države članice, budući da su životinje čuvstvena bića, punu pažnju posvećuju zahtjevima za dobrobit životinja, istovremeno poštujući zakonodavne i druge odredbe te običaje država članica, posebno u odnosu na vjerske obrede, kulturne tradicije i regionalnu baštinu.

Članak 14.
(bivši članak 16. UEZ-a)

Ne dovodeći u pitanje članak 4. Ugovora o Europskoj uniji ili članke 93., 106. i 107. ovog Ugovora, a s obzirom na značenje koje usluge od općeg gospodarskog interesa imaju kao dio zajedničkih vrijednosti Unije, kao i na njihovu ulogu u promicanju socijalne i teritorijalne kohezije, Unija i države članice, svaka u okviru svojih ovlasti i u okviru područja primjene Ugovorâ, vode računa o tome da se takve usluge odvijaju na temelju načela i uvjeta, osobito gospodarskih i financijskih, koji im omogućuju ispunjavanje njihovih zadataka. Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrđuju ta načela i postavljaju te uvjete, ne dovodeći pritom u pitanje nadležnost država članica da, u skladu s Ugovorima pružaju, naručuju i financiraju takve usluge.

Članak 15.
(bivši članak 255. UEZ-a)

1. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije, radi promicanja dobrog upravljanja i osiguranja sudjelovanja civilnog društva, pri svome radu koliko je god to moguće poštuju načelo otvorenosti djelovanja.
2. Europski parlament zasjeda javno, kao i Vijeće kada razmatra i glasa o nacrtu zakonodavnog akta.
3. Svaki građanin Unije i svaka fizička ili pravna osoba s boravištem ili sjedištem u nekoj državi članici ima pravo pristupa dokumentima institucija, tijela, ureda i agencija Unije neovisno o njihovoj mediju, podložno načelima i uvjetima koji se utvrđuju u skladu s ovim stavkom.

Opća načela i ograničenja na temelju javnog ili privatnog interesa koji uređuju pravo na pristup dokumentima utvrđuje Vijeće uredbama, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom.

Svaka od institucija, tijela, ureda ili agencija osigurava transparentnost svojih postupanja i u svojem poslovniku utvrđuje posebne odredbe u vezi s pristupom svojim dokumentima u skladu s uredbama iz drugog podstavka.

Sud Europske unije, Europska središnja banka i Europska investicijska banka podliježu odredbama ovog stavka samo kada obavljaju svoje administrativne zadaće.

Europski parlament i Vijeće osiguravaju objavljivanje dokumenata koji se odnose na zakonodavne postupke pod uvjetima utvrđenima uredbama iz drugog podstavka.

Članak 16.
(bivši članak 286. UEZ-a)

1. Svatko ima pravo na zaštitu svojih osobnih podataka.

2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju pravila o zaštiti pojedinaca s obzirom na obradu osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije te u državama članicama kada obavljaju svoje aktivnosti u području primjene prava Unije i pravila o slobodnom kretanju takvih podataka. Poštovanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnih tijela.

Pravila usvojena na temelju ovog članka ne dovode u pitanje posebna pravila utvrđena u članku 39. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 17.

1. Unija poštuje i ne dovodi u pitanje status koji na temelju nacionalnog prava imaju crkve i vjerske udruge ili zajednice u državama članicama.

2. Unija jednako poštuje status koji na temelju nacionalnog prava imaju svjetonazorske i nekonfesionalne organizacije.

3. Priznajući njihov identitet i njihov specifični doprinos, Unija održava otvoren, transparentan i redovit dijalog s tim crkvama i organizacijama.

DIO DRUGI

NEDISKRIMINACIJA I GRAĐANSTVO UNIJE

Članak 18.
(bivši članak 12. UEZ-a)

Unutar područja primjene Ugovorâ i ne dovodeći u pitanje bilo koju njihovu posebnu odredbu, zabranjena je svaka diskriminacija na temelju državljanstva.

Odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, Europski parlament i Vijeće mogu donijeti pravila za zabranu takve diskriminacije.

Članak 19.
(bivši članak 13. UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorâ, Vijeće može u okviru nadležnosti koje su Ugovorima dodijeljene Uniji, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta, poduzeti odgovarajuće radnje radi suzbijanja diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

2. Odstupajući od stavka 1., Europski parlament i Vijeće odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom mogu usvojiti temeljna načela za poticajne mjere Unije, isključujući svako usklađivanje zakona i propisa država članica, da bi poduprli djelovanje država članica u ostvarivanju ciljeva iz stavka 1.

Članak 20.
(bivši članak 17. UEZ-a)

1. Ovime se ustanovljuje građanstvo Unije. Svaka osoba koja ima državljanstvo neke države članice građanin je Unije. Građanstvo Unije dodaje se nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga.

2. Građani Unije uživaju prava i podliježu dužnostima predviđenima Ugovorima. Oni, između ostalog, imaju:

- (a) pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica;
- (b) pravo da glasuju i budu birani na izborima za Europski parlament i na lokalnim izborima u državi članici u kojoj imaju boravište, pod istim uvjetima kao i državljani te države;
- (c) pravo, na državnom području treće zemlje u kojoj država članica čiji su državljani nema svoje predstavništvo, na zaštitu od strane diplomatskih i konzularnih tijela bilo koje države članice, pod istim uvjetima kao i državljani te države;
- (d) pravo na podnošenje peticije Europskom parlamentu, pravo na obraćanje Europskom ombudsmanu te na obraćanje institucijama i savjetodavnim tijelima Unije na bilo kojem jeziku Ugovorâ te pravo na odgovor na istom jeziku.

Ta se prava ostvaruju u skladu s uvjetima i ograničenjima utvrđenima Ugovorima i mjerama usvojenima na temelju tih Ugovora.

Članak 21.
(bivši članak 18. UEZ-a)

1. Svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovorima i u mjerama usvojenima radi njihove provedbe.

2. Ako se pokaže da je potrebno djelovanje Unije za ostvarenje tog cilja, a Ugovori ne predviđaju potrebne ovlasti, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu usvojiti odredbe radi olakšavanja ostvarivanja prava iz stavka 1.

3. Radi istih ciljeva kao što su oni iz stavka 1. i ako se Ugovorima ne predviđaju potrebne ovlasti, Vijeće u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može usvojiti mjere koje se odnose na socijalnu sigurnost ili socijalnu zaštitu. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 22.
(bivši članak 19. UEZ-a)

1. Svaki građanin Unije koji boravi u nekoj državi članici čiji nije državljanin, ima u toj državi članici aktivno i pasivno biračko pravo na lokalnim izborima, pod jednakim uvjetima kao i državljani te države. Navedeno pravo ostvaruje se podložno detaljnim aranžmanima koje Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, donese; ti aranžmani mogu predviđati odstupanja ako tako nalažu problemi svojstveni određenoj državi članici.

2. Ne dovodeći u pitanje članak 223. stavak 1. i odredbe donesene radi njegove provedbe, svaki građanin Unije koji boravi u nekoj državi članici čiji nije državljanin, ima u toj državi članici aktivno i pasivno biračko pravo na izborima za Europski parlament, pod jednakim uvjetima kao i državljani te države. Navedeno pravo ostvaruje se podložno detaljnim aranžmanima koje Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, donese; ti aranžmani mogu predviđati odstupanja ako tako nalažu problemi svojstveni određenoj državi članici.

Članak 23.
(bivši članak 20. UEZ-a)

Svaki građanin Unije na državnom području treće zemlje u kojoj država članica čiji je on državljanin nema predstavništvo, ima pravo na zaštitu od strane diplomatskih ili konzularnih tijela bilo koje države članice, pod istim uvjetima kao i državljani te države. Države članice usvajaju potrebne odredbe i započinju međunarodne pregovore potrebne za osiguranje navedene zaštite.

Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, može donijeti direktive o utvrđivanju mjera za koordiniranje i suradnju potrebnih da se ta zaštita olakša.

Članak 24.
(bivši članak 21. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju odredbe za postupke i uvjete potrebne za inicijativu građana u smislu članka 11. Ugovora o Europskoj uniji, uključujući minimalni broj država članica iz kojih ti građani moraju dolaziti.

Svaki građanin Unije ima pravo podnošenja peticije Europskom parlamentu u skladu s člankom 227.

Svaki građanin Unije može se obratiti Europskom ombudsmanu imenovanom u skladu s člankom 228.

Svaki se građanin Unije može pisanim putem obratiti bilo kojoj instituciji ili tijelu iz ovog članka ili iz članka 13. Ugovora o Europskoj uniji na jednom od jezika navedenih u članku 55. stavku 1. Ugovora o Europskoj uniji i dobiti odgovor na tom istom jeziku.

Članak 25.
(bivši članak 22. UEZ-a)

Komisija podnosi Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru izvješće o primjeni odredaba ovog dijela svake tri godine. U tom se izvješću uzima u obzir razvoj Unije.

Na tim temeljima, ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorâ, Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta, može donijeti odredbe radi jačanja ili dopune prava navedenih u članku 20. stavku 2. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice odobre u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

DIO TREĆI
POLITIKE I UNUTARNJA DJELOVANJA UNIJE

GLAVA I.
UNUTARNJE TRŽIŠTE

Članak 26.
(bivši članak 14. UEZ-a)

1. Unija usvaja mjere s ciljem uspostave ili osiguranja funkcioniranja unutarnjeg tržišta, u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovorâ.
2. Unutarnje tržište obuhvaća područje bez unutarnjih granica na kojem se slobodno kretanje robe, osoba, usluga i kapitala osigurava u skladu s odredbama Ugovorâ.
3. Vijeće, na prijedlog Komisije, određuje smjernice i uvjete potrebne kako bi se osigurao ravnomjeran napredak u svim odnosnim sektorima.

Članak 27.
(bivši članak 15. UEZ-a)

Prilikom sastavljanja svojih prijedloga radi ostvarivanja ciljeva određenih člankom 26., Komisija uzima u obzir koliko će napora određena gospodarstva s obzirom na razlike u stupnju razvoja morati uložiti za uspostavu unutarnjeg tržišta, te može predložiti odgovarajuće odredbe.

Ako te odredbe poprime oblik odstupanja, moraju biti privremene naravi i smiju uzrokovati tek najmanji mogući poremećaj funkcioniranja unutarnjeg tržišta.

GLAVA II.

SLOBODNO KRETANJE ROBE

Članak 28. (bivši članak 23. UEZ-a)

1. Unija uključuje carinsku uniju koja obuhvaća cjelokupnu trgovinu robom i među državama članicama uključuje zabranu uvoznih i izvoznih carina te svih davanja s istovrsnim učinkom, kao i donošenje zajedničke carinske tarife u njihovim odnosima s trećim zemljama.
2. Odredbe iz članka 30. i poglavlja 3. ove glave primjenjuju se na proizvode podrijetlom iz država članica i na proizvode iz trećih zemalja koji su u slobodnom prometu u državama članicama.

Članak 29. (bivši članak 24. UEZ-a)

Smatra se da su proizvodi iz treće zemlje u slobodnom prometu u nekoj državi članici ako je udovoljeno svim uvoznim formalnostima i ako su u toj državi članici naplaćene sve propisane carine ili davanja s istovrsnim učinkom te ako za takve proizvode nije iskorištena povlastica potpunog ili djelomičnog povrata takvih carina ili davanja.

Poglavlje 1.

Carinska unija

Članak 30. (bivši članak 25. UEZ-a)

Među državama članicama zabranjene su uvozne i izvozne carine te davanja s istovrsnim učinkom. Ta se zabrana odnosi i na carine fiskalne naravi.

Članak 31.
(bivši članak 26. UEZ-a)

Vijeće, na prijedlog Komisije, utvrđuje stope zajedničke carinske tarife.

Članak 32.
(bivši članak 27. UEZ-a)

U izvršavanju zadaća koje su joj povjerene na temelju ovog poglavlja, Komisija se rukovodi:

- (a) potrebom promicanja trgovine između država članica i trećih zemalja;
- (b) razvojem uvjeta tržišnog natjecanja unutar Unije, u mjeri u kojoj ono vodi do poboljšanja konkurentske sposobnosti poduzetnikâ;
- (c) zahtjevima Unije s obzirom na opskrbu sirovinama i poludovršenom robom; u tom smislu Komisija vodi brigu da se izbjegne narušavanje uvjeta tržišnog natjecanja među državama članicama u pogledu dovršene robe;
- (d) potrebom izbjegavanja ozbiljnih poremećaja u gospodarstvima država članica i osiguravanja racionalnog razvoja proizvodnje i rasta potrošnje unutar Unije.

Poglavlje 2.

Carinska suradnja

Članak 33.
(bivši članak 135. UEZ-a)

Odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, Europski parlament i Vijeće unutar područja primjene Ugovorâ poduzimaju mjere za jačanje carinske suradnje među državama članicama te između njih i Komisije.

Poglavlje 3.

Zabrana količinskih ograničenja među državama članicama

Članak 34. (bivši članak 28. UEZ-a)

Količinska ograničenja uvoza i sve mjere s istovrsnim učinkom zabranjeni su među državama članicama.

Članak 35. (bivši članak 29. UEZ-a)

Količinska ograničenja izvoza i sve mjere s istovrsnim učinkom zabranjeni su među državama članicama.

Članak 36. (bivši članak 30. UEZ-a)

Odredbe članka 34. i 35. ne isključuju zabrane ili ograničenja uvoza, izvoza ili provoza robe koji su opravdani razlozima javnog morala, javnog poretka ili javne sigurnosti; zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka; zaštite nacionalnog blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti; ili zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva. Međutim, te zabrane ili ograničenja ne smiju biti sredstvo proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničivanja trgovine među državama članicama.

Članak 37. (bivši članak 31. UEZ-a)

1. Države članice prilagođavaju sve državne monopole komercijalne naravi kako bi se osiguralo da među državljanima država članica ne postoji diskriminacija u pogledu uvjeta nabave i prodaje robe.

Odredbe ovog članka primjenjuju se na svako tijelo putem kojeg država članica *de iure* ili *de facto*, bilo neposredno ili posredno, nadzire, određuje ili osjetno utječe na uvoz ili izvoz među državama članicama. Ove se odredbe na isti način primjenjuju i na monopole koje je država prenijela na druge.

2. Države članice suzdržavaju se od uvođenja bilo koje nove mjere koja je protivna načelima utvrđenima stavkom 1. ili koja ograničuje područje primjene članaka koji se odnose na zabranu carina i količinskih ograničenja među državama članicama.

3. Ako državni monopol komercijalne naravi sadrži neko pravilo utvrđeno kako bi se olakšala prodaja poljoprivrednih proizvoda ili ostvarivanje najboljeg prihoda od njih, pri primjeni pravila iz ovog članka potrebno je poduzeti korake radi osiguranja jednake zaštite zapošljavanja i životnog standarda dotičnih proizvođača.

GLAVA III.

POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Članak 38. (bivši članak 32. UEZ-a)

1. Unija utvrđuje i provodi zajedničku poljoprivrednu i ribarstvenu politiku.

Unutarnje tržište obuhvaća poljoprivredu, ribarstvo i trgovinu poljoprivrednim proizvodima. „Poljoprivredni proizvodi” su plodovi zemlje, proizvodi stočarstva i ribarstva te proizvodi prvog stupnja prerade neposredno vezani uz te proizvode. Kada se upućuje na zajedničku poljoprivrednu politiku ili poljoprivredu te kada se rabi izraz „poljoprivredni”, podrazumijeva se da se to odnosi i na ribarstvo, uzimajući u obzir posebne značajke tog sektora.

2. Osim ako je člancima od 39. do 44. drukčije predviđeno, pravila utvrđena radi uspostave i funkcioniranja unutarnjeg tržišta primjenjuju se i na poljoprivredne proizvode.

3. Proizvodi na koje se odnose odredbe članaka od 39. do 44. navedeni su u Prilogu I.

4. Djelovanje i razvoj unutarnjeg tržišta za poljoprivredne proizvode mora biti popraćeno utvrđivanjem zajedničke poljoprivredne politike.

Članak 39.
(bivši članak 33. UEZ-a)

1. Ciljevi su zajedničke poljoprivredne politike sljedeći:
  - (a) povećati poljoprivrednu produktivnost promicanjem tehničkog napretka i osiguranjem racionalnog razvoja poljoprivredne proizvodnje te optimalnog korištenja čimbenika proizvodnje, osobito radne snage;
  - (b) na taj način osigurati primjeren životni standard poljoprivrednog stanovništva, osobito povećanjem osobne zarade osoba koje se bave poljoprivredom;
  - (c) stabilizirati tržišta;
  - (d) osigurati dostupnost opskrbe;
  - (e) pobrinuti se da roba dođe do potrošača po razumnim cijenama.
2. Pri osmišljavanju zajedničke poljoprivredne politike i posebnih metoda njezine primjene, vodi se računa o:
  - (a) posebnoj naravi poljoprivredne djelatnosti, koja proizlazi iz socijalne strukture poljoprivrede te iz strukturnih i prirodnih razlika među različitim poljoprivrednim regijama;
  - (b) potrebi postupnog izvršenja odgovarajućih prilagodbi;
  - (c) činjenici da poljoprivreda u državama članicama predstavlja sektor koji je usko povezan s gospodarstvom u cjelini.

Članak 40.
(bivši članak 34. UEZ-a)

1. Radi ostvarivanja ciljeva određenih člankom 39. uspostavlja se zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta.

Ovisno o vrsti proizvoda, ta organizacija poprima jedan od sljedećih oblika:

- (a) zajednička pravila o tržišnom natjecanju;
- (b) obvezna koordinacija različitih organizacija nacionalnih tržišta;
- (c) organizacija europskog tržišta.

2. Zajednička organizacija uspostavljena u skladu sa stavkom 1. može uključivati sve mjere potrebne za ostvarivanje ciljeva određenih člankom 39., osobito reguliranje cijena, potporu proizvodnji i prodaji različitih proizvoda, sustave skladištenja i prijenosa, kao i zajedničke mehanizme stabiliziranja uvoza ili izvoza.

Zajednička organizacija ograničena je na ostvarivanje ciljeva određenih člankom 39. i isključuje svaku diskriminaciju između proizvođača ili potrošača unutar Unije.

Svaka zajednička politika cijena temelji se na zajedničkim kriterijima i jedinstvenim metodama izračunavanja.

3. Kako bi se zajedničkoj organizaciji iz stavka 1. omogućilo ostvarivanje njezinih ciljeva, mogu se osnovati jedan ili više fondova za smjernice i jamstva u poljoprivredi.

Članak 41.
(bivši članak 35. UEZ-a)

Radi ostvarivanja ciljeva određenih člankom 39., u okviru zajedničke poljoprivredne politike mogu se predvidjeti sljedeće mjere:

- (a) učinkovito koordiniranje napora u područjima strukovnog osposobljavanja, istraživanja i širenja znanja o poljoprivredi; navedeno može obuhvaćati i zajedničko financiranje projekata ili institucija;

- (b) zajedničke mjere za promicanje potrošnje određenih proizvoda.

Članak 42.
(bivši članak 36. UEZ-a)

Odredbe poglavlja koje se odnosi na pravila o tržišnom natjecanju primjenjuju se na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima samo u onoj mjeri koju utvrde Europski parlament i Vijeće u okviru članka 43. stavka 2. i u skladu s postupkom utvrđenim tim člankom, uzimajući u obzir ciljeve određene člankom 39.

Vijeće na prijedlog Komisije može odobriti dodjeljivanje potpore:

- (a) za zaštitu poduzetnika koji su zbog strukturnih ili prirodnih uvjeta u nepovoljnijem položaju;
- (b) u okviru programâ gospodarskog razvoja.

Članak 43.
(bivši članak 37. UEZ-a)

1. Komisija podnosi prijedloge za razradu i provedbu zajedničke poljoprivredne politike, uključujući i prijedloge za zamjenu nacionalnih organizacija jednim od oblika zajedničke organizacije predviđenih u članku 40. stavku 1., kao i prijedloge za provedbu mjera pobliže određenih ovom glavom.

U tim se prijedlozima vodi računa o međuovisnosti poljoprivrednih pitanja navedenih u ovoj glavi.

2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, uspostavljaju zajedničku organizaciju poljoprivrednih tržišta predviđenu u članku 40. stavku 1. te utvrđuju ostale odredbe potrebne za provođenje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke ribarstvene politike.

3. Vijeće na prijedlog Komisije usvaja mjere o utvrđivanju cijena, nameta, potpora i količinskih ograničenja te o utvrđivanju i raspodjeli mogućnosti ribolova.
4. U skladu sa stavkom 2., nacionalne organizacije tržišta mogu se zamijeniti zajedničkom organizacijom predviđenom u članku 40. stavku 1. ako:
- (a) zajednička organizacija državama članicama koje se protive ovoj mjeri i koje imaju vlastitu organizaciju za dotičnu proizvodnju nudi jednaku zaštitu zapošljavanja i životnog standarda dotičnih proizvođača, vodeći računa o mogućim prilagodbama, kao i o specijalizaciji koja će s vremenom biti potrebna;
  - (b) takva organizacija osigurava uvjete za trgovinu unutar Unije slične onima koji postoje na nacionalnom tržištu.
5. Ako se zajednička organizacija za određene sirovine uspostavi prije postojanja zajedničke organizacije za odgovarajuće prerađene proizvode, one sirovine koje se koriste za prerađene proizvode namijenjene izvozu u treće zemlje mogu se uvoziti iz zemalja izvan Unije.

Članak 44.
(bivši članak 38. UEZ-a)

Ako u nekoj državi članici određeni proizvod podliježe nacionalnoj organizaciji tržišta ili unutarnjim pravilima s istovrsnim učinkom, a koji utječu na konkurentski položaj slične proizvodnje u nekoj drugoj državi članici, države članice primjenjuju kompenzacijsko davanje na uvoz tog proizvoda koji dolazi iz države članice u kojoj takva organizacija ili pravila postoje, osim ako ta država primjenjuje kompenzacijsko davanje na izvoz.

Komisija određuje iznos tih davanja u visini potrebnoj za uspostavu ravnoteže; ona može odobriti i druge mjere, čije uvjete i pojedinosti sama utvrđuje.

GLAVA IV.
SLOBODNO KRETANJE OSOBA,
USLUGA I KAPITALA

Poglavlje 1.

Radnici

Članak 45.
(bivši članak 39. UEZ-a)

1. Sloboda kretanja radnika osigurava se unutar Unije.
2. Ta sloboda kretanja podrazumijeva ukidanje svake diskriminacije na temelju državljanstva među radnicima iz država članica u vezi sa zapošljavanjem, primicima od rada i ostalim uvjetima rada i zapošljavanja.
3. Podložno ograničenjima koja su opravdana razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja, ta sloboda podrazumijeva pravo na:
  - (a) prihvaćanje stvarno učinjenih ponuda za zaposlenje;
  - (b) slobodno kretanje unutar državnog područja država članica u tu svrhu;
  - (c) boravak u državi članici radi zapošljavanja sukladno odredbama koje uređuju zapošljavanje državljana te države utvrđenih zakonom i ostalim propisima;
  - (d) ostanak na državnom području države članice nakon prestanka zaposlenja u toj državi, pod uvjetima sadržanima u uredbama koje sastavlja Komisija.
4. Odredbe ovog članka ne primjenjuju se na zapošljavanje u javnim službama.

Članak 46.
(bivši članak 40. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, donose direktive ili uredbe kojima se određuju mjere potrebne za ostvarivanje slobode kretanja radnika kako je utvrđeno člankom 45., a osobito:

- (a) osiguravanjem bliske suradnje među nacionalnim službama za zapošljavanje;
- (b) ukidanjem administrativnih postupaka i praksi te rokova propisanih za pristup slobodnim radnim mjestima, bilo da proizlaze iz nacionalnog zakonodavstva, bilo iz prethodno sklopljenih sporazuma među državama članicama, a čije bi zadržavanje predstavljalo prepreku liberalizaciji kretanja radnika;
- (c) ukidanjem svih propisanih rokova i drugih ograničenja predviđenih nacionalnim zakonodavstvom ili prethodno sklopljenim sporazumima među državama članicama, kojima se radnicima iz drugih država članica nameću uvjeti u vezi sa slobodnim izborom zaposlenja, a koji su različiti od uvjeta koji se postavljaju radnicima dotične države;
- (d) uspostavom odgovarajućih mehanizama za povezivanje ponuda i molba za zapošljavanje te za lakše postizanje ravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada, na način kojim bi se izbjeglo ozbiljno ugrožavanje životnog standarda i stupnja zaposlenosti u različitim regijama i industrijskim granama.

Članak 47.
(bivši članak 41. UEZ-a)

U okviru zajedničkog programa, države članice potiču razmjenu mladih radnika.

Članak 48.
(bivši članak 42. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere u području socijalne sigurnosti nužne za omogućavanje slobode kretanja radnika; u tu svrhu oni uspostavljaju sustav kojim se zaposlenim i samozaposlenim radnicima migrantima i njihovim uzdržavanicima jamči:

- (a) zbrajanje ukupnog staža koji se uzima u obzir na temelju zakona različitih zemalja radi stjecanja i zadržavanja prava na naknadu i obračun visine naknade;
- (b) isplatu naknada osobama koje imaju boravište na državnom području država članica.

Ako član Vijeća izjavi da bi nacrt zakonodavnog akta iz prvog podstavka mogao utjecati na važne aspekte njegova sustava socijalne sigurnosti, uključujući njegovo područje primjene, troškove ili financijsku strukturu, odnosno da bi mogao utjecati na financijsku ravnotežu tog sustava, može zatražiti da se taj predmet uputi Europskom vijeću. U tom se slučaju redovni zakonodavni postupak suspendira. Nakon rasprave, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te suspenzije:

- (a) vraća nacrt Vijeću koje okončava suspenziju redovnog zakonodavnog postupka; ili
- (b) ne poduzima nikakve radnje ili od Komisije traži da podnese novi prijedlog u kojem se slučaju smatra da izvorni prijedlog akta nije usvojen.

Poglavlje 2.

Pravo poslovnog nastana

Članak 49.

(bivši članak 43. UEZ-a)

U okviru niže navedenih odredaba, ograničivanje slobode poslovnog nastana državljana jedne države članice na državnom području druge države članice zabranjuje se. Ta se zabrana odnosi i na ograničivanje osnivanja zastupništava, podružnica ili društava kćeri od strane državljana bilo koje države članice s poslovnim nastanom na državnom području bilo koje druge države članice.

Sloboda poslovnog nastana uključuje pravo pokretanja i obavljanja djelatnosti kao samozaposlene osobe te pravo osnivanja i upravljanja poduzećima, osobito trgovačkim društvima u smislu drugog stavka članka 54., sukladno uvjetima koje pravo zemlje u kojoj se taj poslovni nastan ostvaruje utvrđuje za svoje državljane, a podložno odredbama poglavlja koje se odnosi na kapital.

Članak 50.
(bivši članak 44. UEZ-a)

1. Za ostvarenje slobode poslovnog nastana s obzirom na određenu djelatnost, Europski parlament i Vijeće donose direktive u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.
2. Europski parlament, Vijeće i Komisija izvršavaju dužnosti koje su im povjerene na temelju prethodnih odredaba, a osobito:
  - (a) načelnim davanjem prednosti djelatnostima kod kojih sloboda poslovnog nastana daje osobito vrijedan doprinos razvoju proizvodnje i trgovine;
  - (b) osiguravanjem bliske suradnje među nadležnim vlastima u državama članicama kako bi se utvrdila konkretna stanja u različitim djelatnostima unutar Unije;
  - (c) ukidanjem onih administrativnih postupaka i praksa koje bilo da proizlaze iz nacionalnog zakonodavstva, bilo iz prethodno sklopljenih sporazuma među državama članicama, a čije bi zadržavanje moglo predstavljati prepreku slobodi poslovnog nastana;
  - (d) osiguravanjem da radnici jedne države članice zaposleni na državnom području druge države članice mogu ostati na tom državnom području radi pokretanja djelatnosti kao samozaposlene osobe ako ispunjavaju pretpostavke koje bi morali ispunjavati da su u tu državu ušli u trenutku kada namjeravaju pokrenuti tu djelatnost;
  - (e) omogućavanjem državljaninu jedne države članice da stječe i koristi zemljište i građevine na državnom području druge države članice u mjeri u kojoj to nije protivno načelima utvrđenima u članku 39. stavku 2.;

- (f) postupnim ukidanjem ograničenja slobode poslovnog nastana u svakoj razmatranoj grani djelatnosti, kako s obzirom na uvjete za osnivanje zastupništava, podružnica ili društava kćeri na državnom području države članice, tako i s obzirom na uvjete za dolazak osoblja iz matičnog poduzeća na upravljačke ili nadzorne položaje u takvim zastupništvima, podružnicama ili društvima kćerima;
- (g) usklađivanjem, u mjeri u kojoj je to potrebno, zaštitnih mehanizama koje države članice zahtijevaju od trgovačkih društava u smislu članka 54. drugog stavka radi zaštite interesa članova i trećih, s ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mehanizama širom Unije;
- (h) osiguravanjem da uvjeti poslovnog nastana ne budu narušeni potporama koje dodjeljuju države članice.

Članak 51.
(bivši članak 45. UEZ-a)

Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se u određenoj državi članici na djelatnosti koje su u toj državi članici, makar i povremeno, povezane s izvršavanjem javnih ovlasti.

Europski parlament i Vijeće mogu, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, propisati da se odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju na određene djelatnosti.

Članak 52.
(bivši članak 46. UEZ-a)

1. Odredbe ovog poglavlja i mjere poduzete na temelju njih ne dovode u pitanje primjenu odredaba utvrđenih u zakonu i ostalim propisima kojima se za strane državljane predviđa poseban tretman koji je opravdan razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.
2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, donose direktive za usklađivanje gore navedenih odredaba.

Članak 53.
(bivši članak 47. UEZ-a)

1. Radi olakšavanja pokretanja i obavljanja djelatnosti samozaposlenim osobama, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, donose direktive za međusobno priznavanje diploma, svjedodžbi i ostalih dokaza o formalnim kvalifikacijama i za usklađivanje odredaba utvrđenih zakonom ili drugim propisima država članica o pokretanju i obavljanju djelatnosti samozaposlenih osoba.
2. U slučaju medicinskih, njima srodnih i farmaceutskih profesija, postupno ukidanje ograničenja ovisi o usklađivanju uvjeta njihovog obavljanja u različitim državama članicama.

Članak 54.
(bivši članak 48. UEZ-a)

Za potrebe ovog poglavlja, trgovačka društva osnovana sukladno pravu neke države članice, a čije se registrirano sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi unutar Unije, tretiraju se na isti način kao i fizičke osobe koje su državljani država članica.

Pojam „trgovačka društva” znači trgovačka društva koja su osnovana na temelju pravila građanskog ili trgovačkog prava, uključujući i zadruge te ostale pravne osobe uređene javnim ili privatnim pravom, osim onih koje su neprofitne.

Članak 55.
(bivši članak 294. UEZ-a)

U vezi sa sudjelovanjem u kapitalu trgovačkih društava u smislu članka 54., države članice državljanima drugih država članica dodjeljuju isti tretman koji uživaju i njezini vlastiti državljani, ne dovodeći u pitanje primjenu ostalih odredaba Ugovorâ.

Poglavlje 3.

Usluge

Članak 56. (bivši članak 49. UEZ-a)

U okviru odredaba navedenih u nastavku, zabranjuju se ograničenja slobode pružanja usluga unutar Unije u odnosu na državljane država članica s poslovnim nastanom u državi članici koja nije država osobe kojoj su usluge namijenjene.

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu proširiti primjenu odredaba ovog poglavlja na državljane trećih zemalja koji pružaju usluge i koji imaju poslovni nastan unutar Unije.

Članak 57. (bivši članak 50. UEZ-a)

Uslugama u smislu Ugovorâ smatraju se one „usluge” koje se uobičajeno obavljaju uz naknadu, u mjeri u kojoj nisu uređene odredbama koje se odnose na slobodu kretanja robe, kapitala i osoba.

„Usluge” osobito uključuju:

- (a) djelatnosti industrijske naravi;
- (b) djelatnosti komercijalne naravi;
- (c) obrtničke djelatnosti;
- (d) djelatnosti slobodnih zanimanja.

Ne dovodeći u pitanje odredbe poglavlja o pravu poslovnog nastana, osoba koja pruža neku uslugu može, u svrhu pružanja te usluge, privremeno obavljati svoju djelatnost u državi članici u kojoj se usluga pruža, i to prema istim uvjetima koje ta država propisuje za svoje državljane.

Članak 58.
(bivši članak 51. UEZ-a)

1. Sloboda pružanja usluga u području prometa uređena je odredbama glave koja se odnosi na promet.
2. Liberalizacija bankarskih i osiguravateljskih usluga povezanih s kretanjem kapitala provodi se istodobno s liberalizacijom kretanja kapitala.

Članak 59.
(bivši članak 52. UEZ-a)

1. Kako bi se dosegla liberalizacija pojedine usluge, Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom donose direktive.
2. U odnosu na direktive iz stavka 1. prednost se, u pravilu, daje onim uslugama koje neposredno utječu na troškove proizvodnje ili čija liberalizacija pomaže promicanju trgovine robom.

Članak 60.
(bivši članak 53. UEZ-a)

Države članice nastoje liberalizirati usluge u većem opsegu nego što to zahtijevaju direktive donesene na temelju članka 59. stavka 1. ako im njihovo opće gospodarsko stanje i stanje u dotičnom gospodarskom sektoru to dopuštaju.

U tu svrhu Komisija daje preporuke zainteresiranim državama članicama.

Članak 61.
(bivši članak 54. UEZ-a)

Do ukidanja ograničenjâ slobode pružanja usluga, svaka država članica primjenjuje ta ograničenja na sve osobe koje pružaju usluge u smislu članka 56. prvog stavka, bez razlike s obzirom na njihovo državljanstvo ili boravište.

Članak 62.
(bivši članak 55. UEZ-a)

Odredbe članka od 51. do 54. primjenjuju se na pitanja obuhvaćena ovim poglavljem.

Poglavlje 4.

Kapital i platni promet

Članak 63.
(bivši članak 56. UEZ-a)

1. U okviru odredaba određenih ovim poglavljem, zabranjena su sva ograničenja kretanja kapitala među državama članicama te između država članica i trećih zemalja.
2. U okviru odredaba određenih ovim poglavljem, zabranjena su sva ograničenja u platnom prometu između država članica te između država članica i trećih zemalja.

Članak 64.
(bivši članak 57. UEZ-a)

1. Odredbe članka 63. ne dovode u pitanje primjenu onih ograničenja prema trećim zemljama koja prema nacionalnom pravu ili pravu Unije postoje na dan 31. prosinca 1993. godine, usvojenih u odnosu na kretanje kapitala u treće zemlje ili iz njih, koje obuhvaća izravna ulaganja, uključujući ulaganja u nekretnine, u odnosu na poslovni nastan, pružanje financijskih usluga ili uvrštenje vrijednosnih papira na tržišta kapitala. U pogledu ograničenja koja postoje prema nacionalnom pravu u Bugarskoj, Estoniji i Mađarskoj, mjerodavan je datum 31. prosinca 1999. U pogledu ograničenja koja postoje prema nacionalnom pravu u Hrvatskoj mjerodavan je datum 31. prosinca 2002.

2. Pri nastojanju da ostvari cilj slobodnog kretanja kapitala između država članica i trećih zemalja u najvećoj mogućoj mjeri i ne dovodeći u pitanje ostala poglavlja Ugovorâ, Europski parlament i Vijeće mogu, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom usvojiti mjere koje se odnose na kretanje kapitala u treće zemlje ili iz njih, koje obuhvaća izravna ulaganja, uključujući ulaganja u nekretnine, mjere koje se odnose na poslovni nastan, pružanje financijskih usluga ili uvrštenje vrijednosnih papira na tržišta kapitala.

3. Neovisno o stavku 2., samo Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može jednoglasno i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom usvojiti mjere koje u pravu Unije predstavljaju korak unatrag kada je riječ o liberalizaciji kretanja kapitala u treće zemlje ili iz njih.

Članak 65.
(bivši članak 58. UEZ-a)

1. Odredbe članka 63. ne dovode u pitanje pravo država članica:
  - (a) da primjenjuju odgovarajuće odredbe svojeg poreznog prava kojima se pravi razlika između poreznih obveznika koji nisu u istom položaju u pogledu mjesta boravišta ili mjesta ulaganja njihova kapitala;
  - (b) da poduzimaju sve nužne mjere za sprečavanje povrede nacionalnih zakona i drugih propisa, osobito u području oporezivanja i bonitetnog nadzora financijskih institucija, odnosno da utvrđuju postupke za prijavu kretanja kapitala radi pribavljanja administrativnih ili statističkih podataka ili da poduzimaju mjere koje su opravdane razlozima javnog poretka ili javne sigurnosti.
2. Odredbe ovog poglavlja ne dovode u pitanje primjenjivost ograničenja prava poslovnog nastana koja su u skladu s Ugovorima.
3. Mjere i postupci iz stavaka 1. i 2. ne smiju biti sredstvo proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničenja slobodnog kretanja kapitala i platnog prometa kako je utvrđeno u članku 63.

4. U nedostatku mjera na temelju članka 64. stavka 3. Komisija ili, ako Komisija ne donese odluku u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva dotične države članice, Vijeće, može donijeti usvojiti odluku u kojoj se navodi da se smatra da su ograničujuće porezne mjere koje je država članica usvojila, a koje se odnose na jednu ili više trećih zemalja, u skladu s Ugovorima u mjeri u kojoj su opravdane jednim od ciljeva Unije te ako su u skladu s pravilnim funkcioniranjem unutarnjeg tržišta. Vijeće o zahtjevu države članice odlučuje jednoglasno.

Članak 66.
(bivši članak 59. UEZ-a)

Kada, u iznimnim okolnostima, kretanje kapitala u treće zemlje ili iz njih prouzroči ili prijeti da će prouzročiti ozbiljne poteškoće u djelovanju ekonomske i monetarne unije, Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, uvesti zaštitne mjere u odnosu na treće zemlje i to tijekom razdoblja koje nije dulje od šest mjeseci, ako su takve mjere nužno potrebne.

GLAVA V.

PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE

Poglavlje 1.

Opće odredbe

Članak 67.
(bivši članak 61. UEZ-a i bivši članak 29. UEU-a)

1. Unija predstavlja područje slobode, sigurnosti i pravde s poštovanjem temeljnih prava i različitih pravnih sustava i tradicija država članica.

2. Osigurava da se osobe pri prijelazu unutarnjih granica ne provjeravaju i oblikuje zajedničku politiku azila, useljavanja i kontrole vanjskih granica, koja se temelji na solidarnosti među državama članicama i koja je pravedna prema državljanima trećih zemalja. Za potrebe ove glave, prema osobama bez državljanstva postupa se kao prema državljanima trećih zemalja.
3. Unija nastoji osigurati visoku razinu sigurnosti putem mjera za sprečavanje i suzbijanje kriminaliteta, rasizma i ksenofobije te mjera za koordinaciju i suradnju policije i pravosudnih tijela te drugih nadležnih tijela, kao i uzajamnim priznavanjem presuda u kaznenim stvarima i, prema potrebi, usklađivanjem kaznenog zakonodavstva.
4. Unija olakšava pristup pravosuđu, posebice putem načela uzajamnog priznavanja sudskih i izvansudskih odluka u građanskim stvarima.

Članak 68.

Europsko vijeće utvrđuje strateške smjernice za zakonodavno i operativno planiranje u području slobode, sigurnosti i pravde.

Članak 69.

Nacionalni parlamenti osiguravaju da se u prijedlozima i zakonodavnim inicijativama podnesenima na temelju poglavlja 4. i 5. poštuje načelo supsidijarnosti u skladu s pravilima utvrđenima Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Članak 70.

Ne dovodeći u pitanje članke 258., 259. i 260., Vijeće može na prijedlog Komisije usvojiti mjere kojima se utvrđuju aranžmani kojima države članice, u suradnji s Komisijom, provode objektivnu i nepristranu ocjenu provedbe politika Unije iz ove glave od strane tijela država članica, posebice radi olakšavanja pune primjene načela uzajamnog priznavanja. O sadržaju i rezultatima te ocjene obavješćuje se Europski parlament i nacionalne parlamente.

Članak 71.
(bivši članak 36. UEU-a)

U okviru Vijeća osniva se stalni odbor kako bi se osiguralo da se unutar Unije promiče i jača operativna suradnja u području unutarnje sigurnosti. Ne dovodeći u pitanje članak 240. taj odbor olakšava koordinaciju djelovanja nadležnih tijela država članica. U rad tog odbora mogu biti uključeni predstavnici odnosnih tijela, ureda i agencija Unije. Europski parlament i nacionalne parlamente obavješćuje se o radu odbora.

Članak 72.
(bivši članak 64. stavak 1. UEZ-a i bivši članak 33. UEU-a)

Ova glava ne utječe na izvršavanje odgovornosti koju države članice imaju u pogledu očuvanja javnog poretka i zaštite unutarnje sigurnosti.

Članak 73.

Države članice mogu među sobom i u okviru svoje odgovornosti uspostaviti oblike suradnje i koordinacije kakve smatraju primjerenima između nadležnih službi svojih uprava koji su odgovorni za zaštitu nacionalne sigurnosti.

Članak 74.
(bivši članak 66. UEZ-a)

Vijeće usvaja mjere radi osiguranja administrativne suradnje među odgovarajućim službama država članica u područjima obuhvaćenima ovom glavom te između tih službi i Komisije. Vijeće odlučuje na prijedlog Komisije, pridržavajući se članka 76., i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 75.
(bivši članak 60. UEZ-a)

Ako je to potrebno radi ostvarivanja ciljeva određenih člankom 67., a povezano sa sprečavanjem i suzbijanjem terorizma i srodnih aktivnosti, Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju okvir administrativnih mjera u odnosu na kretanja kapitala i platni promet, kao što su zamrzavanje sredstava, financijske imovine ili ekonomske dobiti koja pripada ili je u vlasništvu ili posjedu fizičkih ili pravnih osoba, skupina ili nedržavnih subjekata.

Vijeće na prijedlog Komisije usvaja mjere za provedbu okvira iz prvog stavka.

Akti iz ovog članka uključuju potrebne odredbe o pravnim jamstvima.

Članak 76.

Akti iz poglavlja 4. i 5. zajedno s mjerama iz članka 74. koje osiguravaju administrativnu suradnju u područjima obuhvaćenima tim poglavljima usvajaju se:

- (a) na prijedlog Komisije; ili
- (b) na inicijativu jedne četvrtine država članica.

Poglavlje 2.

Politike koje se odnose na graničnu kontrolu,
azil i useljavanje

Članak 77. (bivši članak 62. UEZ-a)

1. Unija razvija politiku čiji je cilj:
  - (a) osigurati da se osobe pri prijelazu unutarnjih granica bez obzira na njihovo državljanstvo ne provjeravaju;
  - (b) obavljati kontrolu osoba i učinkovit nadzor prijelaza vanjskih granica;
  - (c) postupno uvoditi integrirani sustav upravljanja vanjskim granicama.
2. Za potrebe stavka 1., Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere koje se odnose na:
  - (a) zajedničku viznu politiku i druge dozvole za kratkotrajni boravak;
  - (b) kontrolu osoba koje prelaze vanjske granice;
  - (c) uvjete pod kojima državljani trećih zemalja mogu slobodno putovati unutar Unije tijekom kraćeg razdoblja;
  - (d) sve mjere koje su potrebne za postupnu uspostavu integriranog sustava upravljanja vanjskim granicama;
  - (e) ukidanje svake kontrole osoba pri prijelazu unutarnjih granica, bez obzira na njihovo državljanstvo.

3. Ako se pokaže da je potrebno djelovanje Unije kako bi se olakšalo ostvarivanje prava iz članka 20. stavka 2. točke (a) te ako Ugovorima nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može usvojiti odredbe o putovnicama, osobnim iskaznicama, boravišnim dozvolama ili bilo kojim drugim sličnim ispravama. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

4. Ovaj članak ne utječe na nadležnost država članica u pogledu zemljopisnog razgraničenja njihovih granica u skladu s međunarodnim pravom.

Članak 78.

(bivši članak 63. točke 1. i 2. te bivši članak 64. stavak 2. UEZ-a)

1. Unija razvija zajedničku politiku azila, supsidijarne zaštite i privremene zaštite čiji je cilj svakom državljaninu treće zemlje kojem je potrebna međunarodna zaštita ponuditi odgovarajući status i osigurati poštovanje načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja imigranta (*non-refoulement*). Ta politika mora biti u skladu sa Ženevskom konvencijom od 28. srpnja 1951. i Protokolom od 31. siječnja 1967. o statusu izbjeglica te s drugim odgovarajućim ugovorima.

2. Za potrebe stavka 1., Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere za zajednički europski sustav azila koji obuhvaća:

- (a) jedinstveni status azila za državljane trećih zemalja koji je na snazi u čitavoj Uniji;
- (b) jedinstven status supsidijarne zaštite za državljane trećih zemalja kojima je, bez dobivanja europskog azila, potrebna međunarodna zaštita;
- (c) zajednički sustav privremene zaštite za raseljene osobe u slučaju masovnog priljeva;
- (d) zajedničke postupke priznavanja i oduzimanja jedinstvenog statusa azila ili supsidijarne zaštite;
- (e) kriterije i mehanizme kojima se određuje koja je država članica odgovorna za razmatranje zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu;

- (f) standarde uvjeta za prihvrat podnositelja zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu;
- (g) partnerstvo i suradnju s trećim zemljama u svrhu upravljanja priljevom osoba koje podnose zahtjev za azil odnosno supsidijarnu ili privremenu zaštitu.

3. U slučaju da se jedna ili više država članica nađe u kriznoj situaciji zbog iznenadnog priljeva državljana trećih zemalja, Vijeće, na prijedlog Komisije, može usvojiti privremene mjere u korist dotične države članice ili dotičnih država članica. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 79.

(bivši članak 63. točke 3. i 4. UEZ-a)

1. Unija razvija zajedničku politiku useljavanja čiji je cilj u svim fazama osigurati učinkovito upravljanje migracijskim tokovima, pravedno postupanje prema državljanima trećih zemalja koji zakonito borave u državama članicama te sprečavanje nezakonitog useljavanja i trgovanja ljudima i jačanje mjera za njihovo suzbijanje.
2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom usvajaju mjere u sljedećim područjima:
  - (a) uvjeti za ulazak i boravak te standardi država članica koji se odnose na postupak izdavanja viza za dugotrajni boravak i boravišnih dozvola, uključujući one koje se izdaju radi spajanja obitelji;
  - (b) utvrđivanje prava državljana trećih zemalja koji zakonito borave u državi članici, uključujući i uvjete koji uređuju slobodu kretanja i boravka u drugim državama članicama;
  - (c) nezakonito useljavanje i neovlašteni boravak, uključujući udaljavanje i repatrijaciju osoba koje neovlašteno borave;
  - (d) suzbijanje trgovanja ljudima, posebice trgovanja ženama i djecom.

3. Unija može s trećim zemljama sklapati sporazume o ponovnom prihvatu državljana trećih zemalja koji ne ispunjavaju, ili koji više ne ispunjavaju, uvjete za ulazak, prisutnost ili boravak na državnom području jedne od država članica, u njihovu državu izvora ili podrijetla.
4. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu utvrditi mjere kojima se potiče i podupire djelovanje država članica s ciljem promicanja integracije državljana trećih zemalja koji zakonito borave na njihovom državnom području, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.
5. Ovaj članak ne utječe na pravo država članica da odrede opseg prihvata državljana trećih zemalja koji na njihovo državno područje dolaze iz trećih zemalja radi potrage za poslom, neovisno o tomu radi li se o zaposlenim ili samozaposlenim osobama.

Članak 80.

Politike Unije određene ovim poglavljem i njihovu provedbu uređuje načelo solidarnosti i pravedne podjele odgovornosti među državama članicama, uključujući i njegove financijske implikacije. Kada god je to potrebno, akti Unije usvojeni na temelju ovog poglavlja sadržavaju odgovarajuće mjere za primjenu tog načela.

Poglavlje 3.

Pravosudna suradnja u građanskim stvarima

Članak 81. (bivši članak 65. UEZ-a)

1. Unija razvija pravosudnu suradnju u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama, na temelju načela uzajamnog priznavanja presuda i odluka u izvansudskim predmetima. Ta suradnja može uključivati usvajanje mjera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere, osobito kada je to potrebno za pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta, čiji je cilj osigurati:

- (a) uzajamno priznavanje i izvršenje presuda i odluka u izvansudskim predmetima među državama članicama;
- (b) prekograničnu dostavu sudskih i izvansudskih pismena;
- (c) usklađenost pravila država članica koja se primjenjuju u vezi sa sukobom zakonâ i sukobom nadležnosti;
- (d) suradnju pri prikupljanju dokaza;
- (e) učinkovit pristup pravosuđu;
- (f) uklanjanje prepreka za neometano odvijanje građanskih postupaka, ako je potrebno promicanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama;
- (g) razvoj alternativnih metoda rješavanja sporova;
- (h) potporu za osposobljavanje sudaca i sudskog osoblja.

3. Neovisno o stavku 2., Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuje mjere koje se odnose na obiteljsko pravo s prekograničnim implikacijama. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Vijeće, na prijedlog Komisije, može donijeti odluku kojom se utvrđuju oni aspekti obiteljskog prava s prekograničnim implikacijama koji mogu biti predmetom akata donesenih u redovnom zakonodavnom postupku. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

O prijedlogu iz drugog podstavka obavještuje se nacionalne parlamente. Ako se nacionalni parlament u roku od šest mjeseci od dana takve obavijesti usprotivi, odluka se ne donosi. Ako protivljenje izostane Vijeće može donijeti odluku.

Poglavlje 4.

Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima

Članak 82.

(bivši članak 31. UEU-a)

1. Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima u Uniji temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te uključuje usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u područjima iz stavka 2. i članka 83.

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere za:

- (a) utvrđivanje pravila i postupaka kojima se osigurava priznavanje svih oblika presuda i sudskih odluka u čitavoj Uniji;
- (b) sprečavanje i rješavanje sukoba nadležnosti među državama članicama;
- (c) potporu osposobljavanju sudaca i sudskog osoblja;
- (d) olakšavanje suradnje među sudskim ili drugim odgovarajućim tijelima država članica u vezi s kaznenim postupcima i izvršenjem odluka.

2. Europski parlament i Vijeće mogu direktivama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrditi minimalna pravila potrebna za olakšavanje uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima. U tim se pravilima uzimaju u obzir razlike pravnih tradicija i sustava država članica.

Pravila se odnose na:

- (a) uzajamno prihvaćanje dokaza među državama članicama;

- (b) prava pojedinaca u kaznenom postupku;
- (c) prava žrtava kaznenog djela;
- (d) sve druge posebne aspekte kaznenog postupka koje je Vijeće unaprijed odredilo odlukom; takvu odluku Vijeće donosi jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

Usvajanje minimalnih pravila iz ovog stavka ne sprečava države članice da zadrže ili uvedu višu razinu zaštite pojedinaca.

3. Ako član Vijeća smatra da bi nacrt direktive iz stavka 2. mogao utjecati na temeljne aspekte njegova kaznenopravnog sustava, može zatražiti da se nacrt te direktive uputi Europskom vijeću. U tom se slučaju redovni zakonodavni postupak suspendira. Nakon rasprave i u slučaju konsenzusa, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te suspenzije vraća nacrt Vijeću koje prekida suspenziju redovnog zakonodavnog postupka.

U istom roku, u slučaju neslaganja i ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrtu dotične direktive, one u skladu s tim izvješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za nastavak pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovog Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

Članak 83. (bivši članak 31. UEU-a)

1. Europski parlament i Vijeće mogu direktivama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrditi minimalna pravila o definiranju kaznenih djela i sankcija u području osobito teškog kriminaliteta s prekograničnim elementima koji proizlaze iz prirode ili učinka takvih kaznenih djela ili iz posebne potrebe njihova zajedničkog suzbijanja.

Ta su područja kriminaliteta sljedeća: terorizam, trgovanje ljudima i seksualno iskorištavanje žena i djece, nezakonita trgovina drogom, nezakonita trgovina oružjem, pranje novca, korupcija, krivotvorenje sredstava plaćanja, računalni kriminal i organizirani kriminal.

S obzirom na razvoj kriminaliteta, Vijeće može usvojiti odluku kojom se utvrđuju ostala područja kriminaliteta koja ispunjavaju kriterije definirane u ovom stavku. Vijeće odlučuje jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

2. Ako se pokaže da je za osiguranje učinkovite provedbe politike Unije u području koje podliježe mjerama usklađivanja nužno usklađivanje kaznenih zakona i drugih propisa država članica, direktivama se mogu utvrditi minimalna pravila za definiranje kaznenih djela i sankcija u dotičnom području. Te se direktive donose istim redovnim ili posebnim zakonodavnim postupkom koji se primjenjivao za donošenje dotičnih mjera za usklađivanje, ne dovodeći u pitanje članak 76.

3. Ako član Vijeća smatra da bi nacrt direktive iz stavka 1. ili stavka 2. mogao utjecati na temeljne aspekte njegova kaznenopravnog sustava, može zatražiti da se nacrt te direktive uputi Europskom Vijeću. U tom se slučaju redovni zakonodavni postupak suspendira. Nakon rasprave i u slučaju konsenzusa, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te suspenzije vraća nacrt Vijeću koje prekida suspenziju redovnog zakonodavnog postupka.

U istom roku, u slučaju neslaganja i ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrta dotične direktive, one u skladu s tim izvješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za nastavak pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovog Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

Članak 84.

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu utvrditi mjere za promicanje i podupiranje djelovanja država članica u području suzbijanja kriminaliteta, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Članak 85.
(bivši članak 31. UEU-a)

1. Misija je Eurojusta poduprijeti i ojačati usklađivanje i suradnju među nacionalnim tijelima nadležnim za istragu i kazneni progon u vezi s teškim kriminalitetom koji pogađa dvije ili više država članica ili koji zahtijeva zajednički kazneni progon, na temelju provedenih radnji i informacija koje su pribavila tijela država članica i Europol.

U tom smislu Europski parlament i Vijeće uredbama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrđuju ustroj, funkcioniranje, područje djelovanja i zadaće Eurojusta. Te zadaće mogu uključivati:

- (a) pokretanje kaznenih istraga i predlaganje pokretanja kaznenog progona koji provode nadležna nacionalna tijela, ponajprije onih koja se odnose na kaznena djela protiv financijskih interesa Unije;
- (b) koordinaciju istraga i kaznenih progona iz točke (a);
- (c) jačanje pravosudne suradnje, uključujući rješavanje sukoba nadležnosti i bliskom suradnjom s Europskom pravosudnom mrežom.

Tim se uredbama utvrđuju i aranžmani za uključivanje Europskog parlamenta i nacionalnih parlamenata u ocjenu aktivnosti Eurojusta.

2. U kaznenim progonima iz stavka 1. i ne dovodeći u pitanje članak 86., formalne radnje u pravosudnom postupku izvršavaju nadležni nacionalni službenici.

Članak 86.

1. Radi suzbijanja kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije, Vijeće uredbama donesenima u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može od Eurojusta osnovati Ured europskog javnog tužitelja. Vijeće odlučuje jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

Ako jednoglasna odluka izostane, skupina od najmanje devet država članica može zatražiti da se nacrt direktive uputi Europskom vijeću. U tom se slučaju postupak u Vijeću suspendira. Nakon rasprave i u slučaju konsenzusa, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te suspenzije vraća nacrt Vijeću na usvajanje.

U istom roku u slučaju neslaganja i ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrtu dotične uredbe, one u skladu s tim izvješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za nastavak pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovog Ugovora dodijeljeno i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

2. Ured europskog javnog tužitelja nadležan je za istragu, kazneni progon i podizanje optužnice, prema potrebi u suradnji s Europolom, protiv počinitelja i supočinitelja kaznenih djela protiv financijskih interesa Unije, kako je to utvrđeno uredbom predviđenom stavkom 1. On svoju tužiteljsku funkciju u odnosu na takva kaznena djela obnaša pred nadležnim sudovima država članica.

3. Uredbama iz stavka 1. utvrđuju se opća pravila koja se primjenjuju na Ured europskog javnog tužitelja, uvjeti kojima se uređuje obnašanje njegovih funkcija, poslovnik koji se primjenjuje na njegove aktivnosti, kao i ona kojima se uređuje prihvaćanje dokaza te pravila koja se primjenjuju na sudsko preispitivanje postupovnih mjera koje ono poduzima pri obnašanju svojih funkcija.

4. Europsko vijeće može, istodobno ili naknadno, donijeti odluku o izmjeni stavka 1. radi proširenja ovlasti Ureda europskog javnog tužitelja kako bi se obuhvatila teška kaznena djela s prekograničnim elementima te, se u skladu s time, izmjeni stavka 2. u pogledu počinitelja i supočinitelja teških kaznenih djela koja utječu na više država članica. Europsko vijeće odlučuje jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta i nakon savjetovanja s Komisijom.

Poglavlje 5.

Policijska suradnja

Članak 87.

(bivši članak 30. UEU-a)

1. Unija uspostavlja policijsku suradnju u koju su uključena sva nadležna tijela država članica, koja uključuje policiju, carinu i druge službe zadužene za izvršavanje zakona specijalizirane u području sprečavanja, otkrivanja i istrage kaznenih djela.
2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu utvrditi mjere koje se odnose na:
  - (a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu odgovarajućih podataka;
  - (b) potporu pri osposobljavanju osoblja i na suradnju u vezi s razmjenom osoblja, opremom i istraživanjem otkrivanja zločina
  - (c) zajedničke istražne tehnike za otkrivanje teških oblika organiziranog kriminala.
3. Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, može utvrditi mjere koje se odnose na operativnu suradnju među tijelima iz ovog članka. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Ako jednoglasna odluka Vijeća izostane, skupina od najmanje devet država članica može zatražiti da se nacrt mjera proslijedi Europskom vijeću. U tom se slučaju postupak u Vijeću suspendira. Nakon rasprave i u slučaju konsenzusa, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te suspenzije vraća nacrt Vijeću na usvajanje.

U istom roku, u slučaju neslaganja i ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrtu dotičnih mjera, one u skladu s tim izvješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za nastavak pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovog Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

Poseban postupak predviđen drugim i trećim podstavkom ne primjenjuje se na akte koji predstavljaju razvoj schengenske pravne stečevine.

Članak 88.
(bivši članak 30. UEU-a)

1. Misija je Europol poduprijeti i ojačati djelovanje policijskih i drugih službi zaduženih za izvršavanje zakona država članica i njihovu uzajamnu suradnju u sprečavanju i suzbijanju teškog kriminaliteta koji pogađa dvije ili više država članica, terorizma i oblika kriminaliteta koji utječu na zajednički interes obuhvaćen politikom Unije.
2. Europski parlament i Vijeće uredbama usvojenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrđuju ustroj, funkcioniranje, područje djelovanja i zadaće Europol. Te zadaće mogu uključivati:
  - (a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu podataka, osobito onih koje su dostavila tijela država članica, trećih zemalja ili drugih subjekata;
  - (b) koordinaciju, organizaciju i provedbu istražnih i operativnih radnji koje se provode zajednički s nadležnim tijelima država članica ili u okviru zajedničkih istražnih timova, prema potrebi u suradnji s Eurojustom.

Tim se uredbama utvrđuju i postupci za kontrolu djelatnosti Europol koju provodi Europski parlament zajedno s nacionalnim parlamentima.

3. Sva se operativna djelovanja Europol mora provoditi u suradnji i u dogovoru s tijelima države članice ili država o čijem je državnom području riječ. Primjena prisilnih mjera isključiva je odgovornost nadležnih nacionalnih tijela.

Članak 89.
(bivši članak 32. UEU-a)

Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuje uvjete i ograničenja pod kojima nadležna tijela država članica iz članka 82. i 87. mogu djelovati na državnom području druge države članice u suradnji i u dogovoru s tijelima te države. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

GLAVA VI.

PROMET

Članak 90.
(bivši članak 70. UEZ-a)

U pitanjima koja uređuje ova glava, ciljevi Ugovorâ ostvaruju se u okviru zajedničke prometne politike.

Članak 91.
(bivši članak 71. UEZ-a)

1. Za potrebe provedbe članka 90. i uzimajući u obzir posebna obilježja prometa, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, utvrđuje:

- (a) zajednička pravila koja se primjenjuju na međunarodni promet prema državnom području države članice ili iz njega, odnosno, promet preko državnog područja jedne države članice ili više njih;

- (b) uvjete pod kojima prijevoznici nerezidentni u nekoj državi članici mogu pružati prometne usluge unutar te države članice;
- (c) mjere za poboljšanje sigurnosti prometa;
- (d) sve druge odgovarajuće odredbe.

2. Kada se usvajaju mjere iz stavka 1. vodi se računa o slučajevima kada bi njihova primjena mogla ozbiljno utjecati na životni standard i na razinu zaposlenosti u određenim regijama kao i na odvijanje prometa.

Članak 92.
(bivši članak 72. UEZ-a)

Do donošenja odredaba navedenih u članku 91. stavku 1., nijedna država članica ne smije, osim ako Vijeće jednoglasnom odlukom donese mjeru kojom se odobrava odstupanje, postupiti tako da različite odredbe koje uređuju to pitanje 1. siječnja 1958. ili, za države pristupnice, na dan njihova pristupanja učini neposredno ili posredno manje povoljnima za prijevoznike ostalih država članica u odnosu na prijevoznike koji su državljani te države članice.

Članak 93.
(bivši članak 73. UEZ-a)

Potpore su u skladu s odredbama Ugovorâ ako odgovaraju potrebama koordinacije prometa ili ako predstavljaju naknadu za ispunjavanje određenih obveza koje su svojstvene konceptu pružanja javnih usluga.

Članak 94.
(bivši članak 74. UEZ-a)

Sve mjere poduzete u okviru Ugovorâ u odnosu na prijevozne naknade i uvjete uzimaju u obzir gospodarski položaj prijevoznikâ.

Članak 95.
(bivši članak 75. UEZ-a)

1. Za prijevoz unutar Unije, zabranjuje se diskriminacija koja se iskazuje tako što prijevoznici naplaćuju različite cijene i nameću različite uvjete prijevoza iste robe preko istih prometnih pravaca na temelju zemlje podrijetla ili odredišta te robe.
  2. Stavak 1. ne sprečava Europski parlament i Vijeće u donošenju ostalih mjera temeljem članka 91. stavka 1.
  3. Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, utvrđuje pravila za provedbu odredaba stavka 1.
- Vijeće osobito može utvrditi potrebne odredbe kako bi se institucijama Unije omogućilo da osiguraju poštovanje pravila utvrđenog u stavku 1. i pobrinu se da korisnici od toga imaju potpunu korist.
4. Komisija, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog države članice istražuje sve slučajeve diskriminacije na koje se odnosi stavak 1. te, nakon savjetovanja sa svim zainteresiranim državama članicama, donosi potrebne odluke u okviru pravila utvrđenih u skladu s odredbama stavka 3.

Članak 96.
(bivši članak 76. UEZ-a)

1. Državama članicama zabranjuje se, za prijevoz obavljen unutar Unije, nametati cijene i uvjete koji sadržavaju elemente potpore ili zaštite jednog ili više poduzetnika ili industrijskih grana, osim ako to odobri Komisija.

2. Komisija, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog države članice, ispituje cijene i uvjete iz stavka 1., pritom posebno vodeći računa, s jedne strane, o potrebama odgovarajuće regionalne ekonomske politike, potrebama nerazvijenih područja i problemima u područjima ozbiljno pogođenima političkim prilikama te, s druge strane, o učincima koje takve cijene i uvjeti imaju na tržišno natjecanje među različitim vrstama prometa.

Nakon savjetovanja sa svim zainteresiranim državama članicama, Komisija donosi potrebne odluke.

3. Zabrana iz stavka 1. ne primjenjuje se na tarife utvrđene s ciljem odgovora na konkurenciju.

Članak 97.
(bivši članak 77. UEZ-a)

Davanja ili pristojbe povezane s prelaskom granica koje prijevoznik naplaćuje uz prijevozne naknade ne premašuju razuman iznos nakon što se uzmu u obzir stvarni troškovi nastali zbog prelaska.

Države članice nastoje postupno smanjivati te troškove.

Komisija može državama članicama davati preporuke za primjenu ovog članka.

Članak 98.
(bivši članak 78. UEZ-a)

Odredbe ove glave ne sprečavaju primjenu mjera koje se poduzimaju u Saveznoj Republici Njemačkoj u onoj mjeri u kojoj su one potrebne za ublaživanje gospodarskih poteškoća u kojima su se određena područja Savezne Republike našla zbog podjele Njemačke. Pet godina nakon stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu, Vijeće može, odlučujući na prijedlog Komisije, donijeti odluku o stavljanju ovog članka izvan snage.

Članak 99.
(bivši članak 79. UEZ-a)

Pri Komisiji se osniva savjetodavni odbor sastavljen od stručnjaka koje određuju vlade država članica. Kada god smatra da je to poželjno, Komisija se savjetuje s tim Odborom u vezi s prometnim pitanjima.

Članak 100.
(bivši članak 80. UEZ-a)

1. Odredbe ove glave odnose se na željeznički i cestovni promet te promet unutarnjim plovnim putovima.
2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu utvrditi odgovarajuće odredbe za pomorski i zračni promet. Oni odlučuju nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

GLAVA VII.

ZAJEDNIČKA PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU, OPOREZIVANJU I USKLAĐIVANJU ZAKONODAVSTAVA

Poglavlje 1.

Pravila o tržišnom natjecanju

Odjeljak 1.

Pravila koja se primjenjuju na poduzetnike

Članak 101. (bivši članak 81. UEZ-a)

1. Budući da su nespojivi s unutarnjim tržištem, zabranjuju se: svi sporazumi među poduzetnicima, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje koji bi mogli utjecati na trgovinu među državama članicama i koji imaju za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničivanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, a osobito oni kojima se:
- (a) neposredno ili posredno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi trgovinski uvjeti;
  - (b) ograničuju ili nadziru proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili ulaganja;
  - (c) vrši podjela tržišta ili izvora nabave;
  - (d) primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s ostalim trgovinskim partnerima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
  - (e) sklapanje ugovora uvjetuje preuzimanjem dodatnih obveza od strane drugih stranaka koje, po svojoj naravi ili prema običajima u trgovini, nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

2. Svi sporazumi ili odluke zabranjeni na temelju ovog članka ništavi su.
3. Međutim, odredbe stavka 1. mogu se proglasiti neprimjenjivima u slučaju:
  - svakog sporazuma ili vrste sporazuma među poduzetnicima,
  - svake odluke ili vrste odluka udruženja poduzetnika,
  - svakog usklađenog djelovanja ili vrste usklađenog djelovanja

koji doprinose poboljšanju proizvodnje ili distribucije robe ili promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka, a istodobno potrošačima omogućuju pravedan udio u koristi koja iz njih proizlazi te koji:

- (a) tim poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu nužna za postizanje ovih ciljeva;
- (b) tim poduzetnicima ne omogućuju isključivanje konkurencije s tržišta s obzirom na znatan dio dotičnih proizvoda.

Članak 102.
(bivši članak 82. UEZ-a)

Svaka zlouporaba vladajućeg položaja od strane jednog poduzetnika ili više njih na unutarnjem tržištu ili njegovu znatnom dijelu zabranjena je kao nespojiva s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj bi mogla utjecati na trgovinu među državama članicama.

Takva se zlouporaba može osobito sastojati od:

- (a) neposrednog ili posrednog nametanja nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- (b) ograničivanja proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača;

- (c) primjene nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s ostalim trgovinskim partnerima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (d) uvjetovanja sklapanja ugovora preuzimanjem dodatnih obveza od strane drugih stranaka koje, po svojoj naravi ili prema trgovačkoj praksi, nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

Članak 103.
(bivši članak 83. UEZ-a)

1. Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, utvrđuje odgovarajuće uredbe ili direktive za primjenu načela određenih člancima 101. i 102.
2. Uredbe ili direktive iz stavka 1. imaju za cilj osobito:
  - (a) osigurati poštovanje zabrana utvrđenih člankom 101. stavkom 1. i člankom 102. predviđanjem novčanih kazni i periodičnih penala;
  - (b) utvrditi detaljna pravila za primjenu članka 101. stavka 3., vodeći računa o potrebi osiguravanja učinkovitog nadzora s jedne, te najvećeg mogućeg pojednostavnjenja administracije s druge strane;
  - (c) prema potrebi, utvrditi područje primjene odredaba članka 101. i 102. u različitim gospodarskim granama;
  - (d) odrediti zadatke Komisije i Suda Europske unije u primjeni odredaba utvrđenih ovim stavkom;
  - (e) utvrditi odnos između nacionalnih prava i odredaba iz ovog odjeljka ili odredaba donesenih na temelju ovog članka.

Članak 104.
(bivši članak 84. UEZ-a)

Do stupanja na snagu odredaba donesenih na temelju članka 103., nadležna tijela država članica odlučuju o dopuštenosti sporazumâ, odluka i usklađenog djelovanja te o zlouporabi vladajućeg položaja na unutarnjem tržištu sukladno pravu njihove zemlje i odredbama članka 101., osobito stavka 3., te članka 102.

Članak 105.
(bivši članak 85. UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje članak 104., Komisija osigurava primjenu načela utvrđenih člancima 101. i 102. Na zahtjev države članice ili na vlastitu inicijativu, a u suradnji s nadležnim tijelima država članica koje joj pružaju pomoć, Komisija istražuje slučajeve kod kojih se sumnja na povredu tih načela. Ako ustanovi da je došlo do povrede, Komisija predlaže odgovarajuće mjere za njezino otklanjanje.
2. Ako povreda nije uklonjena, Komisija navodi postojanje te povrede načela u obrazloženoj odluci. Komisija može objaviti svoju odluku i ovlastiti države članice da poduzmu mjere za otklanjanje štetnih učinaka takvog stanja, čije uvjete i pojedinosti utvrđuje Komisija.
3. Komisija može donijeti uredbe koje se odnose na kategorije sporazumâ za koje je Vijeće donijelo uredbu ili direktivu na temelju članka 103. stavka 2. točke (b).

Članak 106.
(bivši članak 86. UEZ-a)

1. U slučaju javnih poduzeća i poduzeća kojima države članice dodjeljuju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donositi ni ostaviti na snazi mjere koje su u suprotnosti s pravilima sadržanima u Ugovorima, osobito s pravilima predviđenima člankom 18. i člancima od 101. do 109.

2. Poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa ili koja su po svojoj naravi monopoli koji ostvaruju prihod, podliježu pravilima sadržanima u Ugovorima, a osobito pravilima o tržišnom natjecanju, i to u mjeri u kojoj primjena takvih pravila ne sprečava, *de iure* ili *de facto*, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene. Na razvoj trgovine ne smije se utjecati u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno interesima Unije.
3. Primjenu odredaba ovog članka osigurava Komisija koja, prema potrebi, upućuje odgovarajuće direktive ili odluke državama članicama.

Odjeljak 2.

Državne potpore

Članak 107. (bivši članak 87. UEZ-a)

1. Osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.
2. Sljedeće su vrste potpora spojive s unutarnjim tržištem:
  - (a) potpore socijalnog karaktera koje se dodjeljuju pojedinim potrošačima ako se to čini bez diskriminacije u odnosu na podrijetlo predmetnih proizvoda;
  - (b) potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja;
  - (c) potpore koje se dodjeljuju gospodarstvu određenih područja Savezne Republike Njemačke na koje je utjecala podjela Njemačke, u mjeri u kojoj je ta potpora potrebna kako bi se nadoknadile posljedice gospodarski nepovoljnijeg položaja prouzročenog tom podjelom. Pet godina nakon stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu, Vijeće može, odlučujući na prijedlog Komisije, usvojiti odluku o stavljanju ove točke izvan snage.

3. Sljedeće se vrste potpora mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem:
- (a) potpore za promicanje gospodarskog razvoja područja na kojima je životni standard neuobičajeno nizak ili na kojima postoji velika podzaposlenost, te regija iz članka 349. s obzirom na njihovo strukturno, gospodarsko i socijalno stanje;
  - (b) potpore za promicanje provedbe važnog projekta od zajedničkog europskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice;
  - (c) potpore za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu;
  - (d) potpore za promicanje kulture i očuvanje baštine ako takve potpore ne utječu na trgovinske uvjete i tržišno natjecanje u Uniji u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu;
  - (e) druge vrste potpora koje Vijeće odredi svojom odlukom koju donosi na prijedlog Komisije.

Članak 108.
(bivši članak 88. UEZ-a)

1. Komisija u suradnji s državama članicama neprestano nadzire sve sustave potpora koji postoje u tim državama. Komisija im predlaže sve odgovarajuće mjere koje su potrebne za postupni razvoj ili funkcioniranje unutarnjeg tržišta.
2. Ako Komisija ustanovi, nakon što je pozvala odnosne stranke da podnesu svoje primjedbe, da potpora koju je dodijelila neka država ili potpora iz državnih sredstava nije spojiva s unutarnjim tržištem s obzirom na članak 107. ili da se takva potpora koristi na način suprotan pravilima, ona donosi odluku prema kojoj dotična država mora ukinuti ili izmijeniti takvu potporu u roku koji odredi Komisija.

Ako dotična država ne postupi u skladu s tom odlukom u propisanom roku, Komisija ili bilo koja druga zainteresirana država može, odstupajući od odredaba članaka 258. i 259. neposredno uputiti predmet Sudu Europske unije.

Na zahtjev države članice, Vijeće može, odstupajući od odredaba članka 107. ili uredaba predviđenih člankom 109., jednoglasno odlučiti da se, ako iznimne okolnosti opravdavaju takvu odluku, potpora koju ta država dodjeljuje ili namjerava dodijeliti smatra spojivom s unutarnjim tržištem. Ako je Komisija u vezi s tom potporom već pokrenula postupak predviđen prvim podstavkom ovog stavka, činjenica da je dotična država uputila svoj zahtjev Vijeću prouzročit će suspenziju tog postupka dok Vijeće ne objavi svoj stav.

Međutim, ako Vijeće u roku od tri mjeseca od podnošenja tog zahtjeva ne objavi svoj stav, o predmetu odlučuje Komisija.

3. Komisija se pravodobno obavješćuje o svim planovima za dodjelu ili izmjenu potpora kako bi se o njima mogla očitovati. Ako smatra da je svaki takav plan nespojiv s unutarnjim tržištem s obzirom na članak 107., Komisija bez odgode pokreće postupak predviđen stavkom 2. Dotična država članica ne primjenjuje predložene mjere sve dok se taj postupak ne okonča konačnom odlukom.

4. Komisija može donijeti uredbe koje se odnose na kategorije državne potpore za koje je Vijeće na temelju članka 109. utvrdilo da se mogu izuzeti iz postupka predviđenog stavkom 3. ovog članka.

Članak 109.
(bivši članak 89. UEZ-a)

Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, donijeti sve odgovarajuće uredbe za primjenu članaka 107. i 108., pri čemu osobito može odrediti uvjete pod kojima se primjenjuje članak 108. stavak 3., kao i vrste potpore koje su izuzete iz tog postupka.

Poglavlje 2.

Porezne odredbe

Članak 110.

(bivši članak 90. UEZ-a)

Nijedna država članica ne uvodi neposredno ili posredno nacionalne poreze bilo koje vrste na proizvode drugih država članica u većoj mjeri od onih koji su neposredno ili posredno uvedeni na slične domaće proizvode.

Nadalje, nijedna država članica ne uvodi nacionalne poreze na proizvode drugih država članica koji su takve naravi da omogućuju posrednu zaštitu drugih proizvoda.

Članak 111.

(bivši članak 91. UEZ-a)

Kada se proizvodi izvoze na državno područje neke države članice, povrat nacionalnih poreza ne smije prelaziti iznos nacionalnih poreza koji su neposredno ili posredno uvedeni za te proizvode.

Članak 112.

(bivši članak 92. UEZ-a)

U slučaju davanja različitih od poreza na promet, trošarina ili drugih oblika posrednog oporezivanja, ne mogu se odobravati smanjenja i povrati u vezi s izvozom u druge države članice, kao što se u vezi s uvozom iz država članica ne mogu naplaćivati ni kompenzacijske pristojbe, osim ako ih je Vijeće, na prijedlog Komisije, prethodno odobrilo na ograničeno vrijeme.

Članak 113.
(bivši članak 93. UEZ-a)

Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom te Gospodarskim i socijalnim odborom, donosi odredbe za usklađivanje zakonodavstva o porezu na promet, trošarinama i ostalim oblicima posrednih poreza u mjeri u kojoj je takvo usklađivanje nužno da bi se osigurala uspostava i funkcioniranje unutarnjeg tržišta i kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja.

Poglavlje 3.

Usklađivanje zakonodavstva

Članak 114.
(bivši članak 95. UEZ-a)

1. Ako drukčije nije previđeno Ugovorima, sljedeće se odredbe primjenjuju za ostvarivanje ciljeva određenih člankom 26. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvaja mjere za usklađivanje odredaba zakona ili drugih propisa u državama članicama, čiji je cilj uspostava i funkcioniranje unutarnjeg tržišta.
2. Stavak 1. ne primjenjuje se na fiskalne odredbe, na odredbe koje se odnose na slobodno kretanje osoba, ni na odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba.
3. Komisija će u svojim prijedlozima predviđenima u stavku 1. o zdravlju, sigurnosti, zaštiti okoliša i zaštiti potrošača polaziti od visoke razine zaštite, posebice vodeći računa o svakom novom razvoju utemeljenom na znanstvenim činjenicama. U okviru svojih ovlasti Europski parlament i Vijeće također će težiti ostvarivanju tog cilja.

4. Ako nakon što su Europski parlament i Vijeće, Vijeće ili Komisija usvojili neku mjeru za usklađivanje, država članica smatra da treba zadržati nacionalne odredbe na osnovi važnih potreba iz članka 36. ili u vezi sa zaštitom okoliša ili radnom okolinom, ona o tim odredbama i o razlozima njihova zadržavanja obavješćuje Komisiju.

5. Nadalje, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ako neka država članica, nakon što su Europski parlament i Vijeće, Vijeće ili Komisija usvojili neku mjeru za usklađivanje, smatra potrebnim uvesti nacionalne odredbe koje se temelje na novim znanstvenim dokazima u vezi sa zaštitom okoliša ili radnom okolinom zbog problema specifičnog za tu državu članicu koji se pojavio nakon usvajanja mjere za usklađivanje, ona o predviđenim odredbama i o razlozima za njihovo uvođenje obavješćuje Komisiju.

6. Komisija u roku od šest mjeseci od obavijesti iz stavaka 4. i 5. odobrava ili odbija nacionalne odredbe nakon što je provjerila jesu li one sredstvo proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničenja trgovine među državama članicama te stvaraju li prepreku funkcioniranju unutarnjeg tržišta.

Ako Komisija ne donese odluku u tom roku, smatra se da su nacionalne odredbe iz stavaka 4. i 5. odobrene.

U slučaju kada je to opravdano složenošću materije, a ne postoji opasnost za zdravlje ljudi, Komisija može obavijestiti dotičnu državu članicu da se rok iz ovog stavka može produljiti za daljnje razdoblje od najviše šest mjeseci.

7. U slučaju kada je državi članici na temelju stavka 6. odobreno zadržati ili uvesti nacionalne odredbe kojima se odstupa od mjere za usklađivanje, Komisija odmah razmatra je li potrebno predložiti prilagođavanje te mjere.

8. Ako država članica upozori na određeni problem javnog zdravlja u području koje je bilo predmetom prethodnih mjera usklađivanja, obavješćuje o tome Komisiju, koja odmah ispituje hoće li Vijeću predložiti odgovarajuće mjere.

9. Odstupajući od postupka utvrđenog člancima 258. i 259. Komisija ili bilo koja država članica može predmet izravno uputiti Sudu Europske unije ako smatra da druga država članica nepropisno koristi svoje ovlasti predviđene ovim člankom.

10. Spomenute mjere za usklađivanje u odgovarajućim slučajevima uključuju zaštitnu klauzulu kojom se državama članicama odobrava da iz jednog ili više razloga navedenih u članku 36., a koji nisu gospodarske naravi, poduzmu privremene mjere koje podliježu postupku nadzora Unije.

Članak 115.
(bivši članak 94. UEZ-a)

Ne dovodeći u pitanje članak 114., Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom te Gospodarskim i socijalnim odborom, donosi direktive za usklađivanje onih zakona ili drugih propisa država članica koji neposredno utječu na uspostavu ili funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

Članak 116.
(bivši članak 96. UEZ-a)

Kada Komisija utvrdi da određena razlika među odredbama utvrđenima zakonom, i drugim propisima država članica narušava uvjete tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu te da se nastali poremećaj treba otkloniti, ona se savjetuje s dotičnim državama članicama.

Ako takvo savjetovanje ne dovede do sporazuma kojim se otklanja taj poremećaj, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, donose potrebne direktive. Mogu se usvojiti sve druge odgovarajuće mjere predviđene Ugovorima.

Članak 117.
(bivši članak 97. UEZ-a)

1. Ako postoji razlog za bojazan da bi donošenje ili izmjena odredaba utvrđenih zakonom i drugim propisima mogli prouzročiti narušavanje u smislu članka 116., država članica koja želi nastaviti s tim postupkom savjetuje se s Komisijom. Nakon savjetovanja s državama članicama Komisija tim državama preporučuje prikladne mjere kojima će se izbjeći takvo narušavanje.

2. Ako država koja želi donijeti ili izmijeniti svoje odredbe ne postupi sukladno preporuci koju joj je uputila Komisija, ostale države članice nisu dužne sukladno članku 116. izmijeniti svoje odredbe kako bi otklonile takav poremećaj. Ako država članica koja se ogлуši na preporuku Komisije prouzroči poremećaj koji šteti isključivo njoj samoj, odredbe članka 116. ne primjenjuju se.

Članak 118.

U kontekstu uspostave i funkcioniranja unutarnjeg tržišta, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, uspostavljaju mjere za stvaranje europskih prava intelektualnog vlasništva kako bi osigurali ujednačenu zaštitu prava intelektualnog vlasništva u čitavoj Uniji te za uspostavu centraliziranih aranžmana na razini Unije u području ovlaštenja, koordinacije i nadzora.

Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, uredbama utvrđuje jezične aranžmane za europska prava intelektualnog vlasništva. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

GLAVA VIII.

EKONOMSKA I MONETARNA POLITIKA

Članak 119.

(bivši članak 4. UEZ-a)

1. Za potrebe određene u članku 3. Ugovora o Europskoj Uniji, aktivnosti država članica i Unije, u skladu s Ugovorima, obuhvaćaju utvrđivanje ekonomske politike koja se temelji na bliskoj koordinaciji ekonomskih politika država članica, na unutarnjem tržištu i na određivanju zajedničkih ciljeva, a koja se provodi sukladno načelu otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem.

2. Istodobno s gore navedenim i kako je predviđeno Ugovorima i njima predviđenim postupcima, te aktivnosti uključuju jedinstvenu valutu, euro, određivanje i vođenje jedinstvene monetarne politike i politike deviznog tečaja, čiji je glavni cilj održavanje stabilnosti cijena te, ne dovodeći u pitanje taj cilj, podržavanje općih ekonomskih politika u Uniji, u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem.

3. Navedene aktivnosti država članica i Unije podrazumijevaju poštovanje sljedećih općih načela: stabilnih cijena, zdravih javnih financija i monetarnih uvjeta te održive platne bilance.

Poglavlje 1.

Ekonomska politika

Članak 120. (bivši članak 98. UEZ-a)

Države članice vode svoje ekonomske politike tako da doprinose ostvarivanju ciljeva Unije kako su utvrđeni člankom 3. Ugovora o Europskoj uniji i u kontekstu općih smjernica iz članka 121. stavka 2. Države članice i Unija djeluju u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem, dajući pritom prednost učinkovitoj raspodjeli resursa, te u skladu s načelima određenima člankom 119.

Članak 121. (bivši članak 99. UEZ-a)

1. Države članice smatraju svoje ekonomske politike pitanjem od zajedničkog interesa i koordiniraju ih u okviru Vijeća u skladu s odredbama članka 120.

2. Vijeće, na preporuku Komisije, oblikuje nacrt općih smjernica ekonomskih politika država članica i Unije te o svojim nalazima izvješćuje Europsko vijeće.

Na temelju izvješća Vijeća, Europsko vijeće raspravlja o zaključku o općim smjernicama ekonomskih politika država članica i Unije.

Na temelju tog zaključka, Vijeće donosi preporuku kojom se određuju te opće smjernice. Vijeće o svojoj preporuci obavješćuje Europski parlament.

3. Kako bi se osigurala tješnja koordinacija ekonomskih politika i održive konvergenције gospodarskih rezultata država članica, Vijeće na temelju izvješća koja mu podnosi Komisija nadzire gospodarski razvoj u svakoj od država članica i u Uniji, kao i usklađenost ekonomskih politika s općim smjernicama iz stavka 2. te redovito provodi sveobuhvatnu procjenu.

Za potrebe ovog multilateralnog nadzora države članice dostavljaju Komisiji obavijesti o važnim mjerama koje su poduzele u području svoje ekonomske politike te ostale obavijesti koje smatraju potrebnima.

4. Ako se na temelju postupka iz stavka 3. utvrdi da ekonomske politike neke države članice nisu u skladu s općim smjernicama iz stavka 2. ili da bi mogle ugroziti ispravno funkcioniranje ekonomske i monetarne unije, Komisija može dotičnim državama članicama uputiti upozorenje. Vijeće, na preporuku Komisije, može dotičnoj državi članici uputiti potrebne preporuke. Vijeće može, na prijedlog Komisije, odlučiti objaviti svoje preporuke.

U okviru ovog stavka, Vijeće odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu.

Kvalificirana većina ostalih članica Vijeća utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

5. Predsjednik Vijeća i Komisija izvješćuju Europski parlament o rezultatima multilateralnog nadzora. Ako Vijeće objavi svoje preporuke, predsjednik Vijeća može biti pozvan da se pojavi pred nadležnim odborom Europskog parlamenta.

6. Europski parlament i Vijeće, odlučujući uredbama u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu usvojiti detaljna pravila za postupak multilateralnog nadzora iz stavaka 3. i 4.

Članak 122.
(bivši članak 100. UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje bilo koji drugi postupak predviđen Ugovorimâ, Vijeće, na prijedlog Komisije može u duhu solidarnosti među državama članicama odlučiti o mjerama primjerenima gospodarskim prilikama, osobito ako se pojave ozbiljne poteškoće u opskrbi određenim proizvodima, poglavito u području energetike.
2. Kada se neka država članica nađe u poteškoćama ili joj prijete ozbiljne poteškoće zbog prirodnih katastrofa ili izvanrednih okolnosti koje su izvan njezine kontrole, Vijeće može, na prijedlog Komisije, pod određenim uvjetima toj državi članici odobriti financijsku pomoć. O donesenoj odluci predsjednik Vijeća obavještuje Europski parlament.

Članak 123.
(bivši članak 101. UEZ-a)

1. Zabranjena su prekoračenja po računu i sve druge vrste kredita kod Europske središnje banke ili kod središnjih banaka država članica (dalje u tekstu: "nacionalne središnje banke") u korist institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih tijela javne vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća država članica, kao što je i Europskoj središnjoj banci i nacionalnim središnjim bankama zabranjena kupnja dužničkih instrumenata neposredno od tih subjekata.
2. Stavak 1. ne primjenjuje se na kreditne institucije u javnom vlasništvu prema kojima, u pogledu ponude pričuva središnjih banaka, nacionalne središnje banke i Europska središnja banka postupaju jednako kao i prema privatnim kreditnim institucijama.

Članak 124.
(bivši članak 102. UEZ-a)

Zabranjena je svaka mjera koja se ne temelji na načelima stabilnog i sigurnog poslovanja, kojom se institucijama ili tijelima Unije, središnjim vlastima, regionalnim, lokalnim ili drugim tijelima javne vlasti, ostalim javnopravnim tijelima ili javnim poduzećima država članica omogućuje povlašteni pristup financijskim institucijama.

Članak 125.
(bivši članak 103. UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje uzajamna financijska jamstva za zajedničku provedbu određenog projekta, Unija ne snosi nikakvu odgovornost niti preuzima obveze središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih tijela javne vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća bilo koje države članice. Ne dovodeći u pitanje uzajamna financijska jamstva za zajedničku provedbu određenog projekta, niti jedna država članica ne snosi odgovornost niti preuzima obveze središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih tijela javnih vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća druge države članice.
2. Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, može, prema potrebi, odrediti definicije za primjenu zabrana iz članka 123. i 124. i iz ovog članka.

Članak 126.
(bivši članak 104. UEZ-a)

1. Države članice izbjegavaju prekomjerni državni deficit.
2. Komisija nadzire razvoj stanja proračuna i državnog duga u državama članicama radi otkrivanja teških pogrešaka. Osobito provjerava poštovanje proračunske discipline na temelju sljedećih dvaju kriterija:
  - (a) prelazi li omjer između planiranog ili stvarnog državnog deficita i bruto domaćeg proizvoda referentnu vrijednost, osim:
    - ako omjer znatno i postojano opada te je dosegno razinu koja je blizu referentne vrijednosti,
    - ili, ako je premašivanje referentne vrijednosti samo iznimno i privremeno, a omjer ostaje blizu referentne vrijednosti;

- (b) prelazi li omjer između državnog duga i bruto domaćeg proizvoda referentnu vrijednost, osim ako se taj omjer smanjuje u dovoljnoj mjeri i približava referentnoj vrijednosti zadovoljavajućim tempom.

Referentne su vrijednosti utvrđene Protokolom o postupku u slučaju prekomjernog deficita koji je priložen Ugovorima.

3. Ako država članica ne ispunjava zahtjeve na temelju jednog ili oba navedena kriterija, Komisija priprema izvješće. U svojem izvješću Komisija vodi računa o tome je li državni deficit veći od državnih investicijskih izdataka i uzima u obzir sve ostale odgovarajuće čimbenike, uključujući srednjoročni gospodarski i proračunski položaj države članice.

Komisija također može pripremiti izvješće ako smatra da, neovisno o ispunjavanju zahtjeva na temelju kriterija, u nekoj državi članici postoji opasnost od prekomjernog deficita.

4. Gospodarski i financijski odbor daje svoje mišljenje o izvješću Komisije.

5. Ako Komisija smatra da u nekoj državi članici postoji ili bi se mogao pojaviti prekomjerni deficit, ona dotičnoj državi članici upućuje svoje mišljenje i o tome izvješćuje Vijeće.

6. Vijeće, na prijedlog Komisije i uz prethodno razmatranje svih primjedaba koje dotična država članica želi dati te nakon sveobuhvatne procjene, odlučuje postoji li prekomjerni deficit.

7. Kada Vijeće u skladu sa stavkom 6. odluči da postoji prekomjerni deficit, ono, bez nepotrebnog odlaganja, na preporuku Komisije usvaja preporuke i upućuje ih dotičnoj državi članici s ciljem okončavanja nastalog stanja u određenom roku. Pridržavajući se odredaba stavka 8., te se preporuke ne objavljuju.

8. Vijeće može objaviti svoje preporuke ako utvrdi da na njegovu preporuku nije u zadanom roku odgovoreno nikakvim djelotvornim radnjama.

9. Ako država članica ustraje u neprovođenju preporuka Vijeća, Vijeće može odlučiti pozvati tu državu članicu da u određenom roku poduzme mjere za smanjenje deficita koje Vijeće smatra potrebnim za ispravljanje nastalog stanja.

U tom slučaju Vijeće može od dotične države članice zatražiti podnošenje izvješća u skladu s određenim rokovima kako bi se ispitali naponi koje ta država ulaže u prilagodbu.

10. Pravo na pokretanje postupka predviđeno člancima 258. i 259. ne može se ostvarivati u okviru stavaka od 1. do 9. ovog članka.

11. Sve dok država članica ne postupi prema odluci donesenoj u skladu sa stavkom 9., Vijeće može odlučiti primijeniti ili, ovisno o slučaju, pojačati jednu ili više sljedećih mjera:

- tražiti od te države članice da prije izdavanja obveznica i vrijednosnih papira objavi dodatne podatke koje određuje Vijeće,
- pozvati Europsku investicijsku banku da preispita svoju kreditnu politiku prema dotičnoj državi članici,
- tražiti od te države članice da kod Unije položi beskamatni polog u odgovarajućem iznosu dok prekomjerni deficit, prema stavu Vijeća, ne bude ispravljen,
- izreći novčane kazne u odgovarajućem iznosu,

Predsjednik Vijeća obavješćuje Europski parlament o donesenim odlukama.

12. Vijeće stavlja izvan snage neke ili sve svoje odluke ili preporuke iz stavaka od 6. do 9. i stavka 11. u mjeri u kojoj je prekomjerni deficit u odnosnoj državi članici, prema stavu Vijeća, ispravljen. Ako je Vijeće prethodno objavilo preporuke, ono odmah nakon stavljanja izvan snage odluke na temelju stavka 8. objavljuje izjavu da više ne postoji prekomjerni deficit u dotičnoj državi članici.

13. Kada donosi odluke ili preporuke iz stavaka 8., 9, 11. i 12., Vijeće odlučuje na preporuku Komisije.

Kada Vijeće usvaja mjere iz stavaka od 6. do 9., 11. i 12., ono odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu.

Kvalificirana većina ostalih članova Vijeća utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

14. Daljnje odredbe koje se odnose na provedbu postupka opisanog u ovom članku određene su u Protokolu o postupku u slučaju prekomjernog deficita koji je priložen Ugovorima.

Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom, donosi odgovarajuće odredbe kojima se zamjenjuje navedeni Protokol.

Podložno ostalim odredbama ovog stavka Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, utvrđuje detaljna pravila i definicije za primjenu odredaba navedenog Protokola.

Poglavlje 2.

Monetarna politika

Članak 127.

(bivši članak 105. UEZ-a)

1. Glavni je cilj Europskog sustava središnjih banaka (dalje u tekstu „ESSB”) održati stabilnost cijena. Ne dovodeći u pitanje cilj stabilnosti cijena, ESSB podržava opće ekonomske politike u Uniji kako bi doprinio ostvarivanju ciljeva Unije utvrđenih člankom 3. Ugovora o Europskoj uniji. ESSB djeluje u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem, dajući prednost učinkovitoj raspodjeli resursa te u skladu s načelima određenima člankom 119.

2. Osnovni su zadaci ESSB-a:

- utvrđivanje i provođenje monetarne politike Unije,

- obavljanje deviznih poslova u skladu s odredbama članka 219.,
  - držanje i upravljanje službenim deviznim pričuvmama država članica,
  - promicanje nesmetanog funkcioniranja platnih sustava.
3. Stavak 2. alineja treća ne dovodi u pitanje držanje i upravljanje operativnim deviznim sredstvima od strane vlada država članica.
4. Savjetovanje s Europskom središnjom bankom potrebno je:
- u slučaju svakog predloženog akta Unije iz nadležnosti Europske središnje banke,
  - od strane nacionalnih tijela, u vezi sa svakim prijedlogom propisa iz područja nadležnosti Europske središnje banke, ali u granicama i pod uvjetima koje odredi Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 129. stavku 4.

O pitanjima iz područja svoje nadležnosti Europska središnja banka može podnositi mišljenja odgovarajućim institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije ili nacionalnim tijelima.

5. ESSB doprinosi nesmetanom vođenju politika nadležnih tijela koje se odnose na bonitetni nadzor nad kreditnim institucijama i na stabilnost financijskog sustava.
6. Vijeće, uredbama, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, može jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom, dodijeliti Europskoj središnjoj banci određene zadatke koji se odnose na politike o bonitetnom nadzoru nad kreditnim i drugim financijskim institucijama, s iznimkom osiguravajućih poduzeća.

Članak 128.
(bivši članak 106. UEZ-a)

1. Europska središnja banka ima isključivo pravo odobriti izdavanje euronovčanica u Uniji. Te novčanice mogu izdavati Europska središnja banka i nacionalne središnje banke. Novčanice koje izdaju Europska središnja banka i nacionalne središnje banke jedine su koje imaju status zakonskog sredstva plaćanja unutar Unije.

2. Države članice mogu izdavati eurokovanice uz odobrenje Europske središnje banke u pogledu opsega izdanja. Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom može usvojiti mjere za usklađivanje apoeni i tehničkih specifikacija svih kovanica koje se namjeravaju staviti u optjecaj u mjeri koja omogućuje njihovo nesmetano kolanje unutar Unije.

Članak 129.
(bivši članak 107. UEZ-a)

1. ESSB-om upravljaju tijela Europske središnje banke nadležna za odlučivanje, odnosno Upravno vijeće i Izvršni odbor.

2. Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, (dalje u tekstu "Statut ESSB-a i ESB-a") utvrđen je Protokolom koji je priložen Ugovorima.

3. Europski parlament i Vijeće mogu izmijeniti članak 5. stavke 5.1., 5.2. i 5.3., članke 17. i 18., članak 19. stavak 19.1., članke 22., 23., 24. i 26., članak 32. stavke 32.2., 32.3., 32.4. i 32.6., članak 33. stavak 33.1. točku (a) i članak 36. Statuta ESSB-a i ESB-a odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnom postupkom. Oni odlučuju ili na preporuku Europske središnje banke i nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

4. Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom ili na preporuku Europske središnje banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, donosi odredbe iz članka 4., članka 5. stavka 5.4., članka 19. stavka 19.2., članka 20., članka 28. stavka 28.1., članka 29. stavka 29.2., članka 30. stavka 30.4. i članka 34. stavka 34.3. Statuta ESSB-a i ESB-a.

Članak 130.
(bivši članak 108. UEZ-a)

Pri izvršavanju ovlasti i obavljanju zadaća i dužnosti koje su im dodijeljene Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a, ni Europska središnja banka ni nacionalne središnje banke kao niti članovi njihovih tijela nadležnih za odlučivanje ne traže i ne primaju naputke od institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, bilo koje vlade država članica ili bilo kojeg drugog tijela. Institucije, tijela, uredi ili agencije Unije i vlade država članica obvezuju se da će poštovati ovo načelo i da neće nastojati utjecati na članove tijela nadležnih za odlučivanje u Europskoj središnjoj banci ili u nacionalnim središnjim bankama u obavljanju njihovih zadaća.

Članak 131.
(bivši članak 109. UEZ-a)

Svaka država članica osigurava da njezino nacionalno zakonodavstvo, uključujući i statut njezine nacionalne središnje banke, bude usklađeno s Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a.

Članak 132.
(bivši članak 110. UEZ-a)

1. Radi izvršavanja zadaća povjerenih ESSB-u, Europska središnja banka, sukladno odredbama Ugovorâ i pod uvjetima utvrđenima u Statutu ESSB-a i ESB-a:
  - donosi uredbe u opsegu u kojem su potrebne za provedbu zadaća utvrđenih u članku 3. stavku 3.1. prvoj alineji, članku 19. stavku 19.1., članku 22. i članku 25. stavku 25.2. Statuta ESSB-a i ESB-a te u slučajevima koji se utvrđuju aktima Vijeća iz članka 129. stavka 4.,
  - donosi odluke potrebne za izvršavanje zadaća koje su ESSB-u povjerene temeljem Ugovorâ i Statuta ESSB-a i ESB-a,
  - daje preporuke i mišljenja.
2. Europska središnja banka može odlučiti objaviti svoje odluke, preporuke i mišljenja.
3. U granicama i pod uvjetima koje Vijeće utvrdi u skladu s postupkom utvrđenim člankom 129. stavkom 4., Europska središnja banka ovlaštena je određivati novčane kazne ili periodične penale poduzetnicima koji ne ispunjavaju obveze na temelju njegovih uredbi i odluka.

Članak 133.

Ne dovodeći u pitanje ovlasti Europske središnje banke, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne za uporabu eura kao jedinstvene valute. Te se mjere donose nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

Poglavlje 3.

Institucionalne odredbe

Članak 134.

(bivši članak 114. UEZ-a)

1. Radi promicanja koordinacije politika država članica u punoj mjeri potrebnoj za funkcioniranje unutarnjeg tržišta ovime se osniva Gospodarski i financijski odbor.
2. Gospodarski i financijski odbor ima sljedeće zadaće:
  - davanje mišljenja na zahtjev Vijeća ili Komisije ili na vlastitu inicijativu radi njihova podnošenja tim institucijama
  - praćenje gospodarskog i financijskog stanja u državama članicama i u Uniji te redovito izvještavanje Vijeća i Komisije o tome, a osobito o financijskim odnosima s trećim zemljama i međunarodnim institucijama,
  - ne dovodeći u pitanje članak 240., sudjelovanje u pripremi rada Vijeća iz članaka 66., 75., članka 121. stavka 2., 3., 4. i 6., članaka 122., 124., 125., 126., članka 127. stavka 6., članka 128. stavka 2., članka 129. stavaka 3. i 4., članka 138., članka 140. stavaka 2. i 3., članka 143., članka 144. stavaka 2. i 3. i članka 219. te izvršava ostale savjetodavne i pripremne zadaće koje mu dodijeli Vijeće,
  - najmanje jednom godišnje, ispitivanje stanja u odnosu na kretanje kapitala i slobodu platnog prometa, kako to proizlazi iz primjene Ugovorâ i mjera koje usvoji Vijeće; ispitivanje obuhvaća i sve mjere u vezi s kretanjem kapitala i platnim prometom; o rezultatima tog ispitivanja Odbor podnosi izvješće Komisiji i Vijeću.

Države članice, Komisija i Europska središnja banka imenuju najviše po dva člana ovog Odbora.

3. Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom i Odborom iz ovog članka, utvrđuje detaljne odredbe o sastavu Gospodarskog i financijskog odbora. O toj odluci predsjednik Vijeća obavještuje Europski parlament.

4. Ako postoje, i sve dok postoje, države članice s odstupanjem iz članka 139., Odbor uz zadaće određene stavkom 2. neprestano prati monetarno i financijsko stanje te opći sustav platnog prometa tih država članica i o tome redovito izvještava Vijeće i Komisiju.

Članak 135.
(bivši članak 115. UEZ-a)

U vezi s pitanjima iz članka 121. stavka 4., članka 126., osim stavka 14., članka 138., članka 140. stavka 1., članka 140. stavka 2. prvog podstavka, članka 140. stavka 3. i članka 219., Vijeće ili država članica mogu od Komisije, prema potrebi, zatražiti da sastavi preporuku ili prijedlog. Komisija razmatra takav zahtjev i svoje zaključke bez odgode podnosi Vijeću.

Poglavlje 4.

Posebne odredbe za države
članice čija je valuta euro

Članak 136.

1. Kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje ekonomske i monetarne unije, a u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovorâ, Vijeće u skladu s odgovarajućim postupkom, od onih navedenih u člancima 121. i 126., uz iznimku postupka određenog člankom 126. stavkom 14., usvaja posebne mjere za države članice čija je valuta euro, radi:

(a) jačanja koordinacije i nadzora nad njihovom proračunskom disciplinom;

(b) utvrđivanja smjernica njihove ekonomske politike, pri čemu se osigurava da su u skladu sa smjernicama koje su usvojene za cijelu Uniju, te da se nad njima vrši nadzor.

2. U odnosu na mjere određene u stavku 1., u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice čija je valuta euro.

Kvalificirana većina navedenih članova utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

3. Države članice čija je valuta euro mogu uspostaviti stabilizacijski mehanizam koji će se aktivirati ako je to nužno za zaštitu stabilnosti europodručja u cjelini. Dodjeljivanje financijske pomoći u okviru mehanizma podlijegeat će strogim uvjetima.

Članak 137.

Aranžmani za sastanke ministara država članica čija je valuta euro utvrđeni su Protokolom o Euroskupini.

Članak 138.

(bivši članak 111. stavak 4. UEZ-a)

1. Kako bi se osigurao položaj eura u međunarodnom monetarnom sustavu, Vijeće na prijedlog Komisije donosi odluku o utvrđivanju zajedničkih stajališta o pitanjima od osobitog interesa za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih financijskih institucija i konferencija. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

2. Vijeće, na prijedlog Komisije, može usvojiti odgovarajuće mjere za osiguranje jedinstvene zastupljenosti u okviru međunarodnih financijskih institucija i konferencija. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

3. U odnosu na mjere iz stavaka 1. i 2., u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice čija je valuta euro.

Kvalificirana većina navedenih članova utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

Poglavlje 5.

Prijelazne odredbe

Članak 139.

1. Države članice za koje Vijeće još nije odlučilo da ispunjavaju uvjete potrebne za usvajanje eura u daljnjem se tekstu navode kao "države članice s odstupanjem".
2. Sljedeće se odredbe Ugovorâ ne primjenjuju na države članice s odstupanjem:
  - (a) usvajanje dijelova općih smjernica ekonomske politike koje se općenito odnose na europodručje (članak 121. stavak 2.);
  - (b) prisilna sredstva za rješavanje prekomjernih deficita (članak 126. stavci 9. i 11.);
  - (c) cijevi i zadaci ESSB-a (članak 127. stavci 1., 2., 3. i 5.);
  - (d) izdanje eura (članak 128.);
  - (e) akti Europske središnje banke (članak 132.);
  - (f) mjere kojima se uređuje uporaba eura (članak 133.);
  - (g) monetarni sporazumi i druge mjere koje se odnose na tečajnu politiku (članak 219.);
  - (h) imenovanje članova Izvršnog odbora Europske središnje banke (članak 283. stavak 2.);
  - (i) odluke o utvrđivanju zajedničkih stajališta o pitanjima osobito važnima za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih financijskih institucija i konferencija (članak 138. stavak 1.);

- (j) mjere za osiguranje jedinstvene zastupljenosti u okviru međunarodnih financijskih institucija i konferencija (članak 138. stavak 2.).

U člancima navedenima u iz točkama od (a) do (j) "države članice" stoga znači države članice čija je valuta euro.

3. Na temelju poglavlja IX. Statuta ESSB-a i ESB-a, države članice s odstupanjem i njihove nacionalne središnje banke izuzimaju se od prava i obveza u okviru ESSB-a.

4. Glasačka prava članova Vijeća koji predstavljaju države članice s odstupanjem suspendiraju se kada Vijeće usvaja mjere iz članaka navedenih u stavku 2. i u sljedećim slučajevima:

- (a) za preporuke upućene državama članicama čija je valuta euro u okviru multilateralnog nadzora, uključujući nadzor nad programima stabilnosti i upozorenja (članak 121. stavak 4.);
- (b) za mjere koje se odnose na prekomjerne deficite koje se odnose na države članice čija je valuta euro (članak 126. stavci 6., 7., 8., 12. i 13.).

Kvalificirana većina ostalih članova Vijeća utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

Članak 140.

(bivši članak 121. stavak 1., bivši članak 122. stavak 2. druga rečenica
te bivši članak 123. stavak 5. UEZ-a)

1. Najmanje jedanput svake dvije godine ili na zahtjev države članice s odstupanjem, Komisija i Europska središnja banka izvješćuju Vijeće o napretku koji su države članice s odstupanjem ostvarile u ispunjavanju svojih obveza u odnosu na ostvarenje ekonomske i monetarne unije. Ta izvješća obuhvaćaju provjeravanje usklađenosti nacionalnog zakonodavstva svake od tih država članica, uključujući statute njezine nacionalne središnje banke, s člancima 130. i 131. i Statutom ESSB-a i ESB-a. U izvješćima se razmatra i postizanje visokog stupnja održive konvergencije s obzirom na ispunjavanje sljedećih kriterija od strane svake države članice:

- postizanje visokog stupnja stabilnosti cijena; to će biti vidljivo iz stope inflacije koja je blizu stope zabilježene u najviše trima državama članicama koje su najuspješnije u smislu stabilnosti cijena,
- održivost stanja javnih financija; to će biti vidljivo iz proračuna države u kojem neće biti prekomjernog deficita kako je određen u skladu s člankom 126. stavkom 6.,
- pridržavanje uobičajenih granica fluktuacije predviđenih mehanizmom deviznog tečaja Europskog monetarnog sustava tijekom najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na euro,
- trajnost konvergencije koju je ostvarila država članica s odstupanjem te njezina sudjelovanja u mehanizmu deviznog tečaja koje se odražava u razinama dugoročnih kamatnih stopa.

Četiri kriterija navedena u ovom stavku te odgovarajuća razdoblja tijekom kojih se moraju poštovati, dodatno su razrađena u Protokolu koji je priložen Ugovorima. U svojim izvješćima Komisija i Europska središnja banka vode računa i o rezultatima integracije tržišta, stanju i razvoju tekućeg računa platnih bilanci, te ispitivanju razvoja jedinične cijene rada i ostalih indeksa cijena.

2. Nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i nakon rasprave u Europskom vijeću, Vijeće, na prijedlog Komisije, odlučuje koje države članice s odstupanjem ispunjavaju potrebne uvjete na temelju kriterija određenih stavkom 1. te odlučuje o prestanku odstupanja dotičnih država članica.

Vijeće odlučuje nakon što dobije preporuku kvalificirane većine onih članova Vijeća koji predstavljaju države članice čija je valuta euro. Ti članovi odlučuju u roku od šest mjeseci nakon što Vijeće primi prijedlog Komisije.

Kvalificirana većina navedenih članova iz drugog podstavka utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

3. Ako je u skladu s postupkom određenim u stavku 2. odlučeno o prestanku odstupanja, Vijeće, jednoglasnom odlukom država članica čija je valuta euro i dotične države članice, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, neopozivo utvrđuje tečaj prema kojem će euro zamijeniti valutu dotične države članice i poduzima druge mjere potrebne za uvođenje eura kao jedinstvene valute u dotičnoj državi članici.

Članak 141.

(bivši članak 123. stavak 3. te bivši članak 117. stavak 2.
prvih pet alineja UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje članak 129. stavak 1., ako ima i sve dok ima država članica s odstupanjem, osniva se Opće vijeće Europske središnje banke iz članka 44. Statuta ESSB-a i ESB-a kao treće tijelo odlučivanja Europske središnje banke.
2. Ako ima i sve dok ima država članica s odstupanjem, Europska središnja banka u vezi s tim državama članicama:
  - jača suradnju među nacionalnim središnjim bankama,
  - jača koordinaciju monetarnih politika država članica kako bi se osigurala stabilnost cijena,
  - nadzire funkcioniranje tečajnog mehanizma,
  - održava savjetovanja u vezi s pitanjima koja su u nadležnosti nacionalnih središnjih banaka i koja utječu na stabilnost financijskih institucija i tržišta,
  - obavlja zadaće koje je prije obavljao Europski fond za monetarnu suradnju, a kasnije preuzeo Europski monetarni institut

Članak 142.

(bivši članak 124. stavak 1. UEZ-a)

Svaka država članica s odstupanjem smatra svoju tečajnu politiku pitanjem od zajedničkog interesa. Države članice pritom vode računa o iskustvu stečenom suradnjom u okviru tečajnog mehanizma.

Članak 143.
(bivši članak 119. UEZ-a)

1. Ako je država članica s odstupanjem suočena s poteškoćama ili ako joj ozbiljno prijete poteškoće u odnosu na njezinu platnu bilancu, kao rezultat cjelokupne neravnoteže njezine platne bilance ili vrste valute kojom raspolaže te osobito ako takve poteškoće mogu ugroziti funkcioniranje unutarnjeg tržišta ili provedbu zajedničke trgovinske politike, Komisija odmah istražuje stanje dotične države članice i radnje koje je, koristeći se svim njoj dostupnim sredstvima, ta država poduzela ili može poduzeti u skladu s odredbama Ugovorâ. Komisija utvrđuje mjere koje preporučuje dotičnoj državi da poduzme.

Ako se radnje države članice s odstupanjem i mjere koje je preporučila Komisija pokažu nedovoljnima za prevladavanje poteškoća koje su se pojavile ili koje prijete, Komisija, nakon savjetovanja s Gospodarskim i financijskim odborom, preporučuje Vijeću odobrenje međusobne pomoći te prikladne metode za njezino pružanje.

Komisija redovito obavješćuje Vijeće o stanju i kako se ono razvija.

2. Vijeće odobrava takvu međusobnu pomoć; donosi direktive ili odluke kojima se utvrđuju uvjeti i pojedinosti takve pomoći, čiji oblici mogu biti sljedeći:

- (a) usklađeno djelovanje u odnosu na ili u okviru bilo koje druge međunarodne organizacije kojoj se države članice s odstupanjem mogu obratiti;
- (b) mjere potrebne za izbjegavanje skretanja trgovinskih tokova, ako država članica s odstupanjem koja je suočena s poteškoćama održava ili ponovno uvodi količinska ograničenja u odnosu na treće zemlje;
- (c) odobravanje zajmova u ograničenom opsegu od strane drugih država članica, podložno njihovoj suglasnosti.

3. Ako Vijeće ne odobri međusobnu pomoć koju je preporučila Komisija ili ako su odobrena međusobna pomoć i poduzete mjere nedostatne, Komisija odobrava državi s odstupanjem koja je suočena s poteškoćama poduzimanje zaštitnih mjera, čije uvjete i pojedinosti utvrđuje Komisija.

Vijeće može opozvati takvo odobrenje te izmijeniti uvjete i pojedinosti primjene takvih mjera.

Članak 144.
(bivši članak 120. UEZ-a)

1. Kada nastupi nepredviđena kriza platne bilance, a odluka u smislu članka 143. stavka 2. nije odmah donesena, država članica s odstupanjem može preventivno poduzeti potrebne zaštitne mjere. Takve mjere moraju prouzročiti najmanji mogući poremećaj funkcioniranja unutarnjeg tržišta te opsegom ne smiju prelaziti okvir koji je nužno potreban za rješavanje nepredviđeno nastalih poteškoća.
2. Komisiju i ostale države članice obavješćuje se o takvim zaštitnim mjerama najkasnije do njihova stupanja na snagu. Komisija može preporučiti Vijeću odobravanje međusobne pomoći na temelju članka 143.
3. Nakon što Komisija donese preporuku te nakon savjetovanja s Gospodarskim i financijskim odborom, Vijeće može odlučiti da dotična država članica izmijeni, suspendira ili ukine gore navedene zaštitne mjere.

GLAVA IX.

ZAPOŠLJAVANJE

Članak 145.
(bivši članak 125. UEZ-a)

Države članice i Unija, u skladu s ovom glavom, rade na razvoju usklađene strategije zapošljavanja te, posebice, na promicanju kvalificirane, obrazovane i prilagodljive radne snage i tržišta rada koja se mogu prilagoditi gospodarskim promjenama u svrhu ostvarenja ciljeva utvrđenih u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 146.
(bivši članak 126. UEZ-a)

1. Države članice svojim politikama zapošljavanja doprinose ostvarivanju ciljeva iz članka 145. na način koji je u skladu s općim smjernicama ekonomskih politika država članica i Unije, usvojenih na temelju članka 121. stavka 2.
2. Države članice, uzimajući u obzir nacionalne prakse s obzirom na odgovornost socijalnih partnera, smatraju poticanje zapošljavanja predmetom od zajedničkog interesa te u Vijeću usklađuju svoje djelovanje u tom pogledu u skladu odredbama članka 148.

Članak 147.
(bivši članak 127. UEZ-a)

1. Unija doprinosi visokom stupnju zaposlenosti tako što potiče suradnju među državama članicama, podupire njihovo djelovanje i, ako je potrebno, dopunjuje ga. Pritom se poštuju nadležnosti država članica.
2. Cilj postizanja visokog stupnja zaposlenosti uzima se u obzir pri oblikovanju i provedbi politika i aktivnosti Unije.

Članak 148.
(bivši članak 128. UEZ-a)

1. Europsko vijeće svake godine razmatra stanje u području zapošljavanja u Uniji i o tom pitanju usvaja zaključke na temelju zajedničkog godišnjeg izvješća Vijeća i Komisije.
2. Na temelju zaključaka Europskog vijeća Vijeće svake godine, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Gospodarskim i socijalnim odborom, Odborom regija i Odborom za zapošljavanje iz članka 150. utvrđuje smjernice koje države članice uzimaju u obzir u svojim politikama zapošljavanja. Te smjernice moraju biti u skladu s općim smjernicama usvojenima na temelju članka 121. stavka 2.

3. Svaka država članica dostavlja Vijeću i Komisiji godišnje izvješće o najvažnijim mjerama koje je poduzela u provedbi svoje politike zapošljavanja u svjetlu smjernica za zapošljavanje iz stavka 2.
4. Vijeće svake godine na temelju izvješća iz stavka 3. i po primitku stajališta Odbora za zapošljavanje provodi ispitivanje provedbe politika zapošljavanja država članica u svjetlu smjernica za zapošljavanje. Vijeće može, na preporuku Komisije, uputiti državama članicama preporuke ako to smatra primjerenim s obzirom na rezultate tog ispitivanja.
5. Na temelju rezultata tog ispitivanja Vijeće i Komisija sastavljaju zajedničko godišnje izvješće za Europsko vijeće o stanju u području zapošljavanja u Uniji i o provedbi smjernica za zapošljavanje.

Članak 149.
(bivši članak 129. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće mogu, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, donijeti mjere namijenjene poticanju suradnje među državama članicama i podupiranju njihovog djelovanja u području zapošljavanja inicijativama koje su usmjerene na razvijanje razmjena podataka i najboljih praksi, pružanje usporednih analiza i savjeta te promicanje inovativnih pristupa i ocjenu iskustava, a posebice korištenjem pilot-projekata.

Ove mjere ne uključuju usklađivanje zakona i propisa država članica.

Članak 150.
(bivši članak 130. UEZ-a)

Vijeće, odlučujući običnom većinom, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom osniva Odbor za zapošljavanje koji ima savjetodavnu ulogu za promicanje koordinacije među državama članicama u pogledu politika zapošljavanja i tržišta rada. Zadaće su Odbora:

- pratiti stanje zapošljavanja i politike zapošljavanja u državama članicama i u Uniji,
- ne dovodeći u pitanje članak 240., na zahtjev Vijeća ili Komisije ili na vlastitu inicijativu oblikovati mišljenja te doprinosti pripremi rasprava Vijeća iz članka 148.

U ispunjavanju svojih zaduženja Odbor se savjetuje sa socijalnim partnerima.

Svaka država članica i Komisija imenuju po dva člana Odbora.

GLAVA X.

SOCIJALNA POLITIKA

Članak 151.

(bivši članak 136. UEZ-a)

Imajući na umu temeljna socijalna prava poput onih određenih u Europskoj socijalnoj povelji potpisanoj 18. listopada 1961. u Torinu te onih iz Povelje Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika iz 1989., Unija i države članice imaju za cilj promicanje zapošljavanja, poboljšanje životnih i radnih uvjeta, kako bi se na putu napretka omogućilo njihovo usklađivanje, odgovarajuću socijalnu zaštitu, socijalni dijalog, razvoj ljudskih potencijala u smislu trajne visoke stope zaposlenosti i borbe protiv isključenosti.

U tu svrhu Unija i države članice provode mjere koje uzimaju u obzir različite oblike nacionalnih praksi, posebno u području ugovornih odnosa, te potrebu održanja konkurentnosti gospodarstva Unije.

One vjeruju da će do takvog razvoja doći ne samo zbog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, koje će pogodovati usklađivanju socijalnih sustava, nego i zbog postupaka predviđenih Ugovorima te zbog ujednačavanja odredaba utvrđenih zakonom i ostalim propisima.

Članak 152.

Unija prepoznaje i promiče ulogu socijalnih partnera na svojoj razini, uzimajući u obzir raznolikost nacionalnih sustava. Ona olakšava dijalog među socijalnim partnerima poštujući njihovu autonomiju.

Trostrani socijalni samit za rast i zapošljavanje doprinosi socijalnom dijalogu.

Članak 153.

(bivši članak 137. UEZ-a)

1. Radi postizanja ciljeva iz članka 151., Unija podupire i dopunjuje aktivnosti država članica u sljedećim područjima:

- (a) poboljšavanju posebice radne okoline radi zaštite zdravlja i sigurnosti radnika;
- (b) radnim uvjetima;
- (c) socijalnoj sigurnosti i socijalnoj zaštiti radnika;
- (d) zaštiti radnika po prestanku njihova ugovora o radu;
- (e) obavješćivanju radnika i savjetovanju s njima;
- (f) zastupanju i kolektivnoj obrani interesa radnika i poslodavaca, uključujući suodlučivanje, pridržavajući se stavka 5.;
- (g) uvjetima zapošljavanja za državljane trećih zemalja koji zakonito borave na području Unije;
- (h) integriranju osoba isključenih s tržišta rada, ne dovodeći u pitanje članak 166.;
- (i) jednakosti muškaraca i žena u pogledu mogućnosti na tržištu rada i postupanja na radnom mjestu;

- (j) borbi protiv društvene isključenosti;
- (k) modernizaciji sustava socijalne zaštite, ne dovodeći u pitanje točku (c).

2. U tu svrhu Europski parlament i Vijeće mogu:

- (a) usvojiti mjere koje su namijenjene poticanju suradnje među državama članicama putem inicijativa čiji je cilj poboljšanje znanja, razvijanje razmjene podataka i najboljih praksi, promicanje inovativnih pristupa i vrednovanje iskustava, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i propisa država članica;
- (b) poštujući uvjete i tehnička pravila koja postoje u pojedinim državama članicama u područjima iz stavka 1. točkama od (a) do (i) posredstvom direktiva usvojiti minimalne uvjete koji se postupno primjenjuju. Takve direktive neće sadržavati upravna, financijska ili pravna ograničenja kojima bi se otežavalo osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća.

Europski parlament i Vijeće odlučuju u skladu redovnim zakonodavnim postupkom nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

U područjima iz stavka 1. točkama (c), (d), (f) i (g) Vijeće odlučuje jednoglasno, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i navedenim odborima.

Vijeće može jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom odlučiti da se na stavak 1. točke (d), (f) i (g) primijeni redovni zakonodavni postupak.

3. Država članica može povjeriti socijalnim partnerima na njihov zajednički zahtjev provedbu direktiva donesenih na temelju stavka 2. ili, kada je to potrebno, provedbu odluke Vijeća usvojene u skladu s člankom 155.

U tom je slučaju dužna osigurati da socijalni partneri, najkasnije do dana do kojeg direktiva ili odluka mora biti prenesena ili provedena dogovorno donesu potrebne mjere, pri čemu dotična država članica mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi mogla u svako doba jamčiti postignuće ciljeva određenih tom direktivom ili tom odlukom.

4. Odredbe donesene temeljem ovog članka:

- ne utječu na pravo država članica da utvrde temeljna načela svojih sustava socijalne sigurnosti i ne smiju značajnije utjecati na financijsku ravnotežu tog sustava,
- ne sprečavaju ni jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere koje su u skladu s Ugovorima.

5. Odredbe ovog članka ne primjenjuju se na plaću, pravo na udruživanje, pravo na štrajk ili na pravo uvođenja mjera isključenja s rada.

Članak 154.
(bivši članak 138. UEZ-a)

1. Komisija ima zadaću promicati savjetovanje među socijalnim partnerima na razini Unije te poduzimati odgovarajuće mjere za olakšavanje njihova dijaloga pri čemu partnerima osigurava ravnomjernu potporu.

2. U tu svrhu, prije podnošenja prijedloga u području socijalne politike, Komisija se savjetuje sa socijalnim partnerima o mogućem smjeru djelovanja Unije.

3. Ako nakon takva savjetovanja Komisija smatra da je djelovanje Unije preporučljivo, savjetuje se sa socijalnim partnerima o sadržaju predviđenog prijedloga. Socijalni partneri dostavljaju Komisiji svoje mišljenje ili, ako je primjereno, preporuku.

4. Socijalni partneri mogu tijekom savjetovanja iz stavaka 2. i 3. obavijestiti Komisiju o želji da pokrenu proces predviđen člankom 155. Taj proces ne smije trajati dulje od devet mjeseci, osim ako ga socijalni partneri i Komisija zajednički odluče produljiti.

Članak 155.
(bivši članak 139. UEZ-a)

1. Ako socijalni partneri to žele, njihov dijalog na razini Unije može dovesti do uspostave ugovornih odnosa, uključujući sklapanje sporazuma.
2. Sporazumi sklopljeni na razini Unije provode se ili u skladu s postupcima i praksom socijalnih partnera i država članica ili, u područjima obuhvaćenima člankom 153., na zajednički zahtjev stranaka potpisnica, odlukom Vijeća, donesenom na prijedlog Komisije. O tome se izvješćuje Europski parlament.

Vijeće odlučuje jednoglasno ako predmetni sporazum sadržava jednu ili više odredaba koje se odnose na jedno od područja za koje se zahtijeva jednoglasnost na temelju članka 153. stavka 2.

Članak 156.
(bivši članak 140. UEZ-a)

Radi ostvarivanja ciljeva iz članka 151., ne dovodeći pritom u pitanje ostale odredbe Ugovorâ, Komisija potiče suradnju među državama članicama i olakšava koordinaciju njihova djelovanja u svim područjima socijalne politike iz ovog poglavlja, posebice u pitanjima koja se odnose na:

- zapošljavanje,
- radno pravo i uvjete rada,
- osnovno i napredno strukovno osposobljavanje,
- socijalnu sigurnost,
- sprečavanje nesreća na radu i profesionalnih bolesti,
- higijenu na radu,
- pravo na udruživanje i kolektivno pregovaranje između poslodavaca i radnika.

U tu svrhu Komisija blisko surađuje s državama članicama izrađivanjem studija, davanjem mišljenja i provođenjem savjetovanja, kako o problemima koji se javljaju na nacionalnoj razini, tako i o onima koji su od interesa za međunarodne organizacije, osobito inicijativama kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacija razmjene najbolje prakse i priprema potrebnih elemenata za periodičko praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti izvješćuje Europski parlament.

Prije davanja mišljenja predviđenog ovim člankom, Komisija se savjetuje s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak 157.
(bivši članak 141. UEZ-a)

1. Svaka država članica osigurava primjenu načela o jednakim plaćama muškaraca i žena za jednak rad ili za rad jednake vrijednosti.

2. Za potrebe ovog članka „plaća” je redovita osnovna ili minimalna nadnica ili plaća te svako drugo primanje, bilo u gotovini ili u naravi, koju radnik prima neposredno ili posredno od svojeg poslodavca, a u vezi sa zaposlenjem.

Jednakost plaće bez diskriminacije na temelju spola znači:

- (a) da se plaća za jednak rad plaćen po učinku obračunava na temelju jednake mjerne jedinice;
- (b) da je plaća za rad plaćen po vremenskoj jedinici jednaka za jednak posao.

3. Odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, Europski parlament i Vijeće donose mjere za osiguranje primjene načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada, uključujući načelo jednake plaće za jednaki rad ili za rad jednake vrijednosti.

4. Radi osiguranja u praksi potpune jednakosti između muškaraca i žena u radnom okruženju, načelo jednakog postupanja ne sprečava nijednu državu članicu da provodi ili donese mjere koje osiguravaju posebne prednosti kako bi se nedovoljno zastupljenom spolu olakšalo bavljenje stručnom djelatnošću ili spriječio odnosno nadoknadio nepovoljan položaj u njihovoj profesionalnoj karijeri.

Članak 158.
(bivši članak 142. UEZ-a)

Države članice nastoje održati postojeću jednakost između sustava plaćenih neradnih dana.

Članak 159.
(bivši članak 143. UEZ-a)

Komisija svake godine izrađuje izvješće o postignutom napretku u ostvarivanju ciljeva iz članka 151., uključujući demografsko stanje u Uniji. Izvješće dostavlja Europskom parlamentu, Vijeću te Gospodarskom i socijalnom odboru.

Članak 160.
(bivši članak 144. UEZ-a)

Vijeće, odlučujući običnom većinom, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom osniva Odbor za socijalnu zaštitu sa savjetodavnim ulogom kako bi se promicala suradnja u području politika socijalne zaštite među državama članicama i s Komisijom. Zadaće su Odbora:

- pratiti socijalnu situaciju i razvoj politika socijalne zaštite u državama članicama i u Uniji,
- poticati razmjenu podataka, iskustava i dobre prakse među državama članicama i s Komisijom
- ne dovodeći u pitanje članak 240., u svojem području nadležnosti pripremati izvješća, davati mišljenja ili obavljati druge poslove na zahtjev Vijeća ili Komisije ili na vlastitu inicijativu.

U ispunjavanju svojih zaduženja Odbor uspostavlja odgovarajuće kontakte sa socijalnim partnerima.

Svaka država članica i Komisija imenuju po dva člana Odbora.

Članak 161.
(bivši članak 145. UEZ-a)

U svoje godišnje izvješće Europskom parlamentu Komisija uključuje posebno poglavlje o socijalnom razvoju unutar Unije.

Europski parlament može pozvati Komisiju da izradi izvješća o bilo kojim posebnim problemima vezanima uz socijalne uvjete.

GLAVA XI.

EUROPSKI SOCIJALNI FOND

Članak 162.
(bivši članak 146. UEZ-a)

Radi povećanja mogućnosti zapošljavanja radnika na unutarnjem tržištu i time doprinošenja poboljšanju životnog standarda, osniva se Europski socijalni fond u skladu s niže navedenim odredbama; njegov je cilj olakšati zapošljavanje radnika i povećati njihovu zemljopisnu i profesionalnu mobilnost unutar Unije te olakšati njihovu prilagodbu industrijskim promjenama i promjenama u proizvodnim sustavima, osobito kroz strukovno osposobljavanje i prekvalifikaciju.

Članak 163.
(bivši članak 147. UEZ-a)

Fondom upravlja Komisija.

U izvršavanju ove zadaće Komisiji pomaže Odbor sastavljen od predstavnika vlada, sindikata i udruga poslodavaca, kojim predsjedava član Komisije.

Članak 164.
(bivši članak 148. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, donose provedbene uredbe koje se odnose na Europski socijalni fond.

GLAVA XII.

OBRAZOVANJE, STRUKOVNO OSPOSOBLJAVANJE, MLADI I SPORT

Članak 165.
(bivši članak 149. UEZ-a)

1. Unija doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja poticanjem suradnje među državama članicama te, ako je to potrebno, podupiranjem i dopunjavanjem njihovih aktivnosti, pri čemu u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavni sadržaj i ustroj obrazovnih sustava te njihovu kulturnu i jezičnu raznolikost.

Unija doprinosi promidžbi europskog sporta, vodeći pritom računa o specifičnoj prirodi sporta, njegovim strukturama koje se temelje na dobrovoljnim aktivnostima te njegovoj društvenoj i obrazovnoj ulozi.

2. Ciljevi su djelovanja Unije:

- razvoj europske dimenzije u obrazovanju, osobito nastavom i popularizacijom jezika država članica,
- poticanje mobilnosti studenata i nastavnika, između ostalog, poticanjem akademskog priznavanja istovrijednosti diploma i trajanja studija,
- promicanje suradnje između obrazovnih ustanova,
- razvoj razmjene informacija i iskustava u vezi s pitanjima koja su zajednička obrazovnim sustavima država članica,

- poticanje razvoja razmjene mladih i razmjene društveno-pedagoških radnika te poticanje sudjelovanja mladih u demokratskom životu Europe,
  - poticanje razvoja obrazovanja na daljinu,
  - razvijanje europske dimenzije u sportu promicanjem pravednosti i otvorenosti na sportskim natjecanjima i suradnje među tijelima odgovornima za sport te zaštitom tjelesnog i moralnog integriteta sportaša i sportašica, osobito najmlađih sportaša i sportašica.
3. Unija i države članice podupiru suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima u području obrazovanja i sporta, osobito s Vijećem Europe.
4. Radi doprinosa ostvarivanju ciljeva iz ovog članka:
- Europski parlament i Vijeće, odlučujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, donosi poticajne mjere, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica,
  - Vijeće na prijedlog Komisije donosi preporuke.

Članak 166.
(bivši članak 150. UEZ-a)

1. Unija provodi politiku strukovnog osposobljavanja koja podupire i dopunjuje djelovanje država članica, pri čemu u cijelosti poštuje odgovornost država članica za sadržaj i ustroj strukovnog osposobljavanja.
2. Ciljevi su djelovanja Unije:
- olakšati prilagodbu industrijskim promjenama, osobito strukovnim osposobljavanjem i prekvalifikacijom,
  - unaprijediti početno i trajno strukovno osposobljavanje kako bi se olakšala strukovna integracija i reintegracija na tržište rada,

- olakšati pristup strukovnom osposobljavanju i poticati mobilnost nastavnika i polaznika, a osobito mladih ljudi,
- poticati suradnju u području osposobljavanja između ustanova za obrazovanje ili osposobljavanje i poduzeća,
- razviti razmjene informacija i iskustava u vezi s pitanjima koja su zajednička sustavima osposobljavanja u državama članicama.

3. Unija i države članice podupiru suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima u području strukovnog osposobljavanja.

4. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, donose mjere kako bi doprinijeli ostvarivanju ciljeva iz ovog članka, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica, a Vijeće, na prijedlog Komisije, usvaja preporuke.

GLAVA XIII.

KULTURA

Članak 167. (bivši članak 151. UEZ-a)

1. Unija doprinosi procvatu kultura država članica, poštujući pritom njihovu nacionalnu i regionalnu raznolikost i stavljajući istodobno u prvi plan njihovo zajedničko kulturno naslijeđe.
2. Djelovanje Unije usmjereno je prema poticanju suradnje između država članica te, prema potrebi, podupiranju i dopunjavanju njihovog djelovanja u sljedećim područjima:
  - poboljšanju poznavanja i popularizacije kulture i povijesti europskih naroda,

- očuvanju i zaštita kulturne baštine od europske važnosti,
  - nekomercijalnoj kulturnoj razmjeni,
  - umjetničkom i književnom stvaralaštvu, uključujući i stvaralaštvo u audio-vizualnom sektoru.
3. Unija i države članice podupiru suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima u području kulture, osobito s Vijećem Europe.
4. U svojem djelovanju na temelju drugih odredaba Ugovorâ Unija vodi računa o kulturnim aspektima, posebno radi poštovanja i promicanja raznolikosti svojih kultura.
5. Radi doprinosa ostvarivanju ciljeva iz ovog članka:
- Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Odborom regija, donosi poticajne mjere, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica,
  - Vijeće na prijedlog Komisije donosi preporuke.

GLAVA XIV.

JAVNO ZDRAVSTVO

Članak 168. (bivši članak 152. UEZ-a)

1. U utvrđivanju i provedbi svih politika i aktivnosti Unije, osigurava se visok stupanj zaštite zdravlja ljudi.

Djelovanje Unije koje nadopunjuje nacionalne politike usmjereno je prema poboljšanju javnog zdravlja, sprečavanju tjelesnih i duševnih bolesti i oboljenja te uklanjanju izvora opasnosti za zdravlje ljudi. Takvo djelovanje obuhvaća borbu protiv velikih zdravstvenih poštasti promicanjem istraživanja njihovih uzroka, prenošenja i prevencije te zdravstvenim obavješćivanjem i obrazovanjem i praćenjem, ranim upozoravanjem i suzbijanjem ozbiljnih prekograničnih zdravstvenih prijetnji.

Unija nadopunjuje djelovanje država članica na smanjenju oštećenja zdravlja povezanog sa zloporabom droga, uključujući obavješćivanje i prevenciju.

2. Unija potiče suradnju među državama članicama u područjima iz ovog članka te, prema potrebi, pruža potporu njihovom djelovanju. Osobito potiče suradnju među državama članicama kako bi se poboljšala komplementarnost njihovih zdravstvenih službi u prekograničnim područjima.

Povezane s Komisijom države članice međusobno koordiniraju svoje politike i programe u područjima iz stavka 1. U bliskoj suradnji s državama članicama Komisija može pokrenuti svaku inicijativu korisnu za promicanje takve koordinacije osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacija razmjene najbolje prakse i priprema potrebnih elemenata za periodičko praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti izvješćuje Europski parlament.

3. Unija i države članice podupiru suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima u području javnog zdravstva.

4. Odstupajući od članka 2. stavka 5. i članka 6. točke (a) i u skladu s člankom 4. stavkom 2. točkom (k), Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, doprinose ostvarivanju ciljeva iz ovog članka, usvajanjem u svrhu rješavanja zajedničkih sigurnosnih problema:

- (a) mjera kojima se utvrđuju visoki standardi kvalitete i sigurnosti organa i tvari ljudskog podrijetla, krvi i proizvoda od krvi; navedene mjere ne sprečavaju nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere;
- (b) mjera u veterinarskom i fitosanitarnom području, kojima je neposredni cilj zaštita javnog zdravlja;

(c) mjere kojima se utvrđuju visoki standardi kvalitete i sigurnosti uporabe lijekova i medicinskih proizvoda.

5. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, mogu usvajati i poticajne mjere čiji je cilj štititi i poboljšati zdravlje ljudi, posebno suzbijati teške bolesti koje se šire preko granica, mjere povezane s nadzorom ozbiljne prekogranične ugroženosti zdravlja i ranim izvješćivanjem o toj ugroženosti te mjere čiji je izravni cilj zaštita javnog zdravlja u odnosu na duhan i zlouporabu alkohola, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

6. Vijeće, na prijedlog Komisije, može donositi i preporuke u svrhe određene ovim člankom.

7. Pri djelovanju Unije poštuje se odgovornost država članica za utvrđivanje njihove zdravstvene politike i organizaciju i pružanje zdravstvenih usluga i zdravstvene zaštite. Odgovornosti država članica uključuju upravljanje zdravstvenim uslugama i zdravstvenom zaštitom te raspodjelu dodijeljenih im sredstava. Mjere iz stavka 4. točke (a) ne utječu na nacionalne odredbe o doniranju ili medicinskoj uporabi organa i krvi.

GLAVA XV.

ZAŠTITA POTROŠAČA

Članak 169.

(bivši članak 153. UEZ-a)

1. Radi promicanja interesa potrošača i osiguranja visokog stupnja zaštite potrošača, Unija doprinosi zaštiti zdravlja, sigurnosti i ekonomskih interesa potrošača, kao i promicanju njihova prava na obaviještenost, obrazovanje i organiziranje u svrhu zaštite njihovih interesa.

2. Unija doprinosi ostvarivanju ciljeva iz stavka 1.:
  - (a) mjerama usvojenima na temelju članka 114. u kontekstu ostvarivanja unutarnjeg tržišta;
  - (b) mjerama kojima se podupire, dopunjuje i nadzire politika koju vode države članice.
3. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvajaju mjere iz stavka 2. točke (b).
4. Mjere usvojene na temelju stavka 3. ne sprečavaju ni jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere. Te mjere moraju biti u skladu s Ugovorima. O tim se mjerama obavješćuje Komisiju.

GLAVA XVI.

TRANSEUROPSKE MREŽE

Članak 170.

(bivši članak 154. UEZ-a)

1. Kako bi pomogla ostvarivanju ciljeva iz članaka 26. i 174. te kako bi građanima Unije, gospodarskim subjektima te regionalnim i lokalnim zajednicama omogućila da ostvare punu korist iz uspostave područja bez unutarnjih granica, Unija doprinosi uspostavi i razvoju transeuropskih mreža na području prometa, telekomunikacija i energetske infrastrukture.
2. U okviru sustava otvorenih i konkurentnih tržišta, djelovanje Unije ima za cilj promicati međupovezanost i međudjelovanje mreža pojedinih država članica te njihovu dostupnost. Unija osobito vodi računa o potrebi povezivanja otočnih regija, regija bez izlaza na more i rubnih regija sa središnjim regijama Unije.

Članak 171.
(bivši članak 155. UEZ-a)

1. Radi ostvarivanja ciljeva iz članka 170. Unija:
  - utvrđuje niz smjernica koje obuhvaćaju ciljeve, prioritete i osnovne crte mjera predviđenih u području transeuropskih mreža; tim se smjernicama određuju projekti od zajedničkog interesa,
  - provodi sve mjere koje se eventualno pokažu potrebnima za omogućavanje međudjelovanja mreža, osobito u području tehničke standardizacije,
  - može podupirati projekte od zajedničkog interesa koje podupiru države članice, a koji su utvrđeni u okviru smjernica iz prve alineje, osobito putem studija izvedivosti, kreditnih jamstava ili subvencioniranja kamatnih stopa; Komisija može i putem Kohezijskog fonda osnovanog u skladu s člankom 177., doprinijeti financiranju određenih projekata u državama članicama u području prometne infrastrukture.

U svojem djelovanju Unija uzima u obzir potencijalnu ekonomsku održivost projekata.

2. Države članice u suradnji s Komisijom međusobno koordiniraju politike koje se provode na nacionalnoj razini, a koje bi mogle bitno utjecati na ostvarivanje ciljeva iz članka 170. U bliskoj suradnji s državama članicama Komisija može poduzeti bilo koju inicijativu korisnu za promicanje takve koordinacije.

3. Unija može odlučiti o suradnji s trećim zemljama na promicanju projekata od zajedničkog interesa i o osiguravanju međudjelovanja mreža.

Članak 172.
(bivši članak 156. UEZ-a)

Smjernice i ostale mjere iz članka 171. stavka 1. Europski parlament i Vijeće usvajaju odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija.

Za smjernice i projekte u zajedničkom interesu koji se odnose na državno područje neke države članice potrebno je odobrenje dotične države članice.

GLAVA XVII.

INDUSTRIJA

Članak 173. (bivši članak 157. UEZ-a)

1. Unija i države članice osiguravaju potrebne uvjete za konkurentnost industrije Unije.

U tu svrhu, u skladu sa sustavom otvorenih i konkurentnih tržišta, njihovo je djelovanje usmjereno prema:

- ubrzanju prilagodbe industrije strukturnim promjenama,
- poticanju okruženja pogodnog za inicijativu i razvoj poduzetnika, osobito malih i srednjih poduzetnika, širom Unije,
- poticanju okruženja pogodnog za suradnju među poduzetnicima,
- podupiranju boljeg iskorištavanja industrijskog potencijala politika inovacije, istraživanja i tehnološkog razvoja.

2. Države se članice u suradnji s Komisijom međusobno savjetuju te, prema potrebi, koordiniraju svoje djelovanje. Komisija može poduzeti bilo koju inicijativu korisnu za promicanje takve koordinacije osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacija razmjene najbolje prakse i priprema potrebnih elemenata za periodičko praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti izvješćuje Europski parlament.

3. Unija doprinosi ostvarivanju ciljeva određenih stavkom 1. kroz politike i aktivnosti koje provodi na temelju ostalih odredaba Ugovorâ. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, mogu odlučiti o posebnim mjerama koje podupiru djelovanje poduzeto u državama članicama radi ostvarivanja ciljeva određenih stavkom 1. pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Ova glava ne predstavlja temelj za uvođenje bilo kakve mjere od strane Unije, koja bi mogla dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja ili koja sadrži porezne odredbe ili odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba.

GLAVA XVIII.

EKONOMSKA, SOCIJALNA I TERITORIJALNA KOHEZIJA

Članak 174.

(bivši članak 158. UEZ-a)

Radi promicanja svojeg sveukupnog skladnog razvoja Unija razvija i provodi aktivnosti koje vode jačanju njezine ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Unija osobito nastoji smanjiti razlike u stupnju razvijenosti među različitim regijama i zaostalost regija u najnepovoljnijem položaju.

Među dotičnim regijama posebna se pozornost poklanja ruralnim područjima, područjima zahvaćenima industrijskom tranzicijom i regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim poteškoćama, kao što su najsjevernije regije s vrlo niskom gustoćom naseljenosti te otoci, pogranične i planinske regije.

Članak 175.

(bivši članak 159. UEZ-a)

Države članice provode svoje ekonomske politike i koordiniraju ih tako da ostvaruju i ciljeve određene člankom 174. Oblikovanje i provedba politika i djelovanja Unije i provedba unutarnjeg tržišta vode računa o ciljevima određenima u članku 174. i doprinose njihovom ostvarenju. Jednako tako Unija podupire ostvarivanje tih ciljeva svojim djelovanjem kroz strukturne fondove (Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi, Komponenta za smjernice; Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj), Europsku investicijsku banku i ostale postojeće financijske instrumente.

Svake tri godine Komisija podnosi Europskom parlamentu, Vijeću, Gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija izvješće o napretku postignutom u ostvarivanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije te o načinu na koji su tomu doprinijela različita sredstva predviđena ovim člankom. To je izvješće, prema potrebi, popraćeno odgovarajućim prijedlozima.

Ako se pokaže potreba za određenim posebnim djelovanjima izvan okvira fondova, Vijeće može jednoglasno, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, odlučiti o takvim djelovanjima, ne dovodeći pritom u pitanje mjere donesene u okviru drugih politika Unije.

Članak 176.
(bivši članak 160. UEZ-a)

Europski fond za regionalni razvoj namijenjen je pomoći pri otklanjanju glavnih regionalnih neuravnoteženosti u Uniji sudjelovanjem u razvoju i strukturnoj prilagodbi razvojno zaostalih regija te u preobrazbi industrijskih područja u nazadovanju.

Članak 177.
(bivši članak 161. UEZ-a)

Ne dovodeći u pitanje članak 178., Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, pobliže određuju zadaće, prioritetne ciljeve i ustroj strukturnih fondova, što može uključivati i udruživanje fondova. Opća pravila koja se primjenjuju na fondove i odredbe potrebne kako bi se osigurala njihova učinkovitost i međusobna usklađenost te usklađenost s drugim postojećim financijskim instrumentima također se utvrđuju istim postupkom.

Kohezijski fond koji se osniva u skladu s istim postupkom, osigurava financijski doprinos za projekte povezane s okolišem i transeuropskim mrežama u području prometne infrastrukture.

Članak 178.
(bivši članak 162. UEZ-a)

Provedbene uredbe koje se odnose na Europski fond za regionalni razvoj donose Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija.

Članci 43. i 164. i dalje se primjenjuju na Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi, Komponentu za smjernice, i na Europski socijalni fond.

GLAVA XIX.

ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ TE SVEMIR

Članak 179.
(bivši članak 163. UEZ-a)

1. Cilj je Unije jačati svoje znanstvene i tehnološke temelje ostvarivanjem europskog istraživačkog prostora u kojem će istraživači, znanstvene spoznaje i tehnologija slobodno cirkulirati, i poticati je kako bi postala konkurentnija, uključujući u svojoj industriji, te istodobno promicati sve istraživačke djelatnosti koje se na temelju ostalih poglavlja Ugovorâ smatraju potrebnima.
2. U tu svrhu Unija potiče poduzetnike širom Unije, uključujući male i srednje poduzetnike, istraživačke centre i sveučilišta, u njihovim visokokvalitetnim istraživačkim i tehnološko-razvojnim djelatnostima; podupire njihove napore koje ulažu u međusobnu suradnju i to poglavito kako bi istraživačima omogućila da slobodno surađuju s istraživačima iz drugih zemalja, a poduzećima da u cijelosti iskoriste potencijal unutarnjeg tržišta, osobito otvaranjem nacionalnih javnih nabava, utvrđivanjem zajedničkih standarda i uklanjanjem pravnih i poreznih prepreka toj suradnji.
3. O svim se aktivnostima Unije koje su predviđene Ugovorima u području istraživanja i tehnološkog razvoja, uključujući demonstracijske projekte, te o njihovoj provedbi, odlučuje u skladu s odredbama ove glave.

Članak 180.
(bivši članak 164. UEZ-a)

Radi ostvarivanja tih ciljeva Unija provodi sljedeće aktivnosti kojima nadopunjuje aktivnosti koje se provode u državama članicama:

- (a) provedba istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracijskih programa promicanjem suradnje s poduzetnicima, istraživačkim centrima i sveučilištima te njihove međusobne suradnje;
- (b) poticanje suradnje s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama u istraživačkom, tehnološko-razvojnem i demonstracijskom području Unije;
- (c) širenje i vrednovanje rezultata u istraživačkim, tehnološko-razvojnim i demonstracijskim aktivnostima Unije;
- (d) poticanje usavršavanja i mobilnosti istraživača u Uniji.

Članak 181.
(bivši članak 165. UEZ-a)

1. Unija i države članice koordiniraju svoje aktivnosti istraživanja i tehnološkog razvoja kako bi se osigurala koherentnost politika pojedinih država i politike Unije.

2. U bliskoj suradnji s državama članicama, Komisija može poduzeti svaku korisnu inicijativu radi promicanja koordinacije iz stavka 1., a osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacija razmjene najbolje prakse i priprema potrebnih elemenata za periodičko praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti izvješćuje Europski parlament.

Članak 182.
(bivši članak 166. UEZ-a)

1. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvajaju višegodišnji okvirni program kojim se određuju sve aktivnosti Unije.

Tim se okvirnim programom:

- određuju znanstveni i tehnološki ciljevi koje treba postići kroz aktivnosti predviđene člankom 180. te se utvrđuju odgovarajući prioriteti,
  - opisuju te aktivnosti u općim crtama,
  - utvrđuje najviši ukupni iznos i detaljna pravila financijskog sudjelovanja Unije u okvirnom programu te odgovarajuće udjele u svakoj predviđenoj aktivnosti.
2. Okvirni se program prilagođava ili dopunjuje kako se stanje mijenja.
3. Okvirni se program provodi putem posebnih programa razrađenih u okviru svake aktivnosti. Svakim se posebnim programom utvrđuju detaljna pravila za njegovu provedbu, određuje se njegovo trajanje te se predviđaju sredstva koja se smatraju potrebnima. Zbroj iznosa koji se smatraju nužnima, utvrđenih u okviru posebnih programa, ne može biti veći od sveukupnog najvišeg iznosa utvrđenog za okvirni program i svaku pojedinu aktivnost.
4. Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, usvaja posebne programe.
5. Kao dopuna aktivnostima planiranim u višegodišnjem okvirnom programu, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, utvrđuju mjere koje su potrebne za provedbu europskog istraživačkog prostora.

Članak 183.
(bivši članak 167. UEZ-a)

Radi provedbe višegodišnjeg okvirnog programa Unija utvrđuje:

- pravila za sudjelovanje poduzetnika, istraživačkih centara i sveučilišta,
- pravila kojima se uređuje širenje rezultata istraživanja.

Članak 184.
(bivši članak 168. UEZ-a)

Tijekom provedbe višegodišnjeg okvirnog programa može se odlučiti o dodatnim programima koji predviđaju sudjelovanje samo određenih država članica, koje će ih financirati uz moguće sudjelovanje Unije.

Unija utvrđuje pravila koja se primjenjuju na dodatne programe, osobito u pogledu širenja znanja i pristupa ostalih država članica.

Članak 185.
(bivši članak 169. UEZ-a)

Tijekom provedbe višegodišnjeg okvirnog programa Unija u dogovoru s dotičnim državama članicama može predvidjeti sudjelovanje u programima za istraživanje i razvoj koje poduzima više država članica, uključujući i sudjelovanje u strukturama stvorenim za provedbu tih programa.

Članak 186.
(bivši članak 170. UEZ-a)

Tijekom provedbe višegodišnjeg okvirnog programa, Unija može u polju svojih istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracijskih aktivnosti predvidjeti suradnju s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama.

Pojedinosti te suradnje mogu biti predmetom sporazuma između Unije i dotičnih trećih strana.

Članak 187.
(bivši članak 171. UEZ-a)

Unija može osnovati zajednička poduzeća ili bilo koju drugu strukturu potrebnu za učinkovito provođenje svojih istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracijskih programa.

Članak 188.
(bivši članak 172. UEZ-a)

Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, donosi odredbe iz članka 187.

Odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, Europski parlament i Vijeće donose odredbe iz članaka 183., 184. i 185. Za usvajanje dodatnih programa zahtijeva se suglasnost dotičnih država članica.

Članak 189.

1. Za promicanje znanstvenog i tehničkog napretka, industrijske konkurentnosti i provedbe svojih politika, Unija oblikuje europsku svemirsku politiku. U tu svrhu, ona može promicati zajedničke inicijative, podupirati istraživanja i tehnološki razvoj te koordinirati napore potrebne za istraživanje i iskorištavanje svemira.
2. Kako bi doprinijeli ostvarenju ciljeva iz stavka 1., Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju potrebne mjere koje mogu biti u obliku europskog svemirskog programa, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.
3. Unija uspostavlja sve odgovarajuće odnose s Europskom svemirskom agencijom.
4. Ovim se člankom ne dovode u pitanje ostale odredbe ove glave.

Članak 190.
(bivši članak 173. UEZ-a)

Početkom svake godine, Komisija dostavlja izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. Izvješće sadržava podatke o aktivnostima istraživanja i tehnološkog razvoja i o širenju rezultata tih aktivnosti u prethodnoj godini te program rada za tekuću godinu.

GLAVA XX.

OKOLIŠ

Članak 191. (bivši članak 174. UEZ-a)

1. Politika Unije u području okoliša doprinosi ostvarivanju sljedećih ciljeva:
  - očuvanju, zaštiti i poboljšanju kvalitete okoliša,
  - zaštiti ljudskog zdravlja,
  - razboritom i racionalnom korištenju prirodnih bogatstava,
  - promicanju mjera na međunarodnoj razini za rješavanje regionalnih, odnosno svjetskih problema okoliša, a osobito borbi protiv klimatskih promjena.
2. Politika Unije u području okoliša usmjerena je prema postizanju visokog stupnja zaštite, uzimajući u obzir različitost prilika u različitim regijama Unije. Temelji se na načelu opreznosti te na načelu preventivnog djelovanja, načelu da se šteta nanесena okolišu popravljа ponajprije na samom izvoru te na načelu da onečišćivač plaća.

S tim u vezi mjere usklađivanja kojima se odgovara na zahtjeve zaštite okoliša uključuju, kada je to primjereno, zaštitnu klauzulu kojom se državama članicama omogućuje da iz neekonomskih razloga zaštite okoliša poduzmu privremene mjere koje podliježu inspekcijskom postupku Unije.

3. Pri oblikovanju politike u području okoliša Unija uzima u obzir:
  - dostupne znanstvene i tehničke podatke,
  - uvjete okoliša u različitim regijama Unije,

- moguće koristi i troškove djelovanja odnosno nedjelovanja,
  - gospodarski i socijalni razvoj Unije u cjelini i uravnotežen razvoj njezinih regija.
4. Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama, svaka u okviru svojih nadležnosti. Pojediniosti suradnje Unije mogu biti predmetom sporazuma između Unije i dotičnih trećih strana.

Prethodnim podstavkom ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u okviru međunarodnih tijela i sklapanje međunarodnih sporazuma.

Članak 192.
(bivši članak 175. UEZ-a)

1. Europski parlament i Vijeće, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, odlučuju o aktivnostima koje Unija poduzima radi ostvarivanja ciljeva iz članka 191.
2. Odstupajući od postupka odlučivanja predviđenog stavkom 1. i ne dovodeći u pitanje članak 114., Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, usvaja:
  - (a) odredbe prvenstveno fiskalne prirode;
  - (b) mjere koje utječu na:
    - prostorno planiranje,
    - kvantitativno gospodarenje vodnim resursima ili, neposredno ili posredno, na dostupnost tih resursa,
    - uporabu zemljišta, osim gospodarenja otpadom;
  - (c) mjere koje znatno utječu na izbor države članice između različitih energetske izvora i opće strukture njezine opskrbe energijom.

Vijeće, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija, može odlučiti da se na pitanja iz prvog podstavka primjenjuje redovni zakonodavni postupak.

3. Europski parlament i Vijeće usvajaju opće programe djelovanja kojima se određuju prioritetni ciljevi, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija.

Mjere potrebne za provedbu tih programa usvajaju se pod uvjetima iz stavka 1. ili 2., ovisno o slučaju.

4. Ne dovodeći u pitanje pojedine mjere koje je usvojila Unija, države članice financiraju i provode politiku zaštite okoliša.

5. Ne dovodeći u pitanje načelo da onečišćivač plaća, ako mjera koja se temelji na odredbama stavka 1. uključuje nerazmjerno visoke troškove za tijela javne vlasti neke države članice, takvom se mjerom utvrđuju odgovarajuće odredbe u obliku:

- privremenih odstupanja i/ili
- financijske potpore iz Kohezijskog fonda osnovanog u skladu s člankom 177.

Članak 193.
(bivši članak 176. UEZ-a)

Zaštitne mjere usvojene u skladu s člankom 192. ne sprečavaju ni jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere. Te mjere moraju biti u skladu s Ugovorima. Komisiju se obavješćuje o tim mjerama.

GLAVA XXI.

ENERGIJA

Članak 194.

1. U kontekstu uspostavljanja i funkcioniranja unutarnjeg tržišta i u pogledu potrebe za očuvanjem i unapređenjem okoliša, cilj je energetske politike Unije u duhu solidarnosti među državama članicama:

- (a) osigurati funkcioniranje energetskog tržišta;
- (b) osigurati sigurnost opskrbe energijom u Uniji;
- (c) promicati energetska učinkovitost i uštedu energije te razvoj novih i obnovljivih oblika energije; te
- (d) promicati međupovezanost energetskih mreža.

2. Ne dovodeći u pitanje primjenu ostalih odredaba Ugovorâ, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere potrebne za ostvarenje ciljeva iz stavka 1. Te se mjere usvajaju nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

Te mjere ne utječu na pravo države članice da utvrđuje uvjete za iskorištavanje svojih energetskih resursa, svoj izbor među različitim izvorima energije i opću strukturu svoje opskrbe energijom, ne dovodeći u pitanje članak 192. stavak 2. točku (c).

3. Odstupajući od stavka 2., Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, utvrđuje mjere navedene u njemu ako su one prvenstveno fiskalne naravi.

GLAVA XXII.

TURIZAM

Članak 195.

1. Unija dopunjuje djelovanje država članica u sektoru turizma, osobito promicanjem konkurentnosti poduzeća Unije u tom sektoru.

U tu svrhu djelovanje Unije ima za cilj:

- (a) poticati stvaranje okruženja koje pogoduje razvoju poduzetnika u tom sektoru;
  - (b) promicati suradnju među državama članicama, ponajprije razmjenom dobre prakse.
2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju posebne mjere za dopunjavanje djelovanja unutar država članica radi postizanja ciljeva iz ovog članka, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

GLAVA XXIII.

CIVILNA ZAŠTITA

Članak 196.

1. Unija potiče suradnju među državama članicama kako bi poboljšala učinkovitost sustavâ za sprečavanje prirodnih nepogoda i nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem i zaštitu od njih.

Djelovanje Unije ima za cilj:

- (a) poduprijeti i dopuniti djelovanje država članica na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini u pogledu sprečavanja rizika, pripremom osoblja civilne zaštite i reagiranjem na prirodne nepogode i nesreće izazvane ljudskim djelovanjem unutar Unije;
  - (b) promicati brzu i učinkovitu operativnu suradnju unutar Unije među nacionalnim službama za civilnu zaštitu;
  - (c) promicati dosljednost djelovanja civilne zaštite na međunarodnoj razini.
2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju potrebne mjere kako bi pomogli u ostvarivanju ciljeva iz stavka 1., pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

GLAVA XXIV.

ADMINISTRATIVNA SURADNJA

Članak 197.

1. Učinkovita provedba prava Unije od strane država članica, koja je bitna za pravilno funkcioniranje Unije, smatra se pitanjem od zajedničkog interesa.
2. Unija može poduprijeti napore koje države članice ulažu kako bi poboljšale svoju administrativnu sposobnost za provedbu prava Unije. Takvo djelovanje može uključivati olakšavanje razmjene informacija i javnih službenika kao i podupiranje programa osposobljavanja. Nijedna država članica nije obvezna koristiti se tom potporom. Europski parlament i Vijeće, odlučujući uredbama u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, u tu svrhu utvrđuju potrebne mjere, pri čemu je isključeno bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

3. Ovim se člankom ne dovode u pitanje obveze država članica da provode pravo Unije ili nadležnosti i dužnosti Komisije. Njime se ne dovode u pitanje ni ostale odredbe Ugovorâ kojima se predviđa administrativna suradnja među državama članicama te između njih i Unije.

DIO ČETVRTI

PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA

Članak 198. (bivši članak 182. UEZ-a)

Države članice suglasne su da se Uniji pridruže neeuropske zemlje i područja koja imaju posebne odnose s Danskom, Francuskom, Nizozemskom i Ujedinjenom Kraljevnom. Te zemlje i područja (dalje u tekstu: "zemlje i područja") navedeni su u Prilogu II.

Svrha pridruživanja jest promicanje gospodarskog i socijalnog razvoja tih zemalja i područja te uspostava bliskih gospodarskih odnosa između njih i Unije u cjelini

Sukladno načelima određenima u preambuli ovog Ugovora, pridruživanje u prvom redu služi promicanju interesa i napretka stanovnika tih zemalja i područja, kako bi ih se povelu ka gospodarskoj, socijalnoj i kulturnoj razvijenosti kojoj teže.

Članak 199. (bivši članak 183. UEZ-a)

Pridruživanje ima sljedeće ciljeve:

1. Države članice na trgovinu s tim zemljama i područjima primjenjuju isti tretman koji na temelju Ugovorâ odobravaju jedna drugoj.

2. Svaka zemlja ili područje primjenjuje na trgovinu s državama članicama i s ostalim zemljama i područjima isti tretman koji primjenjuje i prema europskoj državi s kojom ima posebne odnose.
3. Države članice sudjeluju u ulaganjima potrebnima za postupni razvoj tih zemalja i područja.
4. Sve fizičke i pravne osobe koje su državljani države članice ili jedne od zemalja i područja mogu ravnopravno sudjelovati u javnim nadmetanjima i nabavama za ulaganja koja financira Unija.
5. U međusobnim odnosima država članica i zemalja i područja pravo poslovnog nastana državljana te trgovačkih društava uređuje se sukladno odredbama i postupcima utvrđenima u poglavlju koje se odnosi na pravo poslovnog nastana, i to na nediskriminirajućoj osnovi i podložno posebnim odredbama utvrđenima na temelju članka 203.

Članak 200.
(bivši članak 184. UEZ-a)

1. Carine na uvoz robe podrijetlom iz tih zemalja i područja u države članice zabranjene su sukladno zabrani carina među državama članicama, u skladu s odredbama Ugovorâ.
2. Carine na uvoz u svaku zemlju ili područje iz država članica ili iz drugih zemalja ili područja zabranjene su u skladu s odredbama članka 30.
3. Međutim, te zemlje i područja mogu uvesti carine koje su potrebne za njihov razvoj i industrijalizaciju ili za financiranje njihovog proračuna.

Carine iz prethodnog podstavka ne smiju premašiti razinu onih koje su uvedene za uvoz proizvoda iz države članice s kojom svaka zemlja ili područje ima posebne odnose.

4. Stavak 2. ne primjenjuje se na zemlje i područja koja zbog svojih posebnih međunarodnih obveza već primjenjuju nediskriminirajuću carinsku tarifu.

5. Uvođenje ili bilo kakva promjena carina na robu uvezenu u zemlje i područja ne dovodi ni *de iure* niti *de facto* do bilo kakve neposredne ili posredne diskriminacije među uvozima iz različitih država članica.

Članak 201.

(bivši članak 185. UEZ-a)

Ako bi visina carina koje se na robu iz treće zemlje primjenjuju pri ulasku u neku zemlju ili područje mogla nakon primjene odredaba članka 200. stavka 1. prouzročiti preusmjeravanje trgovinskih tokova na štetu bilo koje države članice, ta država članica može zahtijevati od Komisije da ostalim državama članicama predloži mjere potrebne za popravljivanje stanja.

Članak 202.

(bivši članak 186. UEZ-a)

Pridržavajući se odredba koje se odnose na javno zdravstvo, javnu sigurnost ili javni poredak, sloboda kretanja radnika iz zemalja i područja unutar država članica, kao i radnika iz država članica unutar zemalja i područja, uređuje se aktima usvojenima u skladu s člankom 203.

Članak 203.

(bivši članak 187. UEZ-a)

Vijeće, odlučujući jednoglasno, na prijedlog Komisije, na temelju iskustva stečenog povezivanjem zemalja i područja sa Unijom i na temelju načela određenih Ugovorima, donosi odredbe koje sadrže detaljna pravila i postupak za povezivanje zemalja i područja sa Unijom. Kada Vijeće u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom usvaja dotične odredbe, ono odlučuje jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 204.
(bivši članak 188. UEZ-a)

Odredbe članaka od 198. do 203. primjenjuju se na Grenland, podložno posebnim odredbama za Grenland utvrđenima u Protokolu o posebnim aranžmanima za Grenland koji je priložen Ugovorima.

DIO PETI

VANJSKO DJELOVANJE UNIJE

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE O
VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE

Članak 205.

Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni na temelju ovog dijela vodi se načelima, ostvaruje ciljeve i provodi se u skladu s općim odredbama utvrđenima u poglavlju 1. glave V. Ugovora o Europskoj uniji.

GLAVA II.

ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA

Članak 206.
(bivši članak 131. UEZ-a)

Uspostavom carinske unije u skladu s člancima od 28. do 32., Unija u zajedničkom interesu doprinosi skladnom razvoju svjetske trgovine, postupnom ukidanju ograničenja međunarodne trgovine i izravnih stranih ulaganja te smanjenju carinskih i ostalih prepreka.

Članak 207.
(bivši članak 133. UEZ-a)

1. Zajednička trgovinska politika temelji se na jedinstvenim načelima, osobito u odnosu na promjene carinskih stopa, sklapanje carinskih i trgovinskih sporazuma o trgovini robom i uslugama te komercijalne aspekte intelektualnog vlasništva, izravna strana ulaganja i postizanje ujednačenosti mjera liberalizacije, izvoznu politiku i mjere za zaštitu trgovine poput onih koje se poduzimaju u slučaju dampainga ili subvencija. Zajednička trgovinska politika vodi se u kontekstu načela i ciljeva vanjskog djelovanja Unije.
2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući uredbama u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere kojima se utvrđuje okvir za provedbu zajedničke trgovinske politike.
3. Kada je potrebno pregovarati o sporazumima s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija i te sporazume sklapati primjenjuje se članak 218., pridržavajući se posebnih odredaba ovog članka.

Komisija daje preporuke Vijeću, koje ju ovlašćuje da započne potrebne pregovore. Vijeće i Komisija odgovorni su za osiguravanje usklađenosti sporazuma o kojima se pregovara s unutarnjim politikama i pravilima Unije.

Te pregovore vodi Komisija uz savjetovanje s posebnim odborom koji imenuje Vijeće i koji pomaže Komisiji u obavljanju te zadaće te u okviru direktiva koje joj može uputiti Vijeće. O tijeku pregovora Komisija redovito izvješćuje posebni odbor i Europski parlament.

4. U pogledu pregovora i sklapanja sporazumâ iz stavka 3. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

U pogledu pregovora i sklapanja sporazumâ u područjima trgovine uslugama i komercijalnih aspekata intelektualnog vlasništva kao i izravnih stranih ulaganja, Vijeće odlučuje jednoglasno ako ti sporazumi sadržavaju odredbe za koje je potrebna jednoglasnost pri donošenju unutarnjih pravila.

Vijeće odlučuje jednoglasno i u pogledu pregovora i sklapanja sporazumâ:

- (a) u području trgovine kulturnim i audiovizualnim uslugama ako postoji opasnost da bi ti sporazumi mogli dovesti u pitanje kulturnu i jezičnu raznolikost Unije;
  - (b) u području trgovine socijalnim, obrazovnim i zdravstvenim uslugama ako postoji opasnost da bi ti sporazumi mogli ozbiljno narušiti nacionalno uređenje tih usluga i dovesti u pitanje odgovornost država članica za njihovo pružanje.
5. Pregovori i sklapanje međunarodnih sporazuma u području prometa podliježu glavi VI. dijela trećeg i članku 218.
6. Izvršavanje nadležnosti dodijeljenih ovim člankom u području zajedničke trgovinske politike ne utječe na razgraničenje nadležnosti između Unije i država članica te ne dovodi do usklađivanja zakonskih i drugih odredaba država članica ako je Ugovorima isključeno takvo usklađivanje.

GLAVA III.

SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA I HUMANITARNA POMOĆ

Poglavlje 1.

Razvojna suradnja

Članak 208.

(bivši članak 177. UEZ-a)

1. Politika Unije u području razvojne suradnje provodi se u okviru načela i ciljeva vanjskog djelovanja Unije. Politika razvojne suradnje Unije i politike razvojne suradnje država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.

Glavni cilj politike razvojne suradnje Unije je smanjenje i dugoročno iskorjenjivanje siromaštva. Unija uzima u obzir ciljeve razvojne suradnje u politikama koje provodi, a koje bi mogle utjecati na zemlje u razvoju.

2. Unija i države članice poštuju preuzete obveze i vode računa o ciljevima koje su odobrile u okviru Ujedinjenih naroda i ostalih nadležnih međunarodnih organizacija.

Članak 209.
(bivši članak 179. UEZ-a)

1. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere potrebne za provedbu politike razvojne suradnje, koje se mogu odnositi na višegodišnje programe suradnje sa zemljama u razvoju ili na tematski usmjerene programe.

2. Unija može s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama sklopiti bilo kakav sporazum kojim se pomaže postizanje ciljeva iz članka 21. Ugovora o Europskoj uniji i članka 208. ovog Ugovora.

Prvim podstavkom ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u okviru međunarodnih tijela i sklapanje sporazumâ.

3. Europska investicijska banka doprinosi provedbi mjera iz stavka 1., sukladno pravilima utvrđenima njezinim Statutom.

Članak 210.
(bivši članak 180. UEZ-a)

1. Radi promicanja komplementarnosti i učinkovitosti njihova djelovanja, Unija i države članice koordiniraju svoje politike razvojne suradnje i međusobno se savjetuju, uključujući i u okviru međunarodnih organizacija i međunarodnih konferencija, o svojim programima pomoći. One mogu poduzeti zajedničke aktivnosti. Države članice doprinose, ako je to potrebno, provedbi programa pomoći Unije.

2. Komisija može pokrenuti svaku korisnu inicijativu radi promicanja koordinacije iz stavka 1.

Članak 211.
(bivši članak 181. UEZ-a)

U okviru svojih nadležnosti Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama.

Poglavlje 2.

Gospodarska, financijska i tehnička suradnja
s trećim zemljama

Članak 212.
(bivši članak 181.a UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorâ, osobito članke od 208. do 211., Unija provodi mjere gospodarske, financijske i tehničke suradnje, uključujući pružanje pomoći, osobito financijske pomoći, trećim zemljama koje nisu zemlje u razvoju. Te su mjere u skladu s razvojnom politikom Unije i provode se u okviru načela i ciljeva njezinog vanjskog djelovanja. Djelovanja Unije i država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.
2. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere potrebne za provedbu stavka 1.
3. Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama, svaka u okviru svojih nadležnosti. Pojednosti suradnje Unije mogu biti predmetom sporazuma između Unije i dotičnih trećih strana.

Prethodnim podstavkom ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u okviru međunarodnih tijela i sklapanje međunarodnih sporazuma.

Članak 213.

Kada situacija u nekoj trećoj zemlji zahtijeva žurnu financijsku pomoć Unije, Vijeće, na prijedlog Komisije, usvaja potrebne odluke.

Poglavlje 3.

Humanitarna pomoć

Članak 214.

1. Aktivnosti Unije u području humanitarne pomoći provode se u okviru načela i ciljeva vanjskog djelovanja Unije. Te su aktivnosti namijenjene pružanju *ad hoc* pomoći i potpore i zaštite ljudima u trećim zemljama koji su žrtve prirodnih nepogoda i nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem, radi ispunjavanja humanitarnih potreba koje proizlaze iz tih različitih situacija. Mjere Unije i država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.
2. Aktivnosti humanitarne pomoći provode se u skladu s načelima međunarodnog prava i načelima nepristranosti, neutralnosti i zabrane diskriminacije.
3. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju mjere kojima se određuje okvir u kojem se provode aktivnosti humanitarne pomoći Unije.
4. Unija može s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama sklopiti bilo kakav sporazum kojim se pomaže postizanje ciljeva iz stavka 1. i članka 21. Ugovora o Europskoj uniji.

Prvim podstavkom ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u okviru međunarodnih tijela i sklapanje sporazuma.

5. Radi uspostave okvira za zajedničke doprinose mladih Europljana aktivnostima humanitarne pomoći Unije osniva se Europsko volontersko tijelo za humanitarnu pomoć. Europski parlament i Vijeće, uredbama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju pravila i postupke za djelovanje Tijela.
6. Komisija može pokrenuti svaku inicijativu korisnu za promicanje koordinacije između djelovanja Unije i djelovanja država članica kako bi povećala učinkovitost i komplementarnost mjera humanitarne pomoći na razini Unije i na nacionalnoj razini.
7. Unija osigurava da su njezine aktivnosti humanitarne pomoći koordinirane i usklađene s aktivnostima međunarodnih organizacija i tijela, osobito onih koji su sastavni dio sustava Ujedinjenih naroda.

GLAVA IV.

MJERE OGRANIČAVANJA

Članak 215.

(bivši članak 301. UEZ-a)

1. Kada se odlukom usvojenom u skladu s poglavljem 2. glave V. Ugovora o Europskoj uniji predviđa prekid ili djelomično ili potpuno smanjenje gospodarskih i financijskih odnosa s jednom ili više trećih zemalja, Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na zajednički prijedlog Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisije, usvaja potrebne mjere. O tome izvješćuje Europski parlament.
2. Kada je to predviđeno odlukom donesenom u skladu s poglavljem 2. glave V. Ugovora o Europskoj uniji, Vijeće može usvojiti mjere ograničavanja na temelju postupka iz stavka 1. protiv fizičkih ili pravnih osoba i skupina ili nedržavnih subjekata.
3. Akti iz ovog članka uključuju potrebne odredbe o pravnim jamstvima.

GLAVA V.
MEĐUNARODNI SPORAZUMI

Članak 216.

1. Unija može sklopiti sporazum s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija ako se tako predviđa Ugovorima ili ako je sklapanje sporazuma potrebno radi postizanja nekog od ciljeva iz Ugovorâ, u okviru politika Unije, ili ako je to predviđeno nekim pravno obvezujućim aktom Unije ili bi moglo utjecati na zajednička pravila ili promijeniti njihovo područje primjene.
2. Sporazumi koje sklapa Unija obvezujući su za institucije Unije i za njezine države članice.

Članak 217.
(bivši članak 310. UEZ-a)

Unija može s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija sklapati sporazume o pridruživanju koji uključuju uzajamna prava i obveze, zajedničko djelovanje i posebne postupke.

Članak 218.
(bivši članak 300. UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe utvrđene u članku 207., pregovori o sporazumima između Unije i trećih zemalja ili međunarodnih organizacija i njihovo sklapanje provode se u skladu sa sljedećim postupkom.
2. Vijeće odobrava otvaranje pregovora, donosi pregovaračke smjernice, odobrava potpisivanje sporazuma i sklapa ih.
3. Komisija ili Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kada se predviđeni sporazum odnosi isključivo ili poglavito na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, daje preporuke Vijeću koje donosi odluku kojom se odobrava otvaranje pregovora i kojom se, ovisno o predmetu predviđenog sporazuma, imenuje pregovarač Unije ili voditelj pregovaračkog tima Unije.

4. Vijeće može pregovaraču uputiti smjernice i odrediti poseban odbor u savjetovanju s kojim se pregovori moraju voditi.
5. Vijeće na prijedlog pregovarača donosi odluku kojom se odobrava potpisivanje sporazuma i, prema potrebi, njegova privremena primjena prije stupanja na snagu.
6. Vijeće na prijedlog pregovarača donosi odluku o sklapanju sporazuma.

Osim kada se sporazumi odnose isključivo na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Vijeće donosi odluku o sklapanju sporazuma:

- (a) uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta u sljedećim slučajevima:
    - i. sporazumâ o pridruživanju;
    - ii. sporazuma o pristupanju Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;
    - iii. sporazumâ kojima se utvrđivanjem postupaka suradnje uspostavlja poseban institucionalni okvir;
    - iv. sporazumâ sa znatnim proračunskim implikacijama za Uniju;
    - v. sporazumâ kojima se pokrivaju područja na koja se primjenjuje ili redovni zakonodavni postupak ili posebni zakonodavni postupak kada je potrebna suglasnost Europskog parlamenta.
- Europski parlament i Vijeće mogu se u hitnim slučajevima dogovoriti o roku za davanje suglasnosti;
- (b) nakon savjetovanja s Europskim parlamentom u ostalim slučajevima. Europski parlament daje svoje mišljenje u roku koji Vijeće može odrediti s obzirom na žurnost predmeta. Ako Europski parlament u tom roku ne da mišljenje, Vijeće može odlučivati.

7. Pri sklapanju sporazuma Vijeće može, odstupajući od stavaka 5., 6. i 9., ovlastiti pregovarača da odobri izmjene sporazuma u ime Unije ako je njime predviđeno da se one usvajaju pojednostavnjenim postupkom ili ako ih usvaja tijelo osnovano sporazumom. Vijeće za takvo ovlaštenje može postaviti posebne uvjete.

8. Vijeće tijekom čitavog postupka odlučuje kvalificiranom većinom.

Međutim, Vijeće odlučuje jednoglasno kada se sporazum odnosi na područje za koje je za donošenje akta Unije potrebna jednoglasna odluka kao i za sporazume o pridruživanju i sporazume iz članka 212. s državama koje su kandidatkinje za pristupanje. Vijeće odlučuje jednoglasno i u pogledu sporazuma o pristupanju Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda; odluka o sklapanju tog sporazuma stupa na snagu nakon što je odobre države članice u skladu sa svojim odgovarajućim ustavnim odredbama.

9. Vijeće na prijedlog Komisije ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku donosi odluku kojom se suspendira primjena sporazuma i utvrđuju stajališta koja u ime Unije treba donijeti tijelo osnovano na temelju sporazuma kada je to tijelo pozvano donositi akte koji proizvode pravne učinke, uz iznimku akata kojima se dopunjuje ili mijenja institucionalni okvir sporazuma.

10. Europski se parlament odmah i u potpunosti izvješćuje o svim fazama tog postupka.

11. Država članica, Europski parlament, Vijeće ili Komisija mogu pribaviti mišljenje Suda o tome je li predviđeni sporazum u skladu s Ugovorima. Ako je mišljenje Suda negativno, predviđeni sporazum može stupiti na snagu samo ako se izmijeni ili ako se revidiraju Ugovori.

Članak 219.

(bivši članak 111. stavci od 1. do 3. te stavak 5. UEZ-a)

1. Odstupajući od članka 218., Vijeće može, ili na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, u nastojanju da postigne konsenzus u skladu s ciljem očuvanja stabilnosti cijena, sklopiti formalne sporazume o deviznom tečaju eura u odnosu na valute trećih država. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i u skladu s postupkom predviđenim u stavku 3.

Vijeće može ili na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, u nastojanju da postigne konsenzus sukladno cilju očuvanja stabilnosti cijena uvesti, prilagoditi ili odustati od središnjih tečajeva eura unutar sustava deviznog tečaja. Predsjednik Vijeća obavješćuje Europski parlament o uvođenju, prilagodbi ili odustajanju od središnjih tečajeva eura.

2. U nedostatku sustava deviznog tečaja u odnosu na jednu ili više valuta trećih zemalja iz stavka 1., Vijeće, na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom ili na preporuku Europske središnje banke, može oblikovati opća usmjerenja za tečajnu politiku u odnosu na te valute. Ta opća usmjerenja ne dovode u pitanje glavni cilj ESSB-a, očuvanje stabilnosti cijena.

3. Odstupajući od članka 218., kada Unija treba s jednom trećom državom ili međunarodnom organizacijom ili s više njih pregovarati o sporazumima koji se odnose na pitanja povezana s pitanjima monetarnog ili deviznog režima, Vijeće, na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, odlučuje o modalitetima za vođenje pregovora i sklapanje takvih sporazuma. Tim se modalitetima osigurava jedinstveno stajalište Unije. Komisija je u potpunosti uključena u pregovore.

4. Države članice mogu voditi pregovore u okviru međunarodnih tijela i sklapati međunarodne sporazume, ne dovodeći pritom u pitanje nadležnost i sporazume Unije u odnosu na ekonomsku i monetarnu uniju.

GLAVA VI.

ODNOSI UNIJE S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I TREĆIM ZEMLJAMA TE DELEGACIJE UNIJE

Članak 220.

(bivši članci od 302. do 304. UEZ-a)

1. Unija uspostavlja odgovarajuće oblike suradnje s tijelima Ujedinjenih naroda i njihovim specijaliziranim agencijama, Vijećem Europe, Organizacijom za sigurnost i suradnju u Europi i Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj.

Unija također, ako je to primjereno, održava takve odnose s drugim međunarodnim organizacijama.

2. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisija provode ovaj članak.

Članak 221.

1. Uniju u trećim zemljama i pri međunarodnim organizacijama zastupaju delegacije Unije.

2. Delegacije Unije pod vodstvom su Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. One djeluju u bliskoj suradnji s diplomatskim i konzularnim misijama država članica.

GLAVA VII.

KLAUZULA SOLIDARNOSTI

Članak 222.

1. Unija i njezine države članice zajednički djeluju u duhu solidarnosti ako je neka država članica meta terorističkog napada, žrtva prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem. Unija pokreće sve instrumente s kojima raspolaže, uključujući vojna sredstva koja su joj na raspolaganje stavile države članice, kako bi:

- (a) – spriječila terorističku prijetnju na državnom području država članica,
  - zaštitila demokratske institucije i civilno stanovništvo od bilo kakvog terorističkog napada,
  - pomogla nekoj državi članici na njezinu državnom području, na zahtjev njezinih političkih tijela, u slučaju terorističkog napada;
- (b) pomogla nekoj državi članici na njezinu državnom području, na zahtjev njezinih političkih tijela, u slučaju prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem.

2. Ako neka država članica postane metom terorističkog napada ili žrtvom prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem, ostale joj države članice pomažu na zahtjev njezinih političkih tijela. U tu se svrhu države članice međusobno koordiniraju u Vijeću.

3. Aranžmani Unije za provedbu klauzule solidarnosti utvrđuju se odlukom koju donosi Vijeće odlučujući na zajednički prijedlog Komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Vijeće odlučuje u skladu s člankom 31. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji kada se ta odluka odnosi na obrambena pitanja. O tome se obavješćuje Europski parlament.

Za potrebe ovog stavka i ne dovodeći u pitanje članak 240., Vijeću pomaže Politički i sigurnosni odbor uz potporu struktura oblikovanih u kontekstu zajedničke sigurnosne i obrambene politike te Odbor iz članka 71.; ta dva odbora prema potrebi dostavljaju zajednička mišljenja.

4. Europsko vijeće redovito ocjenjuje prijetnje s kojima se suočava Unija kako bi Uniji i njezinim državama članicama omogućilo učinkovito djelovanje.

DIO ŠESTI
INSTITUCIONALNE I FINANCIJSKE ODREDBE

GLAVA I.
ODREDBE O INSTITUCIJAMA

Poglavlje 1.

Institucije

Odjeljak 1.

Europski parlament

Članak 223.
(bivši članak 190. stavci 4. i 5. UEZ-a)

1. Europski parlament izrađuje prijedlog za utvrđivanje odredaba potrebnih za izbor svojih članova općim neposrednim izborima prema jedinstvenom postupku u svim državama članicama ili u skladu s načelima koja su zajednička svim državama članicama.

Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta koji odlučuje većinom svojih članova, utvrđuje potrebne odredbe. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice odobre u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

2. Nakon što zatraži mišljenje Komisije i uz odobrenje Vijeća, Europski parlament uredbama, na vlastitu inicijativu u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuje pravila i opće uvjete kojima se uređuje obavljanje dužnosti njegovih članova. Sva pravila i uvjete koji se odnose na oporezivanje članova ili bivših članova Vijeće utvrđuje jednoglasno.

Članak 224.
(bivši članak 191. drugi podstavak UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, uredbama utvrđuju propise koji uređuju političke stranke na europskoj razini iz članka 10. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji, a posebice pravila o njihovom financiranju.

Članak 225.
(bivši članak 192. drugi podstavak UEZ-a)

Odlukom većine svojih članova Europski parlament može od Komisije zatražiti podnošenje odgovarajućeg prijedloga o pitanjima za koje smatra da ih je, radi provedbe Ugovorâ, potrebno urediti aktom Unije. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima obavješćuje Europski parlament.

Članak 226.
(bivši članak 193. UEZ-a)

Pri obavljanju svojih dužnosti Europski parlament može, na prijedlog jedne četvrtine svojih članova, osnovati privremeni Istražni odbor koji, ne dovodeći u pitanje ovlasti koje su Ugovorima dodijeljene ostalim institucijama ili tijelima, istražuje navodne povrede ili nepravilnosti u provedbi prava Unije, osim ako se navodne činjenice razmatraju u postupku pred sudom koji još nije okončan.

Privremeni Istražni odbor podnošenjem izvješća prestaje postojati.

Europski parlament uredbama, na vlastitu inicijativu, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i uz prethodnu suglasnost Vijeća i Komisije, utvrđuje detaljne odredbe o ostvarivanju prava na istragu.

Članak 227.
(bivši članak 194. UEZ-a)

Svaki građanin Unije i svaka fizička ili pravna osoba s boravištem odnosno registriranim sjedištem u jednoj državi članici ima pravo, pojedinačno ili zajedno s drugim građanima ili osobama, podnijeti peticiju Europskom parlamentu u vezi s pitanjem koje ulazi u područje djelovanja Unije te koje neposredno utječe na podnositelja.

Članak 228.
(bivši članak 195. UEZ-a)

1. Europski ombudsman kojeg bira Europski parlament ovlašten je primiti pritužbe od svakog građanina Unije ili svake fizičke ili pravne osobe s boravištem odnosno registriranim sjedištem u državi članici, a u vezi s nepravilnostima u djelovanju institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, s iznimkom Suda Europske unije u izvršavanju njegovih pravosudnih ovlasti. On ili ona ispituje pritužbe i izvješćuje o njima.

U skladu sa svojim dužnostima Europski ombudsman, po službenoj dužnosti ili na temelju pritužaba koje su mu podnesene neposredno ili preko člana Europskog parlamenta, provodi istrage za koje ustanovi da su osnovane, osim ako su navodne činjenice predmetom pravnog postupka ili su to bile. Ako Europski ombudsman utvrdi nepravilnosti u djelovanju, upućuje predmet instituciji, tijelu, uredu ili agenciji na koju se istraga odnosi, koja ga u roku od tri mjeseca obavješćuje o svojim stavovima. Tada Europski ombudsman prosljeđuje izvješće Europskom parlamentu i instituciji, tijelu, uredu ili agenciji na koju se istraga odnosi. Osobu koja je podnijela pritužbu obavješćuje se o ishodu takvih istraga.

Europski ombudsman podnosi Europskom parlamentu godišnje izvješće o ishodu svojih istraga.

2. Europski ombudsman bira se nakon svakih izbora za Europski parlament na razdoblje mandata parlamenta. Europski ombudsman može biti ponovno izabran.

Ako Europski ombudsman više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti ili počini teži propust u radu, Sud ga može, na zahtjev Europskog parlamenta, smijeniti s dužnosti.

3. Europski ombudsman potpuno je neovisan u obavljanju svojih dužnosti. U obavljanju tih dužnosti on ne smije tražiti ni primati naputke ni od koje vlade, institucije, tijela, ureda ili subjekta. Za trajanja mandata Europski ombudsman ne može se baviti ni jednim drugim zanimanjem, plaćenim ili neplaćenim.

4. Nakon što zatraži mišljenje Komisije i uz odobrenje Vijeća, Europski parlament uredbama, na vlastitu inicijativu, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom utvrđuje pravila i opće uvjete kojima se uređuje obavljanje dužnosti Europskog ombudsmana.

Članak 229.
(bivši članak 196. UEZ-a)

Europski parlament održava godišnje zasjedanje. Sastaje se drugog utorka u ožujku bez potrebe za sazivanjem.

Europski parlament može se na zahtjev većine svojih članova, ili na zahtjev Vijeća ili Komisije, sastati na izvanrednoj sjednici.

Članak 230.
(bivši članak 197. drugi, treći i četvrti stavak UEZ-a)

Komisija može prisustvovati svim sjednicama i na vlastiti zahtjev govoriti.

Na pitanja koja joj postavi Europski parlament ili njezini članovi, Komisija odgovara usmeno ili u pisanom obliku.

Europsko vijeće i Vijeće govore pred Europskim parlamentom u skladu s uvjetima utvrđenima u poslovniku Europskog vijeća i poslovniku Vijeća.

Članak 231.
(bivši članak 198. UEZ-a)

Osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, Europski parlament odlučuje većinom danih glasova.

Kvorum se utvrđuje poslovnikom.

Članak 232.
(bivši članak 199. UEZ-a)

Europski parlament donosi svoj poslovnik odlukom većine svojih članova.

Zapisnici sa sjednica Europskog parlamenta objavljuju se na način utvrđen u Ugovorima i u poslovniku.

Članak 233.
(bivši članak 200. UEZ-a)

Europski parlament o općem godišnjem izvješću koje joj podnosi Komisija raspravlja na javnoj sjednici.

Članak 234.
(bivši članak 201. UEZ-a)

Ako se Europskom parlamentu u vezi s aktivnostima Komisije podnese prijedlog za izglasavanje nepovjerenja Komisiji, ona o tom prijedlogu ne može glasovati prije nego što proteknu tri dana od podnošenja prijedloga, i to samo javnim glasovanjem.

Ako se taj prijedlog za izglasavanje nepovjerenja prihvati dvotrećinskom većinom danih glasova, koja predstavlja većinu članova Europskog parlamenta, članovi Komisije kolektivno podnose ostavku, a Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku podnosi ostavku na funkciju koje on ili ona obnaša u Komisiji. Oni ostaju na dužnosti i nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ih se ne zamijeni u skladu s člankom 17. Ugovora o Europskoj uniji. U tom slučaju mandat članova Komisije koji su imenovani kao njihova zamjena, prestaje danom prestanka mandata članova Komisije koji su morali kolektivno podnijeti ostavku.

Odjeljak 2.

Europsko vijeće

Članak 235.

1. Pri glasovanju, svaki član Europskog vijeća može glasovati najviše u ime još jednog člana.

Članak 16. stavak 4. Ugovora o Europskoj uniji i članak 238. stavak 2. ovog Ugovora primjenjuju se na Europsko vijeće kada odlučuje kvalificiranom većinom. Kada Europsko vijeće odlučuje glasovanjem, njegov predsjednik i predsjednik Komisije ne sudjeluju u glasovanju.

Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprečavaju usvajanje akata Europskog vijeća za koje je potrebna jednoglasnost.

2. Predsjednik Europskog parlamenta može biti pozvan da govori pred Europskim vijećem.
3. Europsko vijeće odlučuje običnom većinom u pogledu postupovnih pitanja i usvajanja svog poslovnika.
4. Europskom vijeću pomaže Glavno tajništvo Vijeća.

Članak 236.

Europsko vijeće kvalificiranom većinom usvaja:

- (a) odluku o utvrđivanju popisa različitih sastava Vijeća, osim sastava Vijeća za opće poslove i Vijeća za vanjske poslove, u skladu s člankom 16. stavkom 6. Ugovora o Europskoj uniji;
- (b) odluku o predsjedništvu različitih sastava Vijeća, osim sastava Vijeća za vanjske poslove, u skladu s člankom 16. stavkom 9. Ugovora o Europskoj uniji.

Odjeljak 3.

Vijeće

Članak 237. (bivši članak 204. UEZ-a)

Vijeće se sastaje kada ga sazove predsjednik na vlastitu inicijativu ili na zahtjev jednog od njegovih članova ili Komisije.

Članak 238. (bivši članak 205. stavci 1. i 2. UEZ-a)

1. Kada je potrebno da Vijeće odlučuje običnom većinom, ono odlučuje većinom svojih članova.
2. Odstupajući od članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji od 1. studenoga 2014. i pridržavajući se odredaba utvrđenih u Protokolu o prijelaznim odredbama, kada Vijeće ne odlučuje na prijedlog Komisije ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kvalificirana se većina utvrđuje kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje zajedno čine najmanje 65 % stanovništva Unije.
3. Od 1. studenoga 2014. i pridržavajući se odredaba utvrđenih u Protokolu o prijelaznim odredbama, u slučajevima kada na temelju Ugovorâ svi članovi Vijeća ne sudjeluju u glasovanju, kvalificirana se većina utvrđuje kako slijedi:
  - (a) Kvalificirana većina utvrđuje se kao najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice sudionice koje zajedno čine najmanje 65 % stanovništva tih država.

Blokirajuća manjina mora sadržavati barem minimalni broj članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica sudionica i jednog dodatnog člana, a u protivnom se smatra da je ostvarena kvalificirana većina.

- (b) Odstupajući od članka točke (a), kada Vijeće ne odlučuje na prijedlog Komisije ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kvalificirana se većina utvrđuje kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice sudionice koje zajedno čine najmanje 65 % stanovništva tih država.
4. Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprečavaju donošenje akata Vijeća za koje je potrebna jednoglasnost.

Članak 239.
(bivši članak 206. UEZ-a)

Pri glasovanju svaki član Vijeća može također djelovati u ime najviše još jednog člana.

Članak 240.
(bivši članak 207. UEZ-a)

1. Odbor koji se sastoji od stalnih predstavnika vlada država članica odgovoran je za pripremu rada Vijeća i za obavljanje zadataka koje mu Vijeće povjeri. Odbor može donositi postupovne odluke u slučajevima predviđenima u poslovniku Vijeća.
2. Vijeću u radu pomaže Glavno tajništvo za koje je odgovoran glavni tajnik kojeg imenuje Vijeće.

O ustroju Glavnog tajništva odlučuje Vijeće običnom većinom.

3. Vijeće odlučuje običnom većinom u pogledu postupovnih pitanja i o usvajanju svog poslovnika.

Članak 241.
(bivši članak 208. UEZ-a)

Vijeće, odlučujući običnom većinom, može zatražiti od Komisije da izradi sve studije koje Vijeće smatra poželjnim za postizanje zajedničkih ciljeva te da mu dostavi sve odgovarajuće prijedloge. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima obavješćuje Vijeće.

Članak 242.
(bivši članak 209. UEZ-a)

Nakon savjetovanja s Komisijom Vijeće, odlučujući običnom većinom, utvrđuje pravila koja se primjenjuju na odbore predviđene Ugovorima.

Članak 243.
(bivši članak 210. UEZ-a)

Vijeće utvrđuje plaće, naknade i mirovine predsjednika Europskog vijeća, predsjednika Komisije, Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, članova Komisije, predsjednikâ, članova i tajnikâ Suda Europske unije i glavnog tajnika Vijeća. Vijeće utvrđuje i svaku isplatu koja se daje umjesto primitka od rada.

Odjeljak 4.

Komisija

Članak 244.

U skladu s člankom 17. stavkom 5. Ugovora o Europskoj uniji, članovi Komisije biraju se na temelju sustava rotacije koji je jednoglasno utvrdilo Europsko vijeće na temelju sljedećih načela:

- (a) države članice uživaju u potpunosti ravnopravan tretman glede određivanja redoslijeda i trajanja mandata njihovih državljana kao članova Komisije; slijedom toga, razlika među ukupnim brojem mandata koje imaju državljani bilo kojih dviju država članica ne smije nikada biti veća od jedan;
- (b) pridržavajući se točke (a) svaka je uzastopna Komisija sastavljena tako da na zadovoljavajući način odražava demografski i zemljopisni spektar svih država članica.

Članak 245.
(bivši članak 213. UEZ-a)

Članovi Komisije suzdržavaju se od svakog djelovanja koje je nespojivo s njihovim dužnostima. Države članice poštuju njihovu neovisnost i ne pokušavaju na njih utjecati dok obavljaju svoje zadaće.

Za trajanja svog mandata članovi Komisije ne smiju se baviti ni jednim drugim zanimanjem, ni plaćenim ni neplaćenim. Pri preuzimanju dužnosti svečano prisežu da će za trajanja i nakon isteka mandata poštovati obveze koje iz njega proizlaze, a osobito svoju dužnost časnog i suzdržanog ponašanja u pogledu prihvaćanja određenih imenovanja ili povlastica nakon što prestanu obavljati tu dužnost. U slučaju povrede tih obveza Sud može, u postupku pokrenutom od strane Vijeća ili Komisije, odlučiti da se dotični član, ovisno o okolnostima, ili razriješi dužnosti sukladno odredbama članka 247., ili da mu se uskrati pravo na mirovinu ili druge zamjenske povlastice.

Članak 246.
(bivši članak 215. UEZ-a)

Osim redovitom zamjenom ili smrću, dužnosti člana Komisije prestaju i njegovom ostavkom ili razrješenjem dužnosti.

Slobodno mjesto zbog ostavke, razrješenja dužnosti ili smrti, do kraja mandata tog člana zauzima novi član istog državljanstva kojeg imenuje Vijeće uz zajedničku suglasnost s predsjednikom Komisije, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i u skladu s kriterijima određenima u drugom podstavku članka 17. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji.

Vijeće može, odlučujući jednoglasno na prijedlog predsjednika Komisije, odlučiti da slobodno mjesto nije potrebno popunjavati, osobito ako je preostali dio mandata člana kratak.

U slučaju ostavke, razrješenja dužnosti ili smrti, predsjednik se zamjenjuje za preostalo vrijeme njegova mandata. Pri zamjeni predsjednika primjenjuje se postupak utvrđen člankom 17. stavkom 7. Ugovora o Europskoj uniji.

U slučaju ostavke, razrješenja dužnosti ili smrti, Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku zamjenjuje se za preostalo vrijeme njegova mandata u skladu s člankom 18. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji.

U slučaju ostavke svih članova Komisije, oni do kraja mandata ostaju na dužnosti i nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ih se ne zamijeni, u skladu s člankom 17. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 247.
(bivši članak 216. UEZ-a)

Ako neki član Komisije više ne ispunjava uvjete koji su potrebni za obavljanje dužnosti ili ako je počinio teži propust u radu, Sud ga na zahtjev Vijeća, koje u tom slučaju odlučuje običnom većinom, ili Komisije može razriješiti dužnosti.

Članak 248.
(bivši članak 217. stavak 2. UEZ-a)

Ne dovodeći u pitanje članak 18. stavak 4. Ugovora o Europskoj uniji, predsjednik Komisije raspoređuje odgovornosti Komisije i dodjeljuje ih njezinim članovima u skladu s člankom 17. stavkom 6. tog Ugovora. Tijekom mandata Komisije predsjednik može promijeniti tu podjelu odgovornosti. Članovi Komisije izvršavaju zadaće koje im je dodijelio predsjednik pod njegovim vodstvom.

Članak 249.

(bivši članak 218. stavak 2. te bivši članak 212. UEZ-a)

1. Komisija donosi svoj poslovnik kako bi osigurala da ona i njezine službe djeluju. Komisija osigurava objavljivanje poslovnika.
2. Svake godine, najkasnije mjesec dana prije početka zasjedanja Europskog parlamenta, Komisija objavljuje opće izvješće o aktivnostima Unije.

Članak 250.

(bivši članak 219. UEZ-a)

Komisija odlučuje većinom glasova svojih članova

Kvorum se utvrđuje njezinim poslovnikom.

Odjeljak 5.

Sud Europske unije

Članak 251.

(bivši članak 221. UEZ-a)

Sud zasjeda u sudskim vijećima ili u velikom vijeću u skladu s pravilima koja su u tu svrhu utvrđena u Statutu Suda Europske unije.

Kada je to u skladu sa Statutom, Sud može zasjedati i u punom sastavu.

Članak 252.

(bivši članak 222. UEZ-a)

Sudu pomaže osam nezavisnih odvjetnika. Na zahtjev Suda Vijeće može, odlučujući jednoglasno, povećati broj nezavisnih odvjetnika.

Dužnost je nezavisnog odvjetnika, djelujući posve nepristrano i neovisno, javno iznositi obrazložene prijedloge odluka u predmetima u kojima se u skladu sa Statutom Suda Europske unije zahtijeva njegovo sudjelovanje.

Članak 253.
(bivši članak 223. UEZ-a)

Suci i nezavisni odvjetnici Suda biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji ispunjavaju uvjete koji se u njihovim zemljama zahtijevaju za obavljanje najviših sudačkih dužnosti ili koji su priznati pravni stručnjaci; imenuju ih vlade država članica zajedničkom suglasnošću na razdoblje od šest godina nakon savjetovanja s odborom predviđenim u članku 255.

Svake tri godine provodi se djelomična zamjena sudaca i nezavisnih odvjetnika u skladu s uvjetima utvrđenima u Statutu Suda Europske unije.

Suci iz vlastitih redova biraju predsjednika Suda na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran.

Suci i nezavisni odvjetnici kojima je istekla dužnost mogu biti ponovno imenovani.

Sud imenuje svojeg tajnika i utvrđuje pravila kojima se uređuje njegov položaj.

Sud utvrđuje svoj poslovnik. Poslovnik se daje na potvrdu Vijeću.

Članak 254.
(bivši članak 224. UEZ-a)

Broj sudaca Općeg suda određuje se u Statutu Suda Europske unije. U Statutu može biti predviđeno da Općem sudu pomažu nezavisni odvjetnici.

Članovi Općeg suda biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji imaju sposobnost potrebnu za obavljanje visoke sudačke dužnosti. Imenuju ih vlade država članica zajedničkom suglasnošću na razdoblje od šest godina nakon savjetovanja s odborom predviđenim u članku 255. Članstvo se djelomično obnavlja svake tri godine. Članovi kojima dužnost istječe mogu biti ponovno imenovani.

Suci iz vlastitih redova biraju predsjednika Općeg suda na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran.

Opći sud imenuje svojeg tajnika i utvrđuje pravila kojima se uređuje njegov položaj.

Opći sud utvrđuje svoj poslovnik u dogovoru sa Sudom. Poslovnik se daje na potvrdu Vijeću.

Osim ako je Statutom Suda Europske unije predviđeno drukčije, odredbe Ugovorâ koje se odnose na Sud primjenjuju se na Opći sud.

Članak 255.

Prije nego što vlade država članica imenuju kandidate iz članka 253. i 254. osniva se odbor zadužen za davanje mišljenja o prikladnosti kandidata za obnašanje dužnosti suca i nezavisnog odvjetnika Suda i Općeg suda.

Odbor se sastoji od sedam osoba izabranih iz redova bivših članova Suda i Općeg suda, članova nacionalnih vrhovnih sudova i priznatih pravnika, od kojih jednoga predlaže Europski parlament. Vijeće donosi odluku o utvrđivanju pravila rada odbora i odluku o imenovanju njegovih članova. Ono odlučuje na inicijativu predsjednika Suda.

Članak 256.

(bivši članak 225. UEZ-a)

1. Opći sud nadležan je za provođenje postupka i odlučivanje u prvom stupnju u slučaju predmeta i postupaka iz članka 263., 265., 268., 270. i 272., osim u onima koji su dodijeljeni specijaliziranom sudu osnovanom na temelju članka 257. ili su na temelju Statuta pridržani Sudu. Statut može predvidjeti nadležnost Općeg suda za druge vrste predmeta i postupaka.

Protiv odluka Općeg suda temeljem ovog stavka postoji pravo žalbe Sudu isključivo o pitanjima prava te u granicama utvrđenima Statutom

2. Opći sud nadležan je za provođenje postupka i odlučivanje u slučaju predmeta i postupaka pokrenutih protiv odluka specijaliziranih sudova.

Sud može iznimno ispitati odluke Općeg suda donesene na temelju ovog stavka u skladu s uvjetima i ograničenjima utvrđenima u Statutu kada postoji ozbiljna opasnost utjecaja na jedinstvo ili dosljednost prava Unije.

3. Opći sud nadležan je za provođenje postupka i odlučivanje o prethodnim pitanjima temeljem članka 267. u posebnim područjima utvrđenima Statutom.

Kada Opći sud smatra da je u predmetu potrebno donijeti odluku od načelnog značenja, koja bi mogla utjecati na jedinstvo ili dosljednost prava Unije, može predmet uputiti Sudu na odlučivanje.

Odluke Općeg suda o prethodnim pitanjima može iznimno ispitati Sud u skladu s uvjetima i ograničenjima utvrđenima u Statutu kada postoji ozbiljna opasnost ugrožavanja jedinstva ili dosljednosti prava Unije.

Članak 257.
(bivši članak 225.a UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu osnivati specijalizirane sudove koji se pridružuju Općem sudu radi provođenja postupka i odlučivanja u prvom stupnju u određenim vrstama predmeta ili postupaka koji se odnose na posebna područja. Europski parlament i Vijeće odlučuju uredbama ili na prijedlog Komisije nakon savjetovanja sa Sudom ili na zahtjev Suda nakon savjetovanja s Komisijom.

Uredbom o osnivanju specijaliziranog suda utvrđuju se pravila o ustroju suda i o opsegu nadležnosti koja mu je dodijeljena.

Protiv odluka specijaliziranih sudova postoji pravo žalbe Općem sudu samo o pitanjima prava ili, ako je to predviđeno uredbom o osnivanju specijaliziranog suda, pravo žalbe koja se odnosi i na činjenično stanje.

Članovi specijaliziranih sudova biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji posjeduju sposobnosti koje se zahtijevaju za obavljanje sudačke dužnosti. Imenuje ih Vijeće koje u tu svrhu odlučuje jednoglasno.

Specijalizirani sudovi utvrđuju svoj poslovnik u dogovoru sa Sudom. Poslovnik se daje na potvrdu Vijeću.

Odredbe Ugovorâ koje se odnose na Sud Europske unije i odredbe Statuta Suda Europske unije primjenjuju se na specijalizirane sudove, osim ako je uredbom o osnivanju specijaliziranog suda određeno drukčije. Na specijalizirane sudove u svakom se slučaju primjenjuje glava I. Statuta i njegov članak 64.

Članak 258.
(bivši članak 226. UEZ-a)

Ako smatra da neka država članica nije ispunila neku obvezu temeljem Ugovorâ, Komisija o tom predmetu, nakon što je dotičnoj državi dala priliku da se očituje, daje obrazloženo mišljenje.

Ako dotična država ne postupi u skladu s mišljenjem u roku koji odredi Komisija, Komisija taj predmet može uputiti Sudu Europske unije.

Članak 259.
(bivši članak 227. UEZ-a)

Država članica koja smatra da neka druga država članica nije ispunila neku obvezu temeljem Ugovorâ može predmet uputiti Sudu Europske unije.

Prije nego što neka država članica pokrene postupak protiv druge države članice zbog navodne povrede obveze temeljem Ugovorâ, predmet mora uputiti Komisiji.

Nakon što je svakoj od zainteresiranih država pružena prilika da iznese svoje navode i da se izjasni o navodima druge stranke, u usmenom i pisanom obliku, Komisija daje obrazloženo mišljenje.

Ako Komisija u roku od tri mjeseca od dana kada joj je predmet dostavljen ne da mišljenje, izostanak takvog mišljenja nije zapreka za upućivanje predmeta Sudu.

Članak 260.
(bivši članak 228. UEZ-a)

1. Ako Sud Europske unije ustanovi da država članica nije ispunila obvezu temeljem Ugovorâ, ta je država dužna poduzeti potrebne mjere kako bi postupila sukladno presudi Suda.
2. Ako smatra da dotična država članica nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Suda, Komisija, nakon što toj državi pruži priliku za očitovanje, može predmet uputiti Sudu. Komisija pritom određuje visinu paušalnog iznosa ili novčane kazne koju je dotična država članica dužna platiti, a koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

Utvrđi li Sud da država članica nije postupila sukladno njegovoj presudi, može joj odrediti plaćanje paušalnog iznosa ili novčane kazne.

Ovaj postupak ne dovodi u pitanje članak 259.

3. Kada Komisija uputi predmet Sudu na temelju članka 258. zbog toga što dotična država članica nije ispunila svoju obvezu priopćavanja mjera za prenošenje direktive donesene u skladu sa zakonodavnim postupkom, može, ako to smatra primjerenim, odrediti paušalni iznos ili novčanu kaznu koju je dotična država članica dužna platiti, a koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

Ako utvrdi da je došlo do povrede, Sud može dotičnoj državi članici naložiti plaćanje paušalnog iznosa ili novčane kazne koja ne premašuje iznos koji je odredila Komisija. Obveza plaćanja proizvodi učinke od dana koji Sud odredi u svojoj presudi.

Članak 261.
(bivši članak 229. UEZ-a)

Uredbama koje na temelju odredaba Ugovorâ zajednički donose Europski parlament i Vijeće te onima koje donosi Vijeće, Sudu Europske unije može se dati neograničena nadležnost u vezi s kaznama predviđenima u tim uredbama.

Članak 262.
(bivši članak 229.a UEZ-a)

Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorâ, Vijeće može, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, usvojiti odredbe kojima se Sudu Europske unije dodjeljuje nadležnost, u opsegu koji odredi Vijeće, u sporovima koji se odnose na primjenu akata donesenih temeljem Ugovorâ kojima se ustanovljuju europska prava intelektualnog vlasništva. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice odobre u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Članak 263.
(bivši članak 230. UEZ-a)

Sud Europske unije ispituje zakonitost zakonodavnih akata, akata Vijeća, Komisije i Europske središnje banke, osim preporuka i mišljenja, te akata Europskog parlamenta i Europskog vijeća s pravnim učinkom prema trećima. On ispituje i zakonitost akata tijelâ, uredâ ili agencija Unije s pravnim učinkom prema trećima.

U tu svrhu Sud Europske unije nadležan je u postupcima koje pokreću država članica, Europski parlament, Vijeće ili Komisija zbog nenadležnosti, bitne povrede postupka, povrede Ugovorâ ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog za njihovu primjenu ili zbog zlorabe ovlasti.

Sud Europske unije nadležan je pod istim uvjetima u postupcima koje pokrenu Revizorski sud, Europska središnja banka i Odbor regija radi zaštite svojih prava.

Svaka fizička ili pravna osoba može pod uvjetima utvrđenima u stavku prvom i drugom pokrenuti postupke protiv akta koji je upućen toj osobi ili koji se izravno i osobno odnosi na nju te protiv regulatornog akta koji se izravno odnosi na nju, a ne podrazumijeva provedbene mjere.

Aktima o osnivanju tijelâ, uredâ i agencija Unije mogu se utvrditi posebni uvjeti i aranžmani u vezi s postupcima koje su fizičke ili pravne osobe pokrenule protiv tih tijela, ureda ili agencija i koji prema njima imaju pravni učinak.

Postupak predviđen ovim člankom mora se pokrenuti u roku od dva mjeseca, ovisno o slučaju, od objavljivanja mjere ili obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kada je tužitelj doznao za mjeru.

Članak 264.
(bivši članak 231. UEZ-a)

Ako je tužba osnovana, Sud Europske unije proglašava predmetni akt ništavim.

Međutim, ako to smatra potrebnim, Sud navodi koji se učinci akta kojeg je proglasio ništavim smatraju konačnima.

Članak 265.
(bivši članak 232. UEZ-a)

Ako Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Komisija ili Europska središnja banka propuste djelovati i time povrijede Ugovore, države članice i ostale institucije Unije mogu pred Sudom Europske unije pokrenuti postupak radi utvrđivanja povrede. Ovaj se članak pod istim uvjetima primjenjuje na tijela, urede i agencije Unije koje propuste djelovati.

Pokretanje postupka je dopušteno samo ako je dotična institucija, tijelo, ured ili agencija prethodno bila pozvana da djeluje. Ako u roku od dva mjeseca od takvog poziva dotična institucija, tijelo, ured ili agencija ne zauzme stajalište, postupak se može pokrenuti u daljnjem roku od dva mjeseca.

Pod pretpostavkama utvrđenima u prethodnim stavcima svaka fizička ili pravna osoba može podnijeti Sudu pritužbu zato što joj institucija Unije propustila uputiti bilo koji akt, osim preporuke ili mišljenja.

Članak 266.
(bivši članak 233. UEZ-a)

Institucija, tijelo, ured ili agencija čiji je akt proglašen ništavim, ili čije je propuštanje djelovanja proglašeno protivnim ovom Ugovoru, dužni su poduzeti potrebne mjere kako bi postupila sukladno presudi Suda.

Ova obveza ne utječe ni na koju obvezu koja bi mogla proizaći iz primjene drugog stavka članka 340.

Članak 267.
(bivši članak 234. UEZ-a)

Sud Europske unije nadležan je odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču:

- (a) tumačenja Ugovorâ;
- (b) valjanosti i tumačenja akata institucija, tijelâ, uredâ ili agencija Unije.

Ako se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči.

Ako se takvo pitanje pojavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom neke države članice, protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, taj je sud dužan uputiti to pitanje Sudu.

Ako se to pitanje postavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom neke države članice u pogledu osobe kojoj je oduzeta sloboda, Sud Europske unije djeluje u najkraćem mogućem roku.

Članak 268.
(bivši članak 235. UEZ-a)

Sud Europske unije nadležan je u sporovima koji se odnose na naknadu štete predviđenu drugim i trećim stavkom članka 340.

Članak 269.

Sud je nadležan odlučivati o zakonitosti akta koji je usvojilo Europsko vijeće ili Vijeće na temelju članka 7. Ugovora o Europskoj uniji isključivo na zahtjev dotične države članice na koju se odnosi utvrđenje Europskog vijeća ili Vijeća i isključivo u odnosu na postupovne odredbe sadržane u tom članku.

Taj se zahtjev mora podnijeti u roku od mjesec dana od dana tog utvrđenja. Sud odlučuje u roku od mjesec dana od dana podnošenja zahtjeva.

Članak 270.

(bivši članak 236. UEZ-a)

Sud Europske unije nadležan je u svim sporovima između Unije i njezinih službenika u granicama i prema uvjetima utvrđenima u Pravilniku o osoblju za dužnosnike i Uvjetima zaposlenja za ostale službenike Unije.

Članak 271.

(bivši članak 237. UEZ-a)

U dolje utvrđenim granicama, Sud Europske unije nadležan je u sporovima koji se odnose na:

- (a) ispunjavanje obveza država članica iz Statuta Europske investicijske banke. S tim u vezi Upravno vijeće Banke ima ovlasti koje su na temelju članka 258. dodijeljene Komisiji;
- (b) mjere koje donosi Vijeće guvernera Europske investicijske banke. S tim u vezi, svaka država članica, Komisija ili Upravno vijeće Banke mogu pokrenuti postupak pod uvjetima utvrđenima u članku 263.;
- (c) mjere koje donosi Upravno vijeće Europske investicijske banke. Postupak protiv tih mjera mogu pod uvjetima utvrđenima člankom 263. pokrenuti samo države članice ili Komisija, i to samo zbog povrede postupka predviđenog člankom 19. stavcima 2., 5., 6. i 7. Statuta Banke;

- (d) ispunjavanje obveza temeljem Ugovorâ i Statuta ESSB-a i ESB-a od strane nacionalnih središnjih banaka. S tim u vezi ovlasti Upravnog vijeća Europske središnje banke za nacionalne središnje banke iste su kao ovlasti dodijeljene Komisiji za države članice u članku 258. Ako Sud Europske unije ustanovi da nacionalna središnja banka nije ispunila obvezu temeljem Ugovorâ, ta je banka dužna poduzeti potrebne mjere kako bi postupila sukladno presudi Suda.

Članak 272.
(bivši članak 238. UEZ-a)

Sud Europske unije nadležan je donositi presude na temelju svake arbitražne klauzule sadržane u ugovoru sklopljenom od strane Unije ili u njezino ime, bez obzira na to radi li se o javnopravnom ili privatnopravnom ugovoru.

Članak 273.
(bivši članak 239. UEZ-a)

Sud je nadležan u svakom sporu među državama članicama koji se odnosi na predmet Ugovorâ ako mu je spor podnesen na temelju posebnog sporazuma između stranaka.

Članak 274.
(bivši članak 240. UEZ-a)

Sporovi u kojima je Unija jedna od stranaka nisu na osnovi toga izuzeti iz nadležnosti sudova država članica osim kada je nadležnost dodijeljena Sudu Europske unije Ugovorima.

Članak 275.

Sud Europske unije nije nadležan za odredbe koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku niti za akte donesene na temelju tih odredaba.

Međutim, Sud je nadležan za nadzor poštovanja članka 40. Ugovora o Europskoj uniji i odlučivanje u postupcima pokrenutima u skladu s uvjetima utvrđenima u članku 263. stavku četvrtom ovog Ugovora u kojima se ocjenjuje zakonitost odluka kojima se predviđaju mjere ograničavanja protiv fizičkih ili pravnih osoba koje je Vijeće usvojila na temelju glave V. poglavlja 2. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 276.

U izvršavanju svojih ovlasti u pogledu odredaba dijela trećeg glave V. poglavlja 4. i 5. koje se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde, Sud Europske unije nije nadležan ispitivati valjanost ili razmjernost operacija koje provodi policija ili druge službe zadužene za izvršavanje zakona države članice ili izvršavanje odgovornosti država članica u pogledu očuvanja javnog poretka i zaštite unutarnje sigurnosti.

Članak 277.

(bivši članak 241. UEZ-a)

Neovisno o isteku roka utvrđenog u članku 263. stavku šestom, svaka se stranka u postupcima o aktu opće primjene koji je donijela neka institucija, tijelo, ured ili agencija Unije, pred Sudom Europske unije može pozvati na neprimjenjivost tog akta iz razloga određenih u članku 263. stavku drugom.

Članak 278.

(bivši članak 242. UEZ-a)

Pokretanje postupka pred Sudom Europske unije nema suspenzivni učinak. Međutim, ako smatra da to okolnosti zahtijevaju, Sud može narediti suspenziju primjene osporavanog akta.

Članak 279.
(bivši članak 243. UEZ-a)

Sud Europske unije može u svim predmetima koji se pred njim vode odrediti sve potrebne privremene mjere.

Članak 280.
(bivši članak 244. UEZ-a)

Presude Suda Europske unije izvršive su prema uvjetima utvrđenima u članku 299.

Članak 281.
(bivši članak 245. UEZ-a)

Statut Suda Europske unije utvrđuje se u posebnom Protokolu.

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu izmijeniti odredbe Statuta, uz iznimku glave I. i članka 64. Europski parlament i Vijeće odlučuju ili na zahtjev Suda i nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom.

Odjeljak 6.

Europska središnja banka

Članak 282.

1. Europska središnja banka, zajedno s nacionalnim središnjim bankama, čini Europski sustav središnjih banaka (ESSB). Europska središnja banka, zajedno s nacionalnim središnjim bankama država članica čija je valuta euro, čini Eurosustav i provodi monetarnu politiku Unije.

2. ESSB-om upravljaju tijela Europske središnje banke nadležna za odlučivanje. Glavni cilj ESSB-a je održati stabilnost cijena. Ne dovodeći u pitanje taj cilj, ESSB podupire opće ekonomske politike Unije kako bi doprinio postizanju njezinih ciljeva.
3. Europska središnja banka ima pravnu osobnost. Samo ona može dopustiti izdanje eura. Neovisna je u izvršavanju svojih ovlasti i upravljanju svojim financijama. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije te vlade država članica poštuju njezinu neovisnost.
4. Europska središnja banka usvaja mjere koje su potrebne za izvršavanje njezinih zadaća u skladu s člancima od 127. do 133., člankom 138. i uvjetima utvrđenima u Statutu ESSB-a i ESB-a. U skladu s tim člancima, države članice čija valuta nije euro i njihove središnje banke zadržavaju svoje ovlasti u monetarnom području.
5. S Europskom središnjom bankom mora se u područjima njezine nadležnosti savjetovati o svim predloženim aktima Unije i o svim prijedlozima propisa na nacionalnoj razini te o njima Europska središnja banka može dati mišljenje.

Članak 283.
(bivši članak 112. UEZ-a)

1. Upravno vijeće Europske središnje banke sastoji se od članova Izvršnog odbora Europske središnje banke i guvernera nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro.
2. Izvršni odbor sastoji se od predsjednika, potpredsjednika i četiri ostala člana.

Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, iz redova priznatih osoba s ugledom i stručnim iskustvom u monetarnom ili bankarskom području, a na preporuku Vijeća danu nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Upravnim vijećem ESB-a imenuje predsjednika, potpredsjednika i ostale članove Izvršnog odbora.

Njihov mandat traje osam godina i ne može se obnavljati.

Članovi Izvršnog odbora mogu biti samo državljani država članica.

Članak 284.
(bivši članak 113. UEZ-a)

1. Na sastancima Upravnog vijeća Europske središnje banke mogu sudjelovati predsjednik Vijeća i član Komisije, ali bez prava glasa.

Predsjednik Vijeća može Upravnom vijeću Europske središnje banke podnijeti prijedlog za vijećanje.

2. Predsjednika Europske središnje banke poziva se da sudjeluje na sastancima Vijeća kada Vijeće raspravlja o pitanjima u vezi s ciljevima i zadaćama ESSB-a.

3. Europska središnja banka upućuje Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji, a također i Europskom vijeću, godišnje izvješće o aktivnostima ESSB-a i monetarnoj politici u prethodnoj i tekućoj godini. Predsjednik Europske središnje banke to izvješće predstavlja Vijeću i Europskom parlamentu, koji tim povodom mogu održati opću raspravu.

Na zahtjev Europskog parlamenta ili na vlastitu inicijativu, predsjednik Europske središnje banke i ostali članovi Izvršnog odbora mogu biti saslušani pred nadležnim odborima Europskog parlamenta.

Odjeljak 7.

Revizorski sud

Članak 285.
(bivši članak 246. UEZ-a)

Revizorski sud obavlja reviziju u Uniji.

Revizorski sud se sastoji od po jednog državljanina iz svake države članice. U općem interesu Unije njegovi su članovi potpuno neovisni u obavljanju svojih dužnosti.

Članak 286.
(bivši članak 247. UEZ-a)

1. Članovi Revizorskog suda biraju se iz redova osoba koje u svojim državama pripadaju ili su pripadale tijelima za vanjsku reviziju ili koje su posebno kvalificirane za tu dužnost. Njihova neovisnost mora biti neupitna.
2. Članovi Revizorskog suda imenuju se na razdoblje od šest godina. Vijeće, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, u skladu s prijedlozima svih država članica utvrđuje popis članova. Mandat članova Revizorskog suda može se obnoviti.

Oni iz vlastitih redova biraju predsjednika Revizorskog suda na razdoblje od tri godine. Predsjednik može biti ponovno izabran.
3. U obavljanju tih dužnosti članovi Revizorskog suda ne smiju tražiti ni primati naputke od bilo koje vlade ili bilo kojeg drugog tijela. Trebaju se suzdržavati od svakog djelovanja koje je nespojivo s njihovim dužnostima.
4. Za trajanja mandata članovi Revizorskog suda ne smiju se baviti ni jednim drugim zanimanjem, ni plaćenim ni neplaćenim. Pri preuzimanju dužnosti svečano prisežu da će za trajanja i nakon isteka mandata poštovati obveze koje iz njega proizlaze, a osobito svoju dužnost časnog i suzdržanog ponašanja u pogledu prihvatanja određenih imenovanja ili povlastica nakon što prestanu obavljati tu dužnost.
5. Osim redovitom zamjenom ili smrću, dužnosti člana Revizorskog suda prestaju i njegovom ostavkom ili razrješenjem dužnosti odlukom Suda na temelju stavka 6.

Slobodno mjesto koje tako nastane, zauzima, do kraja mandata tog člana, novi član.

Osim u slučaju razrješenja dužnosti, članovi Revizorskog suda ostaju na dužnosti dok ne budu zamijenjeni.

6. Član Revizorskog suda može biti razriješen dužnosti ili mu se može oduzeti pravo na mirovinu ili druge zamjenske povlastice samo ako Sud, na zahtjev Revizorskog suda, utvrdi da taj član više ne ispunjava propisane uvjete ili obveze koje proizlaze iz njegove službe.
7. Vijeće utvrđuje uvjete radnog odnosa predsjednika i članova Revizorskog suda, a osobito njihove plaće, naknade i mirovine. Vijeće utvrđuje i svaku isplatu koja se daje umjesto primitka od rada.
8. Odredbe Protokola o povlasticama i imunitetima Europske unije koji se primjenjuje na suce Suda Europske unije primjenjuju se i na članove Revizorskog suda.

Članak 287.
(bivši članak 248. UEZ-a)

1. Revizorski sud provjerava račune svih prihoda i rashoda Unije. Također provjerava i račune svih prihoda i rashoda svih tijela, ureda ili agencija koje osniva Unija, u opsegu u kojem odgovarajući osnivački akt ne isključuje takvu provjeru.

Revizorski sud Europskom parlamentu i Vijeću dostavlja izjavu o jamstvu u odnosu na pouzdanost računa te zakonitost i pravilnost transakcija, a ista se objavljuje u *Službenom listu Europske unije*. Ta se izjava može dopuniti posebnim ocjenama za svako veće područje djelovanja Unije.

2. Revizorski sud ispituje zakonitost i pravilnost svih prihoda i rashoda te ispravnost financijskog upravljanja. Pritom posebice izvješćuje o svim nepravilnostima.

Revizija prihoda obavlja se na temelju utvrđenih dugovanih iznosa te stvarno plaćenih iznosa u korist Unije.

Revizija rashoda obavlja se na temelju preuzetih obveza i izvršenih plaćanja.

Te se revizije mogu obavljati i prije zaključivanja računa za odgovarajuću financijsku godinu.

3. Revizija se provodi na temelju evidencije i, prema potrebi, neposredno u drugim institucijama Unije, u prostorijama bilo kojeg tijela, ureda ili agencije koji upravljaju prihodima ili rashodima u ime Unije i u državama članicama, uključujući prostorije svih fizičkih ili pravnih osoba koje primaju isplate iz proračuna. U državama članicama revizija se provodi u suradnji s nacionalnim revizijskim tijelima ili, ako ona nemaju potrebne ovlasti, u suradnji s nadležnim nacionalnim službama. Revizorski sud i nacionalna revizijska tijela država članica surađuju u duhu povjerenja, zadržavajući pritom svoju nezavisnost. Ta tijela ili službe obavješćuju Revizorski sud o tome namjeravaju li sudjelovati u reviziji.

Ostale institucije Unije, sva tijela, uredi ili agencije koji upravljaju prihodima i rashodima u ime Unije, sve fizičke ili pravne osobe koje primaju isplate iz proračuna te nacionalna revizijska tijela ili, ako ona nemaju potrebne ovlasti, nadležne nacionalne službe dostavljaju Revizorskom sudu, na njegov zahtjev, sve dokumente ili podatke koji su mu potrebni za izvršavanje njegovog zadatka.

Pravo Revizorskog suda na pristup podacima Europske investicijske banke u vezi s njezinim djelatnostima upravljanja prihodima i rashodima Unije uređuje se dogovorom između Revizorskog suda, Banke i Komisije. Ako takav dogovor ne postoji, Revizorski sud i tada ima pravo na pristup podacima koji su potrebni za reviziju prihoda i rashoda Unije kojima upravlja Banka.

4. Revizorski sud izrađuje godišnje izvješće nakon zaključenja svake financijske godine. Izvješće se prosljeđuje ostalim institucijama Unije i, zajedno s očitovanjima tih institucija na primjedbe Revizorskog suda, objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

Nadalje, Revizorski sud može u svakom trenutku iznijeti svoje primjedbe o posebnim pitanjima, osobito u obliku posebnih izvješća, te davati mišljenja na zahtjev ostalih institucija Unije.

Svoja godišnja izvješća, posebna izvješća i mišljenja, Revizorski sud usvaja većinom glasova svojih članova. Međutim, on može osnovati unutarnja vijeća za usvajanje određenih vrsta izvješća ili mišljenja prema uvjetima utvrđenima u njegovu poslovniku.

Revizorski sud pomaže Europskom parlamentu i Vijeću u izvršavanju njihovih ovlasti nadzora nad izvršenjem proračuna.

Revizorski sud utvrđuje svoj poslovnik. Poslovnik se daje na potvrdu Vijeću.

Poglavlje 2.

Pravni akti Unije, postupci donošenja i druge odredbe

Odjeljak 1.

Pravni akti Unije

Članak 288. (bivši članak 249. UEZ-a)

Radi izvršavanja nadležnosti Unije, institucije donose uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja.

Uredba ima opću primjenu. Obvezujuća je u cijelosti i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Direktiva je obvezujuća, u pogledu rezultata koji je potrebno postići, za svaku državu članicu kojoj je upućena, a odabir oblika i metoda postizanja tog rezultata prepušten je nacionalnim tijelima.

Odluka je u cijelosti obvezujuća. Odluka u kojoj je određeno kome je upućena, obvezujuća je samo za njih.

Preporuke i mišljenja nemaju obvezujuću snagu.

Članak 289.

1. U skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, Europski parlament i Vijeće zajedno donose uredbe, direktive ili odluke na prijedlog Komisije. Taj je postupak utvrđen u članku 294.
2. U posebnim slučajevima predviđenima Ugovorima, Europski parlament uz sudjelovanje Vijeća ili Vijeće uz sudjelovanje Europskog parlamenta u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom donosi uredbe, direktive ili odluke.
3. Pravni akti doneseni zakonodavnim postupkom su zakonodavni akti.
4. U posebnim slučajevima predviđenima Ugovorima, zakonodavni se akti mogu donositi na inicijativu skupine država članica ili Europskog parlamenta, na preporuku Europske središnje banke ili na zahtjev Suda ili Europske investicijske banke.

Članak 290.

1. Zakonodavnim aktom, može se Komisiji delegirati ovlast za donošenje nezakonodavnih akata opće primjene radi dopune ili izmjene određenih elemenata zakonodavnog akta koji nisu ključni.

Ciljevi, sadržaj, opseg i trajanje delegiranja ovlasti izričito su utvrđeni u zakonodavnim aktima. Ključni elementi nekog područja rezervirani su za zakonodavni akt i u skladu s time ne mogu biti predmet delegiranja ovlasti.

2. Zakonodavnim aktima izričito se utvrđuju uvjeti koji vrijede za delegiranje ovlasti; ti uvjeti mogu biti kako slijedi:
  - (a) Europski parlament ili Vijeće mogu odlučiti o opozivu delegiranja;
  - (b) delegirani akt može stupiti na snagu samo ako Europski parlament ili Vijeće na njega ne uloži nikakav prigovor u razdoblju određenom zakonodavnim aktom.

Za potrebe točaka (a) i (b) Europski parlament odlučuje većinom svojih članova, a Vijeće kvalificiranom većinom.

3. Pridjev „delegiran” u odgovarajućem rodu umeće se u naslov delegiranih akata.

Članak 291.

1. Države članice usvajaju sve mjere nacionalnog prava potrebne za provedbu pravno obvezujućih akata Unije.

2. Kada su potrebni jedinstveni uvjeti za provedbu pravno obvezujućih akata Unije, tim se aktima provedbene ovlasti dodjeljuju Komisiji ili Vijeću u posebnim valjano utemeljenim slučajevima i u slučajevima predviđenima u člancima 24. i 26. Ugovora o Europskoj uniji.

3. Za potrebe stavka 2. Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, unaprijed utvrđuju pravila i opća načela za mehanizme kojima države članice nadziru izvršenje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji.

4. Riječ „provedben” u odgovarajućem rodu umeće se u naslov provedbenih akata.

Članak 292.

Vijeće usvaja preporuke. Vijeće odlučuje na prijedlog Komisije u svim slučajevima kada se Ugovorima predviđa da Vijeće usvaja akte na prijedlog Komisije. Vijeće odlučuje jednoglasno u područjima u kojima je potrebna jednoglasnost za usvajanje akta Unije. Komisija, i Europska središnja banka u posebnim slučajevima predviđenima u Ugovorima, usvaja preporuke.

Odjeljak 2.

Postupci za donošenje akata i druge odredbe

Članak 293.

(bivši članak 250. UEZ-a)

1. Kada Vijeće na temelju Ugovorâ odlučuje na prijedlog Komisije, ono može taj prijedlog izmijeniti samo odlučujući jednoglasno, osim u slučajevima iz članka 294. stavaka 10. i 13., iz članka 310., 312. i 314. te iz članka 315. drugog stavka.
2. Sve dok Vijeće ne donese odluku, Komisija može izmijeniti svoj prijedlog u bilo koje vrijeme tijekom postupka donošenja akta Unije.

Članak 294.

(bivši članak 251. UEZ-a)

1. Kada se u Ugovorima za donošenje akta upućuje na redovni zakonodavni postupak, primjenjuje se sljedeći postupak.
2. Komisija podnosi prijedlog Europskom parlamentu i Vijeću.

Prvo čitanje

3. Europski parlament usvaja svoje stajalište u prvom čitanju i dostavlja ga Vijeću.
4. Ako Vijeće odobri stajalište Europskog parlamenta, dotični akt usvaja se u tekstu koji odgovara stajalištu Europskog parlamenta.
5. Ako Vijeće ne odobri stajalište Europskog parlamenta, ono usvaja svoje stajalište u prvom čitanju i dostavlja ga Europskom parlamentu.
6. Vijeće u potpunosti obavješćuje Europski parlament o razlozima na temelju kojih je usvojilo svoje stajalište u prvom čitanju. Komisija u potpunosti obavješćuje Europski parlament o svom stajalištu.

Drugo čitanje

7. Ako u roku od tri mjeseca od takva priopćenja Europski parlament:
- (a) odobri stajalište Vijeća u prvom čitanju ili ne donese odluku, smatra se da je dotični akt usvojen u tekstu koji odgovara stajalištu Vijeća;
  - (b) većinom svojih članova odbije stajalište Vijeća u prvom čitanju, smatra se da predloženi akt nije usvojen;
  - (c) većinom svojih članova predloži izmjene stajališta Vijeća u prvom čitanju, tako izmijenjeni tekst upućuje se Vijeću i Komisiji, koji o tim izmjenama daju mišljenje.
8. Ako u roku od tri mjeseca od primanja izmjena Europskog parlamenta Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom:
- (a) odobri sve te izmjene, smatra se da je dotični akt usvojen;
  - (b) ne odobri sve izmjene, predsjednik Vijeća, u dogovoru s predsjednikom Europskog parlamenta, u roku od šest tjedana saziva Odbor za mirenje.
9. Vijeće odlučuje jednoglasno o izmjenama o kojima je Komisija donijela negativno mišljenje.

Mirenje

10. Odbor za mirenje, koji je sastavljen od članova Vijeća ili njihovih predstavnika te od jednakog broja predstavnika Europskog parlamenta, ima zadatak kvalificiranom većinom članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većinom predstavnika Europskog parlamenta postići dogovor o zajedničkom tekstu u roku od šest tjedana od svog sazivanja, na temelju stajališta Europskog parlamenta i Vijeća u drugom čitanju.
11. Komisija sudjeluje u radu Odbora za mirenje i poduzima sve potrebne inicijative radi usuglašavanja stajališta Europskog parlamenta i Vijeća.

12. Ako u roku od šest tjedana od svog sazivanja Odbor za mirenje ne odobri zajednički tekst, smatra se da predloženi akt nije usvojen.

Treće čitanje

13. Ako u tom roku Odbor za mirenje odobri zajednički tekst, Europski parlament i Vijeće imaju svaki na raspolaganju rok od šest tjedana od tog odobrenja za usvajanje predmetnog akta u skladu sa zajedničkim tekstom, pri čemu Europski parlament odlučuje većinom danih glasova, a Vijeće kvalificiranom većinom. Ako to ne učine, smatra se da predloženi akt nije usvojen.

14. Rokovi od tri mjeseca, odnosno šest tjedana iz ovog članka produljuju se za najviše mjesec dana, odnosno dva tjedna na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Posebne odredbe

15. Kada se, u slučajevima predviđenima u Ugovorima, zakonodavni akt uputi u redovni zakonodavni postupak na inicijativu skupine država članica, na preporuku Europske središnje banke ili na zahtjev Suda, ne primjenjuju se stavak 2., druga rečenica stavka 6. i stavak 9.

U tim slučajevima Europski parlament i Vijeće Komisiji dostavljaju predloženi akt sa svojim stajalištima u prvom i drugom čitanju. Europski parlament ili Vijeće mogu zatražiti mišljenje Komisije tijekom čitavog postupka, koje Komisija može dati i na vlastitu inicijativu. Komisija, ako to smatra potrebnim, može sudjelovati i u Odboru za mirenje u skladu sa stavkom 11.

Članak 295.

Europski parlament, Vijeće i Komisija međusobno se savjetuju i zajedničkim sporazumom odlučuju o aranžmanima za svoju suradnju. U tom smislu i u skladu s Ugovorima, mogu sklopiti međuinstitucionalne sporazume koji mogu biti obvezujuće prirode.

Članak 296.
(bivši članak 253. UEZ-a)

Kada se Ugovorima ne definira vrsta akta koji se donosi, institucije ga biraju ovisno o slučaju, u skladu s važećim postupcima i u skladu s načelom proporcionalnosti.

U pravnim se aktima navode razlozi na kojima se akti temelje i u njima se upućuje na sve prijedloge, inicijative, preporuke, zahtjeve ili mišljenja koja su potrebna na temelju Ugovorâ.

Pri razmatranju nacрта zakonodavnih akata, Europski parlament i Vijeće ne donose nijedan akt koji nije predviđen odgovarajućim zakonodavnim postupkom u predmetnom području.

Članak 297.
(bivši članak 254. UEZ-a)

1. Zakonodavne akte donesene u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom potpisuju predsjednik Europskog parlamenta i predsjednik Vijeća.

Zakonodavne akte donesene u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Zakonodavni se akti objavljuju u *Službenom listu Europske unije*. Stupaju na snagu na dan koji je u njima određen ili, ako taj dan nije određen, dvadesetog dana od njihove objave.

2. Nezakonodavni akti usvojeni u obliku uredaba, direktiva ili odluka, kada u potonjima nije određeno kome su upućene, potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Uredbe i direktive upućene svim državama članicama kao i odluke u kojima nije određeno kome su upućene objavljuju se u *Službenom listu Europske unije*. Stupaju na snagu na dan koji je u njima određen ili, ako taj dan nije određen, dvadesetog dana od njihove objave.

Ostale direktive te odluke u kojima je određeno kome su upućene priopćuju se onima kojima su upućene, a proizvode učinke od tog priopćenja.

Članak 298

1. U obavljanju svojih zadaća, institucije, tijela, uredi i agencije Unije imaju potporu otvorene, učinkovite i neovisne europske administracije.
2. U skladu s Pravilnikom o osoblju i Uvjetima zaposlenja usvojenima na temelju članka 336., Europski parlament i Vijeće uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom. utvrđuju odredbe u tu svrhu.

Članak 299.

(bivši članak 256. UEZ-a)

Akti Vijeća, Komisije ili Europske središnje banke kojima se nameće novčana obveza, osim ako se ona nameće državama, izvršive su.

Izvršenje je uređeno pravilima građanskog postupka koja su na snazi u državi na čijem se državnom području ono provodi. Nacionalno tijelo, koje vlada svake države članice odredi u tu svrhu i o tome obavijesti Komisiju i Sud Europske unije, prilaže odluci potvrdu o izvršivosti, pri čemu se ne zahtijeva nikakva druga formalnost osim provjere vjerodostojnosti odluke.

Kada se na traženje zainteresirane stranke ove formalnosti ispune, ta stranka može pristupiti izvršenju u skladu s nacionalnim pravom upućujući predmet neposredno nadležnom tijelu.

Izvršenje se može suspendirati samo odlukom Suda Europske unije. Međutim, ispitivanje pravilnosti u postupku izvršenja u nadležnosti je sudova dotične države.

Poglavlje 3.

Savjetodavna tijela unije

Članak 300.

1. Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji pomažu Gospodarski i socijalni odbor i Odbor regija koji obnašaju savjetodavne funkcije.
2. Gospodarski i socijalni odbor sastoji se od predstavnika organizacija poslodavaca, zaposlenika i drugih predstavnika civilnog društva, osobito onih u socioekonomskom, građanskom, profesionalnom i kulturnom području.
3. Odbor regija sastoji se od predstavnika regionalnih i lokalnih tijela, koji ili imaju izborni mandat regionalnog ili lokalnog tijela ili su politički odgovorni izabranoj skupštini.
4. Članovi Gospodarskog i socijalnog odbora i Odbora regija nisu vezani nikakvim obvezujućim napucima. U općem interesu Unije potpuno su neovisni u obavljanju svojih dužnosti.
5. Vijeće redovito preispituje pravila iz stavaka 2. i 3., kojima se uređuje priroda sastava odborâ, kako bi se uzele u obzir gospodarske, društvene i demografske promjene u Uniji. Vijeće, na prijedlog Komisije, u tu svrhu donosi odluke.

Odjeljak 1.

Gospodarski i socijalni odbor

Članak 301.

(bivši članak 258. UEZ-a)

Broj članova Gospodarskog i socijalnog odbora ne smije biti veći od 350.

Vijeće, odlučujući jednoglasno, na prijedlog Komisije, donosi odluku kojom se određuje sastav Odbora.

Naknade članova Odbora određuje Vijeće.

Članak 302.
(bivši članak 259. UEZ-a)

1. Članovi Odbora imenuju se na razdoblje od pet godina. Vijeće usvaja popis članova sastavljen u skladu s prijedlozima svih država članica. Mandat članova Odbora može se obnoviti.
2. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Komisijom. Ono može zatražiti mišljenje europskih organizacija koje predstavljaju različite gospodarske i socijalne sektore i civilno društvo na koje utječu aktivnosti Unije.

Članak 303.
(bivši članak 260. UEZ-a)

Odbor iz redova svojih članova bira predsjednika i predsjedništvo na razdoblje od dvije i pol godine.

Odbor donosi svoj poslovnik.

Odbor saziva predsjednik na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije. Odbor se može sastajati i na vlastitu inicijativu.

Članak 304.
(bivši članak 262. UEZ-a)

Europski parlament, Vijeće ili Komisija savjetuju se s Odborom kada je to predviđeno Ugovorima. Te institucije mogu se savjetovati s Odborom u svim slučajevima kada to smatraju primjerenim. Odbor može davati mišljenja na vlastitu inicijativu u slučajevima u kojima takav postupak smatra primjerenim.

Ako to smatraju nužnim, Europski parlament, Vijeće ili Komisija određuju Odboru rok za davanje mišljenja, koji ne može biti kraći od mjesec dana od dana kada predsjednik primi obavijest o tome. Izostanak mišljenja nakon isteka tog roka ne sprečava daljnje djelovanje.

Mišljenje Odbora dostavlja se Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji zajedno sa zapisnikom njihovog raspravljanja.

Odjeljak 2.

Odbor regija

Članak 305.

(bivši članak 263. drugi, treći i četvrti stavak UEZ-a)

Broj članova Odbora regija ne smije biti veći od 350.

Vijeće, odlučujući jednoglasno, na prijedlog Komisije, donosi odluku kojom se određuje sastav Odbora.

Članovi Odbora i jednak broj njihovih zamjenika imenuju se na razdoblje od pet godina. Njihov mandat može se obnoviti. Vijeće usvaja popis članova i njihovih zamjenika sastavljen u skladu s prijedlozima svake države članice. Kada istekne mandat iz članka 300. stavka 3., na temelju kojeg su bili predloženi, mandat članova Odbora automatski prestaje, a za ostatak navedenog mandata zamjenjuju se u skladu s istim postupkom. Nijedan član Odbora ne smije istodobno biti i član Europskog parlamenta.

Članak 306.

(bivši članak 264. UEZ-a)

Odbor regija iz redova svojih članova bira predsjednika i predsjedništvo na razdoblje od dvije i pol godine.

Odbor donosi svoj poslovnik.

Odbor saziva predsjednik na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije. Odbor se može sastajati i na vlastitu inicijativu.

Članak 307.
(bivši članak 265. UEZ-a)

Europski parlament, Vijeće ili Komisija moraju se savjetovati s Odborom regija kada je to predviđeno Ugovorima i u svim drugim slučajevima u kojima jedna od tih dviju institucija to smatra primjerenim, a posebice u slučajevima koji se odnose na prekograničnu suradnju.

Ako to smatraju nužnim, Europski parlament, Vijeće ili Komisija određuju Odboru rok za davanje mišljenja koji ne može biti kraći od mjesec dana od dana kada predsjednik primi obavijest o tome. Izostanak mišljenja nakon isteka tog roka ne sprečava daljnje djelovanje.

Kada se u skladu s člankom 304. savjetuje s Gospodarskim i socijalnim odborom, Europski parlament, Vijeće ili Komisija obavješćuju Odbor regija o zahtjevu za davanje mišljenja. Ako smatra da se predmetno pitanje tiče posebnih regionalnih interesa, Odbor regija može o njemu dati mišljenje.

Odbor može davati mišljenja na vlastitu inicijativu u slučajevima u kojima takav postupak smatra primjerenim.

Mišljenje Odbora dostavlja se Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji zajedno sa zapisnikom njegova raspravljanja.

Poglavlje 4.

Europska investicijska banka

Članak 308.
(bivši članak 266. UEZ-a)

Europska investicijska banka ima pravnu osobnost.

Članovi Europske investicijske banke su države članice.

Statut Europske investicijske banke utvrđen je u Protokolu koji je priložen Ugovorima. Vijeće može, odlučujući jednoglasno, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, na zahtjev Europske investicijske banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom investicijskom bankom, izmijeniti Statut Banke.

Članak 309.
(bivši članak 267. UEZ-a)

Zadaća Europske investicijske banke jest da u interesu Unije doprinosi uravnoteženom i trajnom razvoju unutarnjeg tržišta, pri čemu ima pristup tržištu kapitala i koristi se vlastitim sredstvima. U tu svrhu Banka, djelujući na neprofitnoj osnovi, odobrava zajmove i izdaje jamstva koja u svim sektorima gospodarstva olakšavaju financiranje sljedećih projekata:

- (a) projekata za razvoj slabije razvijenih regija;
- (b) projekata za modernizaciju ili preustroj poduzeća ili za razvoj novih djelatnosti koje su postale potrebne uspostavom ili funkcioniranjem unutarnjeg tržišta, ako su ti projekti takvog opsega ili naravi da ih nije moguće u cijelosti financirati iz različitih sredstava kojima raspolažu pojedine države članice;
- (c) projekata od zajedničkog interesa za više država članica koji su tolikog opsega ili naravi da se ne mogu u cijelosti financirati iz različitih sredstava kojima raspolažu pojedine države članice.

U obavljanju svojih zadaća Banka, zajedno s potporom koju pružaju strukturni fondovi te s ostalim financijskim instrumentima Unije, olakšava financiranje programa ulaganja.

GLAVA II.

FINANCIJSKE ODREDBE

Članak 310. (bivši članak 268. UEZ-a)

1. Sve stavke prihoda i rashoda Unije obuhvaćene su procjenama koje se izrađuju za svaku financijsku godinu i prikazuju se u proračunu.

Europski parlament i Vijeće utvrđuju godišnji proračun Unije u skladu s člankom 314.

Prihodi i rashodi prikazani u proračunu moraju biti uravnoteženi.

2. Rashodi prikazani u proračunu odobravaju se za jednogodišnje proračunsko razdoblje u skladu s uredbom iz članka 322.

3. Za provedbu rashoda prikazanih u proračunu potrebno je prethodno donošenje pravno obvezujućeg akta Unije kojim se predviđa pravna osnova za njegovo djelovanje i za provođenje predmetnog rashoda u skladu s uredbom iz članka 322., osim za slučajeve predviđene zakonom.

4. Radi održavanja proračunske discipline, Unija ne donosi nijedan akt koji bi mogao imati znatne posljedice za proračun, a da pritom ne osigura mogućnost financiranja rashoda koji proizlaze iz tog akta u granicama vlastitih sredstava Unije i u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom iz članka 312.

5. Proračun se izvršava u skladu s načelom dobrog financijskog upravljanja. Države članice surađuju s Unijom kako bi osigurale da se odobrena proračunska sredstva koriste u skladu s tim načelom.

6. Unija i države članice, u skladu s člankom 325., suzbijaju prijevaru i svaki drugi oblik nezakonitih aktivnosti koje utječu na financijske interese Unije.

Poglavlje 1.

Vlastita sredstva Unije

Članak 311.

(bivši članak 269. UEZ-a)

Unija sebi osigurava sredstva potrebna za postizanje svojih ciljeva i provođenje svojih politika.

Ne dovodeći u pitanje ostale prihode, proračun se u cijelosti financira iz vlastitih izvora.

Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, jednoglasno i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom usvaja odluku kojom se utvrđuju odredbe o sustavu vlastitih sredstava Unije. U tom kontekstu može uspostaviti nove kategorije vlastitih sredstava ili ukinuti postojeće kategorije. Ta odluka stupa na snagu tek nakon što je države članice odobre u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Vijeće uredbama, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuje provedbene mjere za sustav vlastitih sredstava Unije u onoj mjeri u kojoj se to predviđa odlukom donesenom na temelju trećeg stavka. Vijeće odlučuje uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

Poglavlje 2.

Višegodišnji financijski okvir

Članak 312.

1. Višegodišnjim financijskim okvirom osigurava se da se izdaci Unije razvijaju na uredan način i u granicama njezinih vlastitih sredstava.

Utvrđuje se za razdoblje od najmanje pet godina.

Godišnji proračun Unije mora biti u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom.

2. Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, donosi uredbu kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir. Vijeće odlučuje jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta, koja se daje većinom glasova njegovih članova.

Europsko vijeće može jednoglasno usvojiti odluku kojom se Vijeće ovlašćuje za odlučivanje kvalificiranom većinom prilikom donošenja uredbe iz prvog podstavka.

3. Financijskim okvirom utvrđuju se godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za preuzimanje obveza po kategorijama izdataka i godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za plaćanja. Kategorije izdataka, čiji je broj ograničen, odgovaraju glavnim područjima aktivnosti Unije.

Financijskim okvirom utvrđuju se sve druge odredbe koje su potrebne da bi se godišnji proračunski postupak neometano odvijao.

4. Ako se do kraja prethodnog financijskog okvira ne donese uredba Vijeća kojom se utvrđuje novi financijski okvir, gornje granice i druge odredbe koje se odnose na prethodnu godinu tog okvira nastavljaju se primjenjivati sve dok se taj akt ne donese.

5. Tijekom čitavog postupka do donošenja financijskoga okvira Europski parlament, Vijeće i Komisija poduzimaju sve mjere potrebne kako bi se olakšalo njegovo donošenje.

Poglavlje 3.

Godišnji proračun Unije

Članak 313.

(bivši članak 272. stavak 1. UEZ-a)

Financijska godina traje od 1. siječnja do 31. prosinca.

Članak 314.
(bivši članak 272. stavci od 2. do 10. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, utvrđuju godišnji proračun Unije u skladu sa sljedećim odredbama.

1. Svaka institucija, uz iznimku Europske središnje banke, do 1. srpnja izrađuje procjene svojih izdataka za sljedeću financijsku godinu. Komisija te procjene objedinjuje u nacrtu proračuna koji može sadržavati različite procjene.

Nacrt proračuna sadržava procjenu prihoda i procjenu rashoda.

2. Komisija Europskom parlamentu i Vijeću dostavlja prijedlog koji sadržava nacrt proračuna najkasnije do 1. rujna godine koja prethodi godini izvršenja tog proračuna.

Komisija tijekom postupka može do sazivanja Odbora za mirenje iz stavka 5. izmijeniti nacrt proračuna.

3. Vijeće usvaja svoje stajalište o nacrtu proračuna i prosljeđuje ga Europskom parlamentu najkasnije do 1. listopada godine koja prethodi godini izvršenja tog proračuna. Vijeće obavještuje Europski parlament u potpunosti o razlozima na temelju kojih je usvojilo svoje stajalište.

4. Ako u roku od četrdeset dva dana od takvog priopćenja Europski parlament:

- (a) odobri stajalište Vijeća, proračun se usvaja;
- (b) ne donese nikakvu odluku, smatra se da je proračun usvojen;
- (c) usvoji izmjene većinom svojih članova, izmijenjeni nacrt prosljeđuje se Vijeću i Komisiji. Predsjednik Europskog parlamenta, u dogovoru s predsjednikom Vijeća, odmah saziva Odbor za mirenje. Međutim, ako Vijeće u roku od deset dana od prosljeđivanja nacrtu obavijesti Europski parlament da je odobrilo sve njegove izmjene, Odbor za mirenje neće se sastajati.

5. Odbor za mirenje, koji je sastavljen od članova Vijeća ili njihovih predstavnika te od jednakog broja predstavnika Europskog parlamenta, ima zadatak kvalificiranom većinom članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većinom predstavnika Europskog parlamenta postići dogovor o zajedničkom tekstu u roku od dvadeset jednog dana od svog sazivanja, na temelju stajališta Europskog parlamenta i Vijeća.

Komisija sudjeluje u radu Odbora za mirenje i poduzima sve potrebne inicijative radi usuglašavanja stajališta Europskog parlamenta i Vijeća.

6. Ako se u roku od dvadeset jednog dana iz stavka 5. Odbor za mirenje dogovori o zajedničkom tekstu, Europski parlament i Vijeće imaju svaki po četrnaest dana od dana postizanja tog dogovora za odobrenje zajedničkog teksta.

7. Ako u roku od četrnaest dana iz stavka 6.:

- (a) i Europski parlament i Vijeće odobre zajednički tekst ili ne donesu nikakvu odluku ili ako jedna od tih institucija odobri zajednički tekst, a druga ne donese nikakvu odluku, smatra se da je proračun konačno usvojen u skladu sa zajedničkim tekstom; ili
- (b) i Europski parlament, odlučujući većinom svojih članova, i Vijeće odbiju zajednički tekst, ili ako jedna od tih institucija odbije zajednički tekst, a druga ne donese nikakvu odluku, Komisija dostavlja novi nacrt proračuna; ili
- (c) Europski parlament, odlučujući većinom svojih članova, odbije zajednički tekst, a Vijeće ga odobri, Komisija dostavlja novi nacrt proračuna; ili
- (d) Europski parlament odobri zajednički tekst, a Vijeće ga odbije, Europski parlament može u roku od četrnaest dana od dana kada ga je Vijeće odbilo i odlučujući većinom svojih članova i s tri petine danih glasova odlučiti potvrditi sve ili neke izmjene iz stavka 4. točke (c). Ako izmjena Europskog parlamenta nije potvrđena, zadržava se stajalište dogovoreno u okviru Odbora za mirenje o naslovu proračuna koji je predmet izmjene. Na temelju toga smatra se da je proračun konačno usvojen.

8. Ako se Odbor za mirenje u roku od dvadeset jednog dana iz stavka 5. ne dogovori o zajedničkom tekstu, Komisija dostavlja novi nacrt proračuna.

9. Po okončanju postupka predviđenog ovim člankom, predsjednik Europskog parlamenta proglašava proračun konačno usvojenim.

10. Svaka institucija izvršava ovlasti koje su joj dodijeljene na temelju ovog članka u skladu s Ugovorima i aktima donesenih na temelju njih, a osobito onih koji se odnose na vlastita sredstva Unije i na uravnoteženost prihoda i rashoda.

Članak 315.
(bivši članak 273. UEZ-a)

Ako na početku financijske godine proračun još nije konačno usvojen, iznos ne veći od jedne dvanaestine odobrenih proračunskih sredstava za prethodnu financijsku godinu može se utrošiti svaki mjesec za bilo koje poglavlje u proračunu u skladu s odredbama uredaba donesenih na temelju članka 322.; međutim, taj iznos ne smije prelaziti jednu dvanaestinu odobrenih sredstava predviđenih u istom poglavlju u nacrtu proračuna.

Vijeće na prijedlog Komisije može, pod uvjetom da se poštuju ostali uvjeti utvrđeni u prvom podstavku, odobriti izdatke koji prelaze jednu dvanaestinu u skladu s uredbama donesenima na temelju članka 322. Vijeće odluku odmah prosljeđuje Europskom parlamentu.

Odluka iz drugog stavka utvrđuje potrebne mjere vezane za sredstva potrebna kako bi se osigurala primjena ovog članka, u skladu s aktima iz članka 311.

Ona stupa na snagu tridesetog dana od njezina donošenja ako Europski parlament, odlučujući većinom svojih članova, u tom roku ne odluči te izdatke smanjiti.

Članak 316.
(bivši članak 271. UEZ-a)

Sukladno uvjetima koji se utvrđuju na temelju članka 322., sva odobrena proračunska sredstva, osim onih koja se odnose na izdatke za osoblje, koja nisu utrošena do kraja financijske godine, mogu se prenijeti samo u sljedeću financijsku godinu.

Odobrena proračunska sredstva raspoređuju se po različitim poglavljima u kojima se stavke izdataka grupiraju prema vrsti ili namjeni te se dalje dijele sukladno uredbama donesenima na temelju članka 322.

Izdaci Europskog parlamenta, Europskog vijeća i Vijeća, Komisije i Suda Europske unije iskazuju se u odvojenim dijelovima proračuna, ne dovodeći u pitanje posebna rješenja za određene zajedničke stavke izdataka.

Poglavlje 4.

Izvršenje proračuna i razrješnica

Članak 317. (bivši članak 274. UEZ-a)

Komisija izvršava proračun u suradnji s državama članicama u skladu s odredbama uredbama donesenih na temelju članka 322., na vlastitu odgovornost i u granicama odobrenih proračunskih sredstava, vodeći pritom računa o načelima dobrog financijskog upravljanja. Države članice surađuju s Komisijom kako bi osigurale da se odobrena proračunska sredstva koriste u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja.

Uredbama se utvrđuju obveze država članica u pogledu nadzora i revizije u izvršenju proračuna i nastalih odgovornosti. Uredbama se utvrđuju i odgovornosti i detaljna pravila za svaku instituciju u vezi s njezinom ulogom u izvršenju vlastitih izdataka.

U okviru proračuna Komisija može, pridržavajući se ograničenja i uvjeta utvrđenih u uredbama donesenima na temelju članka 322., prenijeti odobrena proračunska sredstva iz jednog poglavlja u drugo ili iz jedne potpodjele u drugu.

Članak 318. (bivši članak 275. UEZ-a)

Komisija svake godine podnosi Europskom parlamentu i Vijeću račune za prethodnu financijsku godinu koja se odnose na izvršenje proračuna. Komisija im također upućuje financijski izvještaj o imovini i obvezama Unije.

Komisija dostavlja Europskom parlamentu i Vijeću i izvješće o ocjeni financija Unije na temelju postignutih rezultata, osobito s obzirom na konstatacije koje su Europski parlament i Vijeće dali na temelju članka 319.

Članak 319.
(bivši članak 276. UEZ-a)

1. Europski parlament, odlučujući na preporuku koju donosi Vijeće daje razrješnicu Komisiji u odnosu na izvršenje proračuna. U tu svrhu Vijeće i Europski parlament naizmjenice ispituju račune, financijsko izvješće i izvješće o ocjeni iz članka 318., godišnje izvješće Revizorskog suda, zajedno s odgovorima na primjedbe Revizorskog suda od strane institucija koje su bile obuhvaćene revizijom, izjavu o jamstvu iz članka 287. stavka 1. drugog podstavka te sva odgovarajuća posebna izvješća Revizorskog suda.
2. Prije davanja razrješnice Komisiji ili u bilo koju drugu svrhu u vezi s izvršavanjem ovlasti nadzora nad izvršenjem proračuna, Europski parlament može od Komisije zatražiti dokaze o izvršenju rashoda ili radu sustava financijskog nadzora. Komisija Europskom parlamentu na njegov zahtjev dostavlja sve potrebne podatke.
3. Komisija poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi postupila prema primjedbama sadržanim u odlukama o davanju razrješnice i prema drugim primjedbama Europskog parlamenta u vezi s izvršenjem rashoda te prema primjedbama sadržanim u preporukama vezanim uz davanje razrješnice koje je donijelo Vijeće.

Na zahtjev Europskog parlamenta ili Vijeća, Komisija izvješćuje o mjerama poduzetim u svjetlu tih primjedaba i napomena, a osobito o nalogima koje je dala službama odgovornima za izvršenje proračuna. Ta se izvješća proslijeđuju i Revizorskom sudu.

Poglavlje 5.

Zajedničke odredbe

Članak 320.
(bivši članak 277. UEZ-a)

Višegodišnji financijski okvir i godišnji proračun izrađuju se u eurima.

Članak 321.
(bivši članak 278. UEZ-a)

Komisija može, pod uvjetom da o tome obavijesti nadležna tijela zainteresiranih država članica, svoja sredstva koja su u valuti jedne od država članica promijeniti u valutu druge države članice, u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se ta sredstva mogla iskoristiti u svrhe koje ulaze u područje primjene Ugovorâ. Komisija u najvećoj mogućoj mjeri izbjegava ovakve konverzije ako raspolaže gotovinom ili likvidnim sredstvima u valutama koje su joj potrebne.

Komisija sa svakom državom članicom komunicira putem tijela koje odredi dotična država. Za obavljanje financijskih poslova Komisija se koristi uslugama emisijske banke dotične države članice ili druge financijske institucije koju odobri ta država.

Članak 322.
(bivši članak 279. UEZ-a)

1. Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Revizorskim sudom, uredbama donose:

- (a) financijska pravila kojima se pobliže određuje postupak koji treba usvojiti za utvrđivanje i izvršenje proračuna te za prikazivanje i reviziju računa
- (b) pravila kojima se predviđa provjera odgovornosti financijskih izvršitelja, osobito dužnosnika za ovjeravanje i računovodstvenih službenika.

2. Vijeće, odlučujući, na prijedlog Komisije te nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Revizorskim sudom, određuje metode i postupak prema kojima se prihodi proračuna predviđeni aranžmanima o vlastitim sredstvima Unije stavljaju na raspolaganje Komisiji te mjere koje se prema potrebi primjenjuju za zadovoljavanje potreba za gotovinom.

Članak 323.

Europski parlament, Vijeće i Komisija osiguravaju da Unija na raspolaganju ima financijska sredstva koja joj omogućuju ispunjavanje njezinih pravnih obveza u odnosu na treće.

Članak 324.

Na inicijativu Komisije redovito se sazivaju sastanci predsjednika Europskog parlamenta, predsjednika Vijeća i predsjednika Komisije u okviru proračunskih postupaka iz ove glave. Predsjednici poduzimaju sve potrebne korake za promicanje savjetovanja među institucijama kojima predsjedaju i usuglašavanja njihovih stajališta kako bi olakšali provedbu ove glave.

Poglavlje 6.

Borba protiv prijevара

Članak 325.

(bivši članak 280. UEZ-a)

1. Unija i države članice suzbijaju prijevare i sva druga nezakonita djelovanja koja su usmjerena protiv financijskih interesa Unije pomoću mjera iz ovog članka koje djeluju kao sredstvo za odvracanje i koje pružaju djelotvornu zaštitu u državama članicama, i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije.
2. Radi suzbijanja prijevара usmjerenih protiv financijskih interesa Unije, države članice poduzimaju iste mjere koje poduzimaju radi suzbijanja prijevара koje su usmjerene protiv njihovih vlastitih financijskih interesa.
3. Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorâ, države članice koordiniraju svoje djelovanje usmjereno na zaštitu financijskih interesa Unije od prijevара. Radi toga uz pomoć Komisije organiziraju blisku i redovitu suradnju među nadležnim tijelima.
4. Radi postizanja učinkovite i jednake zaštite u državama članicama, i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s Revizorskim sudom, donosi potrebne mjere za suzbijanje i borbu protiv prijevара usmjerenih protiv financijskih interesa Unije.

5. Komisija u suradnji s državama članicama svake godine Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o mjerama poduzetima za provedbu ovog članka.

GLAVA III.

POJAČANA SURADNJA

Članak 326.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

Prilikom svake pojačane suradnje poštuju se Ugovori i pravo Unije.

Takvom suradnjom ne smije se štetiti unutarnjem tržištu ili ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Ona ne predstavlja prepreku ili diskriminaciju u trgovini među državama članicama i ne narušava tržišno natjecanje među njima.

Članak 327.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

Prilikom svake se pojačane suradnje poštuju nadležnosti, prava i obveze onih država članica koje u njoj ne sudjeluju. Te države ne smiju sprečavati provedbu pojačane suradnje država članica koje sudjeluju u njoj.

Članak 328.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

1. Pojačana suradnja je nakon njezine uspostave otvorena za sve države članice, podložno ispunjavanju svih uvjeta sudjelovanja utvrđenih odlukom o odobrenju. Također im je otvorena i u svakom drugom trenutku, pri čemu trebaju uz navedene uvjete prihvatiti i akte koji su u tom okviru već usvojeni.

Komisija i države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji osiguravaju poticanje što je moguće više država članica na sudjelovanje.

2. Komisija i, ako je to primjereno, Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku redovito izvješćuju Europski parlament i Vijeće o razvoju događaja u pogledu pojačane suradnje.

Članak 329.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

1. Države članice koje među sobom žele uspostaviti pojačanu suradnju u jednom od područja obuhvaćenih Ugovorima, uz iznimku područja isključive nadležnosti i zajedničke vanjske i sigurnosne politike, upućuju Komisiji zahtjev u kojem navode područje primjene i ciljeve predložene pojačane suradnje. Komisija može u tom smislu Vijeću uputiti prijedlog. U slučaju da Komisija ne uputi prijedlog, dužna je obavijestiti dotične države članice o razlozima neupućivanja.

Odobrenje za pojačanu suradnju iz prvog podstavka daje Vijeće na prijedlog Komisije i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

2. Zahtjev država članica koje među sobom žele uspostaviti pojačanu suradnju u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike upućuje se Vijeću. Zahtjev se prosljeđuje Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji daje mišljenje o tome je li predložena pojačana suradnja u skladu sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Unije, te Komisiji, koja posebno daje mišljenje o tome je li predložena pojačana suradnja u skladu s ostalim politikama Unije. Zahtjev se na znanje prosljeđuje i Europskom parlamentu.

Odobrenje za pojačanu suradnju daje se odlukom Vijeća koje odlučuje jednoglasno.

Članak 330.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

U vijećanju mogu sudjelovati svi članovi Vijeća, ali u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji.

Jednoglasnost čine samo glasovi predstavnika država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji.

Kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3.

Članak 331.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

1. Svaka država članica koja želi sudjelovati u pojačanoj suradnji koja je u tijeku u jednom od područja iz članka 329. stavka 1. priopćuje svoju namjeru Vijeću i Komisiji.

Komisija u roku od četiri mjeseca od dana primitka priopćenja potvrđuje sudjelovanje dotične države članice. Ona po potrebi navodi da su ispunjeni uvjeti za sudjelovanje i usvaja sve prijelazne mjere potrebne za primjenu akata koji su već doneseni u okviru pojačane suradnje.

Međutim, ako smatra da uvjeti sudjelovanja nisu ispunjeni, Komisija navodi aranžmane koje je potrebno usvojiti kako bi se ti uvjeti ispunili te utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva. Nakon isteka tog roka ponovno ispituje zahtjev, u skladu s postupkom određenim u drugom podstavku. Ako Komisija smatra da uvjeti za sudjelovanje još uvijek nisu ispunjeni, dotična se država članica može obratiti Vijeću, koje odlučuje o zahtjevu. Vijeće odlučuje u skladu s člankom 330. Vijeće na prijedlog Komisije može usvojiti i prijelazne mjere iz drugog podstavka.

2. Svaka država članica koja želi sudjelovati u pojačanoj suradnji koja je u tijeku u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, priopćuje svoju namjeru Vijeću, Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisiji.

Vijeće potvrđuje sudjelovanje dotične države članice, nakon savjetovanja s Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i nakon što, po potrebi, navede da su ispunjeni uvjeti za sudjelovanje. Vijeće na prijedlog Visokog predstavnika može usvojiti i sve prijelazne mjere potrebne za primjenu akata koji su već doneseni u okviru pojačane suradnje. Međutim, ako smatra da uvjeti sudjelovanja nisu ispunjeni, Vijeće navodi aranžmane koje je potrebno usvojiti kako bi se ti uvjeti ispunili te utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva za sudjelovanjem.

Za potrebe ovog stavka Vijeće odlučuje jednoglasno i u skladu s člankom 330.

Članak 332.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

Izdaci koji nastanu provedbom pojačane suradnje, a ne ulaze u administrativne troškove institucija, terete države članice koje sudjeluju u suradnji, osim ako svi članovi Vijeća, odlučujući jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, odluče drukčije.

Članak 333.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

1. Kada se odredbom Ugovorâ, koja se može primijeniti u kontekstu pojačane suradnje, propisuje da Vijeće odlučuje jednoglasno, Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s aranžmanima utvrđenima u članku 330., može donijeti odluku kojom se propisuje da će odlučivati kvalificiranom većinom.
2. Kada se odredbom Ugovorâ, koja se može primijeniti u kontekstu pojačane suradnje, propisuje da Vijeće donosi akte na temelju posebnog zakonodavnog postupka, Vijeće, odlučujući jednoglasno, u skladu s aranžmanima utvrđenima u članku 330., može donijeti odluku kojom se propisuje da će odlučivati na temelju redovnog zakonodavnog postupka. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.
3. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na odluke koje se odnose na vojna ili obrambena pitanja.

Članak 334.

(bivši članci od 27.a do 27.e, članci od 40. do 40.b i članci od 43. do 45. UEU-a
te bivši članci od 11. do 11.a UEZ-a)

Vijeće i Komisija osiguravaju koherentnost aktivnosti koje se poduzimaju u kontekstu pojačane suradnje i koherentnost takvih aktivnosti s politikama Unije te u tu svrhu surađuju.

DIO SEDMI

OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 335.

(bivši članak 282. UEZ-a)

Unija u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju njihova nacionalnog prava; ona osobito može stjecati pokretnine i nekretnine ili njima raspolagati te biti stranka u sudskom postupku. U tu svrhu Uniju zastupa Komisija. Međutim, u pitanjima povezanim s djelovanjem pojedinih institucija, Uniju zastupa svaka institucija na temelju svoje administrativne autonomije.

Članak 336.

(bivši članak 283. UEZ-a)

Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s ostalim zainteresiranim institucijama, utvrđuju Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije i Uvjete zaposlenja ostalih službenika Unije.

Članak 337.

(bivši članak 284. UEZ-a)

U okviru ograničenja i prema uvjetima koje utvrdi Vijeće, odlučujući običnom većinom, u skladu s odredbama Ugovora Komisija može prikupljati sve podatke i provoditi sve provjere koje su potrebne za obavljanje zadaća koje su joj povjerene.

Članak 338.
(bivši članak 285. UEZ-a)

1. Ne dovodeći u pitanje članak 5. Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, usvajaju mjere za izradu statistika kada je to potrebno za obavljanje djelatnosti Unije.
2. Pri izradi statistika Unije poštuju se nepristranost, pouzdanost, objektivnost, znanstvena nezavisnost, učinkovitost u odnosu na troškove i statistička povjerljivost; izrada ne smije pretjerano opteretiti gospodarske subjekte.

Članak 339.
(bivši članak 287. UEZ-a)

Članovi institucija Unije, članovi odborâ te dužnosnici i ostali službenici Unije ne smiju, čak ni nakon prestanka njihove dužnosti, otkrivati one podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja poslovne tajne, a osobito podatke o poduzećima, njihovim poslovnim odnosima ili troškovima.

Članak 340.
(bivši članak 288. UEZ-a)

Ugovorna odgovornost Unije uređuje se pravom koje je mjerodavno za predmetni ugovor.

U pogledu izvanugovorne odgovornosti Unija je, u skladu s općim načelima koja su zajednička pravima država članica, dužna naknaditi svaku štetu koju njezine institucije ili službenici prouzroče pri obavljanju svojih dužnosti.

Neovisno o stavku drugom, Europska središnja banka je, u skladu s općim načelima koja su zajednička pravima država članica, dužna naknaditi svaku štetu koju ona ili njezini službenici prouzroče pri obavljanju svojih dužnosti.

Osobna odgovornost službenikâ prema Uniji uređuje se odredbama utvrđenima u Pravilniku o osoblju ili u Uvjetima zaposlenja koji se na njih primjenjuju.

Članak 341.
(bivši članak 289. UEZ-a)

Sjedište institucija Unije zajedničkom suglasnošću utvrđuju vlade država članica.

Članak 342.
(bivši članak 290. UEZ-a)

Ne dovodeći u pitanje odredbe sadržane u Statutu Suda Europske unije, Vijeće uredbama, odlučujući jednoglasno, utvrđuje pravila kojima se uređuje uporaba jezika u institucijama Unije.

Članak 343.
(bivši članak 291. UEZ-a)

Na državnom području država članica, Unija uživa povlastice i imunitete koji su joj potrebni za obavljanje njezinih zadaća, prema uvjetima utvrđenima Protokolom od 8. travnja 1965. o povlasticama i imunitetima Europske unije. Isto vrijedi za Europsku središnju banku i Europsku investicijsku banku.

Članak 344.
(bivši članak 292. UEZ-a)

Države članice obvezuju se da sporove o tumačenju ili primjeni Ugovorâ neće rješavati ni na koji drugi način osim onog koji je njima predviđen.

Članak 345.
(bivši članak 295. UEZ-a)

Ugovori ni na koji način ne dovode u pitanje pravila kojima se u državama članicama uređuje sustav vlasništva.

Članak 346.
(bivši članak 296. UEZ-a)

1. Odredbe Ugovorâ ne isključuju primjenu sljedećih pravila:
  - (a) nijedna država članica nije obvezna davati informacije ako smatra da bi njihovo otkrivanje bilo suprotno osnovnim interesima njezine sigurnosti;
  - (b) svaka država članica može poduzeti one mjere koje smatra potrebnima za zaštitu osnovnih interesa svoje sigurnosti, koje su povezane s proizvodnjom ili trgovinom oružjem, streljivom i ratnom opremom; takve mjere ne smiju štetno utjecati na uvjete tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu u odnosu na proizvode čija namjena nije specifično vojna.
2. Vijeće može, odlučujući jednoglasno, na prijedlog Komisije, izmijeniti popis proizvoda na koji se primjenjuju odredbe stavka 1. točke (b) sastavljen 15. travnja 1958.

Članak 347.
(bivši članak 297. UEZ-a)

Države članice međusobno se savjetuju o poduzimanju koraka potrebnih kako bi spriječile da na funkcioniranje unutarnjeg tržišta utječu mjere na čije bi poduzimanje neka država članica mogla biti primorana u slučaju ozbiljnih unutarnjih poremećaja koji utječu na očuvanje javnog poretka u slučaju rata, ozbiljnih međunarodnih napetosti koje predstavljaju ratnu prijetnju ili radi ispunjavanja obveza koje je prihvatila radi očuvanja mira i međunarodne sigurnosti.

Članak 348.
(bivši članak 298. UEZ-a)

Ako mjere poduzete u okolnostima iz članka 346. i 347. dovedu do narušavanja uvjeta tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, Komisija, zajedno sa zainteresiranom državom, ispituje načine na koje se te mjere mogu uskladiti s pravilima utvrđenim Ugovorima.

Odstupajući od postupka utvrđenog člancima 258. i 259., Komisija ili bilo koja država članica mogu predmet uputiti neposredno Sudu ako smatraju da druga država članica zloupotrebljava ovlasti predviđene člancima 346. i 347. Sud o tome odlučuje na zatvorenoj sjednici.

Članak 349.
(bivši članak 299. stavak 2. drugi, treći i četvrti podstavak UEZ-a)

Vodeći računa o strukturno uvjetovanom društvenom i gospodarskom stanju u Guadeloupeu, Francuskoj Gvajani, Martiniku, Mayotteu, Reunionu, Saint-Martinu, Azorima, Madeiri i Kanarskim otocima, koje je još složenije zbog njihove udaljenosti, izoliranosti, male površine, nepovoljne topografije i klime, gospodarske ovisnosti o malom broju proizvoda, kao i o tome da postojanost i međudjelovanje tih uvjeta u velikoj mjeri ograničuju njihov razvoj, Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, usvaja posebne mjere koje su posebice namijenjene utvrđivanju uvjeta primjene Ugovorâ u tim regijama, uključujući zajedničke politike. Kada Vijeće u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom usvaja posebne mjere, ono također odlučuje na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Mjere iz prvog stavka posebno se odnose na carinsku, trgovinsku i poreznu politiku, slobodne zone, poljoprivrednu i ribarstvenu politiku, uvjete za opskrbu sirovinama i osnovnom robom široke potrošnje, državne potpore i na uvjete pristupanja strukturnim fondovima i horizontalnim programima Zajednice.

Vijeće usvaja mjere iz prvog stavka vodeći računa o posebnim svojstvima i ograničenjima najudaljenijih regija, ne ugrožavajući cjelovitost i dosljednost pravnog poretka Unije, uključujući unutarnje tržište i zajedničke politike.

Članak 350.
(bivši članak 306. UEZ-a)

Odredbe Ugovorâ ne isključuju postojanje ili ostvarenje regionalnih unija između Belgije i Luksemburga, ili između Belgije, Luksemburga i Nizozemske, u mjeri u kojoj se ciljevi tih regionalnih unija ne postižu primjenom Ugovorâ.

Članak 351.
(bivši članak 307. UEZ-a)

Odredbe Ugovorâ ne utječu na prava i obveze koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih prije 1. siječnja 1958. ili, za države pristupnice, prije dana njihova pristupanja, a koje su sklopile jedna ili više država članica s jedne strane te jedna ili više trećih zemalja s druge strane.

Ako ti sporazumi nisu sukladni Ugovorima, dotična država članica ili dotične države članice poduzimaju sve odgovarajuće korake za otklanjanje utvrđenih neusklađenosti. U tu svrhu države članice po potrebi pomažu jedna drugoj i, ako je to potrebno, zauzimaju zajednički stav.

U primjeni sporazuma iz prvog stavka države članice uzimaju u obzir činjenicu da prednosti koje su svakoj državi članici dodijeljene na temelju Ugovorâ čine sastavni dio osnivanja Unije te su stoga neodvojivo povezane sa stvaranjem zajedničkih institucija, davanjem ovlasti tim institucijama i pružanjem istih prednosti od strane svih drugih država članica.

Članak 352.
(bivši članak 308. UEZ-a)

1. Ako se u okviru politika utvrđenih Ugovorima pokaže da je potrebno djelovanje Unije za postizanje jednog od ciljeva određenih Ugovorima, a Ugovorima nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta usvaja odgovarajuće mjere. Kada Vijeće u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom usvaja dotične posebne mjere, ono također odlučuje jednoglasno na prijedlog Komisije i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

2. Primjenom postupka za praćenje poštovanja načela supsidijarnosti iz članka 5. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji, Komisija upozorava nacionalne parlamente na prijedloge koji se temelje na ovom članku.
3. Mjere koje se temelje na ovom članku ne uključuju usklađivanje zakona ili drugih propisa država članica u slučaju kada se Ugovorima isključuje takvo usklađivanje.
4. Ovaj članak ne može biti temeljem za ostvarivanje ciljeva koji se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i bilo kojim aktom donesenim na temelju ovog članka moraju se poštovati ograničenja određena u drugom stavku članka 40. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 353.

Članak 48. stavak 7. Ugovora o Europskoj uniji ne primjenjuje se na sljedeće članke:

- članak 311. stavak treći i četvrti,
- članak 312. stavak 2. prvi podstavak,
- članak 352. i
- članak 354.

Članak 354.

(bivši članak 309. UEZ-a)

Za potrebe članka 7. Ugovora o Europskoj uniji o suspenziji određenih prava koja proizlaze iz članstva u Uniji, član Europskog vijeća ili Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu ne sudjeluje u glasovanju i dotična država članica ne uzima se u obzir pri izračunavanju jedne trećine ili četiri petine država članica iz stavaka 1. i 2. tog članka. Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprečavaju donošenje odluka iz stavka 2. tog članka.

Za donošenje odluka iz članka 7. stavaka 3. i 4. Ugovora o Europskoj uniji kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (b) ovog Ugovora.

Kada nakon donošenja odluke o suspenziji glasačkih prava, donesene na temelju članka 7. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji, Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom na temelju odredbe Ugovorâ, ta se kvalificirana većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (b) ovog Ugovora ili, kada Vijeće odlučuje na prijedlog Komisije ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a).

Za potrebe članka 7. Ugovora o Europskoj uniji, Europski parlament odlučuje dvotrećinskom većinom danih glasova, koja predstavlja većinu njegovih članova.

Članak 355.

(bivši članak 299. stavak 2. prvi podstavak
te bivši članak 299. stavci od 3. do 6. UEZ-a)

Osim odredaba iz članka 52. Ugovora o Europskoj uniji koje se odnose na teritorijalno područje primjene Ugovorâ, primjenjuju se sljedeće odredbe:

1. Odredbe Ugovorâ primjenjuju se na Guadeloupe, Francusku Gvajanu, Martinik, Mayotte, Reunion, Saint-Martin, Azore, Madeiru i Kanarske otoke u skladu s člankom 349.

2. Na prekomorske zemlje i područja navedene u Prilogu II. primjenjuje se poseban sustav pridruživanja predviđen u dijelu četvrtom.

Ugovori se ne primjenjuju na prekomorske zemlje i područja koji imaju posebne odnose s Ujedinjenom Kraljevinom Velike Britanije i Sjeverne Irske, a nisu navedeni u ranije navedenom popisu.

3. Odredbe Ugovorâ primjenjuju se na europska područja za čije je vanjske odnose odgovorna država članica.

4. Odredbe Ugovorâ primjenjuju se na Ålandske otoke u skladu s odredbama određenima Protokolom br. 2. uz Akt o uvjetima pristupanja Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske.

5. Neovisno o članku 52. Ugovora o Europskoj uniji i stavcima od 1. do 4. ovog članka:
- (a) Ugovori se ne primjenjuju na Farske otoke;
  - (b) Ugovori se ne primjenjuju na suverena područja Akrotiri i Dhekelia Ujedinjene Kraljevine na Cipru osim u opsegu potrebnom za osiguranje provedbe pravila određenih u Protokolu o suverenim područjima Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske na Cipru priloženog Aktu o uvjetima pristupanja Češke Republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Slovačke Republike Europskoj uniji i pod uvjetima iz tog Protokola;
  - (c) Ugovori se primjenjuju na Kanalske otoke i Otok Man samo u mjeri u kojoj je to potrebno zbog osiguranja provedbe aranžmana o tim otocima određenih Ugovorom o pristupanju novih država članica Europskoj ekonomskoj zajednici i Europskoj zajednici za atomsku energiju potpisanim 22. siječnja 1972.
6. Europsko vijeće na inicijativu predmetne države članice može donijeti odluku o izmjeni statusa, u odnosu na Uniju, danske, francuske ili nizozemske zemlje ili područja iz stavaka 1. i 2. Europsko Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Komisijom.

Članak 356.
(bivši članak 312. UEZ-a)

Ovaj se Ugovor sklapa na neograničeno vrijeme.

Članak 357.
(bivši članak 313. UEZ-a)

Visoke ugovorne stranke ratificiraju ovaj Ugovor u skladu sa svojim ustavnim odredbama. Isprave o ratifikaciji polažu se kod Vlade Talijanske Republike.

Ovaj Ugovor stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon što posljednja država potpisnica položi ispravu o ratifikaciji. Međutim, ako se to polaganje isprave o ratifikaciji obavi manje od petnaest dana prije početka sljedećeg mjeseca, ovaj Ugovor stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca od dana tog polaganja.

Članak 358.

Odredbe članka 55. Ugovora o Europskoj uniji primjenjuju se na ovaj Ugovor.

U POTVRDU TOGA niže potpisani opunomoćenici potpisali su ovaj Ugovor.

Sastavljeno u Rimu dana dvadeset petog ožujka godine tisuću devetsto pedeset sedme.
(lista potpisnika ne reproducira se)

PROTOKOLI

PROTOKOL (br. 1)

O ULOZI NACIONALNIH PARLAMENTA U EUROPSKOJ UNIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PODSJEĆAJUĆI da je način na koji nacionalni parlamenti nadziru svoje vlade kad je riječ o aktivnostima Europske unije predmet ustavnog uređenja i prakse svake države članice,

ŽELEĆI potaknuti veću uključenost nacionalnih parlamenata u aktivnosti Europske unije i povećati njihovu sposobnost izražavanja svojih stavova o nacrtima zakonodavnih akata Europske unije i o drugim pitanjima koja za njih mogu biti od posebnog interesa,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

GLAVA I.

INFORMACIJE ZA NACIONALNE PARLAMENTE

Članak 1.

Dokumente o savjetovanju Komisije (zelene i bijele knjige i komunikacije) Komisija nakon objavljivanja izravno prosljeđuje nacionalnim parlamentima. Komisija prosljeđuje i godišnji zakonodavni program kao i svaki drugi instrument zakonodavnog planiranja ili politike nacionalnim parlamentima, i to istodobno kad i Europskom parlamentu i Vijeću.

Članak 2.

Nacrti zakonodavnih akata koji se šalju Europskom parlamentu i Vijeću prosljeđuju se nacionalnim parlamentima.

Za potrebe ovog Protokola „nacrt zakonodavnih akata” znači prijedloge Komisije, inicijative skupine država članica, inicijative Europskog parlamenta, zahtjeve Suda, preporuke Europske središnje banke i zahtjeve Europske investicijske banke, za donošenje zakonodavnog akta.

Komisija nacрте zakonodavnih akata koje je sama predložila prosljeđuje izravno nacionalnim parlamentima, i to istodobno kad i Europskom parlamentu i Vijeću.

Europski parlament nacрте zakonodavnih akata koje je sam predložio prosljeđuje izravno nacionalnim parlamentima.

Nacрте zakonodavnih akata koje je predložila skupina država članica, Sud, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka Vijeće prosljeđuje nacionalnim parlamentima.

Članak 3.

Nacionalni parlamenti mogu predsjednicima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije uputiti obrazloženo mišljenje o tome poštuje li se u nacrtu zakonodavnog akta načelo supsidijarnosti, u skladu s postupkom utvrđenim Protokolom o primjeni načelâ supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Ako nacrt zakonodavnog akta predlaže skupina država članica, predsjednik Vijeća prosljeđuje obrazloženo mišljenje ili mišljenja vladama tih država članica.

Ako nacrt zakonodavnog akta predlaže Sud, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka, predsjednik Vijeća prosljeđuje obrazloženo mišljenje ili mišljenja dotičnoj instituciji ili tijelu.

Članak 4.

Od trenutka kad je nacrt zakonodavnog akta dostupan nacionalnim parlamentima na službenim jezicima Unije do dana kad se stavlja na privremeni dnevni red Vijeća radi njegova donošenja ili usvajanja stajališta u okviru zakonodavnog postupka mora proći osam tjedana. Iznimke su moguće u žurnim slučajevima, a razlozi za žurnost navode se u aktu ili u stajalištu Vijeća. Osim u žurnim slučajevima za koja su navedeni valjani razlozi, o nacrtu zakonodavnog akta nije moguće postići dogovor tijekom tih osam tjedana. Osim u žurnim slučajevima za koja su navedeni valjani razlozi, između stavljanja nacrta zakonodavnog akta na privremeni dnevni red Vijeća i usvajanja stajališta mora proći deset dana.

Članak 5.

Dnevni redovi i rezultat sastanaka Vijeća, uključujući zapisnike sa sastanaka na kojima Vijeće razmatra nacрте zakonodavnih akata, dostavljaju se izravno nacionalnim parlamentima, istodobno kad i vladama država članica.

Članak 6.

Kada Europsko vijeće namjerava koristiti članak 48. stavak 7. prvi i drugi podstavak Ugovora o Europskoj uniji, nacionalni parlamenti obavješćuju se o inicijativi Europskog vijeća najmanje šest mjeseci prije donošenja bilo kakve odluke.

Članak 7.

Revizorski sud svoje godišnje izvješće prosljeđuje na znanje nacionalnim parlamentima istodobno kad i Europskom parlamentu i Vijeću.

Članak 8.

Kad nacionalni parlamentarni sustav nije jednodoman, primjenjuju se članci od 1. do 7. na sve domove od kojih se sastoji parlament.

GLAVA II.

MEĐUPARLAMENTARNA SURADNJA

Članak 9.

Europski parlament i nacionalni parlamenti zajedno utvrđuju organizaciju i promicanje učinkovite i redovite međuparlamentarne suradnje unutar Unije.

Članak 10.

Konferencija parlamentarnih odbora za poslove Unije može svaki doprinos koji smatra uputnim proslijediti na razmatranje Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji. Ta konferencija nadalje promiče razmjenu informacija i najbolje prakse između nacionalnih parlamenata i Europskog parlamenta, uključujući i njihove posebne odbore. Također može organizirati međuparlamentarne konferencije o posebnim temama, posebice kako bi se raspravljalo o pitanjima zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku. Doprinosi s konferencije ne obvezuju nacionalne parlamente i ne dovode u pitanje njihova stajališta.

PROTOKOL (br. 2)

**O PRIMJENI NAČELA SUPSIDIJARNOSTI
I PROPORCIONALNOSTI**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI osigurati da se odluke donose na razini što je moguće bližoj građanima Unije,

ODLUČNE da uspostave uvjete za primjenu načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, kako je to utvrđeno u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji, te da uspostave sustav nadzora nad primjenom tih načela,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Svaka institucija osigurava trajno poštovanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, kako je to utvrđeno u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 2.

Prije nego što predloži zakonodavne akte, Komisija provodi opsežna savjetovanja. U tim se savjetovanjima po potrebi uzima u obzir regionalni i lokalni aspekt predviđene mjere. U izuzetno žurnim slučajevima Komisija ne provodi takva savjetovanja. Komisija u svom prijedlogu navodi razloge za svoju odluku.

Članak 3.

Za potrebe ovog Protokola „nacrt zakonodavnih akata” znači prijedloge Komisije, inicijative skupine država članica, inicijative Europskog parlamenta, zahtjeve Suda, preporuke Europske središnje banke i zahtjeve Europske investicijske banke za donošenje zakonodavnog akta.

Članak 4.

Komisija prosljeđuje svoje nacрте zakonodavnih akata i njihove izmijenjene nacрте nacionalnim parlamentima istodobno kad i zakonodavcu Unije.

Europski parlament prosljeđuje svoje nacрте zakonodavnih akata i njegove izmijenjene nacрте nacionalnim parlamentima.

Vijeće prosljeđuje nacрте zakonodavnih akata koje je predložila skupina država članica, Sud, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka te izmijenjene nacрте nacionalnim parlamentima.

Nakon njihova donošenja, Europski parlament prosljeđuje svoje zakonodavne rezolucije, a Vijeće svoja stajališta nacionalnim parlamentima.

Članak 5.

Nacrti zakonodavnih akata opravdani su s obzirom na načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Svaki nacrt zakonodavnog akta mora sadržavati detaljnu izjavu kojom se omogućuje procjena sukladnosti s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti. Ta bi izjava trebala sadržavati ocjenu financijskog utjecaja prijedloga i, u slučaju direktive, njezinih učinaka za pravila koja države članice moraju uvesti, uključujući po potrebi i regionalno zakonodavstvo. Razlozi za zaključak da se cilj Unije može bolje ostvariti na razini Unije obrazlažu se pomoću kvalitativnih i, kad god je to moguće, kvantitativnih pokazatelja. U nacrtima zakonodavnih akata uzima se u obzir potreba da se svako opterećenje, financijsko ili administrativno, koje nastaje za Uniju, nacionalne vlade, regionalne ili lokalne vlasti, gospodarske subjekte i građane svede na najmanju moguću mjeru i da bude primjereno cilju koji se treba ostvariti.

Članak 6.

Svaki nacionalni parlament ili svaki dom nacionalnog parlamenta može u roku od osam tjedana od dana prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta na službenim jezicima Unije uputiti predsjednicima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije obrazloženo mišljenje u kojem navodi zašto smatra da dotični nacrt nije u skladu s načelom supsidijarnosti. Svaki nacionalni parlament ili svaki dom nacionalnog parlamenta po potrebi se savjetuje s regionalnim parlamentima koji imaju zakonodavne ovlasti.

Ako nacrt zakonodavnog akta predlaže skupina država članica, predsjednik Vijeća prosljeđuje mišljenje vladama tih država članica.

Ako nacrt zakonodavnog akta predlaže Sud, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka, predsjednik Vijeća prosljeđuje mišljenje dotičnoj instituciji ili tijelu.

Članak 7.

1. Europski parlament, Vijeće i Komisija te, kad je to primjereno, skupina država članica, Sud, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka ako su oni predložili nacrt zakonodavnog akta, uzimaju u obzir obrazloženo mišljenje koje su donijeli nacionalni parlamenti ili dom nacionalnog parlamenta.

Svaki nacionalni parlament ima dva glasa podijeljena na temelju nacionalnog parlamentarnog sustava. U slučaju dvodomnog parlamentarnog sustava, svaki dom ima jedan glas.

2. Kada obrazložena mišljenja o nepoštovanju načela supsidijarnosti u nekom nacrtu zakonodavnog akta predstavljaju najmanje jednu trećinu svih glasova koji su dodijeljeni nacionalnim parlamentima u skladu s stavkom 1. drugim podstavkom, nacrt se mora preispitati. Taj je prag četvrtina u slučaju kada je nacrt zakonodavnog akta dostavljen na temelju članka 76. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koji se odnosi na područje slobode, sigurnosti i pravde.

Nakon tog preispitivanja Komisija ili, kad je to primjereno, skupina država članica, Europski parlament, Sud, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka ako su oni predložili nacrt zakonodavnog akta, mogu odlučiti zadržati, izmijeniti ili povući nacrt. Za takvu se odluku mora dati obrazloženje.

3. Nadalje, u okviru redovnog zakonodavnog postupka, kad obrazložena mišljenja o nepoštovanju načela supsidijarnosti u predloženom zakonodavnom aktu predstavljaju najmanje običnu većinu glasova koji su dodijeljeni nacionalnim parlamentima u skladu s stavkom 1. drugim podstavkom, nacrt se mora preispitati. Nakon tog preispitivanja Komisija može odlučiti zadržati, izmijeniti ili povući prijedlog.

Ako odluči zadržati prijedlog, Komisija mora obrazloženim mišljenjem opravdati zašto smatra da je prijedlog u skladu s načelom supsidijarnosti. To obrazloženo mišljenje zajedno s obrazloženim mišljenjima nacionalnih parlamenata moraju se dostaviti zakonodavcu Unije da ih uzme u obzir u okviru postupka:

- (a) prije zaključenja prvog čitanja zakonodavac (Europski parlament i Vijeće) razmatra je li zakonodavni prijedlog u skladu s načelom supsidijarnosti, uzimajući osobito u obzir dane razloge koji su zajednički većini nacionalnih parlamenata te obrazloženo mišljenje Komisije;
- (b) ako, većinom koju čini 55 % članova Vijeća ili većinom danih glasova u Europskom parlamentu, zakonodavac smatra da prijedlog nije u skladu s načelom supsidijarnosti, zakonodavni se prijedlog više ne razmatra.

Članak 8.

Sud Europske unije nadležan je za odlučivanje u postupcima koje zbog povrede načela supsidijarnosti zakonodavnim aktom, u skladu s pravilima utvrđenima u članku 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije pokreću ili o kojima izvješćuju države članice u skladu sa svojim pravnim poretom u ime svog nacionalnog parlamenta ili njegova doma.

U skladu s pravilima utvrđenima navedenim člankom, Odbor regija također može pokrenuti takve postupke protiv zakonodavnih akata pri čijem je donošenju Ugovorom o funkcioniranju Europske unije predviđeno savjetovanje s Odborom regija.

Članak 9.

Komisija svake godine Europskom Vijeću, Europskom parlamentu, Vijeću i nacionalnim parlamentima dostavlja izvješće o primjeni članka 5. Ugovora o Europskoj uniji. To se godišnje izvješće prosljeđuje i Gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

PROTOKOL O STATUTU SUDA EUROPSKE UNIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI utvrditi Statut Suda Europske unije predviđen člankom 281. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Sud Europske unije osnovan je i djeluje u skladu s odredbama Ugovorâ i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju (Ugovor o EZAE-u) i ovog Statuta.

GLAVA I.

SUCI I NEZAVISNI ODVJETNICI

Članak 2.

Prije preuzimanja dužnosti svaki sudac pred Sudom koji zasjeda javno priseže da će svoje dužnosti obavljati nepristrano i savjesno te da će čuvati tajnost vijećanja Suda.

Članak 3.

Suci uživaju imunitet od sudskih postupaka. Nakon prestanka obnašanja dužnosti oni nastavljaju uživati imunitet u pogledu radnji koje su poduzeli u službenom svojstvu, uključujući izgovorene ili napisane riječi.

Sud može ukinuti imunitet zasjedajući u punom sastavu. Ako se odluka odnosi na člana Općeg suda ili specijaliziranog suda, Sud odluku donosi nakon savjetovanja s dotičnim sudom.

Ako je sucu ukinut imunitet te je protiv njega pokrenut kazneni postupak, njemu se u bilo kojoj državi članici sudi samo pred sudom nadležnim za suđenje članovima najviših nacionalnih pravosudnih tijela.

Članci od 11. do 14. i članak 17. Protokola o povlasticama i imunitetima Europske unije primjenjuju se na suce, nezavisne odvjetnike, tajnika i pomoćne izvjestitelje Suda Europske unije, ne dovodeći u pitanje odredbe, određene u prethodnim stavcima, koje se odnose na imunitet sudaca od pokretanja sudskog postupka.

Članak 4.

Suci ne smiju obnašati nikakvu političku ili upravnu funkciju.

Ne smiju se baviti nikakvim zanimanjem, ni plaćenim ni neplaćenim, osim ako to iznimno odobri Vijeće odlučujući običnom većinom.

Pri stupanju na dužnost, svečano se obvezuju da će tijekom i nakon prestanka obnašanja iste poštovati obveze koje iz nje proizlaze, osobito obvezu da će se nakon prestanka obnašanja dužnosti pri prihvaćanju određenih imenovanja ili pogodnosti ponašati pošteno i diskretno.

Sud odlukom rješava sve dvojbe o tom pitanju. Ako se odluka odnosi na člana Općeg suda ili specijaliziranog suda, Sud odluku donosi nakon savjetovanja s dotičnim sudom.

Članak 5.

Osim redovitom zamjenom ili smrću, dužnosti suca prestaju i njegovom ostavkom.

Kada sudac podnosi ostavku, ona se u pisanom obliku upućuje predsjedniku Suda koji je prosljeđuje predsjedniku Vijeća. Nakon upućivanja potonje obavijesti mjesto suca postaje slobodno.

Osim u slučaju kada se primjenjuje članak 6., sudac ostaje na dužnosti sve dok njegov nasljednik ne stupi na dužnost.

Članak 6.

Sudac može biti razriješen dužnosti ili mu se može oduzeti pravo na mirovinu ili druge zamjenske povlastice samo ako, prema jednoglasnom mišljenju sudaca i nezavisnih odvjetnika Suda, više ne ispunjava propisane uvjete ili obveze koje proizlaze iz njegove službe. Dotični sudac ne sudjeluje u toj raspravi. Ako je dotična osoba član Općeg suda ili specijaliziranog suda, Sud odluku donosi nakon savjetovanja s dotičnim sudom.

Tajnik Suda dostavlja odluku Suda predsjedniku Europskog parlamenta i predsjedniku Komisije te o njoj obavješćuje predsjednika Vijeća.

U slučaju odluke o razrješenju suca, mjesto suca postaje slobodno nakon upućivanja obavijesti predsjedniku Vijeća.

Članak 7.

Sudac koji zamjenjuje člana Suda čija dužnost nije istekla imenuje se za preostalo vrijeme trajanja dužnosti svojeg prethodnika.

Članak 8.

Odredbe članaka od 2. do 7. primjenjuju se na nezavisne odvjetnike.

GLAVA II.

ORGANIZACIJA SUDA

Članak 9.

Kada se svake tri godine provodi djelomična zamjena sudaca, zamjenjuje se polovica sudaca. Ako je broj sudaca neparan, broj sudaca koji se zamjenjuju jest naizmjenično prvi broj iznad polovice broja sudaca, a zatim prvi broj ispod polovice broja sudaca.

Prvi stavak primjenjuje se i kada se svake tri godine provodi djelomična zamjena nezavisnih odvjetnika.

Članak 9.a

Suci iz vlastitih redova biraju predsjednika i potpredsjednika Suda na razdoblje od tri godine. Oni mogu ponovno biti izabrani.

Potpredsjednik pomaže predsjedniku u skladu s uvjetima utvrđenima u poslovniku. On zamjenjuje predsjednika u slučaju njegove spriječenosti ili kada je mjesto predsjednika upražnjeno.

Članak 10.

Tajnik Suda priseže pred Sudom da će svoje dužnosti obavljati nepristrano i savjesno te da će čuvati tajnost vijećanja Suda.

Članak 11.

Sud u slučajevima spriječenosti tajnika organizira njegovu zamjenu.

Članak 12.

Sudu se dodjeljuju dužnosnici i ostali službenici koji omogućuju njegov rad. Oni su odgovorni tajniku koji je podređen predsjedniku.

Članak 13.

Europski parlament i Vijeće mogu, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, na zahtjev Suda, osigurati imenovanje pomoćnih izvjestitelja i utvrditi pravila koja uređuju njihovu službu. Prema uvjetima utvrđenim poslovníkom, od pomoćnih se izvjestitelja može zahtijevati da sudjeluju u pripremnim radnjama u predmetima pred Sudom te da surađuju sa sucem izvjestiteljem.

Pomoćne izvjestitelje imenuje Vijeće odlučujući običnom većinom. Biraju se među osobama čija je neovisnost neupitna i koje imaju potrebne pravne kvalifikacije. Pred Sudom polažu prisegu da će svoje dužnosti obavljati nepristrano i savjesno te da će čuvati tajnost vijećanja Suda.

Članak 14.

Suci, nezavisni odvjetnici i tajnik Suda obvezni su boraviti u mjestu u kojem Sud ima svoje sjedište.

Članak 15.

Sud zasjeda stalno. Trajanje sudskih praznika određuje Sud uzimajući u obzir potrebe svojeg poslovanja.

Članak 16.

Sud osniva sudska vijeća koja su sastavljena od tri i pet sudaca. Predsjednike sudskih vijeća biraju suci iz vlastitih redova. Predsjednici sudskih vijeća od pet članova biraju se na razdoblje od tri godine. Mogu biti ponovno izabrani samo jednom.

Veliko vijeće sastoji se od 15 sudaca. Njime predsjedava predsjednik Suda. Članovi velikog vijeća su i potpredsjednik Suda te, u skladu s uvjetima utvrđenima u poslovniku, tri predsjednika sudskih vijeća od pet sudaca i drugi suci.

Sud zasjeda u velikom vijeću kada to zatraži država članica ili institucija Unije kao stranka u postupku.

Sud zasjeda u punom sastavu kada su mu predmeti upućeni temeljem članka 228. stavka 2., članka 245. stavka 2., članka 247. ili članka 286. stavka 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Osim toga, kada smatra da je predmet koji mu je upućen od iznimna značaja, Sud može odlučiti, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, predmet uputiti Sudu u punom sastavu.

Članak 17.

Odluke Suda valjane su samo ako u vijećanju sudjeluje neparan broj njegovih članova.

Odluke sudskih vijeća od tri ili pet sudaca valjane su samo ako ih donese troje sudaca.

Odluke velikog vijeća valjane su samo ako je nazočno 11 sudaca.

Odluke punog sastava valjane su samo ako je nazočno 17 sudaca.

U slučaju spriječenosti suca jednog sudskog vijeća, može se pozvati suca drugog sudskog vijeća u skladu s uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Članak 18.

Suci i nezavisni odvjetnici ne mogu sudjelovati u odlučivanju u bilo kojem predmetu u kojem su prethodno sudjelovali kao zastupnici, savjetnici ili odvjetnici jedne od stranaka ili o kojem su bili pozvani očitovati se u svojstvu člana suda, istražnog povjerenstva ili u nekom drugom svojstvu.

Ako zbog nekog posebnog razloga sudac ili nezavisni odvjetnik smatra da ne može sudjelovati u donošenju odluke ili razmatranju određenog predmeta, o tome obavještuje predsjednika. Ako zbog nekog posebnog razloga predsjednik smatra da sudac ili nezavisni odvjetnik ne smiju sudjelovati u postupku ili odlučivanju u određenom predmetu, o tome ih obavještuje.

Sve poteškoće koje proizlaze iz primjene ovog članka rješavaju se odlukom Suda.

Stranka ne može zahtijevati izmjenu sastava Suda ili jednog od njegovih sudskih vijeća na temelju državljanstva suca ili zato što u Sudu ili sudskom vijeću nema suca istog državljanstva kao ta stranka.

GLAVA III.

POSTUPAK PRED SUDOM

Članak 19.

Države članice i institucije Unije pred Sudom zastupa zastupnik, koji se imenuje za svaki pojedinačni predmet; zastupniku može pomagati savjetnik ili pravnik.

Države koje su stranke Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru, a nisu države članice, i u tom Sporazumu navedeno nadzorno tijelo EFTA-e zastupane su na isti način.

Ostale stranke mora zastupati pravnik.

Samo pravnik koji je ovlašten zastupati pred sudom države članice ili druge države koja je stranka Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru može pred Sudom nastupiti kao zastupnik ili savjetnik neke stranke.

Takvi zastupnici, savjetnici i pravnici, u nastupu pred Sudom, uživaju prava i imunitete potrebne za neovisno obnašanje svojih dužnosti, prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

U odnosu na takve savjetnike i pravnike koji nastupaju pred Sudom, Sud ima ovlasti uobičajeno dodijeljene sudovima prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Sveučilišni profesori koji su državljani država članica, čiji im zakoni daju pravo nastupanja pred sudom, uživaju pred Sudom ista prava koja su ovim člankom priznata pravnicima.

Članak 20.

Postupak pred Sudom sastoji se od dva dijela: pisanog i usmenog.

Pisani dio postupka sastoji se od dostave tužba, podnesaka, odgovora na tužbu i očitovanja, te od eventualnih replika, kao i svih isprava i dokumenata koji ih potkrepljuju, ili njihovih ovjerenih preslika, strankama i institucijama Unije čije su odluke predmetom postupka.

Dostavu obavlja tajnik redosljedom i u rokovima utvrđenima u poslovniku.

Usmeni dio postupka sastoji se od saslušanja, od strane Suda, zastupnika, savjetnika i pravnika te prijedloga odluka nezavisnog odvjetnika kao i, prema potrebi, od saslušanja svjedoka i stručnjaka.

Ako Sud smatra da se u predmetu ne javlja nikakvo novo pravno pitanje, može, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odlučiti da će rješavati predmet bez prijedloga odluke nezavisnog odvjetnika.

Članak 21.

Postupak pred Sudom pokreće se pisanom tužbom upućenom tajniku. Tužba sadržava ime i stalnu adresu podnositelja, položaj potpisnika, ime stranke ili imena stranaka protiv koje se podnosi tužba, predmet spora, tužbeni zahtjev i kratak opis razloga na kojima se temelji tužba.

Tužbi mora biti priložen, kada je to prikladno, akt čije se poništenje zahtijeva ili, u okolnostima iz članka 265. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, isprava kojom se dokazuje datum poziva predviđenog u tim člancima. Ako navedeni dokumenti nisu priloženi tužbi, tajnik poziva zainteresiranu stranku da ih dostavi u razumnom roku, ali u tom slučaju prava stranke ne prestaju čak i ako se navedeni dokumenti dostave nakon isteka roka određenog za pokretanje postupka.

Članak 22.

U slučajevima uređenima člankom 18. Ugovora o EZAE-u, postupak pred Sudom pokreće se žalbom upućenom tajniku. Žalba sadržava ime i stalnu adresu podnositelja, položaj potpisnika, naznaku odluke protiv koje se podnosi žalba, imena protivnih stranaka, predmet spora, žalbeni prijedlog i kratak opis razloga na kojima se temelji žalba.

Žalbi mora biti priložena ovjerena preslika odluke Arbitražnog odbora koja se pobija.

Ako Sud odbije žalbu, odluka Arbitražnog odbora postaje konačna.

Ako Sud poništi odluku Arbitražnog odbora, postupak se, kada je to potrebno, na inicijativu jedne od stranaka u postupku može ponoviti pred Arbitražnim odborom. Arbitražni odbor vezan je odlukama Suda o pravnim pitanjima.

Članak 23.

U slučajevima iz članka 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, sud države članice koji suspendira postupak i uputi predmet Sudu obavješćuje Sud o svojoj odluci. Tajnik Suda o navedenoj odluci obavješćuje stranke, države članice i Komisiju, kao i institucije, tijela, ured ili agenciju koja je donijela akt čija je valjanost ili tumačenje predmet spora, te Europski parlament i Vijeće ako su akt čija je valjanost ili tumačenje predmetom spora zajednički donijele te dvije institucije.

U roku od dva mjeseca od takve obavijesti stranke, države članice, Komisija i, kada je to prikladno, institucija, tijelo, ured ili agencija koja je donijela akt čija je valjanost odnosno tumačenje predmet spora imaju pravo podnositi Sudu podneske ili pisana očitovanja.

U slučajevima iz članka 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije tajnik Suda o odluci nacionalnog suda obavješćuje i države stranke Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru koje nisu države članice i u tom Sporazumu navedeno nadzorno tijelo EFTA-e, koji mogu u roku od dva mjeseca od primitka obavijesti Sudu dostaviti podneske ili pisana očitovanja, kada se odluka odnosi na jedno od područja primjene tog Sporazuma.

Ako je sporazumom o određenom predmetu sklopljenim između Vijeća i jedne ili više država nečlanica predviđeno da te države imaju pravo podnošenja podnesaka ili pisanih očitovanja, u slučajevima kada sud države članice uputi Sudu prethodno pitanje obuhvaćeno područjem primjene sporazuma, dotične države nečlanice se također obavještava o odluci nacionalnog suda koja sadrži to pitanje. U roku dva mjeseca od takve obavijesti te države mogu Sudu podnijeti podneske ili pisana očitovanja.

*Članak 23.a **

Poslovníkom se može predvidjeti ubrzani postupak, te hitni postupak za upućena prethodna pitanja koja se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde.

Tim se postupcima, u pogledu podnošenja podnesaka ili pisanih očitovanja, mogu odrediti kraći rokovi od onih predviđenih člankom 23. te se, odstupajući od članka 20. četvrtog stavka, može predvidjeti rješavanje predmeta i bez prijedloga odluke nezavisnog odvjetnika.

Nadalje, u okviru hitnog postupka može se predvidjeti uži krug stranaka i ostalih zainteresiranih osoba od onog iz članka 23. ovlaštenih za podnošenje podnesaka ili pisanih očitovanja te, u slučaju krajnje hitnosti, izostavljanje pisanog dijela postupka.

Članak 24.

Sud može zahtijevati od stranaka da dostave sve dokumente i podatke koje Sud smatra potrebnima. U slučaju odbijanja, sastavlja se službena zabilješka.

Sud također može zahtijevati od država članica i institucija, tijela, ureda ili agencija koje nisu stranke u postupku da dostave sve podatke koje Sud smatra potrebnima za postupak.

Članak 25.

Sud u svako doba može povjeriti bilo kojem pojedincu, tijelu, vlasti, odboru ili drugoj organizaciji koju izabere zadaću davanja stručnog mišljenja.

Članak 26.

Svjedoci se mogu saslušati prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

---

* Članak umetnut Odlukom 2008/79/EZ, Euratom (SL L 24 od 29. siječnja 2008., str. 42.).

Članak 27.

U odnosu na svjedoke koji se ne odazovu sudskom pozivu, Sud ima ovlasti koje su općenito u takvim slučajevima dodijeljene sudovima te može izreći novčane kazne prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Članak 28.

Svjedoci i stručnjaci mogu se saslušati pod prisegom danom u obliku utvrđenom u poslovniku ili na način utvrđen pravom zemlje svjedoka ili stručnjaka.

Članak 29.

Sud može naložiti saslušanje svjedoka ili stručnjaka pred pravosudnim tijelom njegova stalnog boravišta.

Nalog se šalje na provedbu nadležnom pravosudnom tijelu prema uvjetima utvrđenima u poslovniku. Dokumenti sastavljeni u skladu sa zamolnicom vraćaju se Sudu pod istim uvjetima.

Sud snosi troškove, ne dovodeći u pitanje njegovo pravo da, kada je to prikladno, naloži strankama njihovo plaćanje.

Članak 30.

Prema svakom kršenju prisege svjedoka ili stručnjaka država članica postupi na isti način kao da je povreda počinjena pred jednim od njezinih sudova nadležnih u građanskim stvarima. Po prijavi Suda dotična država članica pokrene postupak protiv počinitelja povrede pred svojim nadležnim sudom.

Članak 31.

Rasprava je javna, osim ako Sud, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka, zbog ozbiljnih razloga odluči drukčije.

Članak 32.

Tijekom rasprave Sud može ispitati stručnjake, svjedoke i same stranke. Stranke se, međutim, mogu obraćati Sudu samo putem svojih zastupnika.

Članak 33.

O svakoj se raspravi sastavlja zapisnik koji potpisuju predsjednik i tajnik.

Članak 34.

Popis rasprava utvrđuje predsjednik.

Članak 35.

Vijećanje je Suda tajno i ostaje tajno.

Članak 36.

Presude moraju imati obrazloženje. Sadržavaju imena sudaca koji su sudjelovali u vijećanju.

Članak 37.

Presude potpisuju predsjednik i tajnik Suda. One se javno čitaju.

Članak 38.

Sud odlučuje o troškovima.

Članak 39.

Predsjednik Suda može u skraćenom postupku, koji se može, u mjeri u kojoj je to potrebno, razlikovati od nekih pravila sadržanih u ovom Statutu i koji se utvrđuje u poslovniku, odlučiti o prijedlozima za suspenziju primjene, kako je predviđeno u članku 278. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i članku 157. Ugovora o EZAE-u, ili za određivanje privremenih mjera sukladno članku 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ili za suspenziju izvršenja sukladno članku 299. četvrtom stavku Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članku 164. trećem stavku Ugovora o EZAE-u.

Ovlasti iz prvog stavka može, prema uvjetima utvrđenima u poslovniku, izvršavati potpredsjednik Suda.

U slučaju spriječenosti predsjednika i potpredsjednika, zamjenjuje ih drugi sudac prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Odluka predsjednika ili suca koji ga zamjenjuje privremena je i ni na koji način ne utječe na odluku Suda o glavnoj stvari.

Članak 40.

Države članice i institucije Unije mogu se uključiti u postupak pred Sudom.

Isto pravo imaju tijela, uredi i agencije Unije te svaka druga osoba koja dokaže svoj pravni interes za ishod postupka pred Sudom. Fizičke ili pravne osobe ne mogu se uključiti u postupke među državama članicama, među institucijama Unije ili između država članica i institucija Unije.

Ne dovodeći u pitanje drugi stavak, države stranke Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru koje nisu države članice te u tom Sporazumu navedeno nadzorno tijelo EFTA-e, mogu se uključiti u postupke pred Sudom u kojima je u pitanju jedno od područja primjene tog Sporazuma.

Prijedlog za uključenje u postupak ograničen je na potporu tužbenog zahtjeva jedne od stranaka.

Članak 41.

Ako tužena stranka, nakon što je uredno pozvana, ne podnese pisani odgovor na tužbu, protiv te stranke donosi se presuda zbog ogluhe. Takvoj presudi može se prigovoriti u roku od mjesec dana od njezine dostave. Prigovaranje ne suspendira izvršenje presude zbog ogluhe, osim ako Sud odluči drukčije.

Članak 42.

Države članice, institucije, tijela, uredi ili agencije Unije i sve druge fizičke ili pravne osobe mogu u slučajevima i prema uvjetima određenima poslovníkom pokrenuti postupak treće strane radi osporavanja presude donesene bez njihovog sudjelovanja kada presuda štetno utječe na njihova prava.

Članak 43.

Ako je smisao ili doseg presude nejasan, Sud daje njezino tumačenje na prijedlog bilo koje stranke ili institucije Unije koja za to dokaže svoj pravni interes.

Članak 44.

Prijedlog za ponavljanje postupka može se podnijeti Sudu samo ako se sazna za činjenicu odlučujuće naravi, koja u vrijeme donošenja presude nije bila poznata ni Sudu ni stranci koja traži ponavljanje postupka.

Ponavljanje postupka pokreće se odlukom Suda u kojoj se izrijekom utvrđuje postojanje nove činjenice, priznaje joj se karakter činjenice podobne za pokretanje ponavljanja postupka te se prijedlog proglašava dopuštenim po toj osnovi.

Prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti nakon proteka roka od 10 godina od dana presude.

Članak 45.

Poslovníkom se utvrđuju rokovi, koji uzimaju u obzir udaljenosti.

Istek roka nema štetan utjecaj na prava zainteresirane stranke ako ona dokaže postojanje nepredvidivih okolnosti ili više sile.

Članak 46.

Postupci protiv Unije u predmetima koji potječu iz izvanugovorne odgovornosti ne mogu se pokrenuti nakon proteka roka od pet godina od nastanka događaja koji je povod pokretanju postupka. Rok zastare prekida se pokretanjem postupka pred Sudom ili ako je prije pokretanja tog postupka oštećena strana podnijela zahtjev nadležnoj instituciji Unije. U potonjem slučaju postupak se mora pokrenuti u roku od dva mjeseca predviđenom u članku 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; kada je to prikladno, primjenjuju se odredbe članka 265. drugog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Ovaj se članak primjenjuje i na postupke protiv Europske središnje banke u pogledu izvanugovorne odgovornosti.

GLAVA IV.

OPĆI SUD

Članak 47.

Članak 9. prvi stavak, članak 9.a, članci 14. i 15., članak 17. prvi, drugi, četvrti i peti stavak i članak 18. primjenjuju se na Opći sud i njegove članove.

Članak 3. četvrti stavak i članci 10., 11. i 14. primjenjuju se *mutatis mutandis* na tajnika Općeg suda.

Članak 48.

Opći sud sastoji se od:

- (a) 40 sudaca od 25. prosinca 2015.;
- (b) 47 sudaca od 1. rujna 2016.;
- (c) dvaju sudaca po državi članici od 1. rujna 2019.

Članak 49.

Članove Općeg suda može se pozvati da obavljaju zadaće nezavisnog odvjetnika.

Dužnost je nezavisnog odvjetnika, djelujući posve nepristrano i neovisno, javno iznositi obrazložene prijedloge odluka u određenim predmetima koji su upućeni Općem sudu kako bi Općem sudu pomogao u obavljanju njegove zadaće.

Kriteriji za odabiranje takvih predmeta, kao i postupci za određivanje nezavisnih odvjetnika utvrđuju se u poslovniku Općeg suda.

Član koji je pozvan obavljati zadaće nezavisnog odvjetnika u određenom predmetu ne smije sudjelovati pri odlučivanju u tom predmetu.

Članak 50.

Opći sud zasjeda u sudskim vijećima od tri ili pet sudaca. Predsjednike sudskih vijeća biraju suci iz vlastitih redova. Predsjednici sudskih vijeća od pet sudaca biraju se na razdoblje od tri godine. Mogu biti ponovno izabrani jednom.

Sastav sudskih vijeća i dodjeljivanje predmeta tim sudskim vijećima uređuje se poslovnikom. U određenim slučajevima uređenima poslovnikom, Opći sud može zasjedati u punom sastavu ili kao sudac pojedinac.

Poslovnikom se može predvidjeti i da Opći sud zasjeda u sastavu velikog vijeća u slučajevima i pod uvjetima koji su utvrđeni u poslovniku.

Članak 51.

Odstupajući od pravila utvrđenog u članku 256. stavku 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Sud zadržava nadležnost u postupcima iz članka 263. i 265. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kada ih države članice pokreću protiv:

- (a) akta ili propuštanja djelovanja Europskoga parlamenta ili Vijeća, ili obje spomenute institucije kad odlučuju zajednički, osim:
  - odluka koje donosi Vijeće na temelju članka 108. stavka 2. trećeg podstavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije;
  - akata Vijeća donesenih na temelju uredbe Vijeća o mjerama za zaštitu trgovine u smislu članka 207. Ugovora o funkcioniranju Europske unije;
  - akata Vijeća kojima Vijeće izvršava provedbene ovlasti u skladu s člankom 291. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije;
- (b) akta ili propuštanja djelovanja Komisije na temelju članka 331. prvog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Sud zadržava nadležnost i za postupke iz istih članaka kada ih pokreće pojedina institucija Unije protiv akta ili propuštanja djelovanja Europskoga parlamenta, Vijeća, ili obiju tih institucija kada odlučuju zajednički, ili Komisije, ili kad institucija Unije pokreće postupak protiv akta ili propuštanja djelovanja Europske središnje banke.

Članak 52.

Predsjednik Suda i predsjednik Općeg suda zajedničkom suglasnošću određuju uvjete pod kojima dužnosnici i ostali službenici dodijeljeni Sudu pružaju usluge Općem sudu kako bi se omogućilo njegovo djelovanje. Određeni dužnosnici ili ostali službenici odgovorni su tajniku Općeg suda koji je podređen predsjedniku Općeg suda.

Članak 53.

Postupak pred Općim sudom uređen je glavom III.

U poslovniku Općeg suda se, u mjeri u kojoj je to potrebno, utvrđuju daljnje i detaljnije odredbe u pogledu tog postupka. Poslovnik može odstupiti od članka 40. četvrtog stavka i članka 41. kako bi se uzele u obzir posebnosti sporova u području intelektualnog vlasništva.

Neovisno o članku 20. četvrtom stavku, nezavisni odvjetnik može svoje obrazložene prijedloge odluka dati u pisanom obliku.

Članak 54.

Ako je tužba ili neki drugi podnesak, koji je namijenjen Općem sudu, greškom podnesen tajniku Suda, on ga bez odgode upućuje tajniku Općeg suda; jednako tako, ako je tužba ili neki drugi podnesak, koji je namijenjen Sudu, greškom podnesen tajniku Općeg suda, on ga bez odgode upućuje tajniku Suda.

Ako Opći sud utvrdi da nije nadležan provoditi postupak i odlučivati u predmetu koji je u nadležnosti Suda, upućuje taj predmet Sudu; ako Sud utvrdi da neki predmet pripada u nadležnost Općeg suda, upućuje taj predmet Općem sudu, koji se tada ne smije oglasiti nenadležnim.

Ako su pred Sudom i Općim sudom pokrenuti postupci s istim predmetom spora, istim pitanjem tumačenja ili u kojima se ispituje valjanost istog akta, Opći sud može nakon saslušanja stranaka suspendirati postupak koji je pred njime u tijeku dok Sud ne donese presudu ili, u slučaju da je postupak pokrenut prema članku 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, može se oglasiti nenadležnim kako bi Sudu omogućio odlučivanje u postupcima. U istim okolnostima, Sud također može odlučiti suspendirati postupak koji je pred njime u tijeku; u tom se slučaju postupak pred Općim sudom nastavlja.

Ako neka država članica i institucija Unije pobijaju isti akt, Opći sud oglašava se nenadležnim tako da Sudu može odlučiti o tim prijedlozima.

Članak 55.

Tajnik Općeg suda dostavlja svim strankama te svim državama članicama i institucijama Unije, čak i ako se one nisu uključile u postupak pred Općim sudom, konačne odluke Općeg suda, djelomične odluke o meritornim pitanjima te odluke o postupovnim pitanjima glede prigovora nenadležnosti ili nedopuštenosti.

Članak 56.

Protiv konačnih odluka Općeg suda i protiv njegovih djelomičnih odluka o meritornim pitanjima te odluka o postupovnim pitanjima glede prigovora nenadležnosti ili nedopuštenosti može se podnijeti žalba Sudu u roku od dva mjeseca od dostave pobijane odluke.

Takvu žalbu može podnijeti bilo koja stranka koja nije uspjela sa svojim zahtjevom u cijelosti ili djelomično. Stranke koje su se uključile u postupak, a koje nisu države članice i institucije Unije, mogu podnijeti takvu žalbu samo ako se odluka Općeg suda na njih neposredno odnosi.

Osim u predmetima koji se odnose na sporove između Unije i njezinih službenika, žalbu mogu podnijeti i države članice i institucije Unije koje se nisu uključile u postupak pred Općim sudom. U tom slučaju te države članice i institucije imaju jednak položaj kao i države članice ili institucije koje su se uključile u postupak u prvom stupnju.

Članak 57.

Ako je Opći sud odbio prijedlog za uključenje u postupak, podnositelj prijedloga može u roku od dva tjedna od dostave odluke kojom se odbija njegov prijedlog podnijeti žalbu Sudu.

Protiv svih odluka Općeg suda donesenih na temelju članka 278., članka 279. ili članka 299. četvrtog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ili na temelju članka 157. ili članka 164. trećeg stavka Ugovora o EZAE-u, stranke u postupku mogu u roku od dva mjeseca od njihove dostave podnijeti žalbu Sudu.

Povodom žalbe iz prva dva stavka ovog članka provodi se postupak i odlučuje se u skladu s postupkom iz članka 39.

Članak 58.

Žalba podnesena Sudu ograničena je na pitanja prava. Može se podnijeti zbog nenadležnosti Općeg suda, zbog povrede postupka kojom se povređuju interesi podnositelja žalbe te zbog povrede prava Unije od strane Općeg suda.

Žalba samo protiv odluke o naknadi troškova ili o njihovoj visini nije dopuštena.

Članak 59.

Ako se protiv odluke Općeg suda podnese žalba, postupak se pred Sudom sastoji od pisanog i usmenog dijela. U skladu s uvjetima utvrđenima u poslovniku, Sud može, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika i stranke, donijeti odluku bez provođenja usmenog postupka.

Članak 60.

Ne dovodeći u pitanje članke 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članke 157. Ugovora o EZAE-u, žalba nema suspenzivni učinak.

Odstupajući od članka 280. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odluke Općeg suda kojima se uredba proglašava ništavom stupaju na snagu tek istekom roka iz članka 56. prvog stavka ovog Statuta ili, ako je u tom roku podnesena žalba, od dana njezina odbijanja; međutim, ne dovodeći pritom u pitanje pravo stranke da od Suda zatraži, u skladu s člancima 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članku 157. Ugovora o EZAE-u, suspenziju učinaka uredbe koja je proglašena ništavom ili određivanje druge privremene mjere.

Članak 61.

Ako je žalba osnovana, Sud ukida odluku Općeg suda. Može sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta ili može vratiti predmet na odlučivanje Općem sudu.

U slučaju vraćanja predmeta Općem sudu taj je sud vezan odlukom Suda glede pravnih pitanja.

Ako je žalba koju je podnijela država članica ili institucija Unije, koja se nije uključila u postupak pred Općim sudom, osnovana, Sud može, ako to smatra potrebnim, navesti koji se učinci ukinute odluke Općeg suda imaju smatrati konačnima za stranke u sporu.

Članak 62.

Ako u slučajevima predviđenima u članku 256. stavcima 2. i 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije prvi nezavisni odvjetnik smatra da je ozbiljno ugroženo jedinstvo ili dosljednost prava Unije, može predložiti Sudu da ispita odluku Općeg suda.

Prijedlog se mora podnijeti u roku od mjesec dana od objave odluke Općeg suda. Sud odlučuje u roku od mjesec dana od primitka prijedloga prvog nezavisnog odvjetnika treba li odluku ispitati ili ne.

Članak 62.a

Sud donosi odluku o pitanjima koja podliježu postupku preispitivanja u hitnom postupku, na temelju spisa koji mu je proslijedio Opći sud.

Stranke iz postupka pred Općim sudom iz članka 23. ovog Statuta, u slučajevima iz članka 256. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ovlaštene su podnositi podneske ili pisana očitovanja Sudu o pitanjima koja podliježu postupku preispitivanja u za to predviđenom razdoblju.

Sud može pokrenuti usmeni postupak prije donošenja odluke.

Članak 62.b

U slučajevima predviđenim u članku 256. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ne dovodeći u pitanje članke 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, prijedlozi za preispitivanje i odluke da se pokrene postupak preispitivanja nemaju suspenzivni učinak. Ako Sud utvrdi da odluka Općeg suda utječe na jedinstvo ili dosljednost prava Unije, predmet vraća Općem sudu koji je obavezan poštovati odluke Suda o pitanjima prava; Sud može navesti koji se učinci odluke Općeg suda imaju smatrati konačnima za stranke u sporu. Ako, međutim, uzimajući u obzir rezultat preispitivanja, ishod postupka proizađe iz činjeničnog stanja na kojem se temelji odluka Općeg suda, Sud donosi konačnu odluku.

U slučajevima iz članka 256. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, u nedostatku prijedloga za preispitivanje ili odluke o pokretanju postupaka preispitivanja, odluke koje Opći sud donosi o pitanjima koja su mu podnesena proizvode učinke nakon isteka razdoblja koji su u tu svrhu propisani u drugom stavku članka 62. Ako se pokrene postupak preispitivanja, odluke koje podliježu postupku preispitivanja proizvode učinke nakon obavljenog postupka, osim ako Sud odluči drukčije. Ako Sud utvrdi da odluka Općeg suda utječe na jedinstvo ili dosljednost prava Unije, odluka Suda o pitanju koje podliježe postupku preispitivanja zamjenjuje odluku Općeg suda.

GLAVA IV.a

SPECIJALIZIRANI SUDOVI

Članak 62.c

Odredbe o nadležnosti, sastavu, organizaciji i postupku specijaliziranih sudova osnovanih na temelju članka 257 Ugovora o funkcioniranju Europske unije utvrđene su u Prilogu ovom Statutu.

Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s člankom 257. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, mogu dodijeliti privremene suce specijaliziranim sudovima radi nadomještanja odsutnih sudaca koji, iako se ne smatraju u potpunosti onesposobljenima, ne mogu sudjelovati u rješavanju predmeta na dulje vrijeme. U tom slučaju Europski parlament i Vijeće utvrđuju uvjete u skladu s kojima se imenuju privremeni suci, njihova prava i dužnosti, detaljna pravila kojima se uređuje izvršavanje njihovih dužnosti te okolnosti u kojima prestaju izvršavati te dužnosti.

GLAVA V.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 63.

Poslovnici Suda i Općeg suda sadrže sve odredbe koje su potrebne za primjenu i, ako je potrebno, dopunu ovog Statuta.

Članak 64.

Pravila koja uređuju pitanje jezika koji se primjenjuju na Sudu Europske unije utvrđuju se uredbom koju Vijeće donosi odlučujući jednoglasno. Ta se uredba donosi na zahtjev Suda i nakon savjetovanja s Komisijom i Europskim parlamentom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom i Europskim parlamentom.

Odredbe poslovnika Suda i poslovnika Općeg suda koje se odnose na uređivanje pitanja jezika vrijede sve dok se ne utvrde pravila. Odstupajući od članaka 253. i 254. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te se odredbe mogu izmijeniti ili staviti izvan snage samo na temelju jednoglasne suglasnosti Vijeća.

SLUŽBENIČKI SUD EUROPSKE UNIJE

Članak 1.

Službenički sud Europske unije (dalje u tekstu „Službenički sud”) nadležan je u prvom stupnju za rješavanje sporova između Unije i njezinih službenika na temelju članka 270. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, uključujući sporove između svih tijela ili agencija i njihovih službenika, za koje je nadležnost dodijeljena Sudu Europske unije.

Članak 2.

1. Službenički sud sastoji se od sedam sudaca. Na zahtjev Suda Vijeće može, odlučujući kvalificiranom većinom, povećati broj sudaca.

Suci se imenuju na razdoblje od šest godina. Suci kojima je istekla dužnost mogu biti ponovno imenovani.

Svako slobodno mjesto popunjava se novim imenovanjem suca na razdoblje od šest godina.

2. Osim sudaca navedenih u stavku 1. prvom podstavku, imenuju se privremeni suci radi nadomještanja odsutnih sudaca koji, iako se ne smatraju u potpunosti onesposobljenima, ne mogu sudjelovati u rješavanju predmeta na dulje vrijeme.

Članak 3.

1. Suce imenuje Vijeće, odlučujući u skladu s člankom 257. četvrtim stavkom Ugovora o funkcioniranju Europske unije, nakon savjetovanja s odborom predviđenim ovim člankom. Pri imenovanju sudaca Vijeće osigurava ujednačen sastav Službeničkog suda na što široj zemljopisnoj osnovi između državljana država članica i u odnosu na zastupljene nacionalne pravne sustave.

2. Svaki građanin Unije koji ispunjava uvjete iz članka 257. četvrtog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije može podnijeti prijavu za kandidaturu. Vijeće, odlučujući na preporuku Suda, određuje uvjete i postupke o podnošenju i obradi prijave kandidatura.
3. Uspostavlja se odbor koji se sastoji od sedam osoba izabranih iz redova bivših članova Suda i Općeg suda te odvjetnika priznate stručnosti. O članstvu u odboru i pravilima za njegovo djelovanje odlučuje Vijeće na preporuku predsjednika Suda.
4. Odbor daje mišljenje o prikladnosti kandidata za obnašanje dužnosti suca Službeničkog suda. Odbor svom mišljenju prilaže popis kandidata s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva. Takav popis mora sadržavati imena barem dvostruko više kandidata u odnosu na broj sudaca koje Vijeće treba imenovati.

Članak 4.

1. Suci iz vlastitih redova imenuju predsjednika Službeničkog suda na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran.
2. Službenički sud zasjeda u sudskim vijećima od tri suca. U određenim slučajevima uređenim poslovníkom, Službenički sud može zasjedati u punom sastavu ili u sudskom vijeću od pet sudaca ili kao sudac pojedinac.
3. Predsjednik Službeničkog suda predsjedava punim sastavom i sudskim vijećem od pet sudaca. Predsjednici sudskih vijeća od tri suca određuju se na način predviđen u stavku 1. Ako je predsjedniku Službeničkog suda dodijeljeno sudsko vijeće od tri suca, tada on njime predsjedava.
4. Nadležnost i kvorum za puni sastav kao i za sastav sudskih vijeća te dodjeljivanje predmeta tim sudskim vijećima uređuje se poslovníkom.

Članak 5.

Članci od 2. do 6., 14., 15., članak 17. prvi drugi i peti stavak te članak 18. Statuta Suda primjenjuju se na Službenički sud i njegove članove.

Prisega iz članka 2. Statuta daje se pred Sudom, a odluke iz članka 3., 4. i 6. Statuta Sud donosi nakon savjetovanja sa Službeničkim sudom.

Članak 6.

1. Službenički sud podupiru odjeli Suda i Općeg suda. Predsjednik Suda ili, u odgovarajućim slučajevima, predsjednik Općeg suda određuju u suglasnosti s predsjednikom Službeničkog suda uvjete pod kojima dužnosnici i ostali službenici dodijeljeni Sudu i Općem sudu pružaju usluge Službeničkom sudu kako bi omogućili njegovo djelovanje. Određeni dužnosnici i ostali službenici odgovorni su tajniku Službeničkog suda, koji je podređen predsjednika tog suda.

2. Službenički sud imenuje svojeg tajnika i utvrđuje pravila kojima se uređuje njegov položaj. Članak 3. četvrti stavak i članci 10., 11. i 14. Statuta Suda primjenjuju se na tajnika Službeničkog suda.

Članak 7.

1. Postupak pred Službeničkim sudom uređen je glavom III. Statuta Suda uz iznimku članka 22. i 23. U poslovniku tog suda se prema potrebi utvrđuju dodatne i detaljnije odredbe.

2. Odredbe koje uređuju pitanje jezika Općeg suda primjenjuju se na Službenički sud.

3. Pisani dio postupka sastoji se od podnošenja tužbe i odgovora na tužbu, osim ako Službenički sud odluči da je potrebna druga razmjena pisanih podnesaka. Ako dođe do takve druge razmjene, Službenički sud može, uz suglasnost stranaka, donijeti presudu izostavljajući usmeni dio postupka.
4. U svim fazama postupka, uključujući trenutak podnošenja tužbe, Službenički sud može razmotriti mogućnost sporazumnog rješenja spora, te omogućiti takvo rješenje.
5. Službenički sud odlučuje o troškovima predmeta. Podložno posebnim odredbama poslovnika, stranka koja izgubi spor plaća troškove ako je stranka koja je uspjela u sporu zatražila njihovu nadoknadu.

Članak 8.

1. Ako je tužba ili neki drugi podnesak, koji je namijenjen Službeničkom sudu podnesen tajniku Suda ili Općeg suda, on ga bez odgode upućuje tajniku Službeničkog suda. Jednako tako, ako je tužba ili neki drugi podnesak, koji je namijenjen Sudu ili Općem sudu greškom podnesen tajniku Službeničkog suda, on ga bez odgode upućuje tajniku Suda ili Općeg suda.
2. Ako Službenički sud utvrdi da nije nadležan provoditi postupak i odlučivati u predmetu koji je u nadležnosti Suda i Općeg suda, upućuje taj predmet Sudu ili Općem sudu. Jednako tako, ako Sud ili Opći sud utvrde da neki predmet pripada u nadležnost Službeničkog suda, upućuju taj predmet Službeničkom sudu, koji se tada ne smije oglasiti nenadležnim.
3. Ako su pred Službeničkim sudom i Općim sudom pokrenuti postupci s istim pitanjem tumačenja ili u kojima se ispituje valjanost istog akta, Službenički sud može nakon saslušanja stranaka suspendirati postupak dok Opći sud ne donese presudu.

Ako su pred Službeničkim sudom i Općim sudom pokrenuti postupci s istim predmetom spora, Službenički sud oglašava se nenadležnim tako da Opći sud može odlučivati o tim predmetima.

Članak 9.

Protiv konačnih odluka Službeničkog suda i protiv njegovih djelomičnih odluka o meritornim pitanjima te odluka o postupovnim pitanjima u vezi s prigovorima nenadležnosti ili nedopuštenosti može se podnijeti žalba Općem sudu u roku od dva mjeseca od dostave pobijane odluke.

Takvu žalbu može podnijeti bilo koja stranka koja nije uspjela sa svojim zahtjevom u cijelosti ili djelomično. Stranke koje su se uključile u postupak, a koje nisu države članice i institucije Unije, mogu podnijeti takvu žalbu samo ako se odluka Službeničkog suda odnosi neposredno na njih.

Članak 10.

1. Ako je Službenički sud odbio prijedlog za uključenje u postupak, podnositelj prijedloga može u roku od dva tjedna od dostave odluke kojom se odbija njegov prijedlog podnijeti žalbu Općem sudu.
2. Protiv svih odluka Službeničkog suda donesenih na temelju članak 278. ili 279. ili članka 299. četvrtog stavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članka 157. ili članka 164. trećeg stavka Ugovora o EZAE-u, stranke u postupku mogu u roku od dva mjeseca od njihove dostave podnijeti žalbu Općem sudu.
3. Predsjednik Općeg suda može u skraćenom postupku, koji se može, u mjeri u kojoj je to potrebno razlikovati od nekih pravila sadržanih u ovom Prilogu i koji se utvrđuje u poslovniku Općeg suda, odlučiti o žalbama, kako je predviđeno u stavicima 1. i 2.

Članak 11.

1. Žalba podnesena Općem sudu ograničena je na pravna pitanja. Može se podnijeti zbog nenadležnosti Službeničkog suda, zbog povrede postupka kojom se povređuju interesi podnositelja žalbe te zbog povrede prava Unije od strane Službeničkog suda.
2. Žalba samo protiv odluke o naknadi troškova postupka i o njihovoj visini nije dopuštena.

Članak 12.

1. Ne dovodeći u pitanje članke 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članak 157. Ugovora o EZAE-u, žalba pred Općim sudom nema suspenzivni učinak.
2. Ako se protiv odluke Službeničkog suda podnese žalba, postupak pred Općim sudom sastoji se od pisanog i usmenog dijela. U skladu s uvjetima utvrđenim u poslovniku, Opći sud može, nakon što sasluša stranke u postupku, donijeti odluku bez provođenja usmenog postupka.

Članak 13.

1. Ako je žalba osnovana, Opći sud ukida odluku Službeničkog suda i sam odlučuje o sporu. On vraća predmet na odlučivanje Službeničkom sudu ako stanje postupka Sudu ne dopušta odlučivanje.
2. U slučaju vraćanja predmeta Službeničkom sudu, taj je sud vezan odlukom Općeg suda u vezi s pravnim pitanjima.

PROTOKOL (br. 4)

**O STATUTU EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA
I EUROPSKE SREDIŠNJE BANKE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI utvrditi Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke predviđen člankom 129. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Poglavlje I.

Europski sustav središnjih banaka

Članak 1.

Europski sustav središnjih banaka

U skladu s člankom 282. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska središnja banka (ESB) i nacionalne središnje banke čine Europski sustav središnjih banaka (ESSB). ESB i nacionalne središnje banke država članica čija je valuta euro čine Eurosustav.

ESSB i ESB izvršavaju svoje zadaće i obavljaju svoje aktivnosti u skladu s odredbama Ugovorâ i ovog Statuta.

Poglavlje II.

Ciljevi i zadaće ESSB-a

Članak 2. Ciljevi

U skladu s člankom 127. stavkom 1. i člankom 282. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije glavni je cilj ESSB-a održavanje stabilnosti cijena. Ne dovodeći u pitanje cilj stabilnosti cijena, ESSB podržava opće ekonomske politike u Uniji kako bi doprinio ostvarivanju ciljeva Unije utvrđenih u članku 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. ESSB djeluje u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem, dajući prednost učinkovitoj raspodjeli resursa te u skladu s načelima određenima člankom 119. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 3. Zadaće

3.1. U skladu s člankom 127. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije osnovne zadaće koje se provode putem ESSB-a jesu:

- utvrđivanje i provođenje monetarne politike Unije,
- obavljanje deviznih poslova u skladu s odredbama članka 219. tog Ugovora,
- držanje i upravljanje službenim deviznim pričuvama država članica,
- promicanje nesmetanog funkcioniranja platnih sustava.

3.2. U skladu s člankom 127. stavkom 3. navedenog Ugovora, članak 3. stavak 3.1. treća alineja ne dovodi u pitanje držanje i upravljanje operativnim deviznim sredstvima od strane vlada država članica.

3.3. U skladu s člankom 127. stavkom 5. navedenog Ugovora, ESSB doprinosi nesmetanom vođenju politika koje provode nadležne vlasti, a koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava.

Članak 4. Savjetodavne funkcije

U skladu s člankom 127. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije:

- (a) savjetovanje s ESB-om potrebno je:
- o svakom predloženom aktu Unije iz nadležnosti ESB-a;
  - od strane nacionalnih tijela, u vezi sa svakim prijedlogom propisa iz nadležnosti ESB-a, ali u granicama i pod uvjetima koje odredi Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41.;
- (b) O pitanjima iz svoje nadležnosti ESB može podnositi mišljenja institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije ili nacionalnim tijelima.

Članak 5. Prikupljanje statističkih podataka

5.1. Kako bi preuzela zadaće ESSB-a, ESB uz pomoć nacionalnih središnjih banaka prikuplja potrebne statističke podatke od nadležnih nacionalnih tijela ili izravno od gospodarskih subjekata. U tu svrhu surađuje s institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i s nadležnim tijelima država članica ili trećih zemalja te s međunarodnim organizacijama.

5.2. Nacionalne središnje banke, u mjeri u kojoj je to moguće, izvršavaju zadaće opisane u članku 5. stavku 5.1.

5.3. ESB prema potrebi, pomaže usklađivanju pravila i praksi koje uređuju prikupljanje, objedinjavanje i distribuciju statističkih podataka u područjima svoje nadležnosti.

5.4. Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41. utvrđuje pravne i fizičke osobe koje podliježu obvezi izvješćivanja, režim tajnosti te odgovarajuće odredbe za izvršenje.

Članak 6. Međunarodna suradnja

6.1. U području međunarodne suradnje koja obuhvaća zadaće povjerene ESSB-u, ESB odlučuje o načinu zastupljenosti ESSB-a.

6.2. ESB i nacionalne središnje banke, ako im ESB to odobri, mogu sudjelovati u međunarodnim monetarnim institucijama.

6.3. Članak 6. stavci 6.1. i 6.2. ne dovode u pitanje članak 138. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Poglavlje III.

Ustroj ESSB-a

Članak 7. Neovisnost

U skladu s člankom 130. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, pri izvršavanju ovlasti i obavljanju zadaća i dužnosti koje su im dodijeljene ovim Ugovorom i ovim Statutom, ni ESB ni nacionalne središnje banke kao niti članovi njihovih tijela nadležnih za odlučivanje ne smiju tražiti ni primati naputke od institucija, tijela, ureda i agencija Unije, bilo koje vlade država članica ili bilo kojeg drugog tijela. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije i vlade država članica obvezuju se da će poštovati ovo načelo i da neće nastojati utjecati na članove tijela nadležnih za odlučivanje u ESB-u ili u nacionalnim središnjim bankama u obavljanju njihovih zadaća.

*Članak 8.
Opće načelo*

ESSB-om upravljaju tijela ESB-a nadležna za odlučivanje.

*Članak 9.
Europska središnja banka*

9.1. ESB, koji u skladu s člankom 282. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ima pravnu osobnost, u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju prava države članice; ESB osobito može stjecati pokretnine i nekretnine ili njima raspolagati te biti stranka u sudskom postupku.

9.2. ESB osigurava da se zadaće dodijeljene ESSB-u na temelju članka 127. stavaka 2., 3. i 5. Ugovora o funkcioniranju Europske unije provode putem njegovih vlastitih aktivnosti na temelju ovog Statuta ili putem nacionalnih središnjih banaka na temelju članka 12. stavka 12.1. i članka 14.

9.3. U skladu s člankom 129. stavkom 1. navedenog Ugovora tijela ESB-a nadležna za odlučivanje jesu Upravno vijeće i Izvršni odbor.

*Članak 10.
Upravno vijeće*

10.1. U skladu s člankom 283. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Upravno vijeće sastoji se od članova Izvršnog odbora ESB-a i guvernera nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro.

10.2. Svaki član Upravnog vijeća ESB-a ima jedan glas. Od dana kada broj članova Upravnog vijeća ESB-a premaši 21, svaki član Izvršnog odbora ima jedan glas, a pravo glasa ima 15 guvernera. Ova glasačka prava glasa dodjeljuju se i rotiraju kako slijedi:

- od dana kada broj guvernera prijeđe brojku 15, do dana kada dostigne brojku 22, guverneri se dijele u dvije skupine, u skladu s rangom prema veličini udjela nacionalnih središnjih banaka država članica u agregiranom bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama te u ukupnoj agregiranoj bilanci monetarnih financijskih institucija onih države članice čija je valuta euro. Udjelu u agregiranom bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama dodjeljuje se ponder od 5/6, a udjelu u ukupnoj agregiranoj bilanci monetarnih financijskih institucija dodjeljuje se ponder od 1/6. Prva skupina sastoji se od pet guvernera, a druga skupina od ostalih guvernera. Učestalost prava glasa guvernera koja se dodjeljuju prvoj skupini ne može biti manja od učestalosti prava glasa onih u drugoj skupini. Podložno prethodnoj rečenici, prvoj se skupini dodjeljuju četiri prava glasa, a drugoj skupini jedanaest prava glasa,
- od dana kada broj guvernera dostigne brojku 22, guverneri se dijele u tri skupine u skladu s rangom na temelju kriterija utvrđenih u prethodnoj alineji. Prva skupina sastoji se od pet guvernera i dodjeljuju joj se četiri prava glasa. Druga skupina sastoji se od polovice ukupnog broja guvernera, pri čemu se svaki razlomak zaokružuje na najbliži cijeli broj, a dodjeljuje joj se osam glasova. Treća skupina se sastoji od preostalih guvernera i dodjeljuju joj se tri prava glasa,
- u svakoj skupini prava glasa se guvernerima dodjeljuju na jednaka vremenska razdoblja,
- za izračun udjela u agregiranom bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama primjenjuje se članak 29. stavak 29.2. Ukupna agregirana bilanca monetarnih financijskih institucija izračunava se u skladu sa statističkim okvirom koji se primjenjuje u Uniji u trenutku izračuna,
- kada se agregirani bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama prilagođava u skladu s člankom 29. stavak 29.3., ili kada se broj guvernera poveća, veličina i/ili sastav skupina prilagođava se u skladu s navedenim načelima,
- Upravno vijeće ESB-a odlučujući dvotrećinskom većinom svih svojih članova bez obzira imaju li pravo glasa ili ne, poduzima mjere potrebne za provedbu gore navedenih načela i može donijeti odluku o odgađanju početka sustava rotacije do dana kada broj guvernera premaši 18.

Pravo glasa koristi se osobno. Odstupajući od tog pravila, poslovnikom iz članka 12. stavka 12.3. može se utvrditi da članovi Upravnog vijeća glasuju putem telekonferencije. Tim se poslovnikom također predviđa da član Upravnog vijeća koji je tijekom duljeg razdoblja spriječen i ne može prisustvovati sjednicama Upravnog vijeća može imenovati zamjenika članom Upravnog vijeća.

Odredbe prethodnih stavaka ne dovode u pitanje glasačka prava svih članova Upravnog vijeća bez obzira na to imaju li pravo glasa ili ne, na temelju članka 10. stavka 10.3. te članka 40. stavaka 40.2. i 40.3.

Osim ako je ovim Statutom drukčije predviđeno, Upravno vijeće odlučuje običnom većinom članova koji imaju pravo glasa. U slučaju neodlučenog rezultata glasovanja odlučujući je glas predsjednika.

Upravno vijeće za glasovanje mora imati kvorum od dvije trećine svojih članova koji imaju pravo glasa. Ako nema kvoruma, predsjednik može sazvati izvanredni sastanak na kojem se odluke mogu donositi bez obzira na kvorum.

10.3. Za sve odluke koje se donose na temelju članaka 28., 29., 30., 32. i 33., glasovi u Upravnom vijeću ponderiraju se prema udjelima nacionalnih središnjih banaka u upisanom kapitalu ESB-a. Ponderi glasova članova Izvršnog odbora jesu nula. Odluka za koju je potrebna kvalificirana većina usvaja se ako glasovi za predstavljaju najmanje dvije trećine upisanog kapitala ESB-a i najmanje polovicu imatelja udjela. Ako guverner ne može biti nazočan, može imenovati zamjenika za davanje svog ponderiranog glasa.

10.4. Sastanci su tajni. Upravno vijeće može odlučiti učiniti javnim ishod svojih vijećanja.

10.5. Upravno vijeće sastaje se najmanje deset puta godišnje.

Članak 11. Izvršni odbor

11.1. U skladu s člankom 283. stavkom 2. prvim podstavkom Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Izvršni odbor sastoji se od predsjednika, potpredsjednika i još četiriju članova.

Članovi obavljaju svoje dužnosti u punom radnom vremenu. Nijedan se član ne smije baviti ni jednim drugim zanimanjem, ni plaćenim ni neplaćenim, osim ako to iznimno odobri Upravno vijeće.

11.2. U skladu s člankom 283. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europsko Vijeće, kvalificiranom većinom, na preporuku Vijeća danu nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Upravnim vijećem, imenuje predsjednika, potpredsjednika i ostale članove Izvršnog odbora iz redova osoba s ugledom i stručnim iskustvom u monetarnom ili bankarskom području.

Njihov mandat traje 8 godina i ne može se obnavljati.

Članovi Izvršnog odbora mogu biti samo državljani država članica.

11.3. Uvjeti zapošljavanja članova Izvršnog odbora, osobito njihove plaće, mirovine i ostala prava iz socijalne sigurnosti predmetom su ugovorâ s ESB-om i utvrđuje ih Upravno vijeće na prijedlog odbora koji se sastoji od triju članova koja imenuje Upravno vijeće i triju članova koja imenuje Vijeće. Članovi Izvršnog odbora nemaju pravo glasa o pitanjima iz ovog stavka.

11.4. Ako član Izvršnog odbora više ne ispunjava uvjete koji su potrebni za obavljanje dužnosti ili ako je počinio tešku povredu dužnosti, Sud ga, na zahtjev Upravnog vijeća ili Izvršnog odbora, može razriješiti dužnosti.

11.5. Svaki osobno nazočan član Izvršnog odbora ima pravo glasovati i u tu svrhu ima jedan glas. Osim ako je drukčije predviđeno, Izvršni odbor odlučuje običnom većinom danih glasova. U slučaju neodlučenog rezultata glasovanja predsjednikov je glas odlučujući. Modaliteti glasovanja navode se u poslovniku iz članka 12. stavka 12.3.

11.6. Izvršni je odbor odgovoran za tekuće poslovanje ESB-a.

11.7. Svako slobodno mjesto u Izvršnom odboru popunjava se imenovanjem novog člana u skladu s člankom 11. stavkom 11.2.

Članak 12.
Zadaje tijela nadležnih za odlučivanje

12.1. Upravno vijeće usvaja smjernice i donosi odluke potrebne kako bi se osiguralo obavljanje zadaća dodijeljenih ESSB-u temeljem Ugovorâ i ovog Statuta. Upravno vijeće oblikuje monetarnu politiku Unije uključujući, prema potrebi, odluke koje se odnose na intermedijarne ciljeve monetarne politike, ključne kamatne stope i ponudu pričuve u ESSB-u te utvrđuje smjernice potrebne za njihovu primjenu.

Izvršni odbor provodi monetarnu politiku u skladu sa smjernicama i odlukama koje utvrđuje Upravno vijeće. U tom smislu Izvršni odbor daje potrebne naputke nacionalnim središnjim bankama. Nadalje, Izvršni odbor može imati određene ovlasti koje mu se prenose kada Upravno vijeće tako odluči.

U mjeri u kojoj se to smatra mogućim i primjerenim te ne dovodeći pritom u pitanje odredbe ovog članka, ESB koristi nacionalne središnje banke za obavljanje poslova koji su dio zadaća ESSB-a.

12.2. Izvršni je odbor odgovoran za pripremu sastanaka Upravnog vijeća.

12.3. Upravno vijeće donosi poslovnik u kojem se utvrđuje unutarnji ustroj ESB-a i njegova tijela nadležna za odlučivanje.

12.4. Upravno vijeće obavlja savjetodavne funkcije iz članka 4.

12.5. Upravno vijeće donosi odluke iz članka 6.

Članak 13.
Predsjednik

13.1. Predsjednik ili u njegovoj odsutnosti potpredsjednik predsjedava Upravnim vijećem i Izvršnim odborom ESB-a.

13.2. Ne dovodeći u pitanje članak 38. predsjednik ili osoba koju on imenuje predstavljaju ESB prema van.

Članak 14.
Nacionalne središnje banke

14.1. U skladu s člankom 131. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, svaka država članica osigurava da njezino nacionalno zakonodavstvo, uključujući i statut njezine nacionalne središnje banke, bude usklađeno s Ugovorima i ovim Statutom.

14.2. Statuti nacionalnih središnjih banaka moraju osobito predvidjeti da mandat guvernera nacionalne središnje banke bude najmanje 5 godina.

Guverner može biti razriješen dužnosti samo ako više ne ispunjava uvjete koji su potrebni za obavljanje dužnosti ili ako je počinio tešku povredu dužnosti. Protiv odluke donesene u tom smislu, dotični guverner ili Upravno vijeće mogu pokrenuti postupak pred Sudom zbog povrede Ugovorâ ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog za njegovu primjenu. Takav se postupak pokreće u roku od dva mjeseca od objavljivanja odluke ili obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kad je tužitelj saznao za odluku.

14.3. Nacionalne središnje banke sastavni su dio ESSB-a i djeluju u skladu sa smjernicama i naputcima ESB-a. Upravno vijeće poduzima potrebne korake kako bi osiguralo usklađenost sa smjernicama i naputcima ESB-a te traži da mu se dostave svi potrebni podaci.

14.4. Nacionalne središnje banke mogu obavljati i funkcije koje nisu navedene u ovom Statutu, osim ako Upravno vijeće dvotrećinskom većinom danih glasova utvrdi da su oni u suprotnosti s ciljevima i zadaćama ESSB-a. Takve se funkcije obavljaju na vlastitu odgovornost i za vlastiti račun nacionalnih središnjih banaka i ne smatraju se dijelom funkcija ESSB-a.

Članak 15.
Obveze izvješćivanja

15.1. ESB najmanje tromjesečno izrađuje i objavljuje izvješća o aktivnostima ESSB-a.

15.2. Konsolidirano financijsko izvješće ESSB-a objavljuje se svaki tjedan.

15.3. U skladu s člankom 284. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ESB dostavlja Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji, a također i Europskom vijeću, godišnje izvješće o aktivnostima ESSB-a i o monetarnoj politici u prethodnoj i tekućoj godini.

15.4. Izvješća i izjave iz ovog članka dostupne su zainteresiranim stranama bez naknade.

Članak 16. Novčanice

U skladu s člankom 128. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Upravno vijeće ima isključivo pravo odobriti izdavanje euronovčanica u Uniji. Te novčanice mogu izdavati ESB i nacionalne središnje banke. Novčanice koje izdaju ESB i nacionalne središnje banke jedine su koje imaju status zakonskog sredstva plaćanja unutar Unije.

ESB koliko je to moguće poštuje postojeću praksu koja se odnosi na izdavanje i oblikovanje novčanica.

Poglavlje IV.

Monetarne funkcije i poslovanje ESSB-a

Članak 17. Računi kod ESB-a i nacionalnih središnjih banaka

Radi obavljanja svojih poslova ESB i nacionalne središnje banke mogu otvarati račune za kreditne institucije, javne ustanove i druge sudionike na tržištu, te kao osiguranje prihvaćati imovinu i nematerijalizirane vrijednosne papire.

Članak 18.
Poslovi na otvorenom tržištu i kreditni poslovi

18.1. Radi ostvarivanja ciljeva ESSB-a i izvršenja svojih zadaća ESB i nacionalne središnje banke mogu:

- poslovati na financijskim tržištima izravnom kupnjom i prodajom (promptno i na rok) ili povratnom kupnjom i prodajom te davanjem i uzimanjem u zajam utrživih instrumenata u eurima ili u drugim valutama, kao i plemenitih kovina,
- sklapati kreditne poslove s kreditnim institucijama i drugim sudionicima na tržištu, a da se pritom odobravanje zajmova temelji na odgovarajućem osiguranju.

18.2. ESB utvrđuje opća načela za otvoreno tržište i kreditne poslove koje provodi sam ESB ili nacionalne središnje banke, uključujući objavljivanje uvjeta pod kojima su spremne sklapati takve poslove.

Članak 19.
Minimalne pričuve

19.1 Podložno članku 2., ESB može tražiti da kreditne institucije osnovane u državama članicama drže minimalnu pričuvu na računima kod ESB-a i nacionalnih središnjih banaka u skladu s ciljevima monetarne politike. Odredbe koje se odnose na izračun i određivanje potrebnih minimalnih pričuva može utvrditi Upravno vijeće. U slučaju nepridržavanja ESB ima pravo odrediti kaznene kamate te druge sankcije sa sličnim učinkom.

19.2 Za primjenu ovog članka, Vijeće, sukladno postupku utvrđenom člankom 41., određuje osnovicu za obračun minimalnih pričuva i maksimalne dopuštene omjere između tih pričuva i njihove osnovice te odgovarajuće sankcije u slučaju nepridržavanja.

Članak 20.
Drugi instrumenti monetarne kontrole

Uzimajući u obzir članak 2., Upravno vijeće može dvotrećinskom većinom danih glasova odlučiti o drugim operativnim metodama monetarne kontrole koje smatra primjerenima.

Vijeće sukladno postupku utvrđenom člankom 41. određuje opseg tih metoda ako se njima nameću obveze trećima.

Članak 21.

Poslovanje s osobama javnog prava

21.1. U skladu s člankom 123. Ugovora o funkcioniranju Europske unije zabranjena su prekoračenja po računu i sve druge vrste kredita kod ESB-a ili kod nacionalnih središnjih banaka u korist institucija, tijela, ureda i agencija Unije, središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih tijela javne vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća država članica, kao što je i ESB-u i nacionalnim središnjim bankama zabranjena kupnja dužničkih instrumenata neposredno od tih subjekata.

21.2. ESB i nacionalne središnje banke mogu nastupati kao fiskalni agenti za subjekte iz članka 21. stavka 1.

21.3. Odredbe ovog članka ne primjenjuju se na kreditne institucije u javnom vlasništvu prema kojima, u pogledu ponude pričuva od strane središnjih banaka, nacionalne središnje banke i ESB postupaju jednako kao i prema privatnim kreditnim institucijama.

Članak 22.

Klirinški i platni sustav

ESB i nacionalne središnje banke mogu stvoriti mogućnosti, a ESB donositi propise radi osiguranja učinkovitog i pouzdanog obračunskog i platnog sustava u Uniji i s drugim zemljama.

Članak 23.

Poslovanje s inozemstvom

ESB i nacionalne središnje banke mogu:

- uspostaviti odnose sa središnjim bankama i financijskim institucijama u drugim zemljama i, prema potrebi, s međunarodnim organizacijama,

- kupovati i prodavati promptno i terminski sve vrste deviznih sredstava i plemenitih kovina; izraz „devizna sredstva” uključuje vrijednosne papire i drugu imovinu u valuti bilo koje zemlje ili obračunske jedinice neovisno o obliku u kojem se čuva,
- držati sredstva i upravljati sredstvima iz ovog članka,
- voditi sve vrste bankovnih poslova u odnosima s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, uključujući davanje i uzimanje zajmova.

Članak 24.
Ostalo poslovanje

Uz poslove koji proizlaze iz njihovih zadaća, ESB i nacionalne središnje banke mogu sudjelovati u operacijama za svoje administrativne svrhe ili za svoje osoblje.

Poglavlje V.

Bonitetni nadzor

Članak 25.
Bonitetni nadzor

25.1. ESB može davati savjete Vijeću, Komisiji i nadležnim tijelima država članica te se oni s njime mogu savjetovati o području djelovanja i provedbi zakonodavstva Unije koje se odnosi na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava.

25.2. U skladu sa svakom uredbom Vijeća iz članka 127. stavka 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ESB može obavljati posebne zadaće u vezi s politikama koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i drugih financijskih institucija s iznimkom osiguravajućih društava.

Poglavlje VI.

Financijske odredbe ESSB-a

Članak 26. Financijski izvještaji

26.1. Financijska godina ESB-a i nacionalnih središnjih banaka započinje prvog siječnja i završava posljednjeg dana prosinca.

26.2. Godišnje financijske izvještaje ESB-a izrađuje Izvršni odbor u skladu s načelima koja utvrđuje Upravno vijeće. Financijske izvještaje odobrava Upravno vijeće i nakon toga se objavljuju.

26.3. Zbog analitičkih i operativnih razloga Izvršni odbor izrađuje konsolidiranu bilancu stanja ESSB-a koja obuhvaća aktivu i pasivu nacionalnih središnjih banaka u okviru ESSB-a.

26.4. Za primjenu ovog članka Upravno vijeće utvrđuje potrebna pravila za standardizaciju računovodstvenih i izvještajnih postupaka za poslove koje obavljaju nacionalne središnje banke.

Članak 27. Revizija

27.1. Reviziju financijskih izvještaja ESB-a i nacionalnih središnjih banaka obavljaju neovisni vanjski revizori koje preporučuje Upravno vijeće, a odobrava Vijeće. Revizori su ovlašteni za provjeru svih poslovnih knjiga i računa ESB-a i nacionalnih središnjih banaka te za dobivanje potpunih informacija o njihovom poslovanju.

27.2. Odredbe članka 287. Ugovora o funkcioniranju Europske unije primjenjuju se samo na kontrolu učinkovitosti upravljanja ESB-a.

Članak 28.
Kapital ESB-a

28.1. Kapital ESB-a iznosi 5 milijardi eura. Kapital se može povećati iznosima o kojima može odlučiti Upravno vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom predviđenom člankom 10. stavkom 10.3., u granicama i pod uvjetima koje odredi Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41.

28.2. Nacionalne središnje banke isključivi su upisnici i vlasnici kapitala ESB-a. Upis kapitala obavlja se u skladu s ključem koji se utvrđuje u skladu s člankom 29.

28.3. Upravno vijeće, djelujući kvalificiranom većinom predviđenom člankom 10. stavkom 10.3., određuje opseg kapitala koji se uplaćuje te oblik uplate.

28.4. Pridržavajući se članka 28. stavka 28.5., udjeli nacionalnih središnjih banaka u upisanom kapitalu ESB-a ne mogu se prenositi, založiti ili zaplijeniti.

28.5. Ako se ključ iz članka 29. prilagođuje, nacionalne središnje banke međusobno prenose udjele u kapitalu u mjeri potrebnoj da se osigura distribucija udjela u kapitalu koja odgovara prilagođenom ključu. Upravno vijeće određuje uvjete takvih prijenosa.

Članak 29.
Ključ za upis kapitala

29.1. Ključ za upis kapitala ESB-a, koji je prvi puta utvrđen 1998. prigodom osnivanja ESSB-a, utvrđuje se na način da se svakoj nacionalnoj središnjoj banci dodijeli ponder u tom ključu koji je jednak zbroju:

- 50 % udjela njezine države članice u broju stanovništva Unije u pretposljednjoj godini koja prethodi osnivanju ESSB-a,
- 50 % udjela njezine države članice u bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama Unije utvrđenom u posljednjem petogodišnjem razdoblju koje prethodi pretposljednjoj godini prije osnivanja ESSB-a.

Postoci se zaokružuju na nižu ili višu vrijednost najbližeg višekratnika od 0,0001 postotnog poena.

29.2. Statističke podatke koji se upotrebljavaju za primjenu ovog članka dostavlja Komisija u skladu s pravilima koje donosi Vijeće u skladu s postupkom predviđenim u članku 41.

29.3. Ponderi koji se dodjeljuju nacionalnim središnjim bankama prilagođavaju se svakih pet godina nakon osnivanja ESSB-a analogno odredbama utvrđenima u članku 29. stavku 29.1. Prilagođeni ključ primjenjuje se s učinkom od prvog dana sljedeće godine.

29.4. Upravno vijeće poduzima sve druge mjere potrebne za primjenu ovog članka.

Članak 30. Prijenos deviznih pričuva u ESB

30.1. Ne dovodeći u pitanje članak 28., nacionalne središnje banke opskrbljuju ESB deviznim pričuvama u valutama koje nisu valute država članica, euro, pričuvne pozicije u MMF-u i posebna prava vučenja, do iznosa u vrijednosti 50 milijardi eura. Upravno vijeće odlučuje o udjelu koji se prenosi na ESB nakon njegovog osnivanja i o iznosima koji se prenose kasnije. ESB ima puno pravo držati devizne pričuve koje mu se prenesu i njima upravljati te ih upotrebljavati za svrhe određene ovim Statutom.

30.2. Doprinos svake nacionalne središnje banke utvrđuje se razmjerno njezinu udjelu u upisanom kapitalu ESB-a.

30.3. ESB priznaje svakoj nacionalnoj središnjoj banci potraživanje koje je jednako njezinu doprinosu. Upravno vijeće određuje denominaciju i naknadu za takva potraživanja.

30.4. ESB može tražiti dodatne devizne pričuve iznad iznosa utvrđenog u članku 30. stavku 30.1., u skladu s člankom 30. stavkom 30.2., u granicama i pod uvjetima koje odredi Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41.

30.5. ESB može držati pričuvne pozicije u MMF-u i posebna prava vučenja i njima upravljati te osigurati objedinjavanje tih sredstava.

30.6. Upravno vijeće poduzima sve druge mjere potrebne za primjenu ovog članka.

Članak 31.

Devizne pričuve koje drže nacionalne središnje banke

31.1. Nacionalne središnje banke mogu obavljati poslove povezane s ispunjavanjem svojih obveza prema međunarodnim organizacijama u skladu s člankom 23.

31.2. Sva ostala poslovanja s deviznim pričuvama koja ostaju pri nacionalnim središnjim bankama nakon prijenosa iz članka 30. i poslovi država članica s njihovim operativnim deviznim sredstvima, koje premašuju određenu granicu koja se utvrđuje u okviru članka 31. stavka 31.3., podliježu odobrenju ESB-a radi osiguranja sukladnosti s tečajnom i monetarnom politikom Unije.

31.3. Upravno vijeće izdaje smjernice radi olakšanja tog poslovanja.

Članak 32.

Raspodjela monetarnog prihoda nacionalnih središnjih banaka

32.1. Prihod koji ostvaruju nacionalne središnje banke pri obavljanju funkcije monetarne politike ESSB-a (dalje u tekstu „monetarni prihod”) raspodjeljuje se krajem svake financijske godine sukladno odredbama ovog članka.

32.2. Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke jednak je njezinu godišnjem prihodu ostvarenom iz njezinih sredstava koja se drže u novčanicama u optjecaju i u depozitima kreditnih institucija. Nacionalne središnje banke namjenski raspoređuju ta sredstva u skladu sa smjernicama koje utvrđuje Upravno vijeće.

32.3. Ako nakon uvođenja eura strukture bilance stanja nacionalnih središnjih banaka prema prosudbi Upravnog vijeća ne dopuštaju primjenu članka 32. stavka 32.2., Upravno vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, može odlučiti da se odstupajući od članka 32. stavka 32.2. monetarni prihod procjenjuje prema alternativnoj metodi za razdoblje od najviše pet godina.

32.4. Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke smanjuje se za iznos koji je jednak kamatama plaćenima od strane te središnje banke za depozite kreditnih institucija u skladu s člankom 19.

Upravno vijeće može odlučiti da se nacionalnim središnjim bankama naknade troškovi nastali izdavanjem novčanica ili u iznimnim okolnostima posebni gubici nastali operacijama monetarne politike koje je poduzeo ESSB. Naknada je u obliku koji se prema prosudbi Upravnog vijeća smatra primjerenim; ti se iznosi mogu prebiti s monetarnim prihodom nacionalnih središnjih banaka.

32.5. Ukupni iznos monetarnog prihoda nacionalnih središnjih banaka raspodjeljuje se nacionalnim središnjim bankama razmjerno njihovim uplaćenim udjelima u kapitalu ESB-a, pridržavajući se odluka koje Upravno vijeće donese na temelju članka 33. stavka 33.2.

32.6. Obračun i namiru salda koja proizlazi iz raspodjele monetarnog prihoda provodi ESB u skladu sa smjernicama koje utvrđuje Upravno vijeće.

32.7. Upravno vijeće poduzima sve druge mjere potrebne za primjenu ovog članka.

Članak 33.

Raspodjela neto dobiti i gubitka ESB-a

33.1. Neto dobit ESB-a prenosi se sljedećim redoslijedom:

- (a) iznos koji određuje Upravno vijeće, a koji ne smije prelaziti 20 % neto dobiti, prenosi se u fond opće pričuve, najviše do visine koja je jednaka 100 % kapitala;
- (b) preostala neto dobit raspodjeljuje se imateljima udjela ESB-a razmjerno njihovim uplaćenim udjelima.

33.2. U slučaju da ESB zabilježi gubitak, manjak se nadoknađuje iz fonda opće pričuve ESB-a i, ako je to potrebno, nakon odluke Upravnog vijeća, iz monetarnog prihoda dotične financijske godine, u razmjeru s i najviše do visine iznosa raspodijeljenih nacionalnim središnjim bankama u skladu s člankom 32. stavkom 32.5.

Poglavlje VII.

Opće odredbe

Članak 34. Pravni akti

34.1. U skladu s člankom 132. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ESB:

- donosi uredbe u opsegu u kojem su potrebne za provedbu zadaća utvrđenih u članku 3. stavku 3.1. prvoj alineji, članku 19. stavku 19.1., članku 22. ili članku 25. stavku 25.2. te u slučajevima koji se utvrđuju aktima Vijeća iz članka 41.,
- donosi odluke potrebne za izvršavanje zadaća koje su ESSB-u povjerene Ugovorima i ovim Statutom,
- daje preporuke i mišljenja.

34.2. ESB može odlučiti objaviti svoje odluke, preporuke i mišljenja.

34.3. U granicama i pod uvjetima koje Vijeće utvrdi u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41., ESB je ovlašten određivati novčane kazne ili periodične penale poduzetnicima koji ne ispunjavaju obveze na temelju njegovih uredbi i odluka.

Članak 35. Sudski nadzor i s njim povezana pitanja

35.1. Radnje ili propusti ESB-a podložni su ispitivanju ili tumačenju od strane Suda Europske unije u slučajevima i prema uvjetima utvrđenima u Ugovorima. ESB može pokrenuti postupak u slučajevima i prema uvjetima utvrđenima ovim Ugovorom.

35.2. U sporovima između ESB-a s jedne strane i njegovih vjerovnika, dužnika ili koje druge osobe s druge strane, odlučuju nadležni su nacionalni sudovi, osim ako je nadležnost dodijeljena Sudu Europske unije.

35.3. ESB podliježe režimu odgovornosti koji je predviđen u članku 340. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Nacionalne središnje banke odgovorne su na temelju svojih nacionalnih zakonodavstava.

35.4. Sud Europske unije nadležan je donijeti presudu na temelju bilo koje arbitražne klauzule sadržane u ugovoru koji je sklopljen od strane ESB-a ili u njegovo ime, bez obzira na to je li riječ o javnopravnom ili privatnopravnom ugovoru.

35.5. Odluku ESB-a o pokretanju postupka pred Sudom Europske unije donosi Upravno vijeće.

35.6. Sud Europske unije nadležan je u sporovima o ispunjavanju obveza nacionalne središnje banke temeljem Ugovorâ i ovog Statuta. Ako ESB smatra da nacionalna središnja banka nije ispunila neku obvezu temeljem ovog Statuta, o tom predmetu, nakon što je nacionalnoj središnjoj banci dala priliku da se očituje, daje obrazloženo mišljenje. Ako dotična nacionalna središnja banka ne postupi sukladno mišljenju u roku koji utvrdi ESB, ESB taj predmet može uputiti Sudu.

Članak 36. Osoblje

36.1. Upravno vijeće, na prijedlog Izvršnog odbora, utvrđuje uvjete zaposlenja osoblja ESB-a.

36.2. Sud Europske unije nadležan je za rješavanje svih sporova između ESB-a i njegovih službenika u granicama i pod uvjetima utvrđenima u uvjetima zaposlenja.

Članak 37. (bivši članak 38.) Čuvanje poslovne tajne

37.1. Članovi upravnih tijela i osoblje ESB-a i nacionalnih središnjih banaka ne smiju, čak ni nakon prestanka njihove dužnosti, otkrivati one podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja poslovne tajne.

37.2. Osobe koje imaju pristup podacima koji su obuhvaćeni zakonodavstvom Unije koje nameće obvezu čuvanja tajnosti podliježu tom zakonodavstvu.

*Članak 38. (bivši članak 39.)
Potpisnici*

ESB se pravno obvezuje trećima svakom radnjom predsjednika ili dvaju članova Izvršnog odbora ili potpisom dvaju članova osoblja ESB-a koje je predsjednik na odgovarajući način ovlastio za potpisivanje u ime ESB-a.

*Članak 39. (bivši članak 40.)
Povlastice i imuniteti*

Na državnim područjima država članica ESB uživa takve povlastice i imunitete koji su mu potrebni za obavljanje njegovih zadaća, pod uvjetima utvrđenima Protokolom o povlasticama i imunitetima Europskih zajednica.

Poglavlje VIII.

Izmjena statuta i dopunsko zakonodavstvo

*Članak 40. (bivši članak 41.)
Pojednostavnjeni postupak izmjene*

40.1. U skladu s člankom 129. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Vijeće mogu izmijeniti članak 5. stavke 5.1., 5.2. i 5.3., članke 17. i 18., članak 19. stavak 19.1., članke 22., 23., 24., 26., članak 32. stavke 32.2., 32.3., 32.4. i 32.6., članak 33. stavak 33.1. točku (a) te članak 36. ovog Statuta i to odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom na preporuku ESB-a i nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s ESB-om.

40.2. Članak 10. stavak 10.2. može se izmijeniti jednoglasnom odlukom Europskog vijeća na preporuku Europske središnje banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom. Te izmjene ne stupaju na snagu dok ih ne odobre države članice u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

40.3. Za preporuku ESB-a u skladu s ovim člankom potrebna je jednoglasna odluka Upravnog vijeća.

*Članak 41. (bivši članak 42.)
Dopunsko zakonodavstvo*

U skladu s člankom 129. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i ESB-om ili na preporuku ESB-a i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, donosi odredbe iz članka 4., članka 5. stavka 5.4., članka 19. stavka 19.2., članka 20., članka 28. stavka 28.1., članka 29. stavka 29.2., članka 30. stavka 30.4. i članka 34. stavka 34.3. ovog Statuta.

Poglavlje IX.

Prijelazne i druge odredbe
za ESSB

*Članak 42. (bivši članak 43.)
Opće odredbe*

42.1. Odstupanje iz članka 139. Ugovora o funkcioniranju Europske unije podrazumijeva da sljedeći članci ovog Statuta ne dodjeljuju nikakva prava niti nameću nikakve obveze dotičnim državama članicama: članci 3. i 6., članak 9. stavak 9.2., članak 12. stavak 12.1., članak 14. stavak 14.3., članci: 16., 18., 19., 20., 22. i 23., članak 26. stavak 26.2. te članci: 27., 30., 31., 32., 33., 34. i 49.

42.2. Središnje banke država članica s odstupanjem iz članka 139. navedenog Ugovora zadržavaju svoje ovlasti u području monetarne politike u skladu s nacionalnim pravom.

42.3. U skladu s člankom 139. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, izraz „države članice” znači „države članice čija je valuta euro” u sljedećim člancima ovog Statuta: u članku 3., članku 11. stavku 11.2., članku 19.

42.4. Izraz „nacionalne središnje banke” znači „središnje banke država članica čija je valuta euro” u sljedećim člancima ovog Statuta: u članku 9. stavku 9.2., članku 10. stavcima 10.2. i 10.3., članku 12. stavku 12.1., člancima: 16., 17., 18., 22., 23., 27., 30., 31. i 32., članku 33. stavku 33.2. i članku 49.

42.5. Izraz „imatelji udjela” znači „središnje banke država članica čija je valuta euro” u članku 10. stavku 10.3. i članku 33. stavku 33.1.

42.6. Izraz „upisani kapital ESB-a” znači „kapital ESB-a koji su upisale središnje banke država članica čija je valuta euro” u članku 10. stavku 10.3. i članku 30. stavku 30.2.

*Članak 43. (bivši članak 44.)
Prijelazne zadaće ESB-a*

ESB preuzima prijašnje zadaće EMI-ja iz članka 141. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koje se zbog odstupanjâ jedne ili više država članica i dalje izvršavaju nakon uvođenja eura.

ESB daje savjete tijekom priprema za prestanak odstupanja navedenih u članku 140. navedenog Ugovora.

*Članak 44. (bivši članak 45.)
Opće vijeće ESB-a*

44.1. Ne dovodeći u pitanje članak 129. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, osniva se Opće vijeće kao treće tijelo ESB-a nadležno za odlučivanje.

44.2. Opće vijeće čine predsjednik i potpredsjednik ESB-a te guverneri nacionalnih središnjih banaka. Na sastancima Općeg vijeća mogu sudjelovati i ostali članovi Izvršnog odbora, ali bez prava glasa.

44.3. Zadaće Općeg vijeća u cijelosti su navedene u članku 46. ovog Statuta.

*Članak 45. (bivši članak 46.)
Poslovnik Općeg vijeća*

45.1. Predsjednik ili, u njegovoj odsutnosti, potpredsjednik ESB-a predsjedaju Općim vijećem ESB-a.

45.2. Na sastancima Općeg vijeća mogu sudjelovati predsjednik Vijeća i član Komisije, ali bez prava glasa.

45.3. Predsjednik priprema sastanke Općeg vijeća.

45.4. Odstupajući od članka 12. stavka 12.3., Opće vijeće donosi svoj poslovnik.

45.5. Tajništvo Općeg vijeća osigurava ESB.

*Članak 46. (bivši članak 47.)
Zadaće Općeg vijeća*

46.1. Opće vijeće:

- obavlja zadaće iz članka 43.,
- doprinosi savjetodavnoj funkciji navedenoj u članku 4. i članku 25. stavku 25.1.

46.2. Opće vijeće doprinosi pri:

- prikupljanju statističkih podataka iz članka 5.,
- izvještajnim aktivnostima ESB-a iz članka 15.,
- utvrđivanju potrebnih pravila za primjenu članka 26. iz članka 26. stavka 26.4.,

- poduzimanju svih drugih mjera iz članka 29. stavka 29.4. potrebnih za primjenu članka 29.,
- utvrđivanju uvjeta zaposlenja osoblja ESB-a iz članka 36.

46.3. Opće vijeće doprinosi potrebnim pripremama za neopozivo utvrđivanje deviznih tečajeva država članica s odstupanjem u odnosu na euro iz članka 140. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

46.4. Predsjednik ESB-a obavješćuje Opće vijeće o odlukama Upravnog vijeća.

*Članak 47. (bivši članak 48.)
Prijelazne odredbe za kapital ESB-a*

U skladu s člankom 29. stavkom 29.1., svakoj nacionalnoj središnjoj banci dodjeljuje se ponder u ključu za upis kapitala ESB-a. Odstupajući od članka 28. stavka 28.3. središnje banke država članica s odstupanjem ne uplaćuju svoj upisani kapital, osim ako Opće vijeće, odlučujući većinom koja predstavlja najmanje dvije trećine upisanog kapitala ESB-a i najmanje polovicu imatelja udjela, odluči da se mora uplatiti minimalni postotak kao doprinos za troškove poslovanja ESB-a.

*Članak 48. (bivši članak 49.)
Odgođeno plaćanje kapitala, pričuva i rezervacija ESB-a*

48.1. Središnja banka države članice čije je odstupanje prestalo uplaćuje svoj upisani udio kapitala ESB-a u istom opsegu kao središnje banke drugih država članica čija je valuta euro, te prenosi devizne pričuve ESB-u u skladu s člankom 30. stavkom 30.1. Iznos koji treba prenijeti određuje se množenjem protuvrijednosti eura prema važećem tečaju onih deviznih pričuva koje su već prenijete ESB-u u skladu s člankom 30. stavkom 30.1. s omjerom broja udjela upisanih od strane dotične nacionalne središnje banke i broja udjela koje su već uplatile ostale nacionalne središnje banke.

48.2. Osim uplate koja se obavlja u skladu s člankom 48. stavkom 48.1., dotična središnja banka doprinosi pričuvama ESB-a, rezervacijama koje su jednake pričuvama te iznosu koji tek treba dodijeliti pričuvama i rezervacijama koje odgovaraju saldu računa dobiti i gubitka na dan 31. prosinca godine koja prethodi prestanku odstupanja. Iznos koji se daje određuje se množenjem iznosa pričuva, kao što je utvrđeno gore u tekstu i kako je navedeno u prihvaćenoj bilanci stanja ESB-a, s omjerom broja upisanih udjela od strane dotične središnje banke i broja udjela koje su već uplatile ostale središnje banke.

48.3 Nakon što jedna ili više zemalja postanu državama članicama i njihove nacionalne središnje banke postanu dijelom ESSB-a, upisani kapital ESB-a i ograničenje iznosa deviznih pričuva koji se može prenijeti ESB-u automatski se povećava. Iznos povećanja određuje se množenjem odgovarajućih tada važećih iznosa s omjerom, u okviru proširenog ključa za upis kapitala, između pondera pristupajućih nacionalnih središnjih banaka i pondera nacionalnih središnjih banaka koje su već članice ESSB-a. Ponder svake nacionalne središnje banke u ključu za upis kapitala izračunava se analogno članku 29. stavku 29.1 i u skladu s člankom 29. stavkom 29.2. Referentna razdoblja koja se koriste za statističke podatke jednaka su razdobljima koja su se upotrebljavala za zadnje petogodišnje usklađivanje pondera predviđeno člankom 29. stavkom 29.3.

*Članak 49. (bivši članak 52.)
Zamjena novčanica u valutama država članica*

Nakon neopozivog utvrđivanja deviznih tečajeva u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Upravno vijeće poduzima mjere koje su potrebne da bi se osiguralo da se novčanice u valutama s neopozivo utvrđenim deviznim tečajevima, od strane nacionalnih središnjih banaka zamjenjuju prema njihovim odgovarajućim paritetnim vrijednostima.

*Članak 50. (bivši članak 53.)
Primjenjivost prijelaznih odredaba*

Ako ima i sve dok ima država članica s odstupanjem, primjenjuju se članci od 42. do 47.

O STATUTU EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI utvrditi Statut Europske investicijske banke predviđen člankom 308. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ovime se ustanovljuje Europska investicijska banka osnovana člankom 308. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu: „Banka”); ona svoje funkcije i djelatnosti obavlja u skladu s odredbama Ugovorâ i ovog Statuta.

Sjedište Banke zajedničkom suglasnošću određuju vlade država članica.

Članak 2.

Zadaća Banke utvrđuje se u članku 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 3.

U skladu s člankom 308. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, članovi Banke su države članice.

Članak 4.

1. Kapital Banke iznosi 243 284 154 500 EUR, koji upisuju države članice kako slijedi:

Njemačka	39 195 022 000
Francuska	39 195 022 000
Italija	39 195 022 000
Ujedinjena Kraljevina	39 195 022 000
Španjolska	23 517 013 500
Belgija	10 864 587 500
Nizozemska	10 864 587 500
Švedska	7 207 577 000
Danska	5 501 052 500
Austrija	5 393 232 000
Poljska	5 017 144 500
Finska	3 098 617 500
Grčka	2 946 995 500
Portugal	1 899 171 000
Češka Republika	1 851 369 500
Mađarska	1 751 480 000
Irska	1 375 262 000
Rumunjska	1 270 021 000
Hrvatska	891 165 500
Slovačka	630 206 000
Slovenija	585 089 500
Bugarska	427 869 500
Litva	367 127 000
Luksemburg	275 054 500
Cipar	269 710 500
Latvija	224 048 000
Estonija	173 020 000
Malta	102 665 000

Države članice odgovaraju samo do visine svojeg udjela u upisanom, a ne u uplaćenom kapitalu.

2.   Pristupanjem novog člana upisani se kapital povećava za iznos koji odgovara kapitalu kojeg unosi novi član.
3.   Vijeće guvernera može odlučujući jednoglasno povećati upisani kapital.
4.   Udio člana u upisanom kapitalu ne može se prenositi, založiti ili plijeniti.

Članak 5.

1.   Države članice uplaćuju u prosjeku 8,919255272 % vrijednosti upisanog kapitala utvrđenog u članku 4. stavku 1.
2.   U slučaju povećanja upisanoga kapitala Vijeće guvernera jednoglasno utvrđuje postotke koji se moraju uplatiti i način plaćanja. Gotovinska plaćanja izvršavaju se isključivo u eurima.
3.   Upravno vijeće može zahtijevati uplatu preostalog iznosa upisanog kapitala u mjeri u kojoj je to potrebno radi ispunjenja obveza Banke.

Svaka država članica takvu isplatu obavlja razmjerno svojem udjelu u upisanom kapitalu.

Članak 6. (bivši članak 8.)

Bankom upravljaju i vode je Vijeće guvernera, Upravno vijeće i Upravljački odbor.

Članak 7.
(bivši članak 9.)

1. Vijeće guvernera sastoji se od ministara koje određuju države članice.
2. Vijeće guvernera donosi opće direktive o kreditnoj politici Banke, u skladu s ciljevima Unije.

Vijeće guvernera osigurava provedbu navedenih direktiva.

3. Usto, Vijeće guvernera:
  - (a) odlučuje o povećanju upisanog kapitala u skladu s člankom 4. stavkom 3. i člankom 5. stavkom 2.;
  - (b) za potrebe članka 9. stavka 1. utvrđuje načela koja se primjenjuju na poslove financiranja koji se obavljaju u okviru zadaće Banke;
  - (c) izvršava ovlasti predviđene u člancima 9. i 11. u odnosu na imenovanje i razrješenje članova Upravnog vijeća i Upravljačkog odbora i ovlasti predviđene u članku 11. stavku 1. drugom podstavku ;
  - (d) donosi odluke o odobravanju sredstava za ulaganja koja se u cijelosti ili djelomično trebaju provoditi izvan državnih područja država članica u skladu s člankom 16. stavkom 1.;
  - (e) odobrava godišnje izvješće Upravnog vijeća;
  - (f) odobrava godišnju bilancu stanja i račun dobiti i gubitka;
  - (g) izvršava ostale ovlasti i funkcije dodijeljene ovim Statutom;
  - (h) odobrava poslovnik Banke.
4. Vijeće guvernera je u okviru Ugovorâ i ovog Statuta ovlašteno, jednoglasno donositi sve odluke koje se odnose na suspenziju poslovanja Banke i njezinu eventualnu likvidaciju.

Članak 8.
(bivši članak 10.)

Osim ako je ovim Statutom drukčije određeno, Vijeće guvernera odluke donosi većinom glasova svojih članova. Ta većina mora predstavljati najmanje 50 % upisanoga kapitala.

Za kvalificiranu većinu potrebno je osamnaest glasova za i 68 % upisanog kapitala.

Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprečavaju donošenje odluka za koje je potrebna jednoglasnost.

Članak 9.
(bivši članak 11.)

1. Upravno vijeće donosi odluke kojima se odobravaju sredstva, poglavito u obliku zajmova i jamstava te podizanja zajmova; utvrđuje kamatne stope na odobrene zajmove te provizije i ostale naknade. Upravno vijeće može na temelju odluke donesene kvalificiranom većinom neke od svojih funkcija delegirati Upravljačkom odboru. Utvrđuje uvjete za takvo delegiranje i nadgleda njegovu provedbu.

Upravno vijeće brine se za pravilno vođenje Banke; osigurava da se Bankom upravlja u skladu s odredbama Ugovorâ i ovog Statuta te općih direktiva koje donese Vijeće guvernera.

Na kraju financijske godine Upravno vijeće podnosi izvješće Vijeću guvernera te ga nakon njegova odobrenja objavljuje.

2. Upravno vijeće sastoji se od dvadeset devet direktora i devetnaest zamjenika.

Direktore imenuje Vijeće guvernera na razdoblje od pet godina, tako da svaka država članica predlaže po jednog direktora, a jednog predlaže Komisija.

Zamjenike imenuje Vijeće guvernera na razdoblje od pet godina, kako je dolje navedeno:

- dva zamjenika predlaže Savezna Republika Njemačka,

- dva zamjenika predlaže Francuska Republika,
- dva zamjenika predlaže Talijanska Republika,
- dva zamjenika predlaže Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske,
- jednog zamjenika zajedničkom suglasnošću predlažu Kraljevina Španjolska i Portugalska Republika,
- jednog zamjenika zajedničkom suglasnošću predlažu Kraljevina Belgija, Veliko Vojvodstvo Luksemburg i Kraljevina Nizozemska,
- dva zamjenika zajedničkom suglasnošću predlažu Kraljevina Danska, Helenska Republika, Irska i Rumunjska,
- dva zamjenika zajedničkom suglasnošću predlažu Republika Estonija, Republika Latvija, Republika Litva, Republika Austrija, Republika Finska i Kraljevina Švedska,
- četiri zamjenika zajedničkom suglasnošću predlažu Republika Bugarska, Češka Republika, Republika Hrvatska, Republika Cipar, Republika Mađarska, Republika Malta, Republika Poljska, Republika Slovenija i Slovačka Republika,
- jednog zamjenika predlaže Komisija.

Upravno vijeće kooptira šest stručnjaka bez prava glasa: tri člana i tri zamjenika.

Direktori i zamjenici mogu biti ponovno imenovani.

Poslovníkom se utvrđuju pravila za sudjelovanje na sastancima Upravnog vijeća te odredbe koje se primjenjuju na zamjenike i kooptirane stručnjake.

Sastancima Upravnog vijeća predsjedava predsjednik ili, u njegovoj odsutnosti, jedan od potpredsjednika Upravljačkog odbora, koji ne glasuje.

Članovi Upravnog vijeća biraju se iz redova osoba čija je neovisnost i sposobnost neupitna; odgovaraju isključivo Banci.

3. Vijeće guvernera može kvalificiranom većinom donijeti odluku o razrješenju direktora s dužnosti samo u slučaju ako on više ne ispunjava uvjete potrebne za obnašanje svojih dužnosti.

Ako godišnje izvješće nije odobreno, Upravno vijeće podnosi ostavku.

4. Svako mjesto upražnjeno zbog smrti, dobrovoljne ostavke, razrješenja ili kolektivne ostavke popunjava se u skladu s odredbama stavka 2. Novoizabrani član imenuje se na razdoblje do isteka mandata člana kojeg zamjenjuje, osim u slučaju promjene Upravnog vijeća u cijelosti.

5. Vijeće guvernera određuje naknadu članovima Upravnog vijeća. Vijeće guvernera, utvrđuje aktivnosti koje su nespojive s obnašanjem dužnosti direktora ili zamjenika direktora.

Članak 10.
(bivši članak 12.)

1. U Upravnom vijeću svaki direktor ima jedan glas. On uvijek može prenijeti svoj glas u skladu s postupkom utvrđenim poslovnikom Banke.

2. Osim ako je ovim Statutom predviđeno drukčije, Upravno vijeće donosi odluke najmanje trećinom glasova svojih članova s pravom glasa koji predstavljaju najmanje 50 % upisanog kapitala. Za odlučivanje kvalificiranom većinom zahtijeva se osamnaest glasova „za” i 68 % upisanog kapitala. Poslovnikom Banke propisuje se kvorum potreban za valjanost odluka Upravnog Vijeća.

Članak 11.
(bivši članak 13.)

1. Upravljački odbor čine predsjednik i osam potpredsjednika koje na razdoblje od šest godina imenuje Vijeće guvernera na prijedlog Upravnog vijeća. Oni mogu biti ponovno imenovani.

Vijeće guvernera može jednoglasno mijenjati broj članova Upravljačkog odbora.

2. Na prijedlog Upravnog vijeća usvojen kvalificiranom većinom Vijeće guvernera može, kvalificiranom većinom, razriješiti dužnosti člana Upravljačkog odbora.
3. Upravljački odbor odgovoran je za tekuće poslovanje Banke, pod vodstvom predsjednika i pod nadzorom Upravnog vijeća.

On priprema odluke Upravnog vijeća, osobito odluke o podizanju zajmova, te odobravanju sredstava, posebice u obliku zajmova i jamstava; osigurava provedbu navedenih odluka.

4. Upravljački odbor odlučuje većinom glasova pri davanju mišljenja o prijedlozima za podizanje zajmova ili odobravanje financiranja, posebice u obliku zajmova i jamstava.
5. Vijeće guvernera određuje visinu naknade članovima Upravljačkog odbora te utvrđuje koje su djelatnosti nespojive s obnašanjem njihovih dužnosti.
6. Predsjednik ili, u slučaju njegove spriječenosti, potpredsjednik zastupa Banku u sudskim i drugim predmetima.
7. Zaposlenici Banke pod rukovodstvom su predsjednika. On ih zapošljava i otpušta. Pri izboru osoblja u obzir se uzimaju ne samo osobna sposobnost i kvalifikacije, nego i pravična zastupljenost državljana država članica. Poslovníkom se utvrđuje koje je tijelo nadležno za usvajanje odredaba koje se primjenjuju na zaposlenike.
8. Upravljački odbor i osoblje Banke odgovaraju samo Banci i potpuno su neovisni u obnašanju svojih dužnosti.

Članak 12.
(bivši članak 14.)

1. Šestočlani Odbor provjerava da su aktivnosti Banke sukladne najboljoj bankovnoj praksi i odgovoran je za reviziju njezinih računa. Članove Odbora na temelju njihovih vještina imenuje Vijeće guvernera.

2. Odbor iz stavka 1. svake godine provjerava ispravnost poslovanja i knjigovodstva Banke. U tu svrhu, provjerava je li poslovanje Banke u skladu s formalnostima i procedurama utvrđenima ovim Statutom i Poslovníkom.
3. Odbor iz stavka 1. potvrđuje da financijski izvještaji i svi ostali financijski podaci sadržani u godišnjem izvješću koje sastavlja Upravno vijeće, daju istinit i pošten pregled financijskog stanja Banke s obzirom na njezinu aktivu i pasivu te rezultate njezina poslovanja i njezinih novčanih tokova za financijsku godinu na koju se pregled odnosi.
4. Poslovníkom se određuju kvalifikacije koji se zahtijevaju od članova Odbora i utvrđuju uvjeti za obavljanje aktivnosti Odbora.

Članak 13.
(bivši članak 15.)

Banka surađuje sa svakom državom članicom preko tijela koje odredi ta država. Pri financijskom poslovanju Banka koristi usluge nacionalne središnje banke odnosno države članice ili druge financijske institucije koju odobri ta država.

Članak 14.
(bivši članak 16.)

1. Banka surađuje sa svim međunarodnim organizacijama koje djeluju na sličnom području kao i ona.
2. Banka teži uspostavi svih korisnih kontakata u interesu suradnje s bankarskim i financijskim institucijama u zemljama u kojima obavlja svoje poslovanje.

Članak 15.
(bivši članak 17.)

Na zahtjev države članice ili Komisije, ili na vlastitu inicijativu, Vijeće guvernera tumači ili dopunjava direktive koje donosi na temelju članka 7. ovog Statuta, u skladu s istim odredbama koje uređuju njihovo donošenje.

Članak 16.
(bivši članak 18.)

1. U okviru svoje zadaće određene člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Banka odobrava sredstva posebice u obliku zajmova i jamstava svojim članovima ili privatnim ili javnim poduzećima za ulaganja koja se provode na područjima država članica, u opsegu u kojem ta sredstva nisu dostupna iz drugih izvora pod razumnim uvjetima.

Međutim, Banka može iznimno, temeljem odluke Vijeća guvernera koje odlučuje kvalificiranom većinom na prijedlog Upravnog vijeća, odobriti financiranje ulaganja koja se provode u cijelosti ili djelomično izvan područja država članica.

2. Zajmovi se u najvećoj mogućoj mjeri odobravaju samo pod uvjetom da se uz njih koriste i drugi izvori financiranja.

3. Banka uvjetuje odobrenje zajmova poduzeću ili tijelu koje nije država članica, jamstvom države članice na čijem se državnom području ulaganje provodi ili drugim odgovarajućim jamstvom, ili financijskom snagom dužnika.

Nadalje, u skladu s načelima koje utvrđuje Vijeće guvernera na temelju članka 7. stavka 3. točke (b) te kada se to traži u okviru provedbe projekata predviđenih u članku 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Upravno vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, utvrđuje uvjete za svako financiranje koje predstavlja poseban rizik i koje se zbog toga smatra posebnom aktivnošću.

4. Banka može jamčiti za zajmove koje preuzmu privatna ili javna poduzeća ili druga tijela radi provođenja projekata predviđenih člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Ukupni iznos nepodmirenih zajmova i jamstava koji odobri Banka ne smije prelaziti 250 % iznosa njezinog upisanog kapitala, pričuva, neraspodijeljenih rezerviranja i viška po računu dobiti i gubitka (bruto bilance). Taj se ukupni iznos umanjuje za iznos koji je jednak upisanome iznosu (uplaćenome ili neuplaćenome) za bilo koje sudjelovanje Banke u vlasničkom kapitalu.

Iznos koji je isplaćen za sudjelovanje Banke u vlasničkom kapitalu ne smije ni u jednom trenutku premašiti iznos njezina ukupnog uplaćenog upisanog kapitala, pričuva, neraspodijeljenih rezerviranja i viška po računu dobiti i gubitka (bruto bilance).

Iznimno se za posebne aktivnosti Banke koje se temelje na odluci Vijeća guvernera i Upravnog vijeća u skladu sa stavkom 3. predviđa posebno izdvajanje u pričuve.

Ovaj se stavak primjenjuje i na konsolidirana godišnja izvješća Banke.

6. Banka se štiti od tečajnih rizika time što u ugovore o zajmovima i jamstvima uključuje one klauzule koje smatra odgovarajućima.

Članak 17.
(bivši članak 19.)

1. Kamatne stope na zajmove i provizije i druge naknade Banke prilagođavaju se uvjetima koji prevladavaju na tržištu kapitala i računaju tako da prihod od istih omogućuje Banci da ispunjava svoje obveze i rizike, pokriva svoje troškove i uspostavi rezervni fond predviđen člankom 22.

2. Banka ne odobrava popuste na kamatne stope. Ako je sniženje kamatne stope poželjno s obzirom na narav ulaganja koje se financira, dotična država članica ili neka treća ustanova može odobriti pomoć u plaćanju kamata u opsegu u kojem je to usklađeno s odredbama članka 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 18.
(bivši članak 20.)

U poslovima financiranja Banka poštuje sljedeća načela:

1. Osigurava da se sredstva u najvećoj mogućoj mjeri racionalno koriste u interesu Unije.

Zajmove ili jamstva Banka odobrava samo:

- (a) ako se, u slučaju ulaganja poduzeća iz proizvodnog sektora, plaćanje kamata i amortizacije pokriva iz dobiti od poslovanja ili, u slučaju drugih ulaganja, preuzimanjem obveze države članice u kojoj se izvršava ulaganje ili na neki drugi način, i
- (b) ako izvođenje ulaganja doprinosi povećanju gospodarske produktivnosti općenito i promiče uspostavu unutarnjeg tržišta.

2. Banka ne smije stjecati udjele u poduzeću ni preuzeti odgovornost u njegovu poslovodstvu, osim ako je to potrebno radi zaštite njezinih prava pri povratu tražbina.

Međutim, u skladu s načelima koje je utvrdilo Vijeće guvernera na temelju članka 7. stavka 3. točke (b) te kad se to traži u okviru provedbe poslova predviđenih u članku 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Upravno vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, utvrđuje uvjete za stjecanje udjela u vlasničkom kapitalu trgovačkih poduzeća, obično kao nadopuna zajmu ili jamstvu, u mjeri u kojoj je to potrebno za financiranje ulaganja ili programa.

3. Banka može raspolagati svojim tražbinama na tržištu kapitala i može u tu svrhu tražiti od svojih dužnika da izdaju obveznice ili druge vrijednosne papire.

4. Ni Banka ni države članice ne smiju postavljati uvjete koji bi određivali da je posuđena sredstva potrebno potrošiti unutar određene države članice.

5. Banka može kao uvjet za odobrenje zajmova zahtijevati raspisivanje međunarodnih natječaja.

6. Banka ne smije ni u cijelosti ni djelomično financirati ulaganja kojima se protivi država članica na čijem se državnom području oni trebaju provesti.

7. Kao dopunu svojoj kreditnoj aktivnosti, Banka može pružati usluge tehničke pomoći u skladu s uvjetima koje, odlučujući kvalificiranom većinom, utvrđuje Vijeće guvernera te u skladu s ovim Statutom.

Članak 19.
(bivši članak 21.)

1. Svako poduzeće ili subjekt javnog ili privatnog prava može od Banke izravno zatražiti financiranje. Zahtjevi se Banci mogu uputiti i putem Komisije ili putem države članice na čijem će se državnom području izvršiti ulaganje.

2. Zahtjevi upućeni preko Komisije podnose se na mišljenje državi članici na čijem će se državnom području ulaganje provesti. Zahtjevi upućeni preko države članice podnose se na mišljenje Komisiji. Zahtjeve koje je neposredno podnijelo poduzeće podnose se na mišljenje odnosnoj državi članici i Komisiji.

Odnosna država članica i Komisija daju svoja mišljenja u roku od dva mjeseca. Ako u tom roku ne dostave svoja mišljenja, Banka može smatrati da nemaju primjedaba na odnosno ulaganje.

3. Upravno vijeće odlučuje o poslovima financiranja koje mu dostavi Upravljački odbor.

4. Upravljački odbor ispituje jesu li mu dostavljeni poslovi financiranja u skladu s odredbama ovog Statuta, posebice s člancima 16. i 18. Kada Upravljački odbor smatra da posao financiranja treba odobriti, podnosi Upravnom vijeću odgovarajući prijedlog; davanje pozitivnog mišljenja Upravljački odbor može učiniti ovisnim o uvjetima koje smatra nužnima. Kada se Upravljački odbor protivi odobrenju financiranja, podnosi relevantnu dokumentaciju zajedno sa svojim mišljenjem Upravnom vijeću.

5. Kad Upravljački odbor da nepovoljno mišljenje, Upravno vijeće može odobriti financiranje samo jednoglasnom odlukom.

6. Kad Komisija da nepovoljno mišljenje, Upravno vijeće može odobriti financiranje samo jednoglasnom odlukom u čijem donošenju ne sudjeluje direktor kojeg je predložila Komisija.

7. Kad Upravljački odbor i Komisija daju nepovoljno mišljenje, Upravno vijeće ne može odobriti financiranje.

8. U slučaju da se financiranje koje se odnosi na odobreno ulaganje mora restrukturirati radi zaštite prava i interesa Banke, Upravljački odbor bez odlaganja poduzima žurne mjere koje smatra potrebnima, pod uvjetom da se o njima odmah izvijesti Upravno vijeće.

Članak 20.
(bivši članak 22.)

1. Banka posuđuje sredstva nužna za obavljanje svojih zadaća na tržištima kapitala.
2. Banka može posuditi sredstva na tržištima kapitala država članica u skladu s pravnim odredbama koje se primjenjuju na ta tržišta.

Nadležna se tijela države članice s odstupanjem u smislu članka 139. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije tomu mogu suprotstaviti samo ako postoji bojazan od ozbiljnog poremećaja na tržištu kapitala te države.

Članak 21.
(bivši članak 23.)

1. Banka može koristiti sva raspoloživa sredstva koja trenutačno ne treba za ispunjavanje svojih obveza na sljedeće načine:
  - (a) može ulagati na tržištima novca;
  - (b) pridržavajući se odredaba članka 18. stavka 2., može kupovati i prodavati vrijednosne papire;
  - (c) može obavljati bilo koje druge financijske operacije povezane sa svojim ciljevima.
2. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 23. Banka, pri upravljanju vlastitim ulaganjima, ne sudjeluje ni u kakvoj valutnoj arbitraži koja nije neposredno potrebna za provođenje njezina poslovanja sa zajmovima ili ispunjenje obveza koje proizlaze iz zajmova ili jamstava koje ona odobrava.
3. Banka, u područjima obuhvaćenima ovim člankom, djeluje u dogovoru s nadležnim tijelima ili nacionalnom središnjom bankom odnosno države članice.

Članak 22.
(bivši članak 24.)

1. Postupno se uspostavlja rezervni fond u iznosu od maksimalno 10 % upisanog kapitala. Ako stanje pasive Banke to opravdava, Upravno vijeće može odlučiti da se formiraju i dodatne rezerve. Do potpune uspostave rezervnog fonda on se održava iz:

- (a) kamata na zajmove koje Banka odobri iz sredstava koja države članice uplaćuju na temelju članka 5.
- (b) kamata na zajmove koje Banka odobri iz sredstava od otplate zajmova iz točke (a)

u opsegu u kojemu taj prihod nije potreban radi ispunjenja obveza Banke ili radi pokrivanja njezinih troškova.

2. Sredstva rezervnog fonda ulažu se tako da su u svako doba dostupna za ostvarenje svrhe fonda.

Članak 23
(bivši članak 25.)

1. Banka je u svako doba ovlaštena prenositi svoja sredstva u valuti države članice čija valuta nije euro radi provođenja financijskog poslovanja u skladu sa svojom zadaćom određenom člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, a uzimajući u obzir odredbe članka 21. ovog Statuta. Ako Banka raspolaže gotovinom ili sredstvima koja se mogu unovčiti u odnosnoj valuti, u najvećoj mogućoj mjeri izbjegava takve prijenose.

2. Banka ne može mijenjati svoja sredstva u valuti države članice čija valuta nije euro u valutu treće zemlje bez suglasnosti odnosne države članice.

3. Banka može slobodno raspolagati onim dijelom svojeg kapitala koji je uplaćen te s valutama posuđenima na tržištima izvan Unije.

4. Države članice obvezuju se dužnicima Banke staviti na raspolaganje valute potrebne za povrat glavnice i plaćanje kamata na zajmove ili provizija na jamstva koje je odobrila Banka za ulaganja koja se provode na njihovim državnim područjima.

Članak 24.
(bivši članak 26.)

Ako država članica ne ispuni članske obveze koje proizlaze iz ovog Statuta, osobito obvezu plaćanja svojeg udjela u upisanom kapitalu ili otplate preuzetih zajmova, Vijeće guvernera može kvalificiranom većinom donijeti odluku o suspenziji odobravanja zajmova ili jamstava toj državi članici ili njezinim državljanima.

Takva odluka ne oslobađa državu članicu ili njezine državljane obveza prema Banci.

Članak 25.
(bivši članak 27.)

1. Ako Vijeće guvernera odluči suspendirati poslovanje Banke, time prestaju sve njezine djelatnosti, osim onih potrebnih radi osiguranja pravilnog unovčenja, zaštite i očuvanja njezine imovine i namirenja njezinih obveza.

2. U slučaju likvidacije, Vijeće guvernera imenuje likvidatore i daje im upute za provođenje likvidacije. Vijeće guvernera osigurava zaštitu prava zaposlenika.

Članak 26.
(bivši članak 28.)

1. U svakoj državi članici Banka uživa najširu pravnu i poslovnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju njihova nacionalnog prava; ona može stjecati pokretnine i nekretnine ili njima raspolagati te biti stranka u pravnom postupku.

2. Imovina Banke izuzeta je od svih oblika zapljene ili izvlaštenja.

Članak 27.
(bivši članak 29.)

Sporove između Banke, s jedne strane, i njezinih vjerovnika, dužnika ili trećih, s druge strane, rješavaju nadležni nacionalni sudovi, osim kada je nadležnost prenesena na Sud Europske unije. Banka može u svakom ugovoru predvidjeti arbitražu.

Banka izabire u svakoj državi članici mjesnu nadležnost suda. Međutim, ona može ugovorom odrediti posebnu mjesnu nadležnost suda.

Imovina i sredstva Banke mogu biti predmetom osiguranja tražbine ili prisilnog izvršenja samo na temelju odluke suda.

Članak 28.
(bivši članak 30.)

1. Vijeće guvernera može, odlučujući jednoglasno, donijeti odluku o osnivanju društava kćeri ili drugih subjekata koji imaju pravnu osobnost i financijsku samostalnost.
2. Vijeće guvernera donosi statute tijela iz stavka 1. Statutima se posebice određuju njihovi ciljevi, struktura, kapital, članstvo, mjesto sjedišta, financijska sredstva, načini intervencije i pravila za reviziju te njihovi odnosi s tijelima Banke.
3. Banka ima pravo sudjelovati u upravljanju tim tijelima i doprinositi njihovu upisanom kapitalu do iznosa koji Vijeće guvernera utvrdi odlučujući jednoglasno.
4. Protokol o povlasticama i imunitetima Europske unije primjenjuje se na tijela iz stavka 1. u mjeri u kojoj se na njih primjenjuje pravo Unije, na članove njihovih tijela pri obavljanju njihovih dužnosti te na njihove zaposlenike pod istim uvjetima pod kojima se primjenjuje na Banku.

Međutim, one dividende, kapitalni dobici ili drugi oblici prihoda koji proizlaze iz takvih tijela na koje članovi, osim Europske unije i Banke, imaju pravo i dalje podliježu fiskalnim odredbama zakonodavstva koje se na njih primjenjuje.

5. U dolje utvrđenim granicama, Sud Europske unije je nadležan u sporovima koji se odnose na mjere koje usvajaju tijela koja su osnovana uz primjenu prava Unije. Postupak protiv takvih mjera može pokrenuti svaki član takvog tijela u vlastitom svojstvu ili države članice pod uvjetima utvrđenima u članku 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

6. Vijeće guvernera može, odlučujući jednoglasno, donijeti odluku kojom se zaposlenicima tijela osnovanih uz primjenu prava Unije odobrava pristup zajedničkim programima s Bankom u skladu s odgovarajućim unutarnjim procedurama.

PROTOKOL (br. 6)

**O MJESTU SJEDIŠTA INSTITUCIJA TE ODREĐENIH TIJELA,
UREDA, AGENCIJA I SLUŽBI EUROPSKE UNIJE**

PREDSTAVNICI VLADA DRŽAVA ČLANICA,

UZIMAJUĆI U OBZIR članak 341. Ugovor o funkcioniranju Europske unije i članak 189. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju,

PODSJEĆAJUĆI NA I POTVRĐUJUĆI Odluku od 8. travnja 1965., ali ne dovodeći u pitanje odluke o sjedištu budućih institucija, tijela, ureda, agencija i službi,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

- (a) Sjedište je Europskog parlamenta u Strasbourgu, gdje se održava 12 mjesečnih plenarnih sjednica, uključujući sjednicu koja se odnosi na proračun. Dodatne plenarne sjednice održavaju se u Bruxellesu. Odbori Europskog parlamenta sastaju se u Bruxellesu. Glavno tajništvo Europskog parlamenta i njegove službe ostaju u Luxembourg.
- (b) Vijeće ima sjedište u Bruxellesu. Tijekom mjeseca travnja, lipnja i listopada Vijeće svoje sastanke održava u Luxembourg.
- (c) Komisija ima sjedište u Bruxellesu. Službe navedene u člancima 7., 8. i 9. Odluke od 8. travnja 1965. osnivaju se u Luxembourg.
- (d) Sud Europske unije i ima sjedište u Luxembourg.
- (e) Revizorski sud ima sjedište u Luxembourg.

- (f) Gospodarski i socijalni odbor ima sjedište u Bruxellesu.
- (g) Odbor regija ima sjedište u Bruxellesu.
- (h) Europska investicijska banka ima sjedište u Luxembourggu.
- (i) Europska središnja banka ima sjedište u Frankfurtu.
- (j) Europski policijski ured (Europol) ima sjedište u Haagu.

O POVLASTICAMA I IMUNITETIMA EUROPSKE UNIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR DA, u skladu s člankom 343. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i na članak 191. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju (EZAE), Europska unija i EZAE na državnim područjima država članica uživaju takve povlastice i imunitete koji su im potrebni za obavljanje svojih zadaća,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Poglavlje I.

Vlasništvo, sredstva, imovina i poslovanje Europske unije

Članak 1.

Prostorije i zgrade Unije nepovredive su. Izuzete su od pretrage, rekvizicije, konfiskacije ili izvlaštenja. Vlasništvo i imovina Unije ne mogu biti predmetom upravnih ili sudskih mjera prisile bez odobrenja Suda.

Članak 2.

Arhive Unije nepovredive su.

Članak 3.

Unija, njezino vlasništvo, prihodi i ostala imovina oslobođeni su od svih izravnih poreza.

Vlade država članica, kad god je to moguće, poduzimaju odgovarajuće mjere za doznačivanje ili povrat iznosa neizravnih poreza ili poreza na prodaju uključenih u cijenu pokretnina ili nekretnina, kada Unija za svoje službene potrebe obavlja veće kupnje čija cijena uključuje takve poreze. Međutim, primjena navedenih odredaba ne smije imati za posljedicu narušavanje tržišnog natjecanja unutar Unije.

Ne odobravaju se oslobođenja u odnosu na poreze i davanja koji se plaćaju samo kao naknade za javne komunalne usluge.

Članak 4.

Unija je oslobođena od svih carina, zabrana i ograničenja pri uvozu i izvozu na predmete namijenjene njihovoj službenoj uporabi; tako uvezenim predmetima ne smije se raspolagati, ni uz naplatu ni besplatno, na državnom području zemlje u koju su uvezeni, osim prema uvjetima koje odobri vlada te zemlje.

Unija je također oslobođena od svih carina i svih zabrana i ograničenja na uvoz i izvoz svojih publikacija.

Poglavlje II.

Komunikacija i propusnice

Članak 5.

(bivši članak 6.)

Pri službenoj komunikaciji i prijenosu svih svojih dokumenata institucije Unije na državnom području svake države članice uživaju tretman koji ta država priznaje diplomatskim misijama.

Službena prepiska i ostala službena komunikacija institucija Unije ne podliježu cenzuri.

Članak 6.
(bivši članak 7.)

Predsjednici institucija Unije mogu članovima i službenicima tih institucija izdati propusnice u obliku koji propisuje Vijeće odlučujući običnom većinom i koje vlasti država članica priznaju kao valjane putne isprave. Te se propusnice izdaju dužnosnicima i ostalim službenicima prema uvjetima utvrđenima u Pravilniku o osoblju za dužnosnike i Uvjetima zaposlenja ostalih službenika Unije.

Komisija može sklopiti sporazume na temelju kojih se te propusnice priznaju kao valjane putne isprave na državnom području trećih zemalja.

Poglavlje III.

Članovi Europskog parlamenta

Članak 7.
(bivši članak 8.)

Slobodno kretanje članova Europskog parlamenta prilikom putovanja do mjesta ili iz mjesta sastajanja Europskog parlamenta ne podliježe nikakvim administrativnim ili drugim ograničenjima.

Članovima Europskog parlamenta odobravaju se u vezi s carinskom i deviznom kontrolom:

- (a) od strane njihove vlade, iste olakšice koje se odobravaju višim dužnosnicima prilikom putovanja u inozemstvo radi privremenih službenih misija;
- (b) od strane vlada ostalih država članica, iste olakšice koje se odobravaju predstavnicima stranih vlada na privremenim službenim misijama.

Članak 8.
(bivši članak 9.)

Članovi Europskog parlamenta ne mogu biti podvrgnuti nikakvom obliku ispitivanja, zadržavanja ili sudskog postupka zbog izraženih mišljenja ili glasovanja pri obnašanju svojih dužnosti.

Članak 9.
(bivši članak 10.)

Tijekom zasjedanja Europskog parlamenta njezini članovi uživaju:

- (a) na državnom području svoje države, imunitet priznat članovima parlamenta te države;
- (b) na državnom području bilo koje druge države članice, imunitet od svake mjere zadržavanja i od sudskih postupaka.

Na isti se način imunitet primjenjuje na članove tijekom putovanja do mjesta ili iz mjesta sastajanja Europskog parlamenta.

Ako je član zatečen u počinjenju kaznenog djela, nije moguće pozivanje na imunitet te u tom slučaju Europski parlament može ostvariti svoje pravo na skidanje imuniteta jednom od svojih članova.

Poglavlje IV.

Predstavnici država članica koji sudjeluju u radu institucija Europske unije

Članak 10.
(bivši članak 11.)

Predstavnici država članica koji sudjeluju u radu institucija Unije, njihovi savjetnici i tehnički stručnjaci uživaju uobičajene povlastice, imunitete i olakšice prilikom obnašanja svojih dužnosti i tijekom putovanja do mjesta ili iz mjesta sastajanja.

Ovaj se članak također primjenjuje na članove savjetodavnih tijela Unije.

Poglavlje V.

Dužnosnici i ostali službenici Unije

Članak 11. (bivši članak 12.)

Na državnom području svake države članice i neovisno o njihovu državljanstvu, dužnosnici i ostali službenici Unije:

- (a) pridržavajući se odredaba Ugovorâ koje se s jedne strane odnose na propise o odgovornosti dužnosnika i ostalih službenika prema Uniji i, s druge strane, na nadležnost Suda Europske unije u sporovima između Unije i njezinih dužnosnika i ostalih službenika, uživaju imunitet od sudskih postupaka u pogledu radnja koje oni poduzimaju u službenom svojstvu, uključujući izgovorene ili napisane riječi. Taj imunitet uživaju i nakon prestanka obnašanja dužnosti;
- (b) zajedno sa svojim bračnim drugovima i uzdržavanim članovima obitelji ne podliježu imigracijskim ograničenjima ni formalnostima za prijavu stranaca;
- (c) uživaju jednake olakšice koje se uobičajeno dodjeljuju dužnosnicima međunarodnih organizacija vezano uz monetarne ili devizne propise;
- (d) imaju pravo bez carine uvesti pokućstvo i druge predmete za osobnu uporabu prilikom prvog preuzimanja dužnosti u dotičnoj zemlji, te pravo da ih nakon prestanka dužnosti u toj zemlji ponovno izvezu bez carina, u oba slučaja pridržavajući se uvjeta koje vlada zemlje u kojoj ostvaruju to pravo smatra nužnima;
- (e) imaju pravo bez carine uvesti motorno vozilo za osobnu uporabu, kupljeno u zemlji svojeg posljednjeg boravišta ili u zemlji čiji su državljani pod uvjetima koji vrijede na unutarnjem tržištu te zemlje, te ga ponovno izvesti bez carine, u oba slučaja pridržavajući se uvjeta koje vlada zemlje u kojoj ostvaruju to pravo smatra nužnima.

Članak 12.
(bivši članak 13.)

Dužnosnici i ostali službenici Unije dužni su plaćati porez u korist Unije na plaće, nadnice i prihode koje im isplaćuje Unija, u skladu s uvjetima i postupcima koje utvrđuju Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa zainteresiranim institucijama.

Oni su oslobođeni od plaćanja nacionalnih poreza na plaće, nadnice i prihode koje im isplaćuje Unija.

Članak 13.
(bivši članak 14.)

Pri primjeni poreza na dohodak, poreza na bogatstvo i poreza na nasljedstvo te pri primjeni konvencija o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sklopljenih među državama članicama Unije, za dužnosnike i ostale službenike Unije koji isključivo radi obnašanja svojih dužnosti u službi Unije imaju boravište na državnom području države članice koja nije zemlja njihove porezne rezidentnosti, u trenutku stupanja u službu Unije smatra se kako u zemlji njihova stvarnog boravišta tako i u zemlji njihove porezne rezidentnosti, da su zadržali rezidentnost u potonjoj zemlji, pod uvjetom da je ta država članica Unije. Ta se odredba također primjenjuje na bračnog druga ako se ne bavi vlastitim plaćenim zanimanjem, i na djecu koju uzdržavaju i za koju skrbe osobe iz ovog članka.

Pokretna imovina koja pripada osobama iz prethodnog stavka i koja se nalazi na državnom području zemlje u kojoj borave oslobođena je od poreza na nasljedstvo u toj zemlji; za takvu se imovinu pri izračunu tog poreza smatra, uz poštovanje prava trećih zemalja i moguće primjene odredaba međunarodnih konvencija o dvostrukom oporezivanju, da se nalazi u zemlji porezne rezidentnosti.

Pri primjeni odredaba ovog članka ne uzima se u obzir rezidentnost stečena isključivo zbog obnašanja dužnosti u službi drugih međunarodnih organizacija.

Članak 14.
(bivši članak 15.)

Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa zainteresiranim institucijama, utvrđuje program prava iz socijalne sigurnosti za dužnosnike i ostale službenike Unije.

Članak 15.
(bivši članak 16.)

Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s ostalim zainteresiranim institucijama, određuje kategorije dužnosnika i ostalih službenika Unije na koje se u cijelosti ili djelomično primjenjuju odredbe članka 11., članka 12. drugog stavka i članka 13.

Imena, razredi i adrese dužnosnika i ostalih službenika uključenih u takve kategorije periodično se dostavljaju vladama država članica.

Poglavlje VI.

Povlastice i imuniteti misija trećih zemalja
akreditiranih pri Europskoj uniji

Članak 16.
(bivši članak 17.)

Država članica na čijem državnom području Unija ima svoje sjedište priznaje uobičajeni diplomatski imunitet i povlastice misijama trećih zemalja akreditiranim pri Uniji.

Poglavlje VII.

Opće odredbe

Članak 17. (bivši članak 18.)

Dužnosnicima i ostalim službenicima Unije priznaju se povlastice, imuniteti i olakšice isključivo u interesu Unije.

Svaka institucija Unije dužna je skinuti imunitet priznat dužnosniku ili drugom službeniku kad god ona smatra da skidanje tog imuniteta nije protivno interesima Unije.

Članak 18. (bivši članak 19.)

Institucije Unije surađuju s odgovornim tijelima zainteresiranih država članica radi primjene ovog Protokola.

Članak 19. (bivši članak 20.)

Članci od 11. do 14. i članak 17. primjenjuju se na Predsjednika Europskog vijeća.

Oni se također primjenjuju i na članove Komisije.

Članak 20. (bivši članak 21.)

Članci od 11. do 14. i članak 17. primjenjuju se na suce, nezavisne odvjetnike, tajnike i pomoćne izvijestitelje Suda Europske unije, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 3. Protokola o Statutu Suda Europske unije koje se odnose na imunitet sudaca i nezavisnih odvjetnika od pokretanja sudskog postupka.

Članak 21.
(bivši članak 22.)

Ovaj se Protokol također primjenjuje na Europsku investicijsku banku, na članove njezinih tijela, na njezino osoblje i na predstavnike država članica koji sudjeluju u njezinim aktivnostima, ne dovodeći u pitanje odredbe Protokola o Statutu Banke.

Europska investicijska banka povrh toga oslobođena je od svakog oblika oporezivanja ili nameta slične naravi pri osnivanju i bilo kakvom povećanju kapitala te od različitih formalnosti koje mogu biti s tim povezane u državi sjedišta Banke. Slično tome, prestanak Banke ili njezina likvidacija nemaju za posljedicu nikakve namete. Naposljetku, djelatnosti Banke i njezinih tijela, koje se obavljaju u skladu s njezinim Statutom, ne podliježu porezu na promet.

Članak 22.
(bivši članak 23.)

Ovaj se Protokol također primjenjuje na Europsku središnju banku, na članove njezinih tijela i na njezino osoblje, ne dovodeći u pitanje odredbe Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.

Europska središnja banka je povrh toga oslobođena od svakog oblika oporezivanja ili nameta slične naravi pri povećanju svojeg kapitala te različitih formalnosti koje mogu biti povezane s time u državi sjedišta Banke. Djelatnosti Banke i njezinih tijela, koje su obavljene u skladu sa Statutom Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke ne podliježu porezu na promet.

PROTOKOL (br. 8)

**KOJI SE ODNOSI NA ČLANAK 6. STAVAK 2.
UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI O PRISTUPANJU UNIJE EUROPSKOJ
KONVENCIJI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA
I TEMELJNIH SLOBODA**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Sporazum koji se odnosi na pristupanje Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu „Europska konvencija”) predviđeno u članku 6. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji predviđa očuvanje posebnih značajki Unije i prava Unije, osobito u odnosu na:

- (a) posebne aranžmane za moguće sudjelovanje Unije u nadzornim tijelima Europske konvencije;
- (b) mehanizme koji su potrebni kako bi se osiguralo da postupci od strane država nečlanica Unije i pojedine tužbe budu odgovarajuće upućene državama članicama i/ili Uniji.

Članak 2.

Sporazumom iz članka 1. osigurava se da pristupanje Unije ne utječe na nadležnosti Unije ili ovlasti njezinih institucija. Njime se osigurava da ništa u njemu ne utječe na položaj država članica u odnosu na Europsku konvenciju, ponajprije u odnosu na njezine Protokole, mjere koje države članice poduzimaju kojima odstupaju od Europske konvencije u skladu s njezinim člankom 15. i rezerve koje su države članice stavile na neke odredbe Europske konvencije u skladu s njezinim člankom 57.

Članak 3.

Ništa iz sporazuma iz članka 1. ne utječe na članak 344. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL (br. 9)

**O ODLUCI VIJEĆA O PROVEDBI
ČLANKA 16. STAVKA 4. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI
I ČLANKA 238. STAVKA 2. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU
EUROPSKE UNIJE
IZMEĐU 1. STUDENOGA 2014. I 31. OŽUJKA 2017., S JEDNE STRANE,
TE OD 1. TRAVNJA 2017., S DRUGE STRANE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR veliku važnost dogovora o Odluci Vijeća o provedbi članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije između 1. studenoga 2014. i 31. ožujka 2017., s jedne strane, te od 1. travnja 2017., s druge strane, (dalje u tekstu „Odluka”) prilikom prihvaćanja Ugovora iz Lisabona,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

Prije nego što Vijeće ispita bilo koji nacrt čiji je cilj izmijeniti odnosno staviti izvan snage Odluku ili bilo koju njezinu odredbu, ili neizravno izmijeniti njezino područje primjene ili njezino značenje putem izmjene nekog drugog pravnog akta Unije, Europsko vijeće dužno je održati preliminarnu raspravu o navedenom nacrtu, odlučujući konsenzusom u skladu s člankom 15. stavkom 4. Ugovora o Europskoj uniji.

**O STALNOJ STRUKTURIRANOJ SURADNJI USPOSTAVLJENOJ
ČLANKOM 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR članak 42. stavak 6. i članak 46. Ugovora o Europskoj uniji,

PODSJEĆAJUĆI da Unija provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku koja počiva na ostvarenju sve veće usklađenosti djelovanja država članica,

PODSJEĆAJUĆI da je zajednička sigurnosna i obrambena politika sastavni dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike, da Uniji osigurava operativne kapacitete koji se temelje na civilnim i vojnim sredstvima, da Unija ta sredstva može koristiti u zadaćama iz članka 43. Ugovora o Europskoj uniji izvan Unije u svrhu očuvanja mira, sprečavanja sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda, da se izvršavanje tih zadaća treba provoditi primjenom sposobnosti koje osiguravaju države članice u skladu s načelom jedinstva snaga,

PODSJEĆAJUĆI da zajednička sigurnosna i obrambena politika Unije ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike određenih država članica,

PODSJEĆAJUĆI da se zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom Unije poštuju obveze iz Sjevernoatlantskog ugovora onih država članica koje svoju zajedničku obranu žele ostvariti unutar Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora, koja ostaje temelj kolektivne obrane njezinih članica, i da je u skladu sa zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom uspostavljenom u tom okviru,

UVJERENE da će istaknutija uloga Unije u pitanjima sigurnosti i obrane doprinijeti vitalnosti obnovljenog Atlantskog saveza, u skladu s aranžmanima Berlin Plus,

ČVRSTO ODLUČIVŠI osigurati da Unija bude sposobna u cijelosti preuzeti svoje odgovornosti u međunarodnoj zajednici,

PREPOZNAJUĆI da Organizacija ujedinjenih naroda može zatražiti pomoć Unije u hitnoj provedbi misija koje se poduzimaju na temelju glava VI. i VII. Povelje Ujedinjenih naroda,

PREPOZNAJUĆI da će jačanje sigurnosne i obrambene politike zahtijevati da države članice ulažu napore u području sposobnosti,

SVJESNE da ulazak u novu fazu razvoja europske sigurnosne i obrambene politike uključuje odlučne napore dotičnih država članica,

PODSJEĆAJUĆI na važnost da Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku bude u potpunosti uključen u postupke koji se odnose na stalnu strukturiranu suradnju,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Stalna strukturirana suradnja iz članka 42. stavka 6. Ugovora o Europskoj uniji otvorena je svakoj državi članici koja se od dana stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu obveže:

- (a) intenzivnije nastaviti razvitak svojih obrambenih sposobnosti razvijajući svoj nacionalni doprinos i, po potrebi, sudjelovanjem u multinacionalnim snagama, u glavnim europskim programima za opremu i aktivnostima Agencije u području razvitka obrambenih sposobnosti, istraživanja, nabave i naoružanja (Europska obrambena agencija) i
- (b) da najkasnije do 2010., na nacionalnoj razini ili kao sastavnica skupina multinacionalnih snaga, može staviti na raspolaganje ciljane borbene jedinice za planirane misije, koje su na taktičkoj razini ustrojene kao borbena skupina, s pomoćnim elementima koji uključuju transport i logistiku, i koje su u roku od 5 do 30 dana sposobne izvršiti zadaće iz članka 43. Ugovora o Europskoj uniji, posebice kao odgovor na zahtjeve Organizacije ujedinjenih naroda, i koje se mogu održati tijekom početnog razdoblja od 30 dana uz mogućnost produljenja do najmanje 120 dana.

Članak 2.

Kako bi ostvarile ciljeve utvrđene člankom 1., države članice koje sudjeluju u stalnoj strukturiranoj suradnji obvezuju se:

- (a) od stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu surađivati s ciljem ostvarenja odobrenih ciljeva koji se odnose na razinu investicijskih izdataka za obrambenu opremu i redovito te ciljeve preispitivati s obzirom na sigurnosno okruženje i međunarodne odgovornosti Unije;
- (b) uzajamno uskladiti svoj obrambeni aparat koliko je god to moguće, ponajprije usklađivanjem utvrđivanja svojih vojnih potreba, udruživanjem i po potrebi specijalizacijom svojih obrambenih sredstava i sposobnosti te poticanjem suradnje u područjima osposobljavanja i logistike;
- (c) poduzeti konkretne mjere kako bi se poboljšala raspoloživost, interoperabilnost, fleksibilnost i raspoređivanje snaga, ponajprije utvrđivanjem zajedničkih ciljeva glede uporabe snaga, uključujući mogućnost preispitivanja nacionalnih postupaka odlučivanja;
- (d) surađivati kako bi osigurale poduzimanje potrebnih mjera, uključujući i multinacionalne pristupe, ne dovodeći u pitanje obveze preuzete u tom smislu u okviru Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora, s ciljem uklanjanja nedostataka koji su uočeni u okviru „Mehanizma za razvoj sposobnosti”;
- (e) po potrebi sudjelovati u razvitku velikih zajedničkih ili europskih programa za opremu u okviru Europske obrambene agencije.

Članak 3.

Europska obrambena agencija doprinosi redovitoj ocjeni doprinosa država članica sudionica s obzirom na sposobnosti, posebice doprinosa koji se daju u skladu s kriterijima koji se, između ostalog, trebaju utvrditi na temelju članka 2., i o tome izvješćuje najmanje jedanput godišnje. Ocjena može poslužiti kao temelj za preporuke Vijeća i odluke koje se donose u skladu s člankom 46. Ugovora o Europskoj uniji.

O ČLANKU 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

IMAJUĆI NA UMU potrebu potpune provedbe odredaba članka 42. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji,

IMAJUĆI NA UMU da politika Unije u skladu s člankom 42. ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike određenih država članica, poštuje obveze određenih država članica, koje svoju zajedničku obranu ostvaruju u okviru Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora, na temelju Sjevernoatlantskog ugovora (NATO) i da je u skladu sa zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom utvrđenom unutar tog okvira,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Europska unija priprema, zajedno sa Zapadnoeuropskom unijom aranžmane za pojačanu međusobnu suradnju.

O POSTUPKU U SLUČAJU PREKOMJERNOG DEFICITA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI utvrditi pojedinosti postupka u slučaju prekomjernog deficita iz članka 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Referentne vrijednosti iz članka 126. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije iznose:

- 3 % za omjer planiranog ili stvarnog državnog deficita u odnosu na bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama,
- 60 % za omjer državnog duga u odnosu na bruto domaći proizvod prema tržišnim cijenama.

Članak 2.

U članku 126. navedenog Ugovora i u ovom Protokolu:

- država znači opću državu, tj. središnju državu, regionalnu ili lokalnu upravu i fondove socijalne sigurnosti, ne računajući komercijalne poslove utvrđene u Europskom sustavu integriranih ekonomskih računa,
- deficit znači neto zaduživanje utvrđeno u Europskom sustavu integriranih ekonomskih računa,
- ulaganje znači bruto ulaganje u dugotrajnu imovinu utvrđeno u Europskom sustavu integriranih ekonomskih računa,

- dug znači ukupan bruto dug po nominalnoj vrijednosti nepodmiren krajem godine i konsolidiran između i unutar sektora opće države kako je utvrđena u prvoj alineji.

Članak 3.

Radi osiguranja učinkovitosti postupka u slučaju prekomjernog deficita vlade država članica odgovorne su prema ovom postupku za deficit opće države kako je utvrđen u prvoj alineji članka 2. Države članice osiguravaju da im nacionalni postupci u području proračuna omogućuju ispunjenje njihovih obveza u tom području, a koje proizlaze iz Ugovorâ. Države članice pravodobno i redovito izvješćuju Komisiju o svojem planiranom i stvarnom deficitu te o razini duga.

Članak 4.

Statističke podatke koji se upotrebljavaju za primjenu ovog Protokola osigurava Komisija.

O KONVERGENCIJSKIM KRITERIJIMA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI utvrditi pojedinosti konvergencijskih kriterija kojima se Unija rukovodi pri donošenju odluka o završetku odstupanja za države članice s odstupanjem iz članka 140. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Kriterij stabilnosti cijena iz članka 140. stavka 1. prve alineje Ugovora o funkcioniranju Europske unije znači da država članica ima razinu stabilnosti cijena koja je održiva te prosječnu stopu inflacije, promatrano tijekom jedne godine prije ispitivanja, koja ne prelazi za više od 1½ postotnih poena stopu inflacije u najviše trima državama članicama koje su ostvarile najbolje rezultate s obzirom na stabilnost cijena. Inflacija se mjeri indeksom potrošačkih cijena na usporednoj osnovi uzimajući pritom u obzir razlike u nacionalnim definicijama.

Članak 2.

Kriterij proračunskog stanja iz članka 140. stavka 1. druge alineje navedenog Ugovora znači da u trenutku provjere država članica nije predmetom odluke Vijeća prema članku 126. stavku 6. navedenog Ugovora o postojanju prekomjernog deficita u dotičnoj državi članici.

Članak 3.

Kriterij sudjelovanja u tečajnom mehanizmu Europskog monetarnog sustava iz članka 140. stavka 1. treće alineje navedenog Ugovora znači da je država članica poštovala normalan raspon fluktuacija tečajnog mehanizma Europskog monetarnog sustava bez ozbiljnih napetosti tijekom barem dviju posljednjih godina prije provjere. Osobito, države članice neće samoinicijativno devalvirati bilateralnu središnju stopu svoje valute u odnosu na euro tijekom istog razdoblja.

Članak 4.

Kriterij konvergencije kamatnih stopa iz članka 140. stavka 1. četvrte alineje navedenog Ugovora znači da je, tijekom jedne promatrane godine prije provjere, država članica imala prosječnu nominalnu dugoročnu kamatnu stopu, koja ne prelazi za više od 2 postotna poena stopu u najviše trima državama članicama koje su ostvarile najbolje rezultate s obzirom na stabilnost cijena. Kamatne se stope mjere na temelju dugoročnih državnih obveznica ili usporedivih vrijednosnih papira, vodeći pritom računa o razlikama nacionalnih definicija.

Članak 5.

Statističke podatke koji se upotrebljavaju za primjenu ovog Protokola osigurava Komisija.

Članak 6.

Vijeće, odlučujući jednoglasno, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, ESB-om i Gospodarskim i financijskim odborom donosi odgovarajuće odredbe o utvrđivanju pojedinosti konvergencijskih kriterija iz članka 140. navedenog Ugovora koje tada zamjenjuju ovaj Protokol.

PROTOKOL (br. 14)

O EUROSKUPINI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI promicati uvjete za snažniji gospodarski rast Europske unije i, u tu svrhu, razviti sve tješnju koordinaciju ekonomskih politika u europodručju,

SVJESNE potrebe za utvrđivanjem posebnih odredaba u svrhu pojačanog dijaloga među državama članicama čija je valuta euro, dok euro ne postane valuta svih država članica,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ministri država članica čija je valuta euro sastaju se neformalno. Ti se sastanci po potrebi sazivaju radi raspravljanja o pitanjima koja se odnose na posebne odgovornosti koje dijele u pogledu jedinstvene valute. Komisija sudjeluje na sastancima. Europsku središnju banku poziva se da sudjeluje na tim sastancima koje pripremaju predstavnici ministara odgovornih za financije država članica čija je valuta euro i Komisija.

Članak 2.

Ministri država članica čija je valuta euro biraju predsjednika na dvije i pol godine odlukom većine tih država članica.

**O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSI NA UJEDINJENU KRALJEVINU
VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PREPOZNAJUĆI da Ujedinjena Kraljevina nije obvezna ili opredijeljena usvojiti euro bez posebne odluke njezine Vlade i Parlamenta da to i učini,

S OBZIROM na to da je 16. listopada 1996. i 30. listopada 1997. Vlada Ujedinjene Kraljevine obavijestila Vijeće da ne namjerava sudjelovati u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije,

PRIMJEĆUJUĆI praksu Vlade Ujedinjene Kraljevine da financira svoje zaduživanje prodajom duga privatnom sektoru,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

1. Osim ako Ujedinjena Kraljevina obavijesti Vijeće da namjerava usvojiti euro, neće biti obvezna to učiniti.
2. S obzirom na obavijest koju je Vlada Ujedinjene Kraljevine dostavila Vijeću 16. listopada 1996. i 30. listopada 1997., na Ujedinjenu Kraljevinu primjenjuju se stavci od 3. do 8. i stavak 10.
3. Ujedinjena Kraljevina zadržava svoje ovlasti u području monetarne politike u skladu s nacionalnim pravom.
4. Članak 119. stavak drugi, članak 126. stavci 1., 9. i 11., članak 127. stavci od 1. do 5., članci 128., 130., 131., 132. i 133., 138, članak 140 stavak 3., članak 219., članak 282. stavak 2., s iznimkom njegove prve i zadnje rečenice, članak 282. stavak 5. i članak 283. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ne primjenjuju se na Ujedinjenu Kraljevinu. Isto se primjenjuje na članak 121. stavak 2. ovog Ugovora u vezi s usvajanjem dijelova širih smjernica ekonomske politike koje se općenito odnose na europodručje. U tim odredbama upućivanja na Uniju ili države članice ne uključuju Ujedinjenu Kraljevinu, a upućivanja na nacionalne središnje banke ne uključuju Bank of England.

5. Ujedinjena Kraljevina nastoji izbjeći prekomjeren državni deficit.

Članci 143. i 144. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i dalje se primjenjuju na Ujedinjenu Kraljevinu. Članak 134. stavak 4. i članak 142. primjenjuju se na Ujedinjenu Kraljevinu kao na državu s odstupanjem.

6. Glasačka prava Ujedinjene Kraljevine suspendiraju se kada Vijeće donosi akte iz članaka navedenih u stavku 4. i u slučajevima iz članka 139. stavka 4. prvog podstavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije. U tu se svrhu primjenjuje članak 134 stavak 4. drugi podstavak Ugovora.

Ujedinjena Kraljevina jednako tako nema pravo sudjelovati u imenovanju predsjednika, potpredsjednika i ostalih članova Izvršnog odbora ESB-a na temelju članka 283. stavka 2. drugog podstavka navedenog Ugovora.

7. Članci 3., 4., 6. i 7., članak 9. stavak 9.2., članak 10. stavci 10.1. i 10.3., članak 11. stavak 11.2., članak 12. stavak 12.1., članci 14. i 16., članci od 18. do 20., članci 22., 23., 26., 27., članci od 30. do 34. te članak 49. Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke („Statut”) ne primjenjuju se na Ujedinjenu Kraljevinu.

U tim člancima upućivanja na Uniju ili države članice ne uključuju Ujedinjenu Kraljevinu, a upućivanja na nacionalne središnje banke ili imatelje udjela ne uključuju Bank of England.

Upućivanja u članku 10. stavku 10.3. i članku 30. stavku 30.2. Statuta na „upisani kapital ESB-a” ne uključuju kapital upisan od strane Bank of England.

8. Članak 141. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i članci od 43. do 47. Statuta imaju pravni učinak neovisno o tome ima li država članica s odstupanjem, pridržavajući se sljedećih izmjena:

- (a) upućivanja u članku 43. na zadaće ESB-a i EMI-ja uključuju one zadaće koje se tek trebaju obaviti nakon uvođenja eura, zbog bilo koje odluke Ujedinjene Kraljevine da ne usvoji euro;
- (b) osim zadaća iz članka 46., ESB daje i savjete u vezi s pripremama svih odluka Vijeća s obzirom na Ujedinjenu Kraljevinu koje se donose u skladu sa stavkom 9. točkom (a) i stavkom 9. točkom (c);

(c) Bank of England uplaćuje svoj upis kapitala ESB-a kao doprinos operativnim troškovima na istoj osnovi kao i nacionalne središnje banke država članica s odstupanjem.

9. Ujedinjena Kraljevina može u bilo kojem trenutku obavijestiti Vijeće o svojoj namjeri da usvoji euro. U tom slučaju:

- (a) Ujedinjena Kraljevina ima pravo usvojiti euro samo pod uvjetom da ispunjava potrebne uvjete. Vijeće, na zahtjev Ujedinjene Kraljevine i pod uvjetima i u skladu s postupkom utvrđenim u članku 140. stavcima 1. i 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučuje jesu li ispunjeni potrebni uvjeti;
- (b) Bank of England uplaćuje svoj upisani kapital, prenosi sredstva deviznih pričuva u ESB i doprinosi njezinim pričuvama na istoj osnovi kao i nacionalne središnje banke čije je odstupanje prestalo;
- (c) Vijeće pod uvjetima i u skladu s postupkom utvrđenim u članku 140. stavku 3. navedenog Ugovora, donosi druge potrebne odluke kako bi Ujedinjenoj Kraljevini omogućilo usvajanje eura.

Ako Ujedinjena Kraljevina usvoji euro na temelju odredaba ovog Protokola, stavci od 3. do 8. više neće imati pravni učinak.

10. Neovisno o članku 123. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te članku 21. stavku 21.1. Statuta, Vlada Ujedinjene Kraljevine može zadržati svoju olakšicu „Ways and Means” kod Bank of England ako, i sve dok, Ujedinjena Kraljevina ne usvoji euro.

O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSU NA DANSKU

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR da danski Ustav sadržava odredbe koje mogu podrazumijevati referendum u Danskoj prije nego što se Danska odrekne svog izuzeća,

S OBZIROM na to da je 3. studenoga 1993. danska Vlada obavijestila Vijeće da ne namjerava sudjelovati u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

1. S obzirom na obavijest koju je danska Vlada dostavila Vijeću 3. studenoga 1993. Danska ima pravo izuzeća. Učinak je izuzeća da se svi članci i odredbe Ugovorâ i Statuta ESSB-a i ESB-a koji se odnose na odstupanje primjenjuju na Dansku.
2. Kad je riječ o stavljanju izuzeća izvan snage, postupak iz članka 140. Ugovora o funkcioniranju Europske unije pokreće se samo na zahtjev Danske.
3. U slučaju stavljanja izvan snage statusa države s izuzećem, odredbe ovog Protokola prestaju se primjenjivati.

PROTOKOL (br. 17)

O DANSKOJ

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI riješiti određene posebne probleme koji se odnose na Dansku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Odredbe članka 14. Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke ne utječu na pravo Nacionalne banke Danske da obavlja svoje postojeće zadaće koje se odnose na one dijelove Kraljevine Danske koje nisu dio Unije.

PROTOKOL (br. 18)

O FRANCUSKOJ

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI uzeti u obzir posebno pitanje koje se odnosi na Francusku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Francuska će zadržati povlasticu monetarne emisije u Novoj Kaledoniji, Francuskoj Polineziji i Wallisu i Futuni prema uvjetima utvrđenima u njezinim nacionalnim zakonima i imat će isključivo pravo određivati paritet CFP franka.

**O SCHENGENSKOJ PRAVNOJ STEČEVINI UKLJUČENOJ U OKVIR
EUROPSKE UNIJE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PRIMJEĆUJUĆI da su Sporazumi o postupnom ukidanju kontrola na zajedničkim granicama koje su neke države članice Europske unije potpisale u Schengenu 14. lipnja 1985. i 19. lipnja 1990., kao i povezani sporazumi i pravila donesena na temelju tih sporazuma, uključeni u okvir Europske unije Ugovorom iz Amsterdama od 2. listopada 1997.,

ŽELEĆI očuvati schengensku pravnu stečevinu kako se razvila od stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama te tu pravnu stečevinu razvijati kako bi doprinijela ostvarenju cilja da se građanima Unije ponudi područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica,

UZIMAJUĆI U OBZIR posebno stajalište Danske,

UZIMAJUĆI U OBZIR činjenicu da Irska i Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske ne sudjeluju u svim odredbama schengenske pravne stečevine, međutim, dopuštajući tim državama članicama da ih prihvate u cijelosti ili djelomično,

PREPOZNAJUĆI da je zbog toga nužno primijeniti odredbe Ugovorâ o pojačanoj suradnji među nekim državama članicama,

UZIMAJUĆI U OBZIR potrebu održavanja posebnog odnosa s Republikom Island i Kraljevinom Norveškom budući da odredbe Nordijske unije putnih isprava obvezuju obje države, zajedno s nordijskim državama koje su članice Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Kraljevina Belgija, Republika Bugarska, Češka Republika, Kraljevina Danska, Savezna Republika Njemačka, Republika Estonija, Helenska Republika, Kraljevina Španjolska, Francuska Republika, Talijanska Republika, Republika Cipar, Republika Latvija, Republika Litva, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Republika Mađarska, Republika Malta, Kraljevina Nizozemska, Republika Austrija, Republika Poljska, Portugalska Republika, Rumunjska, Republika Slovenija, Slovačka Republika, Republika Finska i Kraljevina Švedska imaju odobrenje da međusobno provode pojačanu suradnju u područjima na koja se odnose odredbe koje je utvrdilo Vijeće, a koje čine schengensku pravnu stečevinu¹. Ta se suradnja odvija u institucionalnom i pravnom okviru Europske unije i uz poštovanje odgovarajućih odredaba Ugovorâ.

Članak 2.

Schengenska se pravna stečevina primjenjuje na države članice iz članka 1., ne dovodeći u pitanje članak 3. Akta o pristupanju od 16. travnja 2003. ili članak 4. Akta o pristupanju od 25. travnja 2005.² Vijeće se zamjenjuje Izvršnim odborom koji je osnovan schengenskim sporazumima.

Članak 3.

Sudjelovanje Danske u usvajanju mjera koje predstavljaju razvoj schengenske pravne stečevine kao i provedba tih mjera i njihova primjena na Dansku uređuje se odgovarajućim odredbama Protokola o stajalištu Danske.

Članak 4.

Irska i Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske mogu u bilo kojem trenutku zatražiti da sudjeluju u nekim ili svim odredbama schengenske pravne stečevine.

Vijeće odlučuje o tom zahtjevu jednoglasnom odlukom svojih članova iz članka 1. i predstavnika vlade dotične države.

---

¹ U skladu s Aktom o pristupanju od 9. prosinca 2011. Republika Hrvatska u međuvremenu je postala članica Europske unije.

² Ova odredba primjenjuje se ne dovodeći u pitanje članak 4. Akta o pristupanju od 9. prosinca 2011.

Članak 5.

1. Prijedlozi i inicijative za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine podliježu odgovarajućim odredbama Ugovorâ.

U tom kontekstu, ako Irska ili Ujedinjena Kraljevina u razumnom roku pisanim putem ne obavijeste Vijeće da žele sudjelovati, smatra se da je odobrenje iz članka 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije dano državama članicama iz članka 1. te Irskoj ili Ujedinjenoj Kraljevini ako koja od njih želi sudjelovati u predmetnim područjima suradnje.

2. Ako se smatra da su Irska ili Ujedinjena Kraljevina dostavile obavijest na temelju odluke iz članka 4., one ipak mogu u roku od tri mjeseca pisanim putem obavijestiti Vijeće da ne žele sudjelovati u takvome prijedlogu ili inicijativi. U tom slučaju Irska ili Ujedinjena Kraljevina ne sudjeluju u donošenju tog akta. Od te obavijesti postupak za usvajanje mjere za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine suspendira se do završetka postupka određenog u stavcima 3. ili 4. ili u bilo kojem trenutku tijekom postupka dok se obavijest ne povuče.

3. Za državu članicu koja je dala obavijest iz stavka 2., svaka se odluka Vijeća donesena na temelju članka 4., od dana stupanja na snagu predložene mjere, prestaje primjenjivati u mjeri u kojoj to Vijeće smatra potrebnim i pod uvjetima koji se određuju u odluci Vijeća donesenoj kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije. Ta se odluka donosi u skladu sa sljedećim kriterijima: Vijeće nastoji u najvećoj mogućoj mjeri osigurati sudjelovanje dotične države članice, a da pritom ozbiljno ne ugrozi djelovanje različitih dijelova schengenske pravne stečevine u praksi i poštujući pritom njihovu koherentnost. Komisija podnosi svoj prijedlog u najkraćem mogućem roku nakon obavijesti iz stavka 2. Vijeće, ako je to potrebno nakon sazivanja dvaju uzastopnih sastanaka, odlučuje u roku od četiri mjeseca nakon prijedloga Komisije.

4. Ako do kraja razdoblja od četiri mjeseca Vijeće ne donese odluku, država članica može bez odlaganja zatražiti da se predmet uputi Europskom vijeću. U tom slučaju Europsko vijeće na svojem sljedećem sastanku, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, donosi odluku u skladu s kriterijima iz stavka 3.

5. Ako do završetka postupka određenog u stavcima 3. ili 4. Vijeće ili, ovisno o slučaju, Europsko vijeće ne donese odluku, prestaje suspenzija postupka za usvajanje mjere za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine. Ako se navedena mjera naknadno usvoji svaka odluka koju Vijeće donese temeljem članka 4. od dana stupanja na snagu te mjere prestaje se primjenjivati za dotične države članice u mjeri i pod uvjetima o kojima odlučuje Komisija, osim ako navedena država članica povuče svoju obavijest iz stavka 2. prije usvajanja mjere. Komisija odlučuje do dana tog donošenja. Pri donošenju svoje odluke Komisija poštuje kriterije iz stavka 3.

Članak 6.

Republika Island i Kraljevina Norveška pridružuju se provedbi schengenske pravne stečevine i njezinu daljnjem razvoju. Odgovarajući postupci u tu se svrhu utvrđuju sporazumom koji Vijeće, jednoglasnom odlukom svojih članova iz članka 1., sklapa s tim državama. Taj sporazum sadrži odredbe o doprinosu Islanda i Norveške financijskim posljedicama koje proizlaze iz provedbe ovog Protokola.

Vijeće, odlučujući jednoglasno, sklapa odvojeni sporazum s Irskom i Norveškom radi utvrđivanja prava i obveza između Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske s jedne strane i Islanda i Norveške s druge strane u onim dijelovima schengenske pravne stečevine koji se primjenjuju na te države.

Članak 7.

U svrhu pregovora o pristupanju novih država članica u Europsku uniju, schengenska pravna stečevina i daljnje mjere koje institucije poduzimaju u okviru područja njezine primjene smatraju se pravnom stečevinom koju sve države kandidatkinje za pristupanje moraju u cijelosti prihvatiti.

**O PRIMJENI ODREĐENIH ASPEKATA ČLANKA 26.
UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE
NA UJEDINJENU KRALJEVINU I IRSKU**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI riješiti određena pitanja koja se odnose na Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku,

UZIMAJUĆI U OBZIR dugogodišnje postojanje posebnih putnih aranžmana između Ujedinjene Kraljevine i Irske,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ujedinjena Kraljevina ima pravo, neovisno o člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, bilo koje druge odredbe tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji, bilo kojoj mjeri donesenoj na temelju tih Ugovora, ili bilo kojem međunarodnom sporazumu koji je sklopila Unija ili Unija i njezine države članice s jednom trećom državom ili više njih, na svojim granicama s drugim državama članicama nad osobama koje žele ući u Ujedinjenu Kraljevinu provoditi kontrole koje smatra potrebnima u svrhu:

- (a) provjere prava ulaska u Ujedinjenu Kraljevinu državljana država članica i njihovih uzdržavanika koji ostvaruju prava koja su im dodijeljena pravom Unije, kao i državljana drugih država kojima su ta prava dodijeljena sporazumom koji je za Ujedinjenu Kraljevinu obvezujući; i
- (b) utvrđivanja treba li drugim osobama izdati dozvolu za ulazak u Ujedinjenu Kraljevinu ili ne.

Ništa u člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ni u bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji ni u bilo kojoj mjeri donesenoj na temelju njih ne dovodi u pitanje pravo Ujedinjene Kraljevine da utvrdi ili provede takve kontrole. Upućivanje na Ujedinjenu Kraljevinu u ovom članku obuhvaća i područja za čije je vanjske odnose Ujedinjena Kraljevina odgovorna.

Članak 2.

Ujedinjena Kraljevina i Irska smiju i dalje međusobno sklapati aranžmane koji se odnose na kretanje osoba između svojih državnih područja („Zajednički putni prostor”), pri čemu moraju u potpunosti poštovati prava osoba iz točke (a) prvog stavka članka 1. ovog Protokola. U skladu s tim, sve dok one održavaju takve aranžmane, odredbe članka 1. ovog Protokola primjenjuju se na Irsku pod istim uvjetima pod kojima se primjenjuju i na Ujedinjenu Kraljevinu. Ništa u člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, u bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji ili u bilo kojoj mjeri donesenoj na temelju njih ne utječe na takve aranžmane.

Članak 3.

Ostale države članice imaju pravo na svojim granicama ili na bilo kojoj točki ulaza na svoje državno područje provoditi takve kontrole nad osobama koje na njihovo državno područje žele ući iz Ujedinjene Kraljevine ili iz bilo kojih područja za čije je vanjske odnose odgovorna Ujedinjena Kraljevina u istu svrhu koja je navedena u članku 1. ovog Protokola, ili iz Irske sve dok se odredbe članka 1. ovog Protokola primjenjuju na Irsku.

Ništa u člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ni u bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji ni u bilo kojoj mjeri donesenoj na temelju njih ne dovodi u pitanje pravo ostalih država članica da utvrde ili provode takve kontrole.

**O STAJALIŠTU UJEDINJENE KRALJEVINE I IRSKE
S OBZIROM NA PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI riješiti određena pitanja koja se odnose na Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku,

UZIMAJUĆI U OBZIR Protokol o primjeni određenih aspekata članka 26. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na Ujedinjenu Kraljevinu i na Irsku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Pridržavajući se članka 3. Ujedinjena Kraljevina i Irska ne sudjeluju u usvajanju mjera Vijeća koje se predlažu na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Za odluke Vijeća koje se moraju donijeti jednoglasno potrebna je jednoglasnost članova Vijeća s iznimkom predstavnika vlada Ujedinjene Kraljevine i Irske.

Za potrebe ovog članka, kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Zbog članka 1. i pridržavajući se članaka 3., 4. i 6., nijedna odredba glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, nijedna mjera usvojena na temelju te glave, nijedna odredba bilo kojeg međunarodnog sporazuma koji je Unija sklopila na temelju te glave i nijedna odluka Suda Europske unije kojom se bilo koja takva odredba ili mjera tumači nije obvezujuća za Ujedinjenu Kraljevinu ili Irsku niti se na njih primjenjuje; i nijedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na nadležnosti, prava i obveze tih država; i nijedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na pravnu stečevinu Zajednice ili Unije niti čini dio prava Unije kako se one primjenjuju na Ujedinjenu Kraljevinu ili Irsku.

Članak 3.

1. Ujedinjena Kraljevina ili Irska mogu predsjednika Vijeća obavijestiti u pisanom obliku, u roku od tri mjeseca nakon predstavljanja prijedloga ili inicijative Vijeću na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, da žele sudjelovati u donošenju i primjeni bilo koje takve predložene mjere, nakon čega to imaju pravo učiniti.

Za odluke Vijeća koje se moraju usvojiti jednoglasno potrebna je jednoglasnost članova Vijeća s iznimkom člana koji nije uputio takvu obavijest. Mjera koja je usvojena na temelju ovog stavka obvezujuća je za sve države članice koje su sudjelovale u njezinu usvajanju.

Mjere usvojene na temelju članka 70. Ugovora o funkcioniranju Europske unije utvrđuju uvjete za sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine i Irske u ocjenama koje se odnose na područja obuhvaćena glavom V. dijela trećeg tog Ugovora.

Za potrebe ovog članka, kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

2. Ako nakon razumnog roka mjeru iz stavka 1. nije moguće usvojiti na način da u tome sudjeluje Ujedinjena Kraljevina ili Irska, Vijeće takvu mjeru može usvojiti u skladu s člankom 1. bez sudjelovanja Ujedinjene Kraljevine ili Irske. U tom slučaju primjenjuje se članak 2.

Članak 4.

Ujedinjena Kraljevina ili Irska mogu u bilo kojem trenutku nakon što Vijeće usvoji mjeru na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije obavijestiti Vijeće i Komisiju o svojoj namjeri da žele prihvatiti tu mjeru. U tom slučaju postupak predviđen člankom 331. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije primjenjuje se *mutatis mutandis*.

Članak 4.a

1. Odredbe ovog Protokola primjenjuju se za Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku i na mjere predložene ili usvojene na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojima se mijenja postojeća mjera koja ih obvezuje.

2. Međutim, u slučaju ako Vijeće, odlučujući na prijedlog Komisije, utvrdi da nesudjelovanje Ujedinjene Kraljevine ili Irske u izmijenjenoj verziji postojeće mjere onemogućuje primjenu te mjere u drugim državama članicama ili u Uniji, Vijeće ih može pozvati da daju obavijest prema članku 3. ili 4. Za potrebe članka 3. daljnji rok od dva mjeseca počinje teći od dana odluke Vijeća.

Ako nakon isteka roka od dva mjeseca od odluke Vijeća Ujedinjena Kraljevina ili Irska ne upute obavijest na temelju članka 3. ili članka 4., postojeća mjera za njih više nije obvezujuća ili primjenjiva, osim ako dotična država članica uputi obavijest na temelju članka 4. prije stupanja na snagu mjere o izmjeni. Ta odluka proizvodi učinke od dana stupanja na snagu mjere o izmjeni ili od isteka roka od dva mjeseca, ovisno o tomu što nastupi kasnije.

Za potrebe ovog stavka Vijeće nakon cjelovite rasprave o predmetu odlučuje kvalificiranom većinom svojih članova koji predstavljaju države članice koje sudjeluju ili su sudjelovale u usvajanju mjere o izmjeni. Kvalificirana većina Vijeća utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

3. Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, može utvrditi da Ujedinjena Kraljevina ili Irska snosi izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prestanka njezina sudjelovanja u postojećoj mjeri.

4. Ovaj članak ne dovodi u pitanje članak 4.

Članak 5.

Država članica za koju mjera usvojena na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije nije obvezujuća ne snosi nikakve financijske posljedice te mjere, osim administrativnih troškova koji pritom nastaju za institucije, osim ako svi članovi Vijeća, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, jednoglasno odluče drukčije.

Članak 6.

Kada je, u slučajevima iz ovog Protokola, mjera koju Vijeće usvoji na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije obvezujuća za Ujedinjenu Kraljevinu ili Irsku, odgovarajuće odredbe Ugovorâ na tu se državu primjenjuju u odnosu na tu mjeru.

Članak 6.a

Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku ne obvezuju pravila utvrđena na temelju članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja se odnose na obradu osobnih podataka od strane država članica pri provođenju aktivnosti iz područja primjene poglavlja 4. ili poglavlja 5. glave V. dijela trećeg tog Ugovora, ako Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku ne obvezuju pravila koja uređuju oblike pravosudne suradnje u kaznenim stvarima ili policijske suradnje za koje se traži poštovanje odredaba utvrđenih na temelju članka 16.

Članak 7.

Člancima 3., 4. i 4.a ne dovodi se u pitanje Protokol o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije.

Članak 8.

Irska može pisanim putem obavijestiti Vijeće o svojoj želji da za nju više ne vrijede uvjeti ovog Protokola. U tom slučaju, na Irsku se primjenjuju uobičajene ugovorne odredbe.

Članak 9.

U odnosu na Irsku ovaj se Protokol ne primjenjuje na članak 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

O STAJALIŠTU DANSKE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PODSJEĆAJUĆI na Odluku šefova država ili vlada koji su se sastali unutar Europskog vijeća u Edinburghu 12. prosinca 1992. o određenim problemima koje je Danska iznijela u vezi s Ugovorom o Europskoj uniji,

PRIMIVŠI NA ZNANJE stajalište Danske s obzirom na građanstvo Unije, ekonomsku i monetarnu uniju, obrambenu politiku i pravosuđe i unutarnje poslove, kako su utvrđeni u Odluci iz Edinburgha,

SVJESNE činjenice da će nastavak pravnog režima temeljem Ugovora koji proizlazi iz odluke iz Edinburgha bitno ograničiti sudjelovanje Danske u važnim područjima u kojima Unija surađuje i da bi bilo u najboljem interesu Unije da se osigura cjelovitost pravne stečevine u području slobode, sigurnosti i pravde,

ŽELEĆI stoga uspostaviti pravni okvir koji će osigurati mogućnost da Danska sudjeluje u usvajanju mjera koje se predlažu na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije i pozdravljajući namjeru Danske da koristi tu mogućnost kad je to moguće u skladu s njezinim ustavnim odredbama,

PRIMJEĆUJUĆI da Danska neće sprečavati ostale države članice u daljnjem razvitku njihove suradnje u pogledu mjera koje nisu obvezujuće za Dansku,

IMAJUĆI NA UMU članak 3. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

DIO I.

Članak 1.

Danska ne sudjeluje u usvajanju mjera Vijeća koje su predložene na temelju glava V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Za odluke Vijeća koje se moraju donijeti jednoglasno potrebna je jednoglasnost članova Vijeća s iznimkom predstavnika Vlade Danske.

Za potrebe ovog članka, kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. s stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Za Dansku nisu obvezujuće niti se u njoj primjenjuju odredbe glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, mjere usvojene na temelju te glave, odredbe bilo kojeg međunarodnog ugovora koji Unija sklopi na temelju te glave ni odluke Suda Europske unije kojom se ta odredba ili mjera tumači ili bilo koja izmijenjena mjera ili mjera koja se može izmijeniti na temelju te glave; osim toga, nijedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na nadležnosti, prava i obveze Danske; nadalje, ni jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na pravnu stečevinu Zajednice ili Unije niti je dio prava Unije kako se primjenjuju na Dansku. Posebno su, u nepromijenjenom obliku, za Dansku obvezujući izmijenjeni akti Unije u području policijske suradnje i pravosudne suradnje u kaznenim predmetima, doneseni prije stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona.

Članak 2.a

Članak 2. ovog Protokola primjenjuje se i u odnosu na pravila utvrđena na temelju članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koji se odnose na obradu osobnih podataka od strane država članica pri obavljanju aktivnosti koje su u okviru područja primjene poglavlja 4. ili poglavlja 5. glave V. dijela trećeg tog Ugovora.

Članak 3.

Danska ne snosi nikakve financijske posljedice mjera iz članka 1., osim administrativnih troškova koji pritom nastaju za institucije.

Članak 4.

1. U roku od šest mjeseci nakon što Vijeće odluči o prijedlogu ili inicijativi za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine obuhvaćene ovim dijelom Danska odlučuje hoće li tu mjeru provesti u svojem nacionalnom pravu. Ako to odluči učiniti, ta će mjera stvoriti obvezu na temelju međunarodnog prava između Danske i ostalih država članica koje ta mjera obvezuje.

2. Ako Danska odluči da mjeru Vijeća iz stavka 1. ne provede, države članice koje ta mjera obvezuje i Danska razmotrit će poduzimanje odgovarajućih mjera.

DIO II.

Članak 5.

U odnosu na mjere koje Vijeće usvoji na temelju članka 26. stavka 1., članka 42. i članaka od 43. do 46. Ugovora o Europskoj uniji, Danska ne sudjeluje u pripremi i provedbi odluka i djelovanja Unije koji imaju implikacije u području obrane. Stoga Danska ne sudjeluje u njihovom usvajanju. Danska neće sprečavati ostale države članice u daljnjem razvitku njihove suradnje u tom području. Danska nije obvezna doprinositi financiranju operativnih izdataka koji proizlaze iz tih mjera, ni Uniji stavljati na raspolaganje vojne sposobnosti.

Za donošenje akata Vijeća koji se moraju donijeti jednoglasno, potrebna je jednoglasnost članova Vijeća, s iznimkom predstavnika danske Vlade.

Za potrebe ovog članka, kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

DIO III.

Članak 6.

Članci 1., 2. i 3. ne primjenjuju se na mjere kojima se utvrđuju treće države čiji državljani moraju posjedovati vizu pri prelasku vanjskih granica država članica ili mjere koje se odnose na jednoobrazni oblik viza.

DIO IV.

Članak 7.

Danska u svakom trenutku može, u skladu sa svojim ustavnim odredbama, obavijestiti ostale države članice da se više ne želi koristiti ovim Protokolom u cijelosti ili djelomično. U tom slučaju, Danska će u cijelosti primijeniti sve odgovarajuće mjere koje su u tom trenutku na snazi, a poduzete su u okviru Europske unije.

Članak 8.

1. U bilo kom trenutku i ne dovodeći u pitanje članak 7., Danska može u skladu sa svojim ustavnim odredbama ostale države članice obavijestiti da se dio I. sastoji od odredaba iz Priloga, s učinkom od prvog dana mjeseca koji slijedi nakon obavijesti. U tom se slučaju članci od 5. do 8. renumeriraju.
2. Šest mjeseci od dana stupanja na snagu obavijesti iz stavka 1. sva schengenska pravna stečevina i mjere koje su usvojene za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine, a koje su do tada kao obveze na temelju međunarodnog prava bile obvezujuće za Dansku, postaju za Dansku obvezujuće kao pravo Unije.

Članak 1.

Pridržavajući se članka 3. Danska ne sudjeluje kada Vijeće usvaja mjere koje su predložene na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Za donošenje akata Vijeća koji se moraju donijeti jednoglasno, potrebna je jednoglasnost članova Vijeća, s iznimkom predstavnika danske Vlade.

Za potrebe ovog članka, kvalificirana se većina utvrđuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Na temelju članka 1. i pridržavajući se članaka 3., 4. i 8. za Dansku nisu obvezujuće niti se u njoj primjenjuju odredbe glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, mjere usvojene na temelju te glave, odredbe bilo kojeg međunarodnog ugovora koji Unija sklopi na temelju te glave ni odluke Suda Europske unije kojom se ta odredba ili mjera tumači; osim toga, nijedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na nadležnosti, prava i obveze Danske; nadalje, ni jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na pravnu stečevinu Zajednice ili Unije niti je dio prava Unije kako se primjenjuju na Dansku.

Članak 3.

1. Danska može predsjednika Vijeća obavijestiti u pisanom obliku, u roku od tri mjeseca nakon predstavljanja prijedloga ili inicijative Vijeću na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske zajednice, da želi sudjelovati u usvajanju i primjeni bilo koje takve predložene mjere, nakon čega Danska to ima pravo učiniti.

2. Ako nakon razumnog roka mjeru iz stavka 1. nije moguće usvojiti na način da u tome sudjeluje Danska, Vijeće takvu mjeru iz stavka 1. može usvojiti u skladu s člankom 1. bez sudjelovanja Danske. U tom slučaju primjenjuje se članak 2.

Članak 4.

Danska može u bilo kojem trenutku nakon usvajanja mjere na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, obavijestiti Vijeće i Komisiju o svojoj namjeri da želi prihvatiti tu mjeru. U tom se slučaju postupak predviđen u članku 331. stavku 1. primjenjuje *mutatis mutandis*.

Članak 5.

1. Odredbe ovog Protokola primjenjuju se za Dansku i na mjere predložene ili usvojene na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojima se mijenja postojeća mjera koja ju obvezuje.

2. Međutim, u slučaju ako Vijeće, odlučujući na prijedlog Komisije, utvrdi da nesudjelovanje Danske u izmijenjenoj verziji postojeće mjere onemogućuje primjenu te mjere za druge države članice ili za Uniju, Vijeće ju može pozvati da uputi obavijest prema članku 3. ili 4. Za potrebe članka 3. daljnji rok od dva mjeseca počinje teći od dana odluke Vijeća.

Ako nakon isteka roka od dva mjeseca od odluke Vijeća Danska ne uputi obavijest na temelju članka 3. ili članka 4., postojeća mjera za nju više nije obvezujuća ili primjenjiva, osim ako uputi obavijest na temelju članka 4. prije stupanja na snagu mjere o izmjeni. Ta odluka proizvodi učinke od dana stupanja na snagu mjere o izmjeni ili od isteka roka od dva mjeseca, ovisno o tomu što nastupi kasnije.

Za potrebe ovog stavka Vijeće nakon cjelovite rasprave o predmetu odlučuje kvalificiranom većinom svojih članova koji predstavljaju države članice koje sudjeluju ili su sudjelovale u usvajanju mjere o izmjeni. Kvalificirana većina Vijeća utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

3. Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, može utvrditi da Danska snosi izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prestanka njezina sudjelovanju u postojećoj mjeri.

4. Ovaj članak ne dovodi u pitanje članak 4.

Članak 6.

1. Obavijest na temelju članka 4. podnosi se najkasnije u roku od šest mjeseci od konačnog usvajanja mjere, ako se radi o mjeri za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine.

Ako Danska ne podnese obavijest u skladu s člancima 3. ili 4. u pogledu mjere za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine, države članice koje ta mjera obvezuje i Danska razmotrit će poduzimanje odgovarajućih mjera.

2. Obavijest na temelju članka 3. u pogledu mjere za daljnji razvoj schengenske pravne stečevine neopozivo se smatra obaviješću na temelju članka 3. s obzirom na svaki daljnji prijedlog ili inicijativu namijenjenu razvoju mjere u opsegu u kojem takav prijedlog ili inicijativa razvijaju schengensku pravnu stečevinu.

Članak 7.

Dansku ne obvezuju pravila utvrđena na temelju članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja se odnose na obradu osobnih podataka od strane država članica pri provođenju aktivnosti iz područja primjene poglavlja 4. ili poglavlja 5. glave V. dijela trećeg tog Ugovora, ako Dansku ne obvezuju pravila koja uređuju oblike pravosudne suradnje u kaznenim predmetima ili policijske suradnje za koje se traži poštovanje odredaba utvrđenih na temelju članka 16.

Članak 8.

Ako u slučajevima iz ovog dijela Dansku obvezuje mjera koju je Vijeće usvojilo na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, na Dansku se za tu mjeru primjenjuju odgovarajuće odredbe Ugovorâ.

Članak 9.

Ako Dansku ne obvezuje neka mjera usvojena na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Danska ne snosi financijske posljedice te mjere, s iznimkom administrativnih troškova institucija, osim ako Vijeće nakon savjetovanja s Europskim parlamentom odlučujući jednoglasno odluči drukčije.

PROTOKOL (br. 23)

**O VANJSKIM ODNOSIMA DRŽAVA ČLANICA
S OBZIROM NA PRELAZAK VANJSKIH GRANICA**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR potrebu država članica da osiguraju učinkoviti nadzor na svojim vanjskim granicama, prema potrebi u suradnji s trećim zemljama,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Odredbama o mjerama o prelasku vanjskih granica koje su sadržane u članku 77. stavku 2. točki (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica da pregovaraju ili sklapaju sporazume s trećim zemljama sve dok poštuju pravo Unije i ostale odgovarajuće međunarodne sporazume.

**O AZILU ZA DRŽAVLJANE
DRŽAVA ČLANICA EUROPSKE UNIJE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

BUDUĆI DA u skladu s člankom 6. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, Unija priznaje prava, slobode i načela određena Poveljom o temeljnim pravima,

BUDUĆI DA na temelju članka 6. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji, temeljna prava, kako su zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, čine sastavni dio prava Unije kao opća načela,

BUDUĆI DA je Sud Europske unije nadležan osigurati da Unija pri tumačenju i primjeni članka 6. stavaka 1. i 3. Ugovora o Europskoj uniji poštuje pravo Unije,

BUDUĆI DA na temelju članka 49. Ugovora o Europskoj uniji svaka europska država, kada podnosi zahtjev za članstvo u Uniji, mora poštovati vrijednosti određene člankom 2. Ugovora o Europskoj uniji,

IMAJUĆI NA UMU da je člankom 7. Ugovora o Europskoj uniji uspostavljen mehanizam za suspenziju određenih prava u slučaju da država članica teško i trajno povrijedi te vrijednosti,

PODSJEĆAJUĆI da svaki državljanin države članice, kao građanin Unije, uživa poseban status i zaštitu koju države članice jamče u skladu s odredbama dijela drugog Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

IMAJUĆI NA UMU da se Ugovorima uspostavlja područje bez unutarnjih granica i svakom građaninu Unije dodjeljuje pravo slobodnog kretanja i boravka na državnom području država članica,

ŽELEĆI spriječiti da se institutu azila pribjegava u svrhe koje se razlikuju od onih u koje je namijenjen,

BUDUĆI DA ovaj Protokol poštuje svrhu i ciljeve Ženevske konvencije od 28. srpnja 1951. o statusu izbjeglica,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

S obzirom na razinu zaštite temeljnih prava i sloboda u državama članicama Europske unije, smatra se da države članice u međusobnom odnosu predstavljaju sigurne države podrijetla za sve pravne i praktične potrebe što se tiče pitanja azila. U skladu s tim, svaki zahtjev za azil koji podnese državljanin jedne države članice druga država članica može uzeti u obzir ili proglasiti prihvatljivim za obradu samo u sljedećim slučajevima:

- (a) ako država članica čiji je državljanin podnositelj zahtjeva i nakon stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama, koristeći odredbe članka 15. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, nastavi poduzimati mjere kojima na svojem državnom području odstupa od svojih obveza iz te Konvencije;
- (b) ako je postupak iz članka 7. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji pokrenut i dok Vijeće ili, kada je to potrebno, Europsko vijeće ne donese odluku u odnosu na državu članicu čiji je državljanin podnositelj zahtjeva;
- (c) ako je Vijeće donijelo odluku u skladu s člankom 7. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji u odnosu na državu članicu čiji je državljanin podnositelj zahtjeva ili ako je Europsko vijeće donijelo odluku u skladu s člankom 7. stavkom 2. tog Ugovora u odnosu na državu članicu čiji je državljanin podnositelj zahtjeva;
- (d) ako bi država članica jednostrano donijela takvu odluku u odnosu na zahtjev državljanina druge države članice; u tom je slučaju potrebno odmah obavijestiti Vijeće; pri obradi zahtjeva polazi se od pretpostavke da je očigledno neutemeljen, a da se ni na koji način, bez obzira na slučaj, ne utječe na ovlasti donošenja odluka te države članice.

O IZVRŠAVANJU PODIJELJENE NADLEŽNOSTI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

S obzirom na članak 2. stavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o podijeljenoj nadležnosti, kada Unija u određenom području poduzme djelovanje, opseg tog izvršavanja nadležnosti obuhvaća samo one elemente koji se uređuju predmetnim aktom Unije i stoga ne obuhvaća čitavo područje.

O USLUGAMA OD OPĆEG INTERESA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI naglasiti važnost usluga od općeg interesa,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama za tumačenje koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Zajedničke vrijednosti Unije u pogledu usluga od općeg gospodarskog interesa u smislu članka 14. Ugovora o funkcioniranju Europske unije osobito uključuju:

- ključnu ulogu i široko diskrecijsko pravo nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela u pružanju, naručivanju i organiziranju usluga od općeg gospodarskog interesa u najvećoj mogućoj mjeri povezanih s potrebama korisnika,
- raznolikost različitih usluga od općeg gospodarskog interesa te razliku potreba i sklonosti korisnika koje mogu proizlaziti iz različitih geografskih, socijalnih i kulturnih okolnosti,
- visoku razinu kvalitete, sigurnosti i financijske dostupnosti, jednak tretman i promicanje univerzalnog pristupa i pravâ korisnikâ.

Članak 2.

Odredbe Ugovorâ ni na koji način ne utječu na nadležnost država članica za pružanje, naručivanje i organiziranje negospodarskih usluga od općeg interesa.

PROTOKOL (br. 27)

O UNUTARNJEM TRŽIŠTU I TRŽIŠNOM NATJECANJU

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR da unutarnje tržište kako je određeno člankom 3. Ugovora o Europskoj uniji uključuje sustav kojim se osigurava nenarušavanje tržišnog natjecanja,

SPORAZUMJELE SU SE da:

ako je to potrebno, Unija u tu svrhu poduzme djelovanje prema odredbama Ugovorâ, uključujući odredbe na temelju članka 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Ovaj se Protokol prilaže Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije.

O EKONOMSKOJ, SOCIJALNOJ I TERITORIJALNOJ KOHEZIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PODSJEĆAJUĆI da članak 3. Ugovora o Europskoj uniji sadržava cilj promicanja ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije i solidarnosti među državama članicama i da navedena kohezija pripada u područja podijeljene nadležnosti Unije koja su navedena u članku 4. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

PODSJEĆAJUĆI da odredbe dijela trećeg glave XVIII. o ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji u cjelini pružaju pravni temelj za konsolidiranje i daljnji razvoj djelovanja Unije u području ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije, uključujući stvaranje novog fonda,

PODSJEĆAJUĆI da odredbe članka 177. Ugovora o funkcioniranju Europske unije predviđaju osnivanje Kohezijskog fonda,

PRIMJEĆUJUĆI da Europska investicijska banka posuđuje velike iznose koji su u stalnom porastu za dobrobit siromašnijih regija,

PRIMJEĆUJUĆI želju za većom fleksibilnošću u pravilima za dodjele iz strukturnih fondova,

PRIMJEĆUJUĆI želju za modulacijom razina sudjelovanja Unije u programima i projektima u određenim zemljama,

PRIMJEĆUJUĆI prijedlog da se više vodi računa o relativnom prosperitetu država članica u sustavu njihovih vlastitih resursa,

PONOVNO POTVRĐUJU da je promicanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije ključno za puni razvoj i trajni uspjeh Unije,

PONOVNO POTVRĐUJU svoje uvjerenje da strukturni fondovi trebaju i dalje igrati važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva Unije u području kohezije,

PONOVNO POTVRĐUJU svoje uvjerenje da Europska investicijska banka i dalje treba veći dio svojih sredstava namijeniti promicanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije te izjavljuju svoju spremnost da preispitaju potrebe za kapitalom Europske investicijske banke čim to za tu svrhu bude potrebno,

SPORAZUMJELE SU SE da će Kohezijski fond osigurati financijski doprinos Unije projektima u područjima okoliša i transeuropskih mreža u državama članicama s bruto nacionalnim dohotkom *per capita* manjim od 90 % prosjeka Unije, a koje imaju program kojim će se ispuniti uvjeti ekonomske konvergencije određeni člankom 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

IZJAVLJUJU svoju namjeru da omoguće veću fleksibilnost pri raspoređivanju sredstava iz strukturnih fondova za konkretne potrebe koje nisu obuhvaćene sadašnjim odredbama strukturnih fondova,

IZJAVLJUJU svoju spremnost da prilagode razine sudjelovanja Unije u kontekstu programa i projekata strukturnih fondova kako bi se izbjeglo prekomjerno povećanje proračunskih izdataka u manje naprednim državama članicama,

PREPOZNAJU potrebu da se redovito nadzire napredak prema ostvarivanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije te iskazuju svoju spremnost da u tom smislu prouče sve potrebne mjere,

IZJAVLJUJU svoju namjeru da povedu više računa o sposobnosti davanja doprinosa pojedinih država članica u sustavu vlastitih izvora te ispitivanju korektivnih sredstava, kod manje naprednih država članica, regresivnih elemenata koji postoje u sadašnjem sustavu vlastitih izvora,

SPORAZUMJELE SU se da se ovaj Protokol priloži Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije.

**O SUSTAVU JAVNE RADIODIFUZIJE
U DRŽAVAMA ČLANICAMA**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR da je sustav javne radiodifuzije u državama članicama neposredno povezan s demokratskim, društvenim i kulturnim potrebama svakog društva i s potrebom očuvanja pluralizma medija,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama za tumačenje koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Odredbama Ugovorâ ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica da osiguraju financiranje javne radiodifuzije ako je to financiranje radiodifuzijskim organizacijama odobreno radi ostvarenja odgovornosti i ovlasti iz područja javne usluge, kako je dodijeljena, utvrđena i ustrojena u svakoj državi članici i ako to financiranje ne utječe na trgovinske uvjete i tržišno natjecanje u Uniji u mjeri u kojoj bi bilo u suprotnosti s općim interesom, pri čemu se uzima u obzir ostvarenje odgovornosti i ovlasti iz područja te javne usluge.

**O PRIMJENI POVELJE EUROPSKE UNIJE O TEMELJNIM PRAVIMA
NA POLJSKU I UJEDINJENU KRALJEVINU**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

BUDUĆI DA u članku 6. Ugovora o Europskoj uniji Unija priznaje prava, slobode i načela određena Poveljom o temeljnim pravima Europske unije,

BUDUĆI DA se Povelja primjenjuje uz strogo poštovanje odredaba navedenog članka 6. i glave VII. same Povelje,

BUDUĆI DA se navedenim člankom 6. nalaže da Povelju primjenjuju i da je tumače sudovi u Poljskoj i u Ujedinjenoj Kraljevini strogo se pridržavajući obrazloženja iz tog članka;

BUDUĆI DA Povelja sadržava i prava i načela,

BUDUĆI DA Povelja sadržava odredbe i građanske i političke prirode te odredbe gospodarske i socijalne prirode,

BUDUĆI DA Povelja ponovno potvrđuje prava, slobode i načela priznata u Uniji i još ih bolje izlaže, ne stvarajući pritom nova prava ili načela,

PODSJEĆAJUĆI na obveze Poljske i Ujedinjene Kraljevine iz Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i prava Unije općenito,

PRIMJEĆUJUĆI želju Poljske i Ujedinjene Kraljevine da objasne određene aspekte primjene Povelje,

U ŽELJI da stoga objasne primjenu Povelje u vezi sa zakonima i administrativnim djelovanjem Poljske i Ujedinjene Kraljevine te njezinu primjenjivost na sudu u Poljskoj i Ujedinjenoj Kraljevini,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da upućivanja u ovom Protokolu na primjenu posebnih odredaba Povelje ni u kojem slučaju ne dovode u pitanje primjenu drugih odredaba Povelje,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da ovaj Protokol ne dovodi u pitanje primjenu Povelje na druge države članice,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da ovaj Protokol ne dovodi u pitanje ostale obveze Poljske i Ujedinjene Kraljevine iz Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i prava Unije općenito,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

1. Poveljom se ne proširuje nadležnost Suda Europske unije ili bilo kojeg drugog suda Poljske ili Ujedinjene Kraljevine da odlučuje o neusklađenosti zakona, uredbi ili upravnih odredbi, praksi ili djelovanja Poljske ili Ujedinjene Kraljevine s temeljnim pravima, slobodama i načelima koja se ponovno potvrđuju Poveljom.

2. Posebice i zbog otklanjanja svake dvojbe, glavom IV. Povelje ne stvaraju se nikakva utuživa prava primjenjiva na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu, osim ako Poljska ili Ujedinjena Kraljevina predviđaju takva prava u svom nacionalnom pravu.

Članak 2.

U mjeri u kojoj se odredba Povelje odnosi na nacionalne zakone i prakse, na Poljsku ili Ujedinjenu Kraljevinu primjenjuje se samo u mjeri u kojoj su prava ili načela koja sadržava priznata u pravu ili praksama Poljske ili Ujedinjene Kraljevine.

PROTOKOL (br. 31)

**O UVOZU NAFTNIH PROIZVODA RAFINIRANIH
U NIZOZEMSKIM ANTILIMA U EUROPSKU UNIJU**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da detaljnije utvrde sustav trgovine koji se primjenjuje na uvoz naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima u Europsku uniju,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ovaj se Protokol primjenjuje na naftne proizvode iz tarifnih brojeva 27.10, 27.11, 27.12, ex 27.13 (parafinski vosak, vosak iz nafte ili bituminoznih materijala te parafinski otpaci) i 27.14 Briselske nomenklature koji se uvoze za uporabu u državama članicama.

Članak 2.

Države članice obvezuju se za naftne proizvode rafinirane u Nizozemskim Antilima odobriti carinske povlastice koje proizlaze iz pridruživanja Nizozemskih Antila Uniji, prema uvjetima predviđenima u ovom Protokolu. Te odredbe vrijede bez obzira na pravila o podrijetlu koja primjenjuju države članice.

Članak 3.

1. Ako Komisija, na zahtjev države članice ili na vlastitu inicijativu, utvrdi da uvoz u Uniju naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima prema sustavu predviđenom gornjim člankom 2. uzrokuje stvarne teškoće na tržištu jedne ili više država članica, ona odlučuje da zainteresirane države članice uvedu, povećaju ili ponovno uvedu carine na navedeni uvoz, u onom opsegu i za razdoblje koje je potrebno za suočavanje s takvim stanjem. Stope carina koje se uvedu, povećaju ili ponovno uvedu na takav način ne smiju premašivati carine koje se za te iste proizvode primjenjuju u odnosu na treće zemlje.
2. Odredbe stavka 1. mogu se u svakom slučaju primjenjivati sve dok uvoz u Uniju naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima doseže dva milijuna tona godišnje.
3. Vijeće se obavještava o odlukama koje Komisija donosi u skladu sa stavcima 1. i 2., uključujući one odluke kojima se odbija zahtjev države članice. Vijeće na zahtjev bilo koje države članice preuzima odgovornost za to pitanje i može te odluke u svakom trenutku izmijeniti ili opozvati.

Članak 4.

1. Ako neka država članica smatra da uvoz naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima, a koji se odvija neposredno ili preko neke druge države članice prema sustavu predviđenom gornjim člankom 2., uzrokuje stvarne teškoće na njezinu tržištu te da je potrebno hitno djelovanje kako bi se te teškoće riješile, može na vlastitu inicijativu na takav uvoz odlučiti primijeniti carinu čija stopa ne smije premašivati stopu carine koja se za te iste proizvode primjenjuje u odnosu na treće zemlje. O svojoj odluci obavještava Komisiju koja u roku od mjesec dana odlučuje treba li mjere koje je ta država poduzela zadržati ili se te mjere moraju izmijeniti ili ukinuti. Na takvu odluku Komisije primjenjuju se odredbe članka 3. stavka 3.
2. Ako količine naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima koje se uvoze u neku državu ili države članice EEZ-a neposredno ili preko neke druge države članice prema sustavu predviđenom gornjim člankom 2. tijekom kalendarske godine premašuju količine u tonama koje su navedene u Prilogu ovom Protokolu, mjere koje ta država ili države članice poduzmu u skladu sa stavkom 1. za tekuću godinu smatraju se opravdanim. Nakon što se uvjeri da je postignuta utvrđena količina u tonama, Komisija službeno prima na znanje poduzete mjere. U tom slučaju ostale države članice ne upućuju to pitanje Vijeću na rješavanje.

Članak 5.

Ako Unija odluči primijeniti količinska ograničenja na naftne proizvode, bez obzira na to otkuda se uvoze, ta se ograničenja mogu također primijeniti na uvoz tih proizvoda iz Nizozemskih Antila. U tom slučaju, Nizozemskim se Antilima odobrava povlašteni tretman u odnosu na treće zemlje.

Članak 6.

1. Vijeće jednoglasnom odlukom revidira odredbe članka od 2. do 5., nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, ako se utvrdi zajednička definicija podrijetla za naftne proizvode iz trećih zemalja i pridruženih zemalja ili ako se donesu odluke u okviru zajedničke trgovinske politike za dotične proizvode ili ako se oblikuje zajednička energetska politika.
2. Međutim, pri izvršenju takve revizije u svakom se slučaju moraju očuvati jednake povlastice u korist Nizozemskih Antila, u prikladnom obliku i za količinu od najmanje dva i pol milijuna tona naftnih proizvoda.
3. Obveze Unije u vezi s jednakim povlasticama iz stavka 2. ovog članka mogu se, po potrebi, razdijeliti po zemljama uzimajući u obzir količinu u tonama koja je navedena u Prilogu ovom Protokolu.

Članak 7.

Što se tiče provedbe ovog Protokola, Komisija je odgovorna za praćenje razvoja uvoza u države članice naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima. Države članice dostavljaju Komisiji, sukladno administrativnim uvjetima koje ona preporuči, sve podatke koji su za to korisni, a Komisija zatim osigurava njihovo dostavljanje.

Za provedbu članka 4. stavka 2. Protokola o uvozu naftnih proizvoda rafiniranih u Nizozemskim Antilima u Europsku uniju, visoke ugovorne stranke odlučile su da se količina od 2 milijuna tona naftnih proizvoda iz Antila raspoređuje među državama članicama na sljedeći način:

Njemačka ...	625 000 tona
Belgijsko-luksemburška ekonomska unija ...	200 000 tona
Francuska ...	75 000 tona
Italija ...	100 000 tona
Nizozemska ...	1 000 000 tona

PROTOKOL (br. 32)

O STJECANJU NEKRETNINA U DANSKOJ

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

ŽELEĆI riješiti određene posebne probleme koji se odnose na Dansku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Neovisno o odredbama Ugovorâ, Danska može zadržati postojeće zakonodavstvo o stjecanju nekretnina za sekundarno boravište.

**O ČLANKU 157. UGOVORA
O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

U svrhu članka 157. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, prava iz sustava profesionalne socijalne sigurnosti ne smatraju se primicima od rada, ako, i u mjeri u kojoj, se odnose na vrijeme zaposlenja prije 17. svibnja 1990., osim u slučaju radnika ili osoba koje postavljaju zahtjev i koji su prije tog datuma pokrenuli sudski postupak ili podnijeli istovrijedan zahtjev na temelju primjenjivog nacionalnog prava.

O POSEBNIM ARANŽMANIMA ZA GRENLAND

Članak 1.

1. Pri uvozu u Uniju, tretman proizvoda koji podliježu zajedničkoj organizaciji tržišta proizvoda ribarstva podrijetlom iz Grenlanda uključuje, uz poštovanje mehanizama zajedničke organizacije tržišta, izuzeće od carina i davanja s istovrsnim učinkom i nepostojanje količinskih ograničenja ili mjera s istovrsnim učinkom, ako su mogućnosti pristupa ribolovnim zonama Grenlanda koji je Uniji omogućen sporazumom između Unije i tijela nadležnog za Grenland zadovoljavajuće za Uniju.
2. Sve mjere koje se odnose na uvozne režime za takve proizvode, uključujući i one koje se odnose na usvajanje takvih mjera, usvajaju se u skladu s postupkom utvrđenim u članku 43. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL O ČLANKU 40.3.3 USTAVA IRSKE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Ništa u Ugovorima ili u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju ili ugovorima ili aktima kojima se mijenjaju ti ugovori, u Irskoj ne utječe na primjenu članka 40.3.3. Ustava Irske.

O PRIJELAZNIM ODREDBAMA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

BUDUĆI DA je radi prijelaza od institucionalnih odredaba Ugovorâ koje su se primjenjivale prije stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona na odredbe sadržane u tom Ugovoru potrebno utvrditi prijelazne odredbe,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

Članak 1.

U ovom Protokolu riječ „Ugovori” znači Ugovor o Europskoj uniji, Ugovor o funkcioniranju Europske unije i Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.

GLAVA I.

ODREDBE O EUROPSKOM PARLAMENTU

Članak 2.

1. Za razdoblje trajanja parlamentarnog saziva 2009. – 2014. koje je preostalo na dan stupanja na snagu ovog članka i odstupajući od članka 189. drugog stavka i članka 190. stavka 2. Ugovora o osnivanju Europske zajednice te članka 107. drugog stavka i članka 108. stavka 2. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, koji su bili na snazi u vrijeme izbora za Europski parlament u lipnju 2009., te odstupajući od broja mjesta predviđenih člankom 14. stavkom 2. prvim podstavkom Ugovora o Europskoj uniji, sljedećih 18 mjesta dodaje se na postojećih 736 mjesta čime se privremeno povećava ukupan broj članova Europskog parlamenta na 754 do kraja parlamentarnog saziva 2009. – 2014.:

Bugarska	1	Nizozemska	1
Španjolska	4	Austrija	2
Francuska	2	Poljska	1
Italija	1	Slovenija	1
Latvija	1	Švedska	2
Malta	1	Ujedinjena Kraljevina	1

2. Odstupajući od članka 14. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji dotične države članice imenuju osobe koje će popuniti dodatna mjesta navedena u stavku 1. u skladu sa zakonodavstvom dotičnih država članica i pod uvjetom da su te osobe izabrane na neposrednim općim izborima:

- (a) na *ad hoc* neposrednim općim izborima u dotičnoj državi članici, u skladu s odredbama koje se primjenjuju na izbore za Europski parlament;
- (b) upućivanjem za rezultate izbora za Europski parlament od 4. do 7. lipnja 2009.; ili
- (c) imenovanjem od strane nacionalnog parlamenta dotične države članice potrebnog broja članova iz redova svojih članova, u skladu s postupkom koji odredi svaka od tih država članica.

3. U skladu s člankom 14. stavkom 2. drugim podstavkom Ugovora o Europskoj uniji Europsko vijeće pravodobno donosi odluku kojom se prije izbora za Europski parlament u 2014. određuje sastav Europskog parlamenta.

GLAVA II.

ODREDBE O KVALIFICIRANOJ VEĆINI

Članak 3.

1. U skladu s člankom 16. stavkom 4. Ugovora o Europskoj uniji, odredbe tog stavka i odredbe članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koje se odnose na definiciju kvalificirane većine u Europskom vijeću i Vijeću proizvode pravne učinke od 1. studenoga 2014.
2. U razdoblju od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017., kad se akt donosi kvalificiranom većinom, član Vijeća može zatražiti da bude donesen u skladu s kvalificiranom većinom kako je definirano u stavku 3. U tom se slučaju primjenjuju članci 3. i 4.
3. Do 31. listopada 2014. sljedeće odredbe ostaju na snazi, ne dovodeći u pitanje članak 235. stavak 1. drugi podstavak Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Za akte Europskog vijeća i Vijeća za čije donošenje se zahtijeva kvalificirana većina glasovi članova ponderiraju se kako slijedi:

Belgija	12
Bugarska	10
Češka Republika	12
Danska	7
Njemačka	29
Estonija	4
Irska	7
Grčka	12
Španjolska	27
Francuska	29
Hrvatska	7
Italija	29
Cipar	4
Latvija	4
Litva	7
Luksemburg	4
Mađarska	12
Malta	3
Nizozemska	13
Austrija	10
Poljska	27
Portugal	12
Rumunjska	14
Slovenija	4
Slovačka	7
Finska	7
Švedska	10
Ujedinjena Kraljevina	29

Kada se na temelju Ugovorâ akti moraju donijeti na prijedlog Komisije, tada je za njihovo donošenje potrebno najmanje 260 glasova za, koji predstavljaju većinu članova. U ostalim slučajevima za donošenje odluka potrebno je najmanje 260 glasova za, koji predstavljaju najmanje dvije trećine članova.

Kada akt donosi Europsko vijeće ili Vijeće kvalificiranom većinom, tada član Europskog vijeća ili Vijeća može zatražiti da se provjeri predstavljaju li države članice koje čine kvalificiranu većinu najmanje 62 % ukupnog stanovništva Unije. Ako se pokaže da taj uvjet nije ispunjen, akt se ne donosi.

4. Do 31. listopada 2014. u slučajevima kada u skladu s Ugovorima svi članovi Vijeća ne sudjeluju u glasovanju, tj. u slučajevima kada se upućuje na kvalificiranu većinu kako je definirana u članku 238. stavku 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kvalificirana se većina definira kao isti udio ponderiranih glasova i isti udio broja članova Vijeća i, ako je to potrebno, isti postotak stanovništva dotičnih država članica kako je utvrđeno u stavku 3. ovog članka.

GLAVA III.

ODREDBE O SASTAVIMA VIJEĆA

Članak 4.

Do stupanja na snagu odluke iz članka 16. stavka 6. prvog podstavka Ugovora o Europskoj uniji, Vijeće može zasjedati u sastavima utvrđenima u drugom i trećem podstavku tog stavka te u drugim sastavima iz popisa utvrđenog odlukom Vijeća za opće poslove koje odlučuje običnom većinom.

GLAVA IV.

ODREDBE O KOMISIJI, UKLJUČUJUĆI VISOKOG PREDSTAVNIKA UNIJE ZA VANJSKE POSLOVE I SIGURNOSNU POLITIKU

Članak 5.

Članovi Komisije koji su na funkciji na dan stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu ostaju na funkciji do kraja svog mandata. Međutim, na dan imenovanja Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku istječe mandat člana koji ima isto državljanstvo kao i Visoki predstavnik.

GLAVA V.

ODREDBE O GLAVNOM TAJNIKU VIJEĆA, VISOKOM PREDSTAVNIKU ZA ZAJEDNIČKU VANJSKU I SIGURNOSNU POLITIKU I ZAMJENIKU GLAVNOG TAJNIKA VIJEĆA

Članak 6.

Mandat glavnog tajnika Vijeća, Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i zamjenika glavnog tajnika Vijeća prestaje na dan stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu. Vijeće imenuje glavnog tajnika u skladu s člankom 240. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

GLAVA VI.

ODREDBE O SAVJETODAVNIM TIJELIMA

Članak 7.

Do stupanja na snagu odluke iz članka 301. Ugovora o funkcioniranju Europske unije raspodjela članova Gospodarskog i socijalnog odbora je kako slijedi:

Belgija	12	Litva	9
Bugarska	12	Luksemburg	6
Češka Republika	12	Mađarska	12
Danska	9	Malta	5
Njemačka	24	Nizozemska	12
Estonija	7	Austrija	12
Irska	9	Poljska	21
Grčka	12	Portugal	12
Španjolska	21	Rumunjska	15
Francuska	24	Slovenija	7
Hrvatska	9	Slovačka	9
Italija	24	Finska	9
Cipar	6	Švedska	12
Latvija	7	Ujedinjena Kraljevina	24

Članak 8.

Do stupanja na snagu odluke iz članka 305. Ugovora o funkcioniranju Europske unije raspodjela članova Odbora regija je kako slijedi:

Belgija	12	Litva	9
Bugarska	12	Luksemburg	6
Češka Republika	12	Mađarska	12
Danska	9	Malta	5
Njemačka	24	Nizozemska	12
Estonija	7	Austrija	12
Irska	9	Poljska	21
Grčka	12	Portugal	12
Španjolska	21	Rumunjska	15
Francuska	24	Slovenija	7
Hrvatska	9	Slovačka	9
Italija	24	Finska	9
Cipar	6	Švedska	12
Latvija	7	Ujedinjena Kraljevina	24

GLAVA VII.

PRIJELAZNE ODREDBE O AKTIMA DONESENIMA NA TEMELJU GLAVA V. I VI. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI PRIJE STUPANJA UGOVORA IZ LISABONA NA SNAGU

Članak 9.

Akti institucija, tijela, ureda i agencija Unije doneseni na temelju Ugovora o Europskoj uniji prije stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu zadržavaju svoje pravne učinke dok se ne stave izvan snage, ponište ili izmjene provedbom Ugovorâ. Isto vrijedi za sporazume sklopljene između država članica na temelju Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 10.

1. Kao prijelazna mjera i uzimajući u obzir akte Unije u području policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima koji su doneseni prije stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu, ovlasti institucija na dan stupanja tog Ugovora na snagu su sljedeće: ovlasti Komisije na temelju članka 258. Ugovora o funkcioniranju Europske unije nisu primjenjive, a ovlasti Suda Europske unije na temelju glave VI. Ugovora o Europskoj uniji, u inačici koja je na snazi prije stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu, ostaju iste, uključujući slučajeve kad su prihvaćene na temelju članka 35. stavka 2. navedenog Ugovora o Europskoj uniji.
2. Izmjena akta iz stavka 1. obuhvaća primjenjivost ovlasti institucija iz tog stavka kako su određene Ugovorima, uzimajući pritom u obzir izmijenjeni akt za države članice na koje se taj izmijenjeni akt primjenjuje.
3. U svakom slučaju prijelazna mjera koja je navedena u stavku 1. prestaje proizvoditi pravne učinke pet godina nakon dana stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu.

4. Najkasnije šest mjeseci prije isteka prijelaznog razdoblja iz stavka 3., Ujedinjena Kraljevina može obavijestiti Vijeće da za akte iz stavka 1. ne prihvaća ovlasti institucija iz stavka 1. kako su određene Ugovorima. Ako Ujedinjena Kraljevina uputi takvu obavijest, svi akti iz stavka 1. prestaju se na nju primjenjivati od dana isteka prijelaznog razdoblja iz stavka 3. Ovaj se podstavak ne primjenjuje u pogledu izmijenjenih akata koji su primjenjivi u Ujedinjenoj Kraljevini kako je navedeno u stavku 2.

Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, utvrđuje potrebne posljedične i prijelazne aranžmane. Ujedinjena Kraljevina ne sudjeluje u donošenju te odluke. Kvalificirana većina Vijeća utvrđuje se u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, može donijeti i odluku da Ujedinjena Kraljevina snosi izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prestanka njezina sudjelovanja u tim aktima.

5. Ujedinjena Kraljevina može, u bilo kojem kasnijem trenutku, obavijestiti Vijeće o svojoj želji da sudjeluje u aktima koji su se na nju prestali primjenjivati na temelju stavka 4. prvog podstavka. U tom se slučaju primjenjuju odgovarajuće odredbe Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključene u okvir Europske unije ili Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, ovisno o slučaju. Ovlasti institucija u pogledu tih akata određene su Ugovorima. Kad odlučuju na temelju odgovarajućih protokola, institucije Unije i Ujedinjena Kraljevina nastoje ponovno uspostaviti najširu moguću mjeru za sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine u pravnoj stečevini Unije u području slobode, sigurnosti i pravde, a da pritom ozbiljnije ne utječu na praktičnu provedivost njezinih različitih dijelova te poštujući pritom njezinu dosljednost.

PROTOKOL (br. 37)

**O FINANCIJSKIM POSLJEDICAMA
ISTEKA UGOVORA O EZUČ-U
I O ISTRAŽIVAČKOM FONDU ZA UGLJEN I ČELIK**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PODSJEĆAJUĆI da je sva aktiva i pasiva Europske zajednice za ugljen i čelik koja je postojala na dan 23. srpnja 2002. prenesena 24. srpnja 2002. na Europsku zajednicu,

UZIMAJUĆI U OBZIR želju da se ta sredstva upotrijebe za istraživanje u sektorima koji su povezani s industrijom ugljena i čelika te uzimajući u obzir potrebu da se u vezi s tim predvide određena posebna pravila,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

1. Neto vrijednost te aktive i pasive, prikazanih u bilanci stanja EZUČ-a na dan 23. srpnja 2002., ovisno o bilo kojem povećanju ili smanjenju do kojega može doći kao posljedica postupaka likvidacije, smatra se imovinom namijenjenom istraživanju u sektorima povezanim s industrijom ugljena i čelika te se naziva „EZUČ u likvidaciji”. Po okončanju postupka likvidacije ta će se imovina nazivati „Imovina Istraživačkog fonda za ugljen i čelik”.
2. Prihod od te imovine pod nazivom „Istraživački fond za ugljen i čelik” upotrebljava se u skladu s odredbama ovog Protokola i aktima donesenima temeljem njega isključivo za istraživački rad koji se provodi izvan istraživačkog okvirnog programa u sektorima povezanim s industrijom ugljena i čelika.

Članak 2.

Vijeće, odlučujući u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta, usvaja sve mjere potrebne za provedbu ovog Protokola, uključujući ključna načela.

Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom donosi mjere radi utvrđivanja višegodišnjih financijskih smjernica za upravljanje imovinom Istraživačkog fonda za ugljen i čelik te tehničkih smjernica za istraživački program Istraživačkog fonda za ugljen i čelik.

Članak 3.

Osim ako je drukčije predviđeno u ovom Protokolu i u aktima donesenima temeljem njega, primjenjuju se odredbe Ugovorâ.

**O PITANJIMA OD VAŽNOSTI ZA IRSKI NAROD
U POGLEDU UGOVORA IZ LISABONA**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PODSJEĆAJUĆI na Odluku šefova država ili vlada 27 država članica Europske unije, koji su se sastali u okviru Europskog vijeća 18. i 19. lipnja 2009., o pitanjima od važnosti za irski narod u pogledu Ugovora iz Lisabona;

PODSJEĆAJUĆI na izjavu šefova država ili vlada, koji su se sastali u okviru Europskog vijeća 18. i 19. lipnja 2009., da će u vrijeme sklapanja sljedećeg ugovora o pristupanju utvrditi odredbe te odluke u protokolu koji će se, u skladu s njihovim ustavnim odredbama, priložiti Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije;

UZIMAJUĆI U OBZIR potpis visokih ugovornih stranaka Ugovora između visokih ugovornih stranaka i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji;

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

GLAVA I.

PRAVO NA ŽIVOT, OBITELJ I OBRAZOVANJE

Članak 1.

Nijedna odredba Ugovora iz Lisabona kojom se dodjeljuje pravni status Povelji Europske unije o temeljnim pravima niti odredbe tog Ugovora iz područja slobode, sigurnosti i pravde ni na koji način ne utječu na opseg i primjenjivost zaštite prava na život iz članka 40.3.1., 40.3.2. i 40.3.3., zaštite obitelji iz članka 41. i zaštite pravâ u pogledu obrazovanja iz članka 42., 44.2.4. i 44.2.5., predviđenih u Ustavu Irske.

GLAVA II.

POREZI

Članak 2.

Nijednom odredbom Ugovora iz Lisabona ni na koji način, ni za jednu državu članicu, ne mijenja se ni opseg niti izvršavanje nadležnosti Europske unije u odnosu na poreze.

GLAVA III.

SIGURNOST I OBRANA

Članak 3.

Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni vodi se načelima demokracije, vladavine prava, univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanja ljudskog dostojanstva, načelima jednakosti i solidarnosti te poštovanjem načelâ Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava.

Zajednička sigurnosna i obrambena politika Unije sastavni je dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike te osigurava Uniji operativnu sposobnost za poduzimanje misija izvan Unije za očuvanje mira, sprečavanje sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda.

Ona ne dovodi u pitanje sigurnosnu i obrambenu politiku pojedine države članice, uključujući Irsku, ni obveze bilo koje države članice.

Ugovor iz Lisabona ne utječe na tradicionalnu politiku vojne neutralnosti Irske niti je dovodi u pitanje.

Na državama članicama - uključujući Irsku, djelujući u duhu solidarnosti i ne dovodeći u pitanje svoju tradicionalnu politiku vojne neutralnosti - je da odrede prirodu potpore ili pomoći koja se pruža državi članici na koju je izvršen teroristički napad ili koja je žrtva oružane agresije na svoje državno područje.

Za svaku odluku o prelasku na zajedničku obranu bit će potrebna jednoglasna odluka Europskog vijeća. Svaka država članica, uključujući Irsku, odlučuje, u skladu s odredbama Ugovora iz Lisabona i svojim ustavnim odredbama, hoće li usvojiti zajedničku obranu.

Nijedna odredba iz ove glave ni na koji način ne utječe na položaj ili politiku bilo koje druge države članice o sigurnosti i obrani niti dovodi u pitanje taj položaj ili politiku.

Na svakoj je državi članici također da odluči, u skladu s odredbama Ugovora iz Lisabona i domaćim pravnim zahtjevima, hoće li sudjelovati u stalnoj strukturiranoj suradnji ili Europskoj obrambenoj agenciji.

Ugovorom iz Lisabona nije predviđeno stvaranje europske vojske ni novačenje u bilo koju vojnu postrojbu.

On ne utječe na pravo Irske ili bilo koje druge države članice da odredi prirodu i opseg svojih obrambenih i sigurnosnih izdataka kao i prirodu svojih obrambenih sposobnosti.

Na Irskoj, odnosno na svakoj drugoj državi članici, je da odluči, u skladu sa svojim domaćim pravnim zahtjevima, hoće li sudjelovati u bilo kojoj vojnoj operaciji.

GLAVA IV.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 4.

Ovaj Protokol ostaje otvoren za potpisivanje visokim ugovornim strankama do 30. lipnja 2012.

Visoke ugovorne stranke i Republika Hrvatska, u slučaju da ovaj Protokol ne stupi na snagu do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, ratificiraju ovaj Protokol u skladu sa svojim ustavnim odredbama. Isprave o ratifikaciji polažu se kod Vlade Talijanske Republike.

Ovaj Protokol stupa na snagu, ako je moguće, 30. lipnja 2013., pod uvjetom da su položene sve isprave o ratifikaciji ili, ako to nije učinjeno, prvog dana mjeseca koji slijedi nakon što zadnja država članica položi ispravu o ratifikaciji.

Članak 5.

Ovaj Protokol koji je sastavljen u jednom izvorniku na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu su tekstovi na svakom od tih jezika jednako vjerodostojni, pohranjuje se u arhivu Vlade Talijanske Republike, koja vladama ostalih država članica dostavlja po jedan ovjereni primjerak.

Kada Republika Hrvatska postane obvezana ovim Protokolom u skladu s člankom 2. Akta o uvjetima pristupanja Republike Hrvatske, hrvatski tekst ovog Protokola, koji je jednako vjerodostojan kao tekstovi iz prvog stavka, također se pohranjuje u arhivu Vlade Talijanske Republike, koja vladama ostalih država članica dostavlja po jedan ovjereni primjerak.

**PRILOZI UGOVORU
O FUNKCIONIRANJU
EUROPSKE UNIJE**

PRILOG I.

**POPIS IZ ČLANKA 38.
UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE**

- 1 - Br. Briselske nomenklature	- 2 - Naziv proizvoda
POGLAVLJE 1.	Žive životinje
POGLAVLJE 2.	Meso i jestivi klaonički proizvodi
POGLAVLJE 3.	Ribe, rakovi i mekušci
POGLAVLJE 4.	Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi i ptičja jaja; prirodni med
POGLAVLJE 5.	
05.04	Crijeva, mjehuri i želuci životinja (osim riba), cijeli i njihovi dijelovi
05.15	Proizvodi životinjskog podrijetla koji nisu drugdje navedeni ili uključeni; mrtve životinje iz poglavlja 1. ili poglavlja 3., neuporabive za ljudsku prehranu
POGLAVLJE 6.	Živo drveće i druge biljke; lukovice, korijenje i slično; rezano cvijeće i ukrasno lišće
POGLAVLJE 7.	Jestivo povrće, neko korijenje i gomolji
POGLAVLJE 8.	Jestivo voće i orašasti plodovi; kore lubenica ili agruma
POGLAVLJE 9.	Kava, čaj i začini, osim mate čaja (tarifni broj 09.03)

- 1 - Br. Briselske nomenklature	- 2 - Naziv proizvoda
POGLAVLJE 10.	Žitarice
POGLAVLJE 11.	Proizvodi mlinske industrije; slad i škrob; gluten; inulin
POGLAVLJE 12.	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi; industrijsko i ljekovito bilje; slama i stočna hrana
POGLAVLJE 13.	
ex 13.03	Pektin
POGLAVLJE 15.	
15.01	Salo i ostala zasićena svinjska mast; zasićena mast peradi
15.02	Nezasićena mast goveda, ovaca ili koza; loj (uključujući "premier jus") proizveden iz tih masti
15.03	Stearin od svinjske masti, stearin iz ulja i lojni stearin; ulje svinjske masti, oleo-margarin i lojno ulje, neemulgiran i nemiješan ili pripremljen na bilo koji način
15.04	Masti i ulja od ribe i morskih sisavaca, rafinirani ili nerafinirani
15.07	Nehlapljiva biljna ulja, tekuća ili kruta, sirova, rafinirana ili pročišćena
15.12	Životinjske ili biljne masti i ulja, hidrogenirana, rafinirana ili nerafinirana, ali dalje neobrađena
15.13	Margarin, proizvodi od loja i drugi pripravci od jestivih masnoća
15.17	Ostaci iz proizvodnje masti i ulja ili voska životinjskog ili biljnog podrijetla
POGLAVLJE 16.	Prerađevine od mesa, riba, rakova ili mekušaca

- 1 - Br. Briselske nomenklature	- 2 - Naziv proizvoda
POGLAVLJE 17.	
17.01	Šećer od šećerne repe ili šećerne trske, u čvrstom stanju
17.02	Ostali šećeri; šećerni sirupi; umjetni med (pomiješan s prirodnim medom ili ne); karamel
17.03	Melase s dodatkom boje ili ne
17.05(*)	Aromatizirani ili obojani šećeri, sirupi i melase (uključujući vaniljin šećer ili vanilin), ali bez voćnih sokova koji sadrže dodani šećer u bilo kojem omjeru
POGLAVLJE 18.	
18.01	Kakao u zrnju, cijeli ili lomljen, sirov ili pržen
18.02	Ljuske kakaa, kože i otpaci
POGLAVLJE 20.	
Proizvodi od povrća, voća ili ostalih dijelova biljaka	
POGLAVLJE 22.	
22.04	Mošt od grožđa, u fermentaciji ili sa zaustavljenim vrenjem bez dodavanja alkohola
22.05	Vino od svježeg grožđa; mošt od grožđa čija je fermentacija zaustavljena dodavanjem alkohola
(*) Unos dodan člankom 1. Uredbe br. 7a Vijeća Europske ekonomske zajednice od 18. prosinca 1959. (SL br. 7, 30.1.1961., str. 71/61).	

- 1 -	- 2 -
Br. Briselske nomenklature	Naziv proizvoda
POGLAVLJE 22. (nastavak)	
22.07	Druga fermentirana pića (npr. jabukovača, kruškovača ili medovina)
ex 22.08(*)	
ex 22.09(*)	Denaturirani ili nedenaturirani etilni alkohol ili neutralna alkoholna pića s bilo kolikim sadržajem alkohola dobiveni iz poljoprivrednih proizvoda s popisa iz Priloga I., isključujući likere i ostala alkoholna pića i složene alkoholne pripravke (poznate kao „koncentrirani ekstrakti”) za proizvodnju
22.10(*)	pića
	Ocat i nadomjesci octa
POGLAVLJE 23.	Ostaci i otpaci od prehrambene industrije; pripremljena životinjska hrana
POGLAVLJE 24.	
24.01	Nepretrađeni duhan; duhanski otpaci
POGLAVLJE 45.	
45.01	Prirodno pluto, neobrađeno, drobljeno, granulirano ili mljeveno; otpaci od pluta
POGLAVLJE 54.	
54.01	Lan, sirov ili prerađeni, ali nepredeni; lanena kućina i otpaci (uključujući otpadnu pređu i rastrgane tekstilne materijale)
POGLAVLJE 57.	
57.01	Prava konoplja (<i>Cannabis sativa</i>), sirova ili prerađena, ali nepredena; kućina i otpaci od konoplje (uključujući otpadnu pređu i rastrgane tekstilne materijale)

(*) Unos dodan člankom 1. Uredbe br. 7a Vijeća Europske ekonomske zajednice od 18. prosinca 1959. (SL br. 7, 30.1.1961., str. 71/61).

PRILOG II.

PREKOMORSKE ZEMLJE I PODRUČJA NA KOJE SE PRIMJENJUJU ODREDBE DIJELA ČETVRTOG UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE

- Grenland,
- Nova Kaledonija i pridružena područja,
- Francuska Polinezija,
- Francusko južno i antarktičko područje,
- Otoci Wallis i Futuna,
- Sveti Petar i Mikelon,
- Saint-Barthélemy,
- Aruba,
- Nizozemski Antili:
  - Bonaire,
  - Curaçao,
  - Saba,
  - Sint Eustatius,
  - Sint Maarten,
- Angvila,
- Kajmanski otoci,
- Falklandski otoci,
- Južna Georgia i otoci Južni Sandwich,
- Montserrat,
- Pitcairn,
- Sveta Helena i pridružena područja,
- Britanski Antarktičko područje,
- Britansko područje Indijskog oceana,
- Otoci Turks i Caicos,
- Britanski Djevičanski Otoci,
- Bermuda.

IZJAVE
PRILOŽENE ZAVRŠNOM AKTU
MEĐUVLADINE KONFERENCIJE
NA KOJOJ JE DONESEN UGOVOR IZ LISABONA
potpisan 13. prosinca 2007.

A. IZJAVE O ODREDBAMA UGOVORA

1. Izjava o Povelji Europske unije o temeljnim pravima

Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, koja je pravno obvezujuća, potvrđuju se temeljna prava zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i kako proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama.

Poveljom se ne proširuje područje primjene prava Unije izvan ovlasti Unije, ne uspostavlja se nova ovlast ni zadaća za Uniju niti se mijenjaju ovlasti i zadaće kako su utvrđene Ugovorima.

2. Izjava o članku 6. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija je suglasna da se pristupanje Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda treba urediti na takav način da se očuvaju posebne značajke prava Unije. S tim u vezi Konferencija primjećuje da postoji redovit dijalog između Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava; taj bi se dijalog mogao ojačati kad Unija pristupi toj Konvenciji.

3. Izjava o članku 8. Ugovora o Europskoj uniji

Unija uzima u obzir poseban položaj manjih država koje s njom održavaju posebne susjedске odnose.

4. Izjava o sastavu Europskog parlamenta

Italiji će biti dodijeljeno dodatno mjesto u Europskom parlamentu.

5. Izjava o političkom sporazumu Europskog vijeća
o nacrtu odluke o sastavu Europskog parlamenta

Europsko vijeće dat će svoju političku suglasnost na revidirani nacrt odluke o sastavu Europskog parlamenta za zakonodavno razdoblje 2009.-2014. na temelju prijedloga Europskog parlamenta.

6. Izjava o članku 15. stavcima 5. i 6., članku 17. stavcima 6. i 7.
i članku 18. Ugovora o Europskoj uniji

Pri izboru osoba pozvanih da obnašaju dužnosti predsjednika Europskog vijeća, predsjednika Komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku potrebno je pridati dužnu pažnju zemljopisnoj i demografskoj raznolikosti Unije i njezinih država članica.

7. Izjava o članku 16. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji i članku 238.
stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da će odluku o provedbi članka 16 stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Vijeće donijeti na dan potpisivanja Ugovora iz Lisabona i da će ona stupiti na snagu na dan stupanja na snagu tog Ugovora. Nacrt odluke određen je u daljnjem tekstu:

Nacrt odluke Vijeća
o provedbi članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji
i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
između 1. studenoga 2014. i 31. ožujka 2017., s jedne strane,
te od 1. travnja 2017., s druge strane

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

budući da:

- (1) Treba donijeti odredbe koje će omogućiti nesmetan prijelaz od sustava odlučivanja u Vijeću kvalificiranom većinom, kako je utvrđen u članku 3. stavku 3. Protokola o prijelaznim odredbama koji će se nastaviti primjenjivati do 31. listopada 2014., na sustav glasovanja predviđen u članku 16. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji i članku 238. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koji će se primjenjivati s učinkom od 1. studenoga 2014., uključujući tijekom prijelaznog razdoblja do 31. ožujka 2017. posebne odredbe utvrđene člankom 3. stavkom 2. tog Protokola.
- (2) Podsjeća se da je praksa Vijeća da svim naporima nastoji jačati demokratski legitimitet odluka koje se donose kvalificiranom većinom,

ODLUČILO JE:

Odjeljak 1.

Odredbe koje se primjenjuju od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017.

Članak 1.

Od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017. ako se članovi Vijeća koji predstavljaju:

- (a) najmanje tri četvrtine stanovništva; ili
- (b) najmanje tri četvrtine broja država članica,

potrebni za sastavljanje blokirajuće manjine kao rezultat primjene članka 16. stavka 4. prvog podstavka Ugovora o Europskoj uniji ili članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, usprotive da Vijeće donese akt kvalificiranom većinom, Vijeće je dužno raspraviti to pitanje.

Članak 2.

Vijeće tijekom tih rasprava čini sve što je u njegovoj moći da u razumnom roku i ne dovodeći u pitanje obvezna vremenska ograničenja utvrđena pravom Unije, postigne zadovoljavajuće rješenje kojim se uvažavaju zabrinutosti koje su istaknuli članovi Vijeća iz članka 1.

Članak 3.

U tu svrhu predsjednik Vijeća, uz pomoć Komisije i u skladu s Poslovnikom Vijeća, poduzima svaku inicijativu koja je potrebna da se omogući šira podloga za postizanje sporazuma u Vijeću. Članovi Vijeća pomažu predsjedniku.

Odjeljak 2.

Odredbe koje se primjenjuju od 1. travnja 2017.

Članak 4.

Od 1. travnja 2017. ako se članovi Vijeća koji predstavljaju:

- (a) najmanje 55 % stanovništva; ili
- (b) najmanje 55 % broja država članica,

potrebni za sastavljanje blokirajuće manjine kao rezultat primjene članka 16. stavka 4. prvog podstavka Ugovora o Europskoj uniji ili članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, usprotive da Vijeće donese akt kvalificiranom većinom, Vijeće je dužno raspraviti to pitanje.

Članak 5.

Vijeće tijekom tih rasprava čini sve što je u njegovoj moći da u razumnom roku i ne dovodeći u pitanje obvezna vremenska ograničenja utvrđena pravom Unije, postigne zadovoljavajuće rješenje kojim se uvažavaju zabrinutosti koje su istaknuli članovi Vijeća iz članka 4.

Članak 6.

U tu svrhu predsjednik Vijeća, uz pomoć Komisije i u skladu s Poslovnikom Vijeća, poduzima svaku inicijativu koja je potrebna da se omogući šira podloga za postizanje sporazuma u Vijeću. Članovi Vijeća pomažu predsjedniku.

Odjeljak 3.

Stupanje na snagu

Članak 7.

Ova Odluka stupa na snagu na dan stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona.

8. Izjava o praktičnim mjerama koje treba poduzeti u pogledu Predsjedništva Europskog vijeća i Vijeća za vanjske poslove nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona

Ako Ugovor iz Lisabona stupi na snagu nakon 1. siječnja 2009., Konferencija poziva nadležna tijela države članice koja u tom trenutku obnaša šestomjesečnu dužnost Predsjedništva Vijeća, s jedne strane, i osobu izabranu za predsjednika Europskog vijeća te osobe imenovane Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, s druge strane, da poduzmu potrebne posebne mjere uz savjetovanje s Predsjedništvom za sljedećih šest mjeseci kako bi se omogućila učinkovita predaja materijala i organizacijskih aspekata Predsjedništva Europskog vijeća i Vijeća za vanjske poslove.

9. Izjava o članku 16. stavku 9. Ugovora o Europskoj uniji o odluci Europskog vijeća o izvršavanju dužnosti Predsjedništva Vijeća

Konferencija izjavljuje da Vijeće treba početi pripremati odluku o utvrđivanju postupaka za provedbu odluke o izvršavanju dužnosti Predsjedništva Vijeća odmah nakon potpisivanja Ugovora iz Lisabona i da svoju političku suglasnost treba dati u roku od šest mjeseci. Nacrt odluke Europskog vijeća koja će biti donesena na dan stupanja na snagu spomenutog Ugovora određen je u daljnjem tekstu:

Nacrt odluke Europskog vijeća
o izvršavanju dužnosti predsjedništva Vijeća

Članak 1.

1. Dužnost Predsjedništva Vijeća, s iznimkom sastava Vijeća za vanjske poslove, obnašaju unaprijed utvrđene skupine sastavljene od triju država članica za razdoblje od 18 mjeseci. Skupine se sastavljaju na temelju ravnopravne rotacije među državama članicama, uz uvažavanje njihove raznolikosti i zemljopisne ravnoteže unutar Unije.

2. Svaki član skupine naizmjenice predsjedava u razdoblju od šest mjeseci svim sastavima Vijeća, osim sastava Vijeća za vanjske poslove. Ostali članovi skupine pomažu predsjedniku u svim njegovim zaduženjima na temelju zajedničkog programa. Članovi skupine mogu međusobno dogovarati alternativne aranžmane.

Članak 2.

Odborom stalnih predstavnika vlada država članica predsjedava predstavnik države članice koja predsjedava Vijećem za opće poslove.

Dužnost predsjednika Odbora za politiku i sigurnost obnaša Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

Dužnost predsjednika pripremni tijela različitih sastava Vijeća, s iznimkom Vijeća za vanjske poslove, pripada članu skupine koji predsjedava odgovarajućim sastavom, osim ako je u skladu s člankom 4. odlučeno drukčije.

Članak 3.

Vijeće za opće poslove osigurava dosljednost i kontinuitet rada različitih sastava Vijeća u okviru višegodišnjih programa u suradnji s Komisijom. Države članice koje obnašaju dužnost Predsjedništva poduzimaju sve potrebne mjere za organizaciju i nesmetano funkcioniranje Vijeća, uz pomoć Glavnog tajništva Vijeća.

Članak 4.

Vijeće donosi odluku o utvrđivanju mjera za provedbu ove odluke.

10. Izjava o članku 17. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija smatra da kad Komisija više ne bude uključivala državljane svih država članica, Komisija posebnu pozornost treba posvetiti potrebi osiguranja pune transparentnosti u odnosima sa svim državama članicama. U skladu s tim, Komisija treba biti tijesno povezana sa svim državama članicama bez obzira je li njihov državljani član Komisije ili nije, te u tom kontekstu posebnu pozornost posvećuje potrebi razmjene informacija i savjetovanja sa svim državama članicama.

Konferencija također smatra da Komisija treba poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala da se politička, socijalna i gospodarska stvarnost u potpunosti uzmu u obzir u svim državama članicama, uključujući države članice koje nemaju svojeg državljanina u članstvu Komisije. Tim je mjerama potrebno osigurati da se stajalištu takvih država članica pristupi odgovarajućim organizacijskim aranžmanima.

11. Izjava o članku 17. stavcima 6. i 7. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija smatra da su, u skladu s odredbama Ugovora, Europski parlament i Europsko vijeće zajednički odgovorni za nesmetano odvijanje postupka koji prethodi izboru predsjednika Europske komisije. Prije odluke Europskog Vijeća predstavnici Europskog parlamenta i Europskog vijeća stoga vode potrebna savjetovanja u okviru koji smatraju najprimjerenijim. Ta će se savjetovanja usredotočiti na profile kandidata za predsjednika Komisije, uzimajući u obzir izbore za Europski parlament, u skladu s člankom 17. stavkom 7. prvim podstavkom. Pravila za takva savjetovanja mogu zajedničkom suglasnošću pravodobno utvrditi Europski parlament i Europsko vijeće.

12. Izjava o članku 18.
Ugovora o Europskoj uniji

1. Konferencija izjavljuje da će se tijekom pripremnih radova koji prethode imenovanju Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koje treba uslijediti na dan stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona u skladu s člankom 18. Ugovora o Europskoj uniji i člankom 5. Protokola o prijelaznim odredbama i čiji mandat traje od tog dana do kraja mandata Komisije koja je na dužnosti tog dana, uspostaviti odgovarajući kontakti s Europskim parlamentom.
2. Nadalje, Konferencija podsjeća da će Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, čiji mandat počinje u studenom 2009. istodobno kad i mandat sljedećeg sastava Komisije i ima isto trajanje, biti imenovan u skladu s odredbama članaka 17. i 18. Ugovora o Europskoj uniji.

13. Izjava o zajedničkoj vanjskoj
i sigurnosnoj politici

Konferencija naglašava da odredbe Ugovora o Europskoj uniji koje obuhvaćaju zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, uključujući osnivanje ureda Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te uspostavljanje Službe za vanjsko djelovanje, ne utječu na trenutačno postojeće odgovornosti država članica u oblikovanju i vođenju njihove vanjske politike ili njihova nacionalnog predstavljanja u trećim zemljama i međunarodnim organizacijama.

Konferencija također podsjeća da odredbe kojima se uređuje zajednička sigurnosna i obrambena politika ne dovode u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike država članica.

Ona naglašava da Europsku uniju i njezine države članice i dalje obvezuju odredbe Povelje Ujedinjenih naroda, a posebno glavna odgovornost Vijeća sigurnosti i njezinih država članica za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.

14. Izjava o zajedničkoj vanjskoj
i sigurnosnoj politici

Osim posebnih pravila i postupaka iz članka 24. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji, Konferencija naglašava da odredbe koje obuhvaćaju zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, uključujući i u odnosu na Visokog predstavnika Unije za vanjsku i sigurnosnu politiku i Službu za vanjsko djelovanje, neće utjecati na njezin postojeći pravni temelj, odgovornosti i ovlasti svake države članice u odnosu na oblikovanje i vođenje vanjske politike, njezinu nacionalnu diplomatsku službu, odnose s trećim zemljama i sudjelovanje u međunarodnim organizacijama, uključujući članstvo države članice u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda.

Konferencija također primjećuje da odredbe koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku ne daju nove ovlasti Komisiji za pokretanje postupka donošenja odluka i ne jačaju ulogu Europskog parlamenta.

Konferencija također podsjeća da odredbe kojima se uređuje zajednička sigurnosna i obrambena politika ne dovode u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike država članica.

15. Izjava o članku 27.
Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija izjavljuje da čim se potpiše Ugovor iz Lisabona, glavni tajnik Vijeća, Visoki predstavnik za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Komisija i države članice trebaju započeti pripremne poslove za uspostavljanje Europske službe za vanjsko djelovanje.

16. Izjava o članku 55. stavku 2.
Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija smatra da mogućnost izrade prijevoda Ugovora na jezike navedene u članku 55. stavku 2. doprinosi ispunjenju cilja poštovanja bogate kulturne i jezične raznolikosti Unije kako je navedeno u članku 3. stavku 3. četvrtom podstavku. U tom kontekstu Konferencija potvrđuje privrženost Unije kulturnoj raznolikosti Europe i posebnu pozornost koju će i dalje pridavati tim i drugim jezicima.

Konferencija preporuča onim državama članicama koje žele iskoristiti mogućnost prepoznatu u članku 55. stavku 2. da u roku od šest mjeseci od dana potpisivanja Ugovora iz Lisabona Vijeću dostave obavijest o jeziku ili jezicima na koje će Ugovori biti prevedeni.

17. Izjava o nadređenosti

Konferencija podsjeća da su u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda Europske unije, Ugovori i pravo koje je Unija donijela na temelju Ugovora nadređeni pravu država članica, pod uvjetima utvrđenima spomenutom sudskom praksom.

Konferencija je također odlučila da kao Prilog Završnom aktu priloži Mišljenje Pravne službe Vijeća o nadređenosti prava EZ-a kako je određeno u dokumentu 11197/07 (JUR 260):

*„Mišljenje Pravne službe Vijeća
od 22. lipnja 2007.*

Iz sudske prakse Suda proizlazi da je nadređenost prava EZ-a temeljno načelo prava Zajednice. U skladu s mišljenjem Suda to je načelo svojstveno posebnoj karakteru Europske zajednice. U vrijeme donošenja prve presude te uspostavljene sudske prakse (Costa/ENEL, 15. srpnja 1964., predmet 6/64¹) u ugovoru se nije spominjala nadređenost. Takav je slučaj i danas. Činjenica da načelo nadređenosti neće biti uključeno u budući ugovor ni na koji način ne mijenja postojanje načela i postojeće sudske prakse Suda.”.

18. Izjava u vezi s razgraničenjem nadležnosti

Konferencija naglašava da u skladu sa sustavom podjele nadležnosti između Unije i država članica kako je predviđeno u Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, države članice zadržavaju nadležnosti koje Ugovorima nisu dodijeljene Uniji.

---

¹ „Slijedi da (...) nad pravom koje proizlazi iz ugovora, neovisnoga izvora prava, zbog njegove posebne i izvorne naravi, domaće zakonske odredbe ne mogu imati prednost, neovisno o tomu kako su formulirane, a da pritom ne budu lišene svojega karaktera prava Zajednice i da se ne dovede u pitanje sama pravna osnova Zajednice.”

Kad je Uniji Ugovorima u određenom području dodijeljena nadležnost koju dijeli s državama članicama, države članice ostvaruju svoju nadležnost u mjeri u kojoj je Unija nije ostvarila ili u kojoj je Unija svoju nadležnost odlučila prestati izvršavati. Do potonjeg stanja dolazi kad odgovarajuće institucije EU-a odluče staviti izvan snage zakonodavni akt, osobito kako bi bolje osigurale trajno poštovanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Vijeće može na inicijativu jednog ili više svojih članova (predstavnik država članica) i u skladu s člankom 241. Ugovora o funkcioniranju Europske unije zatražiti od Komisije da podnese prijedloge za stavljanje zakonskog akta izvan snage. Konferencija pozdravlja izjavu Komisije da će tim zahtjevima posvetiti posebnu pozornost.

Jednako tako, predstavnici vlada država članica na sastanku Međuvladine konferencije, u skladu s redovitim postupkom revizije predviđenim u članku 48. stavcima od 2. do 5. Ugovora o Europskoj uniji mogu odlučiti izmijeniti Ugovore na kojima je Unija utemeljena, uključujući i kako bi povećali ili smanjili nadležnosti koje su Uniji dodijeljene tim Ugovorima.

19. Izjava o članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija je suglasna da u svojim općim naporima za uklanjanje neravnopravnosti između žena i muškaraca cilj različitih politika Unije bude suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji. Države članice trebaju poduzeti sve potrebne mjere kako bi spriječile i kaznile ta kaznena djela te poduprle i zaštitile žrtve.

20. Izjava o članku 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da će se, kad god bi pravila o zaštiti osobnih podataka koja treba donijeti temeljem članka 16. mogla imati izravne posljedice za nacionalnu sigurnost, morati uzeti u obzir posebne značajke tog pitanja. Ona podsjeća da trenutno mjerodavno zakonodavstvo (vidi posebno Direktivu 95/46/EZ) sadržava posebna odstupanja u tom pogledu.

21. Izjava o zaštiti osobnih podataka
u područjima pravosudne suradnje u kaznenim stvarima
i policijske suradnje

Konferencija potvrđuje da se posebna pravila o zaštiti osobnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka u područjima pravosudne suradnje u kaznenim predmetima i policijske suradnje na temelju članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije mogu pokazati potrebnima zbog posebne naravi tih područja.

22. Izjava o člancima 48. i 79.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija smatra da će u slučaju da nacrt zakonskog akta koji je utemeljen na članku 79. stavku 2. utječe na važne aspekte sustava socijalne sigurnosti države članice, uključujući njegovo područje primjene, troškove ili financijsku strukturu, ili utječe na financijsku ravnotežu tog sustava kako je određeno u članku 48. stavku drugom, interesi te države članice biti uzeti u obzir na odgovarajući način.

23. Izjava o stavku drugom članka 48.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija podsjeća da u tom slučaju, u skladu s člankom 15 stavkom 4. Ugovora o Europskoj uniji, Europsko vijeće odlučuje konsenzusom.

24. Izjava o pravnoj osobnosti
Europske unije

Konferencija potvrđuje da činjenica da Europska unija ima pravnu osobnost neće ni na koji način odobriti Uniji donošenje zakona ili djelovanje izvan nadležnosti koje su joj države članice dodijelile Ugovorima.

25. Izjava o člancima 75. i 215.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija podsjeća da poštovanje temeljnih prava i sloboda posebno podrazumijeva posvećivanje odgovarajuće pozornosti zaštiti i poštovanju odgovarajućih postupovnih prava dotičnih pojedinaca ili subjekata. U tu svrhu i kako bi se zajamčio temeljit sudski nadzor odluka koje pojedinca ili subjekta podvrgavaju mjerama ograničavanja, te se odluke moraju temeljiti na jasnim i prepoznatljivim kriterijima. Ti kriteriji moraju biti prilagođeni specifičnostima svake mjere ograničavanja.

26. Izjava o nesudjelovanju države članice
u nekoj mjeri na temelju glave V. dijela trećeg
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da će, kad država članica odluči da neće sudjelovati u nekoj mjeri na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće provesti cjelovitu raspravu o mogućim posljedicama i učincima nesudjelovanja te države članice u toj mjeri.

Osim toga, svaka država članica može zatražiti Komisiju da situaciju ispita temeljem članka 116. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Gornji stavci ne dovode u pitanje pravo države članice da predmet uputi Europskom vijeću.

27. Izjava o članku 85. stavku 1. drugom podstavku
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija smatra da se u propisima iz drugog podstavka članka 85. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije moraju uzeti u obzir nacionalna pravila i prakse koji se odnose na pokretanje kaznenih istraga.

28. Izjava o članku 98.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija primjećuje da se odredbe članka 98. primjenjuju u skladu sa sadašnjom praksom. Izraz „mjera koje se poduzimaju u Saveznoj Republici Njemačkoj u onoj mjeri u kojoj su one potrebne za ublaživanje gospodarskih poteškoća u kojima su se određena područja Savezne Republike našla zbog podjele Njemačke” tumače se u skladu s postojećom sudskom praksom Suda Europske unije.

29. Izjava o članku 107. stavku 2. točki (c)
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija primjećuje da se članak 107. stavak 2. točka (c) tumači u skladu s postojećom sudskom praksom Suda Europske unije u pogledu primjenjivosti odredaba o potpori koja se dodjeljuje određenim područjima Savezne Republike Njemačke pod utjecajem ranije podjele Njemačke.

30. Izjava o članku 126.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

S obzirom na članak 126. Konferencija potvrđuje da su povećanje potencijala rasta i osiguranje zdravog proračunskog stanja dva stupa gospodarske i fiskalne politike Unije i država članica. Pakt o stabilnosti i rastu važno je sredstvo za ostvarivanje tih ciljeva.

Konferencija ponovno potvrđuje svoju posvećenost odredbama o Paktu o stabilnosti i rastu kao okvir za koordinaciju proračunskih politika u državama članicama.

Konferencija potvrđuje da je sustav koji se temelji na pravilima najbolje jamstvo za provedbu obveza i jednaki tretman svih država članica.

U tom okviru Konferencija također ponovno potvrđuje svoju posvećenost ciljevima Lisabonske strategije: otvaranju radnih mjesta, strukturnim reformama i socijalnoj koheziji.

Unija ima za cilj ostvariti uravnotežen gospodarski rast i stabilnost cijena. Ekonomske i proračunske politike moraju stoga postaviti prave prioritete prema gospodarskim reformama, inovacijama, konkurentnosti i jačanju privatnog ulaganja i potrošnje u fazama slaboga gospodarskog rasta. To se treba odraziti na usmjerenost proračunskih odluka na nacionalnoj razini i na razini Unije, posebno restrukturiranjem javnog prihoda i izdataka uz poštovanje proračunske discipline u skladu s Ugovorima i Paktom o stabilnosti i rastu.

Proračunski i gospodarski izazovi s kojima su države članice suočene naglašavaju važnost zdrave proračunske politike tijekom cjelokupnoga gospodarskog ciklusa.

Konferencija je suglasna da države članice trebaju aktivno koristiti razdoblja gospodarskog oporavka kako bi konsolidirale javne financije i poboljšale svoje proračunsko stanje. Cilj je tijekom dobrih vremena postupno ostvariti proračunski višak koji stvara potreban prostor za suočavanje s gospodarskom recesijom te stoga doprinosi dugoročnoj održivosti javnih financija.

Države članice pozdravljaju potencijalne prijedloge Komisije kao i daljnje doprinose država članica u pogledu jačanja i pojašnjenja provedbe Pakta o stabilnosti i rastu. Države članice poduzet će sve potrebne mjere kako bi povećale potencijal rasta svojih gospodarstava. Bolja koordinacija ekonomske politike mogla bi poduprijeti taj cilj. Ova izjava ne prejudicira buduću raspravu o Paktu o stabilnosti i rastu.

31. Izjava o članku 156. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija potvrđuje da su politike opisane u članku 156. uglavnom u nadležnosti država članica. Mjere koje osiguravaju poticaj i promiču koordinaciju koju treba poduzeti na razini Unije u skladu s ovim člankom komplementarne su naravi. One služe jačanju suradnje među državama članicama, a ne usklađivanju nacionalnih sustava. To ne utječe na jamstva i prakse koje postoje u svakoj državi članici u pogledu odgovornosti socijalnih partnera.

Ovom se izjavom ne dovode u pitanje odredbe Ugovora kojima se Uniji dodjeljuje nadležnost, uključujući i u području socijalnih pitanja.

32. Izjava o članku 168. stavku 4. točki (c)
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da mjere koje treba usvojiti na temelju članka 168. stavka 4. točke (c) moraju ispuniti zajedničke sigurnosne interese i imaju za cilj postaviti visoke standarde kvalitete i sigurnosti ako bi nacionalni standardi koji utječu na unutarnje tržište u protivnom mogli spriječiti postizanje visoke razine zdravstvene zaštite.

33. Izjava o članku 174.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija smatra da upućivanje iz članka 174. na otočne regije može obuhvatiti otočne države u cijelosti, pod uvjetom da su ispunjeni potrebni kriteriji.

34. Izjava o članku 179.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija je suglasna da će djelovanje Unije u području istraživanja i tehnološkog razvoja na odgovarajući način uvažiti temeljna usmjerenja i izbore istraživačkih politika država članica.

35. Izjava o članku 194.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija vjeruje da članak 194. ne utječe na pravo država članica da poduzimaju potrebne mjere kako bi si osigurale opskrbu energijom pod uvjetima koji su predviđeni u članku 347.

36. Izjava o članku 218.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije
o pregovorima i sklapanju
međunarodnih sporazuma država članica
koji se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde

Konferencija potvrđuje da države članice mogu pregovarati i sklapati sporazume s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama u područjima obuhvaćenima poglavljima 3., 4. i 5. glave V. dijela trećeg u mjeri u kojoj su takvi sporazumi u skladu s pravom Unije.

37. Izjava o članku 222.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Ne dovodeći u pitanje mjere koje je Unija usvojila kako bi ispunila svoju obvezu solidarnosti s državom članicom koja je meta terorističkog napada ili žrtva prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem, nijednom odredbom članka 222. ne namjerava se utjecati na pravo druge države članice da odabere najprimjerenije sredstvo za ispunjenje svoje obveze solidarnosti prema toj državi članici.

38. Izjava o članku 252.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije
u pogledu broja nezavisnih odvjetnika u Sudu

Konferencija izjavljuje da, ako u skladu s člankom 252. stavkom prvim, Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Sud zatraži da se broj nezavisnih odvjetnika poveća za tri (jedanaest umjesto osam), Vijeće će se, odlučujući jednoglasno, složiti s takvim povećanjem.

U tom je slučaju Konferencija suglasna da Poljska, kao je što je to već slučaj s Njemačkom, Francuskom, Italijom, Španjolskom i Ujedinjenom Kraljevinom, ima stalnog nezavisnog odvjetnika i da više ne sudjeluje u sustavu rotacije, pri čemu će sadašnji sustav rotacije uključivati rotaciju petorice nezavisnih odvjetnika umjesto trojice.

39. Izjava o članku 290.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija prima na znanje namjeru Komisije da se pri pripremi nacрта delegiranih akata u području financijskih usluga, u skladu sa svojom ustaljenom praksom, nastavi savjetovati sa stručnjacima koje su države članice imenovale.

40. Izjava o članku 329.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da države članice, kad podnose zahtjev za uspostavu pojačane suradnje, mogu navesti namjeravaju li se već u toj fazi koristiti člankom 333. kojim se predviđa proširenje glasanja kvalificiranom većinom ili će koristiti redovni zakonodavni postupak.

41. Izjava o članku 352.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da se upućivanje iz članka 352. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na ciljeve Unije odnosi na ciljeve kako su određeni u članku 3. stavcima 2. i 3. Ugovora o Europskoj uniji i na ciljeve članka 3. stavka 5. spomenutog Ugovora u odnosu na vanjsko djelovanje na temelju dijela petog Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Stoga je isključeno da bi djelovanje temeljeno na članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ostvarivalo samo ciljeve određene u članku 3. stavku 1. Ugovora o Europskoj uniji. S tim u vezi Konferencija primjećuje da se u skladu s člankom 31. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, zakonodavni akti ne smiju donositi u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

42. Izjava o članku 352.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija naglašava da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda Europske unije, članak 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kao sastavni dio institucionalnog sustava koji se temelji na načelu dodijeljenih ovlasti ne može služiti kao temelj za proširenje područja primjene ovlasti Unije izvan općeg okvira stvorenog odredbama Ugovora kao cjeline, a osobito odredbama kojima se utvrđuju zadaće i aktivnosti Unije. U svakom slučaju taj se članak ne može koristiti kao temelj za donošenje odredaba čija bi posljedica bila materijalna izmjena Ugovorâ bez primjene postupka koje oni u tu svrhu predviđaju.

43. Izjava o članku 355. stavku 6.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Visoke ugovorne strane suglasne su da će Europsko vijeće na temelju članka 355. stavka 6. donijeti odluku kojom se status Mayotte u odnosu na Uniju mijenja kako bi ovo područje postalo najudaljenije područje u smislu članka 355. stavka 1. i članka 349. kad francuske vlasti obavijeste Europsko vijeće i Komisiju da je to omogućeno razvojem unutarnjeg statusa tog otoka koji je trenutačno u tijeku.

B. IZJAVE O PROTOKOLIMA KOJI SU PRILOŽENI UGOVORIMA

44. Izjava o članku 5. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini
uključenoj u okvir Europske unije

Konferencija primjećuje da se, kad država članica temeljem članka 5. stavka 2. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije dostavi obavijest da ne želi sudjelovati u prijedlogu ili inicijativi, ta obavijest u svakom trenutku prije usvajanja mjere koja se oslanja na schengensku pravnu stečevinu može povući.

45. Izjava o članku 5. stavku 2. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini
uključenoj u okvir Europske unije

Konferencija izjavljuje da će, kad god Ujedinjena Kraljevina ili Irska Vijeću izraze svoju namjeru da ne sudjeluju u mjeri koja se oslanja na dio schengenske pravne stečevine u kojoj sudjeluje, Vijeće provesti cjelovitu raspravu o mogućim posljedicama nesudjelovanja te države članice u toj mjeri. Raspravu u Vijeću treba voditi u svjetlu naznaka koje je dala Komisija o odnosu prijedloga i schengenske pravne stečevine.

46. Izjava o članku 5. stavku 3. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini
uključenoj u okvir Europske unije

Konferencija podsjeća da ako Vijeće ne donese odluku nakon prve temeljite rasprave o predmetu, Komisija može u roku od četiri mjeseca Vijeću podnijeti izmijenjeni prijedlog na daljnje temeljito ponovno razmatranje.

47. Izjava o članku 5. stavcima 3., 4. i 5. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini
uključenoj u okvir Europske unije

Konferencija primjećuje da se uvjetima koje treba odrediti odlukom iz članka 5. stavaka 3., 4. ili 5. Protokola o schengenskoj pravnoj stečevini uključenoj u okvir Europske unije može odrediti da dotična država članica snosi izravne financijske posljedice, ako takvih ima, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prekida njezina sudjelovanja u dijelu ili u čitavoj pravnoj stečevini iz svake odluke koju Vijeće donese na temelju članka 4. spomenutog Protokola.

48. Izjava o Protokolu o stajalištu Danske

Konferencija primjećuje da u pogledu pravnih akata koje Vijeće donosi samostalno ili zajedno s Europskim parlamentom i koji sadržavaju odredbe koje se primjenjuju na Dansku kao i odredbe koje se ne primjenjuju na Dansku jer imaju pravnu osnovu na koju se primjenjuje dio I. Protokola o položaju Danske, Danska izjavljuje da neće koristiti svoje pravo glasa da spriječi donošenje odredaba koje se ne primjenjuju na Dansku.

Nadalje, Konferencija primjećuje da na temelju Izjave Konferencije o članku 222., Danska izjavljuje da će njezino sudjelovanje u djelovanjima ili pravnim aktima na temelju članka 222. biti u skladu s dijelom I. i dijelom II. Protokola o stajalištu Danske.

49. Izjava o Italiji

Konferencija primjećuje da je u Protokolu o Italiji koji je 1957. priložen Ugovoru o Europskoj ekonomskoj zajednici, kako je izmijenjen nakon donošenja Ugovora o Europskoj uniji, navedeno da:

„VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da riješe određene posebne probleme koje se odnose na Italiju,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu ovom Ugovoru:

DRŽAVE ČLANICE ZAJEDNICE

PRIMAJU NA ZNANJE činjenicu da talijanska Vlada provodi desetogodišnji program gospodarskog razvoja namijenjen ispravljanju strukturnih neravnoteža u talijanskom gospodarstvu, posebno stvaranjem infrastrukture za manje razvijena područja južne Italije i talijanske otoke i otvaranjem novih radnih mjesta s ciljem smanjenja nezaposlenosti,

PODSJEĆAJU da su načela i ciljeve tog programa talijanske Vlade razmotrile i odobrile organizacije za međunarodnu suradnju kojih su članice države članice,

PREPOZNAJU da je ostvarivanje ciljeva talijanskog programa u njihovom zajedničkom interesu,

SUGLASNE SU da, radi olakšanja ostvarenja ove zadaće od strane talijanske Vlade, preporučuju institucijama Zajednice uporabu svih sredstava i postupaka predviđenih ovim Ugovorom i posebno prikladnu uporabu sredstava Europske investicijske banke i Europskog socijalnog fonda,

SMATRAJU da bi institucije Zajednice pri primjeni ovog Ugovora trebale uzeti u obzir napor koji treba učiniti talijansko gospodarstvo u nadolazećim godinama kako bi se izbjeglo stvaranje nepotrebnih napetosti, posebno u bilanci plaćanja ili razini zaposlenosti, koje bi mogle ugroziti primjenu ovog Ugovora u Italiji,

PREPOZNAJU da je u slučaju primjene članaka 109.H i 109.I potrebno paziti da nijedna mjera koju zahtijeva talijanska Vlada ne dovede u pitanje provedbu njezinog programa gospodarskog razvoja i podizanja životnog standarda njezinih stanovnika.”.

50. Izjava o članku 10. Protokola o prijelaznim odredbama

Konferencija poziva Europski parlament, Vijeće i Komisiju u okviru njihovih odgovarajućih ovlasti da nastoje u odgovarajućim slučajevima i ako je moguće u petogodišnjem razdoblju iz članka 10. stavka 3. Protokola o prijelaznim mjerama donijeti pravne akte kojima se mijenjaju ili zamjenjuju akti iz članka 10. stavka 1. tog Protokola.

C. IZJAVE DRŽAVA ČLANICA

51. Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnim parlamentima

Belgija želi pojasniti da u skladu s njezinim ustavnim zakonom, kao komponente nacionalnog parlamentarnog sustava ili domova nacionalnog parlamenta u okviru nadležnosti koje ostvaruje Unija djeluju ne samo Dom zastupnika i Senat saveznog parlamenta nego i parlamentarne skupštine općina i regija.

52. Izjava Kraljevine Belgije, Republike Bugarske,
Savezne Republike Njemačke, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske,
Talijanske Republike, Republike Cipar, Republike Litve,
Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte,
Republike Austrije, Portugalske Republike, Rumunjske,
Republike Slovenije i Slovačke Republike
o simbolima Europske unije

Belgija, Bugarska, Njemačka, Grčka, Španjolska, Italija, Cipar, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Austrija, Portugal, Rumunjska, Slovenija i Slovačka izjavljuju da su zastava s krugom od dvanaest zlatnih zvijezda na plavoj podlozi, himna koja se temelji na „Odi radosti” iz Devete simfonije Ludwiga van Beethovena, moto „ujedinjena u raznolikosti”, euro kao valuta Europske unije i Dan Europe 9. svibnja za njih i nadalje simboli za izražavanje osjećaja zajednice naroda u Europskoj uniji te njihove pripadnosti Uniji.

53. Izjava Češke Republike o
Povelji Europske unije o temeljnim pravima

1. Češka Republika podsjeća da su odredbe Povelje Europske unije o temeljnim pravima upućene institucijama i tijelima Europske unije uzimajući u obzir načelo supsidijarnosti i proporcionalnosti i podjelu nadležnosti između Europske unije i njezinih država članica kako je ponovno potvrđeno Izjavom (br. 18) u vezi s razgraničenjem nadležnosti. Češka Republika naglašava da su njezine odredbe upućene državama članicama samo kad one provode pravo Unije, a ne i kad donose i provode nacionalno pravo neovisno o pravu Unije.
2. Češka Republika također naglašava da se Poveljom ne proširuje područje primjene prava Unije i ne utvrđuje nijedna nova ovlast Unije. Ona ne umanjuje područje primjene nacionalnog prava i ne ograničuje bilo koje sadašnje ovlasti nacionalnih tijela u tom području.
3. Češka Republika naglašava da se, u mjeri u kojoj Povelja prepoznaje temeljna prava i načela kako proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, ta prava i načela tumače u skladu s tim tradicijama.

4. Češka Republika nadalje naglašava da se ništa u Povelji ne smije tumačiti na način da ograničuje ili šteti ljudskim pravima i temeljnim slobodama kako su, svako u svojim odgovarajućem području primjene, prepoznati pravom Unije i međunarodnim sporazumima u kojima je stranka Unija ili sve države članice, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, i ustavima država članica.

54. Izjava Savezne Republike Njemačke,
Irske, Republike Mađarske,
Republike Austrije i Kraljevine Švedske

Njemačka, Irska, Mađarska, Austrija i Švedska primjećuju da se osnovne odredbe Ugovora o Europskoj zajednici za atomsku energiju nisu bitno mijenjale od njegova stupanja na snagu i da se moraju osuvremeniti. One stoga podržavaju ideju o Konferenciji predstavnika vlada država članica koju treba sazvati što je moguće prije.

55. Izjava Kraljevine Španjolske
i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske

Ugovori se primjenjuju na Gibraltar kao europsko područje za čije je vanjske odnose odgovorna jedna država članica. To ne podrazumijeva promjene u odgovarajućim stajalištima dotičnih država članica.

56. Izjava Irske o članku 3. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine
i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde

Irska potvrđuje svoju posvećenost Uniji kao području slobode, sigurnosti i pravde u kojem se poštuju temeljna prava i različiti pravni sustavi i tradicije država članica i unutar kojeg se državljanima pruža visoka razina sigurnosti.

U skladu s tim Irska izjavljuje da ima čvrstu namjeru ostvariti svoje pravo temeljem članka 3. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde da pri usvajanju mjera temeljem glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije sudjeluje u najvećoj mjeri koju smatra mogućom.

Irska će u najvećoj mogućoj mjeri sudjelovati posebno u mjerama u području policijske suradnje.

Nadalje, Irska podsjeća da u skladu s člankom 8. Protokola ona može obavijestiti Vijeće pisanim putem da više ne želi biti obuhvaćena uvjetima Protokola. Irska namjerava preispitati funkcioniranje tih mehanizama u roku od tri godine od stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona.

57. Izjava Talijanske Republike
o sastavu Europskog parlamenta

Italija primjećuje da temeljem članka 10. i članka 14. Ugovora o Europskoj uniji, Europski parlament treba biti sastavljen od predstavnika građana Unije; to zastupanje treba biti degressivno proporcionalno.

Italija jednako tako primjećuje da je na temelju članka 9. Ugovora o Europskoj uniji i članka 20. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, svaki državljanin države članice građanin Unije.

Italija stoga smatra da, ne dovodeći u pitanje odluku o zakonodavnom razdoblju 2009./2014., svaka odluka koju donese Europsko vijeće na inicijativu Europskog parlamenta i uz njegovu suglasnost, kojom se utvrđuje sastav Europskog parlamenta mora poštovati načela utvrđena u članku 14. prvom podstavku.

58. Izjava Republike Latvije, Republike Mađarske i
Republike Malte o pisanju naziva
jedinstvene valute u Ugovorima

Ne dovodeći u pitanje ujednačen način pisanja naziva jedinstvene valute Europske unije iz Ugovora kakav se nalazi na novčanicama i kovanicama, Latvija, Mađarska i Malta izjavljuju da način pisanja naziva jedinstvene valute, uključujući njegove izvedenice kako se primjenjuju u litavskom, mađarskom i malteškom tekstu Ugovora nema utjecaj na postojeća pravila litavskog, mađarskog i malteškog jezika.

59. Izjava Kraljevine Nizozemske
o članku 312. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Kraljevina Nizozemska složiti će se s odlukom iz članka 312. stavka 2. drugog podstavka Ugovora o funkcioniranju Europske unije nakon što se revizijom odluke iz članka 311. trećeg stavka tog Ugovora za Nizozemsku predvidi zadovoljavajuće rješenje za prekomjerno negativan položaj njezinih neto uplata u odnosu na proračun Unije.

60. Izjava Kraljevine Nizozemske
o članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Kraljevina Nizozemska izjavljuje da će inicijativa za donošenje odluke iz članka 355. stavka 6. s ciljem izmjene statusa Nizozemskih Antila i/ili Arube u odnosu na Uniju biti podnesena samo na temelju odluke donesene u skladu s Poveljom za Kraljevinu Nizozemsku.

61. Izjava Republike Poljske
o Povelji Europske unije o temeljnim pravima

Povelja ni na koji način ne utječe na pravo država članica da donose zakone u području javnog morala, obiteljskog prava kao i zaštite ljudskog dostojanstva te poštovanja tjelesnog i moralnog integriteta.

62. Izjava Republike Poljske
o Protokolu o primjeni Povelje Europske unije o temeljnim pravima
na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu

Poljska izjavljuje da s obzirom na tradiciju socijalnog pokreta „Solidarnost” i njegova važna doprinosa borbi za socijalna i radnička prava, Poljska u potpunosti poštuje socijalna i radnička prava kako su utvrđena pravom Europske unije, a posebno prava ponovno potvrđena glavom IV. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

63. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanij
i Sjeverne Irske o definiciji izraza „državljeni”

U pogledu Ugovora i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju i u svim aktima koji se izvode iz tih Ugovora ili ostaju na snazi temeljem tih Ugovora, Ujedinjena Kraljevina ponavlja izjavu koju je dala 31. prosinca 1982. o definiciji izraza „državljeni” osim što se upućivanje na „građane britanskih ovisnih područja” treba tumačiti u smislu „građana britanskih prekomorskih područja”.

64. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanij
i Sjeverne Irske o pravu glasa za izbore u Europski parlament

Ujedinjena Kraljevina primjećuje da članak 14. Ugovora o Europskoj uniji i ostale odredbe Ugovora nisu namijenjeni promjeni osnove za pravo glasa za izbore u Europski parlament.

65. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije
i Sjeverne Irske o članku 75.
Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Ujedinjena Kraljevina u potpunosti podržava snažno djelovanje u odnosu na donošenje financijskih sankcija namijenjenih sprečavanju i suzbijanju terorizma i srodnih aktivnosti. Stoga, Ujedinjena Kraljevina izjavljuje da namjerava ostvariti svoje pravo temeljem članka 3. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde da sudjeluje u donošenju svih prijedloga podnesenih temeljem članka 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

TABLICE EKVIVALENATA¹

Ugovor o Europskoj uniji

Staro numeriranje Ugovora o Europskoj uniji	Novo numeriranje Ugovora o Europskoj uniji
GLAVA I. - ZAJEDNIČKE ODREDBE	GLAVA I. - ZAJEDNIČKE ODREDBE
Članak 1.	Članak 1.
	Članak 2.
Članak 2.	Članak 3.
Članak 3. (stavljen izvan snage) ²	
	Članak 4.
	Članak 5. ³
Članak 4. (stavljen izvan snage) ⁴	
Članak 5. (stavljen izvan snage) ⁵	
Članak 6.	Članak 6.
Članak 7.	Članak 7.
	Članak 8.
GLAVA II. - ODREDBE O IZMJENI UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE EKONOMSKE ZAJEDNICE RADI OSNIVANJA EUROPSKE ZAJEDNICE	GLAVA II. - ODREDBE O DEMOKRATSKIM NAČELIMA
Članak 8. (stavljen izvan snage) ⁶	Članak 9.
	Članak 10. ⁷
	Članak 11.
	Članak 12.

¹ Ove dvije tablice proistječu iz tablica ekvivalenata predviđenih u članku 5. Ugovora iz Lisabona. Izostavljen je srednji stupac u kojem je navedeno prijelazno numeriranje korišteno u Ugovoru iz Lisabona.

² Zamijenjen sadržajem članka 7. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) te člankom 13. stavkom 1. i člankom 21. stavkom 3. drugim podstavkom Ugovora o Europskoj uniji (UEU).

³ Zamjenjuje članak 5. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (UEZ).

⁴ Zamijenjen sadržajem članka 15.

⁵ Zamijenjen sadržajem članka 13. stavkom 2.

⁶ Člankom 8. UEU-a koji je bio na snazi do stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona (dosadašnji) mijenjao se UEZ. Te su izmjene ugrađene u potonji ugovor te članak 8. stavljen izvan snage. Njegov je broj iskorišten za umetanje nove odredbe.

⁷ Stavak 4. sadržajno zamjenjuje članak 191. prvi podstavak UEZ-a.

Staro numeriranje Ugovora o Europskoj uniji	Novo numeriranje Ugovora o Europskoj uniji
GLAVA III. - ODREDBE O IZMJENI UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA UGLJEN I ČELIK	GLAVA III. - ODREDBE O INSTITUCIJAMA
Članak 9. (stavljen izvan snage) ¹	Članak 13.
	Članak 14. ²
	Članak 15. ³
	Članak 16. ⁴
	Članak 17. ⁵
	Članak 18.
	Članak 19. ⁶
GLAVA IV. - ODREDBE O IZMJENI UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU	GLAVA IV. - ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI
Članak 10. (stavljen izvan snage) ⁷ <i>Članci od 27.a do 27.e (zamijenjeni)</i> <i>Članci od 40. do 40.b (zamijenjeni)</i> <i>Članci od 43. do 45. (zamijenjeni)</i>	Članak 20. ⁸

¹ Dosadašnjim člankom 9. UEU-a mijenjao se Ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik. Potonji je ugovor istekao 23. srpnja 2002. Članak 9. stavljen je izvan snage te je njegov broj iskorišten za umetanje druge odredbe.

² - članci 1. i 2. sadržajno zamjenjuju članak 189. UEZ-a;
- članci od 1. do 3. sadržajno zamjenjuju članak 190. stavke od 1. do 3. UEZ-a;
- stavak 1. sadržajno zamjenjuje članak 192. prvi podstavak UEZ-a;
- stavak 4. sadržajno zamjenjuje članak 197. prvi podstavak UEZ-a.

³ Sadržajno zamjenjuje članak 4.

⁴ - stavak 1. sadržajno zamjenjuje članak 202. prvu i drugu alineju UEZ-a;
- stavci 2. i 9. sadržajno zamjenjuju članak 203. UEZ-a;
- stavci 4. i 5. sadržajno zamjenjuju članak 205. stavke 2. i 4. UEZ-a.

⁵ - stavak 1. sadržajno zamjenjuje članak 211. UEZ-a;
- stavci 3. i 7. sadržajno zamjenjuju članak 214. UEZ-a;
- stavak 6. sadržajno zamjenjuje članak 217. stavke 1., 3. i 4. UEZ-a.

⁶ - sadržajno zamjenjuje članak 220. UEZ-a;
- stavak 2. prvi podstavak sadržajno zamjenjuje članak 221. prvi podstavak UEZ-a.

⁷ Dosadašnjim člankom 10. UEU-a mijenjao se Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju. Te su izmjene ugrađene u Ugovor iz Lisabona te je članak 8. stavljen izvan snage. Njegov je broj iskorišten za umetanje druge odredbe.

⁸ Također zamjenjuje članke 11. i 11.a UEZ-a.

Staro numeriranje Ugovora o Europskoj uniji	Novo numeriranje Ugovora o Europskoj uniji
GLAVA V. - ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI	GLAVA V. - OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE I POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI
	Poglavlje 1. - Opće odredbe o vanjskom djelovanju Unije
	Članak 21.
	Članak 22.
	Poglavlje 2. - Posebne odredbe o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici
	Odjeljak 1. - Zajedničke odredbe
	Članak 23.
Članak 11.	Članak 24.
Članak 12.	Članak 25.
Članak 13.	Članak 26.
	Članak 27.
Članak 14.	Članak 28.
Članak 15.	Članak 29.
<i>Članak 22. (premješten)</i>	Članak 30.
<i>Članak 23. (premješten)</i>	Članak 31.
Članak 16.	Članak 32.
Članak 17. (premješten)	<i>Članak 42.</i>
Članak 18.	Članak 33.
Članak 19.	Članak 34.
Članak 20.	Članak 35.
Članak 21.	Članak 36.
Članak 22. (premješten)	<i>Članak 30.</i>
Članak 23. (premješten)	<i>Članak 31.</i>
Članak 24.	Članak 37.
Članak 25.	Članak 38.
	Članak 39.
<i>Članak 47. (premješten)</i>	Članak 40.

Staro numeriranje Ugovora o Europskoj uniji	Novo numeriranje Ugovora o Europskoj uniji
Članak 26. (stavljen izvan snage)	
Članak 27. (stavljen izvan snage)	
Članak 27.a (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 27.b (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 27.c (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 27.d (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 27.e (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 28.	Članak 41.
	Odjeljak 2. - Odredbe o zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici
Članak 17. (premješten)	Članak 42.
	Članak 43.
	Članak 44.
	Članak 45.
	Članak 46.
GLAVA VI. - ODREDBE O POLICIJSKOJ I PRAVOSUDNOJ SURADNJI U KAZNENIM STVARIMA (stavljena izvan snage) ²	
Članak 29. (zamijenjen) ³	
Članak 30. (zamijenjen) ⁴	
Članak 31. (zamijenjen) ⁵	
Članak 32. (zamijenjen) ⁶	
Članak 33. (zamijenjen) ⁷	
Članak 34. (stavljen izvan snage)	
Članak 35. (stavljen izvan snage)	
Članak 36. (zamijenjen) ⁸	
Članak 37. (stavljen izvan snage)	
Članak 38. (stavljen izvan snage)	
Članak 39. (stavljen izvan snage)	

¹ Dosadašnji članci od 27.a do 27.e, o pojačanoj suradnji, također su zamijenjeni člancima od 326. do 334. UFEU-a.

² Odredbe dosadašnje glave VI. UFEU-a, o policijskoj i pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima, zamijenjene su odredbama dijela trećeg glave IV. (prenumerirane u V.) poglavlja 1., 4. i 5. UFEU-a.

³ Zamijenjen člankom 67. UFEU-a.

⁴ Zamijenjen člancima 87. i 88. UFEU-a.

⁵ Zamijenjen člancima 82., 83. i 85. UFEU-a.

⁶ Zamijenjen člankom 89. UFEU-a.

⁷ Zamijenjen člankom 72. UFEU-a.

⁸ Zamijenjen člankom 71. UFEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o Europskoj uniji	Novo numeriranje Ugovora o Europskoj uniji
Članak 40. (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 40.a (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 40.b (zamijenjen) ¹	Članak 20.
Članak 41. (stavljen izvan snage)	
Članak 42. (stavljen izvan snage)	
GLAVA VII. - ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI (zamijenjena) ²	GLAVA IV. - ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI
Članak 43. (zamijenjen) ²	Članak 20.
Članak 43.a (zamijenjen) ²	Članak 20.
Članak 43.b (zamijenjen) ²	Članak 20.
Članak 44. (zamijenjen) ²	Članak 20.
Članak 44.a (zamijenjen) ²	Članak 20.
Članak 45. (zamijenjen) ²	Članak 20.
GLAVA VIII. - ZAVRŠNE ODREDBE	GLAVA VI. - ZAVRŠNE ODREDBE
Članak 46. (stavljen izvan snage)	
	Članak 47.
Članak 47. (zamijenjen)	Članak 40.
Članak 48.	Članak 48.
Članak 49.	Članak 49.
	Članak 50.
	Članak 51.
	Članak 52.
Članak 50. (stavljen izvan snage)	
Članak 51.	Članak 53.
Članak 52.	Članak 54.
Članak 53.	Članak 55.

¹ Dosadašnji članci od 40. do 40.b UEU-a, o pojačanoj suradnji, također su zamijenjeni člancima od 326. do 334. UFEU-a.

² Dosadašnji članci od 43. do 45. i glava VII. UEU-a, o pojačanoj suradnji, također su zamijenjeni člancima od 326. do 334. UFEU-a.

Ugovor o funkcioniranju Europske unije

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
DIO PRVI - NAČELA	DIO PRVI - NAČELA
Članak 1. (stavljen izvan snage)	
	Članak 1.
Članak 2. (stavljen izvan snage) ¹	
	Glava I. - Kategorije i područja nadležnosti Unije
	Članak 2.
	Članak 3.
	Članak 4.
	Članak 5.
	Članak 6.
	GLAVA II. - Odredbe koje imaju opću primjenu
	Članak 7.
Članak 3., stavak 1. (stavljen izvan snage) ²	
Članak 3., stavak 2.	Članak 8.
Članak 4. (premješten)	Članak 119.
Članak 5. (zamijenjen) ³	
	Članak 9.
	Članak 10.
Članak 6.	Članak 11.
Članak 153., stavak 2. (premješten)	Članak 12.
	Članak 13. ⁴
Članak 7. (stavljen izvan snage) ⁵	
Članak 8. (stavljen izvan snage) ⁶	
Članak 9. (stavljen izvan snage)	
Članak 10. (stavljen izvan snage) ⁷	

¹ Zamijenjen sadržajem članka 3. UEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka od 3. do 6. UFEU-a.

³ Zamijenjen člankom 5. UEU-a.

⁴ Umetnut normativni dio protokola o zaštiti i dobrobiti životinja.

⁵ Zamijenjen sadržajem članka 13. UEU-a.

⁶ Zamijenjen sadržajem članka 13. UEU-a. i člankom 282. stavkom 1. UFEU-a.

⁷ Zamijenjen sadržajem članka 4. stavkom 3. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 11. (zamijenjen) ¹	Članci od 326. do 334.
Članak 11.a (zamijenjen) ¹	Članci od 326. do 334.
Članak 12. (premješten)	Članak 18.
Članak 13. (premješten)	Članak 19.
Članak 14. (premješten)	Članak 26.
Članak 15. (premješten)	Članak 27.
Članak 16.	Članak 14.
Članak 255. (premješten)	Članak 15.
Članak 286. (zamijenjen)	Članak 16.
	Članak 17.
DIO DRUGI - GRAĐANSTVO UNIJE	DIO DRUGI - NEDISKRIMINACIJA I GRAĐANSTVO UNIJE
Članak 12. (premješten)	Članak 18.
Članak 13. (premješten)	Članak 19.
Članak 17.	Članak 20.
Članak 18.	Članak 21.
Članak 19.	Članak 22.
Članak 20.	Članak 23.
Članak 21.	Članak 24.
Članak 22.	Članak 25.
DIO TREĆI - POLITIKE ZAJEDNICE	DIO TREĆI - POLITIKE I UNUTARNJA DJELOVANJA UNIJE
	Glava I. - Unutarnje tržište
Članak 14. (premješten)	Članak 26.
Članak 15. (premješten)	Članak 27.
Glava I. - Slobodno kretanje robe	Glava II. - Slobodno kretanje robe
Članak 23.	Članak 28.
Članak 24.	Članak 29.
Poglavlje 1. - Carinska unija	Poglavlje 1. - Carinska unija
Članak 25.	Članak 30.
Članak 26.	Članak 31.
Članak 27.	Članak 32.

¹ Također zamijenjen člankom 20. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
<i>Dio treći, glava X. - Carinska suradnja (premještena)</i>	Poglavlje 2.- Carinska suradnja
<i>Članak 135. (premješten)</i>	Članak 33.
Poglavlje 2. - Zabrana količinskih ograničenja među državama članicama	Poglavlje 3. - Zabrana količinskih ograničenja među državama članicama
Članak 28.	Članak 34.
Članak 29.	Članak 35.
Članak 30.	Članak 36.
Članak 31.	Članak 37.
Glava II. - Poljoprivreda	Glava III. - Poljoprivreda i ribarstvo
Članak 32.	Članak 38.
Članak 33.	Članak 39.
Članak 34.	Članak 40.
Članak 35.	Članak 41.
Članak 36.	Članak 42.
Članak 37.	Članak 43.
Članak 38.	Članak 44.
Glava III. - Slobodno kretanje osoba, usluga i kapitala	Glava IV. - Slobodno kretanje osoba, usluga i kapitala
Poglavlje 1. - Radnici	Poglavlje 1. - Radnici
Članak 39.	Članak 45.
Članak 40.	Članak 46.
Članak 41.	Članak 47.
Članak 42.	Članak 48.
Poglavlje 2. - Pravo poslovnog nastana	Poglavlje 2. - Pravo poslovnog nastana
Članak 43.	Članak 49.
Članak 44.	Članak 50.
Članak 45.	Članak 51.
Članak 46.	Članak 52.
Članak 47.	Članak 53.
Članak 48.	Članak 54.
<i>Članak 294. (premješten)</i>	Članak 55.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Poglavlje 3. - Usluge	Poglavlje 3. - Usluge
Članak 49.	Članak 56.
Članak 50.	Članak 57.
Članak 51.	Članak 58.
Članak 52.	Članak 59.
Članak 53.	Članak 60.
Članak 54.	Članak 61.
Članak 55.	Članak 62.
Poglavlje 4. - Kapital i platni promet	Poglavlje 4. - Kapital i platni promet
Članak 56.	Članak 63.
Članak 57.	Članak 64.
Članak 58.	Članak 65.
Članak 59.	Članak 66.
Članak 60. (premješten)	Članak 75.
Glava IV. - Vize, azil, useljavanje i ostale politike koje se odnose na slobodno kretanje osoba	Glava V. - Područje slobode, sigurnosti i pravde
	Poglavlje 1. - Opće odredbe
Članak 61.	Članak 67. ¹
	Članak 68.
	Članak 69.
	Članak 70.
	Članak 71. ²
Članak 64. stavak 1. (zamijenjen)	Članak 72. ³
	Članak 73.
Članak 66. (zamijenjen)	Članak 74.
Članak 60. (premješten)	Članak 75.
	Članak 76.

¹ Također zamjenjuje dosadašnji članak 29. UEU-a.

² Zamjenjuje dosadašnji članak 36. UEU-a.

³ Također zamjenjuje dosadašnji članak 33. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
	Poglavlje 2. - Politike koje se odnose na graničnu kontrolu, azil i useljavanje
Članak 62.	Članak 77.
Članak 63. točke 1. i 2 te članak 64. stavak 2. ¹	Članak 78.
Članak 63., točke 3. i 4.	Članak 79.
	Članak 80.
Članak 64. stavak 1. (zamijenjen)	Članak 72.
	Poglavlje 3. - Pravosudna suradnja u građanskim stvarima
Članak 65.	Članak 81.
Članak 66. (zamijenjen)	Članak 74.
Članak 67. (stavljen izvan snage)	
Članak 68. (stavljen izvan snage)	
Članak 69. (stavljen izvan snage)	
	Poglavlje 4. - Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima
	Članak 82. ²
	Članak 83. ²
	Članak 84.
	Članak 85. ²
	Članak 86.
	Poglavlje 5. - Policijska suradnja
	Članak 87. ³
	Članak 88. ³
	Članak 89. ⁴
Glava V. - Promet	Glava VI. - Promet
Članak 70.	Članak 90.
Članak 71.	Članak 91.
Članak 72.	Članak 92.
Članak 73.	Članak 93.
Članak 74.	Članak 94.
Članak 75.	Članak 95.

¹ Članak 63. točke 1. i 2. UEZ-a zamijenjene su člankom 78. stavcima 1. i 2. UFEU-a, a članak 64. stavak 2. zamjenjuje se člankom 78. stavkom 3. UFEU-a.

² Zamjenjuje dosadašnji članak 31. UEU-a.

³ Zamjenjuje dosadašnji članak 30. UEU-a.

⁴ Zamjenjuje dosadašnji članak 32. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 76.	Članak 96.
Članak 77.	Članak 97.
Članak 78.	Članak 98.
Članak 79.	Članak 99.
Članak 80.	Članak 100.
Glava VI. - Zajednička pravila o tržišnom natjecanju, oporezivanju i usklađivanju zakonodavstava	Glava VII. - Zajednička pravila o tržišnom natjecanju, oporezivanju i usklađivanju zakonodavstava
Poglavlje 1. - Pravila o tržišnom natjecanju	Poglavlje 1. - Pravila o tržišnom natjecanju
Odjeljak 1. - Pravila koja se primjenjuju na poduzetnike	Odjeljak 1. - Pravila koja se primjenjuju na poduzetnike
Članak 81.	Članak 101.
Članak 82.	Članak 102.
Članak 83.	Članak 103.
Članak 84.	Članak 104.
Članak 85.	Članak 105.
Članak 86.	Članak 106.
Odjeljak 2. - Državne potpore	Odjeljak 2. - Državne potpore
Članak 87.	Članak 107.
Članak 88.	Članak 108.
Članak 89.	Članak 109.
Poglavlje 2. - Porezne odredbe	Poglavlje 2. - Porezne odredbe
Članak 90.	Članak 110.
Članak 91.	Članak 111.
Članak 92.	Članak 112.
Članak 93.	Članak 113.
Poglavlje 3. - Usklađivanje zakonodavstava	Poglavlje 3. - Usklađivanje zakonodavstava
<i>Članak 95. (premješten)</i>	Članak 114.
<i>Članak 94. (premješten)</i>	Članak 115.
Članak 96.	Članak 116.
Članak 97.	Članak 117.
	Članak 118.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Glava VII. - Ekonomska i monetarna politika	Glava VIII. - Ekonomska i monetarna politika
<i>Članak 4. (premješten)</i>	Članak 119.
Poglavlje 1. - Ekonomska politika	Poglavlje 1. - Ekonomska politika
Članak 98.	Članak 120.
Članak 99.	Članak 121.
Članak 100.	Članak 122.
Članak 101.	Članak 123.
Članak 102.	Članak 124.
Članak 103.	Članak 125.
Članak 104.	Članak 126.
Poglavlje 2. - Monetarna politika	Poglavlje 2. - Monetarna politika
Članak 105.	Članak 127.
Članak 106.	Članak 128.
Članak 107.	Članak 129.
Članak 108.	Članak 130.
Članak 109.	Članak 131.
Članak 110.	Članak 132.
Članak 111. stavci od 1. do 3. te stavak 5. (premješteni)	<i>Članak 219.</i>
Članak 111. stavak 4. (premješten)	<i>Članak 138.</i>
	Članak 133.
Poglavlje 3. - Institucionalne odredbe	Poglavlje 3. - Institucionalne odredbe
Članak 112. (premješten)	<i>Članak 283.</i>
Članak 113. (premješten)	<i>Članak 284.</i>
Članak 114.	Članak 134.
Članak 115.	Članak 135.
	Poglavlje 4. - Posebne odredbe za države članice čija je valuta euro
	Članak 136.
	Članak 137.
<i>Članak 111. stavak 4. (premješten)</i>	Članak 138.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Poglavlje 4. - Prijelazne odredbe	Poglavlje 5. - Prijelazne odredbe
Članak 116. (stavljen izvan snage)	
	Članak 139.
Članak 117. stavak 1., stavak 2. šesta alineja te stavci od 3. do 9. (stavljeni izvan snage)	
Članak 117. stavak 2. <i>prvih pet alineja</i> (premještene)	Članak 141. stavak 2.
Članak 121. stavak 1. (premješten)	Članak 140. ¹
Članak 122. stavak 2., druga rečenica (premještena)	
Članak 123. stavak 5. (premješten)	
Članak 118. (stavljen izvan snage)	
Članak 123. stavak 3. (premješten)	Članak 141. ²
Članak 117. stavak 2. <i>prvih pet alineja</i> (premještene)	
Članak 124. stavak 1. (premješten)	Članak 142.
Članak 119.	Članak 143.
Članak 120.	Članak 144.
Članak 121. stavak 1. (premješten)	Članak 140. stavak 1.
Članak 121. stavci od 2. do 4. (stavljeni izvan snage)	
Članak 122. stavak 1. stavak 2., prva rečenica, stavci 3., 4., 5. i 6. (stavljeni izvan snage)	
Članak 122. stavak 2., druga rečenica (premještena)	Članak 140. stavak 2. prvi podstavak
Članak 123. stavci 1., 2. i 4. (stavljeni izvan snage)	
Članak 123. stavak 3. (premješten)	Članak 141. stavak 1.
Članak 123. stavak 5. (premješten)	Članak 140. stavak 3.

¹

- članak 140. stavak 1. preuzima sadržaj članka 121. stavka 1.;
- članak 140. stavak 2. preuzima sadržaj članka 122. stavka 2., druge rečenice;
- članak 140. stavak 3. preuzima sadržaj članka 123. stavka 5.

²

- članak 141. stavak 1. preuzima sadržaj članka 123. stavka 3.;
- članak 141. stavak 2. preuzima sadržaj članka 117. stavka 2. prvih pet alineja.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 124., stavak 1. (premješten)	<i>Članak 142.</i>
Članak 124., stavak 2. (stavljen izvan snage)	
Glava VIII. - Zapošljavanje	Glava IX. - Zapošljavanje
Članak 125.	Članak 145.
Članak 126.	Članak 146.
Članak 127.	Članak 147.
Članak 128.	Članak 148.
Članak 129.	Članak 149.
Članak 130.	Članak 150.
Glava IX. - Zajednička trgovinska politika (premještena)	<i>Dio peti, glava II. - Zajednička trgovinska politika</i>
Članak 131. (premješten)	<i>Članak 206.</i>
Članak 132. (stavljen izvan snage)	
Članak 133. (premješten)	<i>Članak 207.</i>
Članak 134. (stavljen izvan snage)	
Glava X. - Carinska suradnja (premješten)	<i>Dio treći, glava II., poglavlje 2. - Carinska suradnja</i>
Članak 135. (premješten)	<i>Članak 33.</i>
Glava XI. - Socijalna politika, obrazovanje, strukovno osposobljavanje i mladi	Glava X. - Socijalna politika
Poglavlje 1. - Socijalne odredbe (stavljeno izvan snage)	
Članak 136.	Članak 151.
	Članak 152.
Članak 137.	Članak 153.
Članak 138.	Članak 154.
Članak 139.	Članak 155.
Članak 140.	Članak 156.
Članak 141.	Članak 157.
Članak 142.	Članak 158.
Članak 143.	Članak 159.
Članak 144.	Članak 160.
Članak 145.	Članak 161.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Poglavlje 2. - Europski socijalni fond	Glava XI. - Europski socijalni fond
Članak 146.	Članak 162.
Članak 147.	Članak 163.
Članak 148.	Članak 164.
Poglavlje 3. - Obrazovanje, strukovno osposobljavanje i mladi	Glava XII. - Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladi i sport
Članak 149.	Članak 165.
Članak 150.	Članak 166.
Glava XII. - Kultura	Glava XIII. - Kultura
Članak 151.	Članak 167.
Glava XIII. - Javno zdravstvo	Glava XIV. - Javno zdravstvo
Članak 152.	Članak 168.
Glava XIV. - Zaštita potrošača	Glava XV. - Zaštita potrošača
Članak 153., stavci 1., 3., 4. et 5.	Članak 169.
Članak 153. stavak 2. (premješten)	Članak 12.
Glava XV. - Transeuropske mreže	Glava XVI. - Transeuropske mreže
Članak 154.	Članak 170.
Članak 155.	Članak 171.
Članak 156.	Članak 172.
Glava XVI. - Industrija	Glava XVII.- Industrija
Članak 157.	Članak 173.
Glava XVII. - Ekonomska i socijalna kohezija	Glava XVIII. - Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija
Članak 158.	Članak 174.
Članak 159.	Članak 175.
Članak 160.	Članak 176.
Članak 161.	Članak 177.
Članak 162.	Članak 178.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Glava XVIII. - Istraživanje i tehnološki razvoj	Glava XIX. - Istraživanje i tehnološki razvoj te svemir
Članak 163.	Članak 179.
Članak 164.	Članak 180.
Članak 165.	Članak 181.
Članak 166.	Članak 182.
Članak 167.	Članak 183.
Članak 168.	Članak 184.
Članak 169.	Članak 185.
Članak 170.	Članak 186.
Članak 171.	Članak 187.
Članak 172.	Članak 188.
	Članak 189.
Članak 173.	Članak 190.
Glava XIX. - Okoliš	Glava XX. - Okoliš
Članak 174.	Članak 191.
Članak 175.	Članak 192.
Članak 176.	Članak 193.
	Glava XXI. - Energija
	Članak 194.
	Glava XXII. - Turizam
	Članak 195.
	Glava XXIII. - Civilna zaštita
	Članak 196.
	Glava XXIV. - Administrativna suradnja
	Članak 197.
Glava XX. - Razvojna suradnja (premještena)	<i>Dio peti, glava III., poglavlje 1. - Razvojna suradnja</i>
Članak 177. (premješten)	Članak 208.
Članak 178. (stavljen izvan snage) ¹	
Članak 179. (premješten)	Članak 209.
Članak 180. (premješten)	Članak 210.
Članak 181. (premješten)	Članak 211.

¹ Zamijenjen sadržajem članka 208. stavka 1. drugog podstavka, druge rečenice, UFEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Glava XXI. - Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama (premještena)	<i>Dio peti dio, glava III., poglavlje 2. - Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama</i>
Članak 181.a (premješten)	Članak 212.
DIO ČETVRTI - PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA	DIO ČETVRTI - PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA
Članak 182.	Članak 198.
Članak 183.	Članak 199.
Članak 184.	Članak 200.
Članak 185.	Članak 201.
Članak 186.	Članak 202.
Članak 187.	Članak 203.
Članak 188.	Članak 204.
	DIO PETI - VANJSKO DJELOVANJE UNIJE
	Glava I. - Opće odredbe o vanjskom djelovanju Unije
	Članak 205.
<i>Dio treći dio, glava IX. - Zajednička trgovinska politika (premještena)</i>	Glava II. - Zajednička trgovinska politika
Članak 131. (premješten)	Članak 206.
Članak 133. (premješten)	Članak 207.
	Glava III. - Suradnja s trećim zemljama i humanitarna pomoć
<i>Dio treći, glava XX. - Razvojna suradnja (premještena)</i>	Poglavlje 1. - Razvojna suradnja
Članak 177. (premješten)	Članak 208. ¹
Članak 179. (premješten)	Članak 209.
Članak 180. (premješten)	Članak 210.
Članak 181. (premješten)	Članak 211.

¹ Stavak 1. drugi podstavak, druga rečenica, sadržajno zamjenjuje članak 178. UEZ-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
<i>Dio treći, glava XXI. - Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama (premještena)</i>	Poglavlje 2. - Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama
<i>Članak 181.a (premješten)</i>	Članak 212.
	Članak 213.
	Poglavlje 3. - Humanitarna pomoć
	Članak 214.
	Glava IV. - Mjere ograničavanja
<i>Članak 301. (zamijenjen)</i>	Članak 215.
	Glava V. - Međunarodni sporazumi
	Članak 216.
<i>Članak 310. (premješten)</i>	Članak 217.
<i>Članak 300. (zamijenjen)</i>	Članak 218.
<i>Članak 111. stavci od 1. do 3. i stavak 5. (premješteni)</i>	Članak 219.
	Glava VI. - Odnosi Unije s međunarodnim organizacijama i trećim zemljama te delegacije Unije
<i>Članci od 302. do 304. (zamijenjeni)</i>	Članak 220.
	Članak 221.
	Glava VII. - Klauzula solidarnosti
	Članak 222.
DIO PETI - INSTITUCIJE ZAJEDNICE	DIO ŠESTI - INSTITUCIONALNE I FINANCIJSKE ODREDBE
Glava I. - Odredbe o institucijama	Glava I. - Odredbe o institucijama
Poglavlje 1. - Institucije	Poglavlje 1. - Institucije
Odjeljak 1. - Europski parlament	Odjeljak 1. - Europski parlament
Članak 189. (stavljen izvan snage) ¹	
Članak 190. stavci od 1. do 3. (stavljeni izvan snage) ²	
Članak 190. stavci 4. i 5.	Članak 223.

¹ Zamijenjen sadržajem članka 14. stavaka 1. i 2. UEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 14. stavaka od 1. do 3. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 191. prvi podstavak (stavljena izvan snage) ¹	
Članak 191. drugi podstavak	Članak 224.
Članak 192. prvi podstavak (stavljene izvan snage) ²	
Članak 192. drugi podstavak	Članak 225.
Članak 193.	Članak 226.
Članak 194.	Članak 227.
Članak 195.	Članak 228.
Članak 196.	Članak 229.
Članak 197. prvi podstavak (stavljene izvan snage) ³	
Članak 197. drugi, treći i četvrti podstavak	Članak 230.
Članak 198.	Članak 231.
Članak 199.	Članak 232.
Članak 200.	Članak 233.
Članak 201.	Članak 234.
	Odjeljak 2. - Europsko vijeće
	Članak 235.
	Članak 236.
Odjeljak 2. - Vijeće	Odjeljak 3. - Vijeće
Članak 202. (stavljene izvan snage) ⁴	
Članak 203. (stavljene izvan snage) ⁵	
Članak 204.	Članak 237.
Članak 205. stavci 2. i 4. (stavljene izvan snage) ⁶	
Članak 205. stavci 1. i 3.	Članak 238.
Članak 206.	Članak 239.
Članak 207.	Članak 240.
Članak 208.	Članak 241.
Članak 209.	Članak 242.
Članak 210.	Članak 243.

¹ Zamijenjen sadržajem članka 11. stavka 4. UEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 14. stavka 1. UEU-a.

³ Zamijenjen sadržajem članka 14. stavka 4. UEU-a.

⁴ Zamijenjen sadržajem članka 16. stavka 1. UEU-a te člancima 290. i 291. UFEU-a.

⁵ Zamijenjen sadržajem članka 16. stavaka 2. i 9. UEU-a.

⁶ Zamijenjen sadržajem članka 16. stavaka 4. i 5. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odjeljak 3. - Komisija	Odjeljak 4. - Komisija
Članak 211. (stavljen izvan snage) ¹	
	Članak 244.
Članak 212. (premješten)	Članak 249. stavak 2.
Članak 213.	Članak 245.
Članak 214. (stavljen izvan snage) ²	
Članak 215.	Članak 246.
Članak 216.	Članak 247.
Članak 217. stavci 1., 3. i 4. (stavljani izvan snage) ³	
Članak 217. stavak 2.	Članak 248.
Članak 218. stavak 1. (stavljen izvan snage) ⁴	
Članak 218. stavak 2.	Članak 249.
Članak 219.	Članak 250.
Odjeljak 4. - Sud	Odjeljak 5. - Sud Europske unije
Članak 220. (stavljen izvan snage) ⁵	
Članak 221. prvi podstavak (stavljen izvan snage) ⁶	
Članak 221. drugi i treći podstavak	Članak 251.
Članak 222.	Članak 252.
Članak 223.	Članak 253.
Članak 224. ⁷	Članak 254.
	Članak 255.
Članak 225.	Članak 256.
Članak 225.a	Članak 257.
Članak 226.	Članak 258.

¹ Zamijenjen sadržajem članka 17. stavka 1. UEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 17. stavaka 3. i 7. UEU-a.

³ Zamijenjen sadržajem članka 17. stavka 6. UEU-a.

⁴ Zamijenjen sadržajem članka 295. UFEU-a.

⁵ Zamijenjen sadržajem članka 19. UEU-a.

⁶ Zamijenjen sadržajem članka 19. stavka 2. prvog podstavka UEU-a .

⁷ Prva rečenica prvog podstavkom sadržajno je zamijenjena člankom 19. stavkom 2. drugim podstavkom UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 227.	Članak 259.
Članak 228.	Članak 260.
Članak 229.	Članak 261.
Članak 229.a	Članak 262.
Članak 230.	Članak 263.
Članak 231.	Članak 264.
Članak 232.	Članak 265.
Članak 233.	Članak 266.
Članak 234.	Članak 267.
Članak 235.	Članak 268.
	Članak 269.
Članak 236.	Članak 270.
Članak 237.	Članak 271.
Članak 238.	Članak 272.
Članak 239.	Članak 273.
Članak 240.	Članak 274.
	Članak 275.
	Članak 276.
Članak 241.	Članak 277.
Članak 242.	Članak 278.
Članak 243.	Članak 279.
Članak 244.	Članak 280.
Članak 245.	Članak 281.
	Odjeljak 6. - Europska središnja banka
	Članak 282.
<i>Članak 112. (premješten)</i>	Članak 283.
<i>Članak 113. (premješten)</i>	Članak 284.
Odjeljak 5. - Revizorski sud	Odjeljak 7. - Revizorski sud
Članak 246.	Članak 285.
Članak 247.	Članak 286.
Članak 248.	Članak 287.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Poglavlje 2. - Odredbe zajedničke za više institucija	Poglavlje 2. - Pravni akti Unije, postupci donošenja i druge odredbe
	Odjeljak 1. - Pravni akti Unije
Članak 249.	Članak 288.
	Članak 289.
	Članak 290. ¹
	Članak 291. ¹
	Članak 292.
	Odjeljak 2. - Postupci za donošenje akata i druge odredbe
Članak 250.	Članak 293.
Članak 251.	Članak 294.
Članak 252. (stavljen izvan snage)	
	Članak 295.
Članak 253.	Članak 296.
Članak 254.	Članak 297.
	Članak 298.
Članak 255. (premješten)	Članak 15.
Članak 256.	Članak 299.
	Poglavlje 3. - Savjetodavna tijela Unije
	Članak 300.
Poglavlje 3. - Gospodarski i socijalni odbor	Odjeljak 1. - Gospodarski i socijalni odbor
Članak 257. (stavljen izvan snage) ²	
Članak 258. prvi, drugi i četvrti podstavak	Članak 301.
Članak 258. treći podstavak (stavljen izvan snage) ³	

¹ Sadržajno zamjenjuje članak 202. treću alineju UEZ-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 300. stavka 2. UFEU-a.

³ Zamijenjen sadržajem članka 300. stavka 4. UFEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 259.	Članak 302.
Članak 260.	Članak 303.
Članak 261. (stavljen izvan snage)	
Članak 262.	Članak 304.
Poglavlje 4. - Odbor regija	Odjeljak 2. - Odbor regija
Članak 263., prvi i peti podstavak (stavljeni izvan snage) ¹	
Članak 263., drugi i četvrti podstavak	Članak 305.
Članak 264.	Članak 306.
Članak 265.	Članak 307.
Poglavlje 5. - Europska investicijska banka	Poglavlje 4. - Europska investicijska banka
Članak 266.	Članak 308.
Članak 267.	Članak 309.
Glava II. - Financijske odredbe	Glava II. - Financijske odredbe
Članak 268.	Članak 310.
	Poglavlje 1. - Vlastita sredstva Unije
Članak 269.	Članak 311.
Članak 270. (stavljen izvan snage) ²	
	Poglavlje 2. - Višegodišnji financijski okvir
	Članak 312.
	Poglavlje 3. - Godišnji proračun Unije
Članak 272. stavak 1. (premješten)	Članak 313.
Članak 271. (premješten)	Članak 316.
Članak 272. stavak 1. (premješten)	Članak 313.
Članak 272. stavci od 2. do 10.	Članak 314.
Članak 273.	Članak 315.
Članak 271. (premješten)	Članak 316.

¹ Zamijenjen sadržajem članka 300. stavaka 3. i 4. UFEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 310. stavka 4. UFEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
	Poglavlje 4. - Izvršenje proračuna i razrješnica
Članak 274.	Članak 317.
Članak 275.	Članak 318.
Članak 276.	Članak 319.
	Poglavlje 5. - Zajedničke odredbe
Članak 277.	Članak 320.
Članak 278.	Članak 321.
Članak 279.	Članak 322.
	Članak 323.
	Članak 324.
	Poglavlje 6. - Borba protiv prijevara
Članak 280.	Članak 325.
	Glava III. - Pojačana suradnja
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 326. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 327. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 328. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 329. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 330. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 331. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 332. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 333. ¹
Članci 11. i 11.a (zamijenjeni)	Članak 334. ¹
DIO ŠESTI - OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE	DIO SEDMI - OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE
Članak 281. (stavljen izvan snage) ²	
Članak 282.	Članak 335.
Članak 283.	Članak 336.
Članak 284.	Članak 337.
Članak 285.	Članak 338.
Članak 286. (zamijenjen)	Članak 16.
Članak 287.	Članak 339.
Članak 288.	Članak 340.
Članak 289.	Članak 341.
Članak 290.	Članak 342.

¹ Također zamjenjuje dosadašnje članke od 27.a do 27.e, od 40.do 40.b te od 43. do 45. UEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 47. UEU-a.

Staro numeriranje Ugovora o osnivanju Europske zajednice	Novo numeriranje Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Članak 291.	Članak 343.
Članak 292.	Članak 344.
Članak 293. (stavljen izvan snage)	
Članak 294. (premješten)	Članak 55.
Članak 295.	Članak 345.
Članak 296.	Članak 346.
Članak 297.	Članak 347.
Članak 298.	Članak 348.
Članak 299. stavak 1. (stavljen izvan snage) ¹	
Članak 299. stavak 2. drugi, treći i četvrti podstavak	Članak 349.
Članak 299. stavak 2. prvi podstavak i stavci od 3. do 6. (premješteni)	Članak 355.
Članak 300. (zamijenjen)	Članak 218.
Članak 301. (zamijenjen)	Članak 215.
Članak 302. (zamijenjen)	Članak 220.
Članak 303. (zamijenjen)	Članak 220.
Članak 304. (zamijenjen)	Članak 220.
Članak 305. (stavljen izvan snage)	
Članak 306.	Članak 350.
Članak 307.	Članak 351.
Članak 308.	Članak 352.
	Članak 353.
Članak 309.	Članak 354.
Članak 310. (premješten)	Članak 217.
Članak 311. (stavljen izvan snage) ²	
Članak 299. stavak 2. prvi podstavak i stavci od 3. do 6. (premješteni)	Članak 355.
Članak 312.	Članak 356.
Završne odredbe	
Članak 313.	Članak 357.
	Članak 358.
Članak 314. (stavljen izvan snage) ³	

¹ Zamijenjen sadržajem članka 52. UEU-a.

² Zamijenjen sadržajem članka 51. UEU-a.

³ Zamijenjen sadržajem članka 55. UEU-a.

**POVELJA EUROPSKE UNIJE
O TEMELJNIM PRAVIMA**

Europski parlament, Vijeće i Komisija svečano proglašavaju sljedeći tekst kao Povelju Europske unije o temeljnim pravima.

POVELJA EUROPSKE UNIJE O TEMELJNIM PRAVIMA

PREAMBULA

Narodi Europe, stvarajući sve tješnje povezanu uniju među sobom, odlučni su dijeliti miroljubivu budućnost utemeljenu na zajedničkim vrijednostima.

Svjesna svojeg duhovnog i moralnog nasljeđa, Unija se temelji na nedjeljivim, univerzalnim vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti i solidarnosti; ona se temelji na načelima demokracije i vladavine prava. Ona pojedinca postavlja u središte svojeg djelovanja uspostavom građanstva Unije i stvaranjem područja slobode, sigurnosti i pravde.

Unija doprinosi očuvanju i razvoju tih zajedničkih vrijednosti uz poštovanje raznolikosti kultura i tradicija naroda Europe, kao i nacionalnih identiteta država članica i organizacije njihovih tijela javne vlasti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini; ona nastoji promicati uravnoteženi i održivi razvoj i osigurava slobodno kretanje osoba, usluga, robe i kapitala te slobodu poslovnog nastana.

U tu svrhu nužno je ojačati zaštitu temeljnih prava u svjetlu promjena u društvu, društvenog napretka te znanstvenog i tehnološkog razvoja, tako da budu vidljivija u Povelji.

Ova Povelja potvrđuje, uz dužno poštovanje nadležnosti i zadataka Unije te načela supsidijarnosti, prava koja proizlaze osobito iz ustavnih tradicija i međunarodnih obveza zajedničkih državama članicama, iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, iz socijalnih povelja koje su usvojile Unija i Vijeće Europe te iz prakse Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava. U tom će kontekstu sudovi Unije i država članica Povelju tumačiti uzimajući u obzir objašnjenja pripremljena pod vodstvom predsjedništva Konvencije koje je sastavilo Povelju i ažurirana pod odgovornošću predsjedništva Europske konvencije.

Uživanje ovih prava podrazumijeva odgovornosti i dužnosti prema drugim osobama, ljudskoj zajednici i budućim naraštajima.

Unija stoga priznaje prava, slobode i načela koja slijede.

GLAVA I.

DOSTOJANSTVO

ČLANAK 1.

Ljudsko dostojanstvo

Ljudsko dostojanstvo je nepovredivo. Ono se mora poštovati i štiti.

ČLANAK 2.

Pravo na život

1. Svatko ima pravo na život.
2. Nitko ne smije biti osuđen na smrtnu kaznu ili biti pogubljen.

ČLANAK 3.

Pravo na integritet osobe

1. Svatko ima pravo na poštovanje tjelesnog i duhovnog integriteta.
2. U području medicine i biologije osobito se mora poštovati sljedeće:
  - (a) slobodni pristanak osobe o kojoj je riječ, na temelju njezine obaviještenosti i u skladu s postupcima utvrđenima zakonom;
  - (b) zabrana eugeničkih postupaka, osobito onih čiji je cilj odabiranje među ljudima;
  - (c) zabrana korištenja ljudskog tijela i njegovih dijelova kao izvora financijske koristi;
  - (d) zabrana reproduktivnog kloniranja ljudskih bića.

ČLANAK 4.

Zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazne

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

ČLANAK 5.

Zabrana ropstva i prisilnog rada

1. Nikoga se ne smije držati u ropstvu ili ropstvu sličnom odnosu.
2. Nikoga se ne smije siliti na prisilan ili obvezatan rad.
3. Zabranjeno je trgovanje ljudima.

GLAVA II.

SLOBODE

ČLANAK 6.

Pravo na slobodu i sigurnost

Svatko ima pravo na slobodu i osobnu sigurnost.

ČLANAK 7.

Poštovanje privatnog i obiteljskog života

Svatko ima pravo na poštovanje svojeg privatnog i obiteljskog života, doma i komuniciranja.

ČLANAK 8.

Zaštita osobnih podataka

1. Svatko ima pravo na zaštitu osobnih podataka koji se na njega ili nju odnose.
2. Takvi podaci moraju se obrađivati pošteno, u utvrđene svrhe i na temelju suglasnosti osobe o kojoj je riječ, ili na nekoj drugoj legitimnoj osnovi utvrđenoj zakonom. Svatko ima pravo na pristup prikupljenim podacima koji se na njega ili nju odnose i pravo na njihovo ispravljanje.
3. Poštovanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnog tijela.

ČLANAK 9.

Pravo na stupanje u brak i pravo na osnivanje obitelji

Pravo na stupanje u brak i pravo na osnivanje obitelji jamče se u skladu s nacionalnim zakonima koji uređuju ostvarivanje tih prava.

ČLANAK 10.

Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi

1. Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi. To pravo uključuje slobodu promjene vjeroispovijedi ili uvjerenja te slobodu, pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazivanja vjeroispovijedi ili uvjerenja bogoslužjem, poučavanjem, praksom i obredima.
2. Priznaje se pravo na prigovor savjesti, u skladu s nacionalnim zakonima koji uređuju ostvarivanje tog prava.

ČLANAK 11.

Sloboda izražavanja i informiranja

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo uključuje slobodu mišljenja te primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja tijela javne vlasti i bez obzira na granice.
2. Poštuju se sloboda i pluralizam medija.

ČLANAK 12.

Sloboda okupljanja i udruživanja

1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja na svim razinama, osobito kad je riječ o političkim, sindikalnim i građanskim pitanjima, što podrazumijeva i pravo svakoga na osnivanje sindikata i pristupanje njima radi zaštite svojih interesa.
2. Političke stranke na razini Unije doprinose izražavanju političke volje građana Unije.

ČLANAK 13.

Sloboda umjetnosti i znanosti

Umjetnost i znanstveno istraživanje slobodni su. Poštuje se akademska sloboda.

ČLANAK 14.

Pravo na obrazovanje

1. Svatko ima pravo na obrazovanje i na pristup strukovnom i trajnom osposobljavanju.
2. To pravo uključuje mogućnost besplatnog obveznog školovanja.
3. Sloboda osnivanja obrazovnih ustanova, uz poštovanje demokratskih načela, te pravo roditelja da svojoj djeci osiguraju obrazovanje i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim, filozofskim i pedagoškim uvjerenjima, poštuju se u skladu s nacionalnim zakonima koji uređuju ostvarivanje takve slobode i prava.

ČLANAK 15.

Sloboda izbora zanimanja i pravo na rad

1. Svatko ima pravo na rad i na obavljanje slobodno izabranog ili prihvaćenog zanimanja.
2. Svaki građanin Unije može slobodno tražiti zaposlenje, raditi i ostvarivati pravo na poslovni nastan i pružanje usluga u svakoj državi članici.
3. Državljeni trećih zemalja kojima je dopušten rad na državnim područjima država članica imaju pravo na radne uvjete jednake onima koje imaju građani Unije.

ČLANAK 16.

Sloboda poduzetništva

Sloboda poduzetništva priznaje se u skladu s pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom.

ČLANAK 17.

Pravo na vlasništvo

1. Svatko ima pravo na vlasništvo nad svojom na zakonit način stečenom imovinom, koristiti je, njome raspolagati i ostaviti je u nasljedstvo. Vlasništvo nikome ne može biti oduzeto, osim u javnom interesu u slučajevima i pod uvjetima koje propisuje zakon, ako se pravodobno isplati pravična naknada za gubitak vlasništva. Uživavanje prava vlasništva može biti uređeno zakonom u mjeri u kojoj je to potrebno radi općeg interesa.
2. Intelektualno vlasništvo zaštićeno je.

ČLANAK 18.

Pravo na azil

Zajamčeno je pravo na azil, uz poštovanje pravila iz Ženevske konvencije od 28. srpnja 1951. i Protokola od 31. siječnja 1967. o statusu izbjeglica te u skladu s Ugovorom o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu „Ugovori”).

ČLANAK 19.

Zaštita u slučaju udaljavanja, protjerivanja ili izručenja

1. Zabranjeno je kolektivno protjerivanje.
2. Nitko ne smije biti udaljen, protjeran ili izručen u državu u kojoj postoji ozbiljna opasnost da bude podvrgnut smrtnoj kazni, mučenju ili drugom nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

GLAVA III.

JEDNAKOST

ČLANAK 20.

Jednakost pred zakonom

Svi su pred zakonom jednaki.

ČLANAK 21.

Nediskriminacija

1. Zabranjuje se svaka diskriminacija na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, etničko ili socijalno podrijetlo, genetske osobine, jezik, religija ili uvjerenje, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija.
2. Unutar područja primjene Ugovorâ i ne dovodeći u pitanje bilo koju njihovu posebnu odredbu, zabranjena je svaka diskriminacija na temelju državljanstva.

ČLANAK 22.

Kulturna, vjerska i jezična raznolikost

Unija poštuje kulturnu, vjersku i jezičnu raznolikost.

ČLANAK 23.

Ravnopravnost žena i muškaraca

Ravnopravnost žena i muškaraca mora biti osigurana u svim područjima, uključujući zapošljavanje, rad i plaću.

Načelo ravnopravnosti ne sprječava zadržavanje ili usvajanje mjera kojima se predviđaju posebne pogodnosti u korist nedovoljno zastupljenog spola.

ČLANAK 24.

Prava djeteta

1. Djeca imaju pravo na zaštitu i brigu koja je potrebna za njihovu dobrobit. Ona mogu slobodno izražavati svoje mišljenje. Njihovo se mišljenje uzima u obzir u pitanjima koja se na njih odnose, u skladu s njihovom dobi i zrelosti.
2. U svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta.
3. Svako dijete ima pravo na održavanje redovitog osobnog odnosa i izravan kontakt s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s njegovim interesima.

ČLANAK 25.

Prava starijih osoba

Unija priznaje i poštuje prava starijih osoba na dostojan život i neovisnost te na sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu.

ČLANAK 26.

Integracija osoba s invaliditetom

Unija priznaje i poštuje prava osoba s invaliditetom na mjere čiji je cilj osiguravanje njihove neovisnosti, društvene i profesionalne uključenosti te njihovo sudjelovanje u životu zajednice.

GLAVA IV.

SOLIDARNOST

ČLANAK 27.

Pravo radnika na informiranje i savjetovanje u poduzeću

Radnicima ili njihovim predstavnicima moraju biti, na odgovarajućim razinama, osigurana prava na pravodobno informiranje i savjetovanje u slučajevima i pod uvjetima predviđenima pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom.

ČLANAK 28.

Pravo na kolektivno pregovaranje i djelovanje

Radnici i poslodavci ili njihove organizacije imaju, u skladu s pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom, pravo na pregovaranje i sklapanje kolektivnih ugovora na odgovarajućim razinama i, u slučaju sukoba interesa, pravo na poduzimanje kolektivnog djelovanja za obranu svojih interesa, uključujući i štrajk.

ČLANAK 29.

Pravo na pristup službama za posredovanje pri zapošljavanju

Svatko ima pristup na besplatni pristup službama za posredovanje pri zapošljavanju.

ČLANAK 30.

Zaštita u slučaju neopravdanog otkaza

Svaki radnik ima pravo na zaštitu od neopravdanog otkaza u skladu s pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom.

ČLANAK 31.

Pošteni i pravični radni uvjeti

1. Svaki radnik ima pravo na radne uvjete kojima se čuvaju njegovo zdravlje, sigurnost i dostojanstvo.
2. Svaki radnik ima pravo na ograničenje najduljeg radnog vremena, na dnevni i tjedni odmor te na plaćeni godišnji odmor.

ČLANAK 32.

Zabrana rada djece i zaštita mladih pri radu

Zabranjeno je zapošljavanje djece. Najniža dob za zapošljavanje ne smije biti niža od najniže dobi pri završetku obveznog školovanja, ne dovodeći u pitanje pravila koja su pogodnija za mlade i osim u slučajevima ograničenih odstupanja.

Mlade osobe primljene na posao moraju imati radne uvjete prilagođene svojoj dobi i moraju biti zaštićene od gospodarskog izrabljivanja ili od bilo kakve vrste rada koja bi mogla ugroziti njihovu sigurnost, zdravlje ili psihički, duhovni, moralni ili društveni razvoj ili bi mogla ugroziti njihovo obrazovanje.

ČLANAK 33.

Obiteljski i profesionalni život

1. Obitelj uživa pravnu, gospodarsku i socijalnu zaštitu.
2. Kako bi se uskladio obiteljski i profesionalni život, svatko ima pravo na zaštitu od otkaza zbog razloga povezanog s materinstvom te pravo na plaćeni rodiljni dopust i roditeljski dopust po rođenju ili posvojenju djeteta.

ČLANAK 34.

Socijalna sigurnost i socijalna pomoć

1. Unija priznaje i poštuje pravo na pristup pravima iz socijalne sigurnosti i socijalnim službama koje pružaju zaštitu u slučajevima poput materinstva, bolesti, nesreća pri radu, ovisnosti ili starosti te u slučaju gubitka posla, u skladu s pravilima utvrđenima pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom.
2. Svatko tko zakonito boravi i tko zakonito mijenja boravište u Europskoj uniji ovlašten je na prava iz socijalne sigurnosti i socijalne povlastice u skladu s pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom.

3. S ciljem borbe protiv socijalne isključenosti i siromaštva Unija priznaje i poštuje pravo na socijalnu pomoć i pomoć u vezi sa stanovanjem kako bi se osigurao dostojan život svima koji nemaju dovoljno sredstava, u skladu s pravilima utvrđenima pravom Unije te nacionalnim zakonodavstvima i praksom.

ČLANAK 35.

Zdravstvena zaštita

Svatko ima pravo na pristup preventivnoj zdravstvenoj zaštiti i pravo na liječenje pod uvjetima utvrđenima nacionalnim zakonodavstvima i praksom. Pri utvrđivanju i provedbi svih politika i aktivnosti Unije osigurava se visok stupanj zaštite zdravlja ljudi.

ČLANAK 36.

Pristup službama od općeg gospodarskog interesa

Radi promicanja socijalne i teritorijalne kohezije Unije, ona priznaje i poštuje pristup službama od općeg gospodarskog interesa kako je predviđeno nacionalnim zakonodavstvima i praksom te u skladu s Ugovorima.

ČLANAK 37.

Zaštita okoliša

Visoka razina zaštite okoliša i poboljšavanje kvalitete okoliša moraju biti uključeni u politike Unije i osigurani u skladu s načelom održivog razvoja.

ČLANAK 38.

Zaštita potrošača

Politike Unije osiguravaju visoku razinu zaštite potrošača.

GLAVA V.

PRAVA GRAĐANA

ČLANAK 39.

Pravo glasovati i biti biran na izborima za Europski parlament

1. Svaki građanin Unije ima pravo glasovati i biti biran na izborima za Europski parlament u državi članici u kojoj ima boravište, pod istim uvjetima kao i državljani te države.

2. Članovi Europskog parlamenta biraju se slobodnim i tajnim glasovanjem na općim neposrednim izborima.

ČLANAK 40.

Pravo glasovati i biti biran na lokalnim izborima

Svaki građanin Unije ima pravo glasovati i biti biran na lokalnim izborima u državi članici u kojoj ima boravište, pod istim uvjetima kao i državljani te države.

ČLANAK 41.

Pravo na dobru upravu

1. Svatko ima pravo da institucije, tijela, uredi i agencije Unije njegove predmete obrađuju nepristrano, pravično i u razumnom roku.
2. To pravo uključuje:
  - (a) pravo svake osobe na saslušanje prije poduzimanja bilo kakve pojedinačne mjere koja bi na nju mogla nepovoljno utjecati;
  - (b) pravo svake osobe na pristup svojem spisu, uz poštovanje zakonitih interesa povjerljivosti te profesionalne i poslovne tajne;
  - (c) obvezu uprave da obrazloži svoje odluke.

3. Svaka osoba ima pravo da joj Unija naknadi svaku štetu koju njezine institucije ili službenici prouzroče pri obavljanju svojih dužnosti, u skladu s općim načelima koja su zajednička pravima država članica.

4. Svaka se osoba može pisanim putem obratiti institucijama Unije na jednom od jezika Ugovorâ i mora dobiti odgovor na istom jeziku.

ČLANAK 42.

Pravo pristupa dokumentima

Svaki građanin Unije i svaka fizička ili pravna osoba s boravištem ili sjedištem u nekoj državi članici ima pravo pristupa dokumentima institucija, tijela, ureda i agencija Unije neovisno o njihovom mediju.

ČLANAK 43.

Europski ombudsman

Svaki građanin Unije i svaka fizička ili pravna osoba s boravištem ili sjedištem u nekoj državi članici ima pravo obratiti se Europskom ombudsmanu u vezi s nepravilnostima u djelovanju institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, s iznimkom Suda Europske unije u izvršavanju njegovih pravosudnih ovlasti.

ČLANAK 44.

Pravo na podnošenje peticije

Svaki građanin Unije i svaka fizička ili pravna osoba s boravištem ili sjedištem u nekoj državi članici ima pravo na podnošenje peticije Europskom parlamentu.

ČLANAK 45.

Sloboda kretanja i boravka

1. Svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica.
2. Sloboda kretanja i boravka može se, u skladu s Ugovorima, dodijeliti državljanima trećih zemalja koji zakonito borave na državnom području neke države članice.

ČLANAK 46.

Diplomatska i konzularna zaštita

Svaki građanin Unije na državnom području treće zemlje u kojoj država članica čiji je on državljanin nema predstavništvo, ima pravo na zaštitu diplomatskih ili konzularnih tijela bilo koje države članice, pod istim uvjetima kao i državljani te države članice.

GLAVA VI.

PRAVDA

ČLANAK 47.

Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje

Svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima ovim člankom.

Svatko ima pravo da zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Svatko ima mogućnost biti savjetovan, branjen i zastupan.

Pravna pomoć osigurava se za osobe koje nemaju dostatna sredstva, u mjeri u kojoj je takva pomoć potrebna za osiguravanje učinkovitog pristupa pravosuđu.

ČLANAK 48.

Pretpostavka nedužnosti i pravo na obranu

1. Svaki optuženik smatra se nedužnim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.
2. Zajamčeno je poštovanje prava na obranu svakog optuženika.

ČLANAK 49.

Načela zakonitosti i razmjernosti kaznenih djela i kazni

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koje, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nije bilo predviđeno kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenljiva u času kad je kazneno djelo počinjeno. Ako je, nakon počinjenja kaznenog djela, zakonom propisana blaža kazna, primjenjuje se takva kazna.
2. Ovaj članak ne priječi suđenje i kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima koja priznaju svi narodi.
3. Strogost kazne ne smije biti nerazmjerna kaznenom djelu.

ČLANAK 50.

Pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen za isto kazneno djelo

Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u Uniji u skladu sa zakonom.

GLAVA VII.

OPĆE ODREDBE KOJIMA SE UREĐUJE TUMAČENJE I PRIMJENA POVELJE

ČLANAK 51.

Područje primjene

1. Odredbe ove Povelje odnose se na institucije, tijela, urede i agencije Unije, uz poštovanje načela supsidijarnosti, te na države članice samo kada provode pravo Unije. Oni stoga moraju poštovati prava i držati se načela te promicati njihovu primjenu u skladu sa svojim ovlastima i poštujući ograničenja nadležnosti Unije koje su joj dodijeljene u Ugovorima.
2. Poveljom se ne proširuje područje primjene prava Unije izvan ovlasti Unije, ne uspostavlja se nova ovlast ni zadaća za Uniju niti se mijenjaju ovlasti i zadaće kako su utvrđene Ugovorima.

ČLANAK 52.

Opseg i tumačenje prava i načela

1. Svako ograničenje pri ostvarivanju prava i sloboda priznatih ovom Poveljom mora biti predviđeno zakonom i mora poštovati bit tih prava i sloboda. Podložno načelu proporcionalnosti, ograničenja su moguća samo ako su potrebna i ako zaista odgovaraju ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba.
2. Prava priznata ovom Poveljom i koja su predviđena u Ugovorima ostvaruju se pod uvjetima i u granicama određenima tim Ugovorima.
3. U onoj mjeri u kojoj ova Povelja sadrži prava koja odgovaraju pravima zajamčenima Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, značenje i opseg primjene tih prava jednaki su onima iz spomenute Konvencije. Ova odredba ne sprječava pravo Unije da pruži širu zaštitu.
4. U mjeri u kojoj ova Povelja prepoznaje temeljna prava kako proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, ta prava se tumače u skladu s tim tradicijama.

5. Odredbe ove Povelje koje sadržavaju načela mogu biti provedene zakonodavnim i izvršnim aktima institucija, tijela, ureda i agencija Unije te aktima država članica kada u izvršavanju svojih ovlasti provode pravo Unije. Na njih se pred sudom može pozvati samo pri tumačenju tih akata te pri odlučivanju o njihovoj zakonitosti.
6. O nacionalnim zakonodavstvima i praksi mora se u potpunosti voditi računa kako je određeno ovom Poveljom.
7. Sudovi Unije i država članica uzimaju u obzir objašnjenja sastavljena kao smjernice za tumačenje ove Povelje.

ČLANAK 53.

Razina zaštite

Nijedna odredba ove Povelje ne smije se tumačiti kao ograničavanje ili nepovoljno utjecanje na ljudska prava i temeljne slobode, na način na koji ih u njihovim područjima primjene priznaju pravo Unije i međunarodno pravo te međunarodni sporazumi čije su stranke Unija ili sve države članice, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te ustavi država članica.

ČLANAK 54.

Zabrana zlouporabe prava

Nijedna odredba ove Povelje ne smije se tumačiti kao da podrazumijeva pravo na poduzimanje bilo kakve aktivnosti ili izvršavanja bilo kakvog djela čiji je cilj uništenje bilo kojeg od prava i sloboda priznatih ovom Poveljom ili njihovo ograničavanje više nego što je predviđeno Poveljom.

*

*   *

Gore navedeni tekst prilagođava tekst Povelje proglašene 7. prosinca 2000. te će ga zamijeniti od dana stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona.